GÖTZ R. RICHTER

SAVVY

GÖTZ R. RICHTER

SAVVY

Aventurile unui băiețel negru din tribul Basa-Kru

În romînește de EMAN. CERBU

EDITURA TINERETULUI

Coperta și ilustrațiile după originalul în l. germană

Götz R. Richter
Savvy-der Reis-Shopper
Der Kinderbuchverlag
Berlin
1955

EXPEDIȚIA SECRETĂ

Savvy, băieţelul negru, îşi frecă ochii. Apoi se sprijini într-un cot şi trase cu urechea. Dar afară nu clintea nimic. Doar în colibă se auzeau tot felul de zgomote. Mătuşa Pulke sforăia. În colţul din fund, capra scurma pământul. Era încă întuneric beznă.

Savvy se îndoi din şale, cu tot trupul, către capătul de jos al rogojinii, căutînd pe dibuite, cu mîna, picioarele mătuşii. Hule, dulăul cu părul negru, care dormise în scobitura genunchilor băiatului, scoase botul de sub pătură şi începu să adulmece. Savvy îşi trase mîna înapoi şi şi-o trecu peste capul cald al lui Hule.

— P'st! făcu în acelaşi timp.

Cîinele smiorcăi încetişor, îşi vîrî apoi capul sub pătură şi se tupilă la loc, în culcuşul lui. Savvy ciupi pe mătuşă de un deget de la picior. Pulke pufăi şi, o clipă, sforăitul i se opri în gîtlej, înecînd-o. Dar îndată după aceea femeia se întoarse pe partea cealaltă şi amuţi.

Savvy se vîrî din nou sub pătură. Acum se auzea vîntul susurînd în palmierii de deasupra colibei. Cîteva foi de tablă ondulată, de la intrare, clămpăneau. Afară, în iarbă, ţîrîiau greierii. Cele două fete ale mătuşii răsuflau liniştit. Cea mică, Niami, vorbea în somn. Savvy nu putea înţelege ce spune, simţea însă că e înfricoşată. Băiatul ar fi vrut s-o liniştească — dar ce putea să facă?

Niami era de aceeaşi vîrstă cu Savvy: zece ani. Băiatului îi plăcea să se joace cu Niami; ea nu umbla cu pîra pentru toate cele, ca Maengo, sora ei mai mare. Maengo semăna cu mama ei şi gura îi mergea ca o moară stricată. La viitoarea sărbătoare de crai-nou urma să se mărite.

Deodată, Savvy tresări ca ars; afară, pe mare, urlă o sirenă. Se auzea ca răcnetul depărtat al unei hiene.

„Vine vaporul!“ își zise băiatul. „O fi auzit și Tipsy sirena?“

Cu multă băgare de seamă dădu la o parte pătura de pe trupșorul său firav. Hule, dulăul, mîrîi încet; se întinse și căscă, dar Savvy îl liniști numaidecît:

— Azi trebuie să rămîi aici. Nu pot să te iau cu mine în barcă, dar mă întorc îndată — șopti el cîinelui, de parcă ar fi vorbit unui om.

Îi plecă spre el capul și-și cufundă fața în blana caldă a dulăului: tare mult îi plăcea mirosul ei.

— Și să fii cuminte-cuminței! Să nu simtă ceva mătușa!

Hule linse mîna băiatului.

— Da, da — zise Savvy, mîngîind din nou dulăul — la prînz mă întorc și-ți aduc un os.

Mătușa se zvîrcolea neliniștită, cînd într-o parte, cînd într-alta. Savvy așternu pătura pe rogojină în așa fel ca să pară că e cineva sub ea. Apoi își petrecu după gît sfoara subțire a traistei. Într-însa se afla lama frîntă a briceagului pe care i l-a adus cîndva tatăl său dintr-o călătorie, și tot acolo Savvy păstra alte felurite lucruri importante: cîrlige de pescuit și capete de sfoară, o jumătate de coajă de la o nucă de cocos, din care se putea bea apă, trei pene de găină, cîteva scoici, o bucățică de lemn, așchiată la amîndouă capetele, deoarece Savvy le tot rodea cu dinții, o piele de șarpe și o capsulă de la o sticlă de bere.

Savvy își trase pantalonii, făcu un nod dublu în frînghia pe care o petrecuse prin cheutoarele de la cingătoare, și se tîrî apoi în patru labe, ca un animal, pînă la ușă.

Afară, pe mare, sirena vaporului urlă a doua oară, dar mult mai tare de data aceasta. Mătușa sforăia din nou.

Băiețelul negru adăstă încă o bucată de vreme în fața colibei, lungit la pămînt, cu urechile ciulite. Cînd văzu că nu mișcă nimic, se ridică în picioare și se îndepărtă tiptil.

Era răcoare. Lui Savvy îi păru rău că nu luase cu el vechiul lui surtuc. E drept că mai zilele trecute una din mîneci era cît pe-aci să rămînă cu totul agățată în

tufărișul de mărăcini unde izbutise, împreună cu Tipsy și Hule, să pună mîna pe maimuțoiul Mako, care-și luase tălpășița — dar și așa, era o haină care i-ar fi ținut acum de cald. Nu mai putea fi mult pînă la revărsatul zorilor. Pe mare, luna strălucea albă ca laptele; mîine sau poimîine va fi rotundă de tot. Pe apă pluteau aburi, și peste puțin luna se va strecura sub ei ca sub o pătură. Era desigur tare obosită.

Lîngă gardul de scînduri, strîmb și șubred, care împrejmuia colibele tribului său, Savvy se aplecă și scurmă cu degetele pămîntul afînat. Scoase o bîtă zdravănă pe care o ascunsese acolo, scutură pămîntul de pe ea și-o apucă apoi voinicește cu mîna dreaptă.

Așa, acum își putea vedea de drum.

Curelele de piele care țineau ca niște balamale poarta îngustă a grădinii pîrîiau și scîrțîiau. În umbra colibelor scunde și lungi, înșirate de ambele laturi ale uliței satului, Savvy o ținu tot într-o fugă pînă la locul unde, îndărătul Casei taclalelor[1], se afla uriașul baobab. Trebui să sară peste bălțoace, căci tot pămîntul era încă nămolos de pe urma ruperii de nori care inundase ținutul în după-amiaza din ajun.

Înainte de a coti după ultima colibă din fața pieței, băiatul se mai uită o dată în urmă. Sus, pe colnicul mărunt de pe care tocmai coborîse în fugă, zări coliba unde dormeau mătușa și cele două fete. Acolo era și capra, era și Hule, care altminteri alerga totdeauna zăpăind și scheunînd de bucurie alături de Savvy, de cîte ori băiețelul pornea cu prietenul său Tipsy într-una din raitele lui. Azi însă n-a putut să ia cîinele cu el; Hule ar fi lătrat, fără doar și poate, și i-ar fi trădat.

Sus, lîngă colibă, se aflau șopronul și spălătoria. Pentru capră, tata ar fi vrut să construiască un coșar anume, dar acum trei luni nu s-a mai înapoiat de pe mare și Savvy știa că n-are să-l mai vadă niciodată.

---

[1] Casa taclalelor (sau a „palavrelor") este în satul negrilor o colibă mare, unde se ține sfatul și unde au loc adunările bătrînilor satului. Negrii numesc asemenea adunări „palavre", taclale. Palavră este însă în limbajul lor orice convorbire sau ceartă; ba chiar și serbările lor zgomotoase, cu cîntece și cuvîntări, poartă acest nume. (n.a.)

Scîndurile adunate de el pentru coşar au fost de mult arse în foc de către mătuşa Pulke.

În dosul colibelor se înghesuiau tufişuri sumbre de banane, săltîndu-şi frunzele late drept în sus, ca nişte degete groase, iar îndărătul lor se înălţa, asemenea unei colibe arătoase de căpetenie, crîngul cocotierilor. Acolo Savvy se juca adesea cu Tipsy de-a căpitanul de vapor şi „kruboy“ [1]. Şi cînd poruncea căpitanul, acest „kruboy“, după ce se încingea cu o funie de cînepă pe care o petrecea de trunchiul unui palmier, legîndu-se bine de el, trebuia să se cațere pînă în vîrful arborelui. Trunchiurile înalte şi zvelte ale cocotierilor înfăţişau catargele vaporului. Şi întocmai cum taţii lor lucrau pe marile vase ale albilor ca mateloţi şi fochişti, sub numele de „kruboys“, tot aşa se jucau şi băieţii, imitîndu-i. Şi ei abia puteau aştepta ziua cînd aveau să pornească pentru întîia oară în larg. Căci băieţii din acest sat de negri, numit Krutown, ştiau bine că toţi sînt urşiţi ca într-o bună zi să fie „kruboys“.

Deodată răsună un şuierat.

Savvy se răsuci cu un zvîcnet şi se tupilă.

Atunci se auzi de trei ori cîrîitul unei păsări de noapte, şi Savvy se săltă din nou în picioare. Apucă bîta, o roti sălbatic deasupra capului, de parcă ar fi vrut să răpună zece şerpi veninoşi, şi o zbughi, de-a curmezişul locului de adunare, drept spre baobab : cunoştea strigătul ; aşa cîrîia numai o singură pasăre din Krutown — şi aceea se numea Tipsy.

Ajuns lîngă copac, Savvy alergă de trei ori, în cercuri mari, în jurul rădăcinilor sale ca nişte funii groase ţîşnite deasupra solului şi care, înălţate asemenea unor stîlpi puternici de jur împrejurul trunchiului, sprijineau arborele înalt de vreo şaptezeci de metri. Apoi băiatul se năpusti printre două asemenea rădăcini proptitoare, ca într-o văgăună, şi se aruncă la pămînt. Nicăieri în altă parte n-ar fi făcut treaba asta în bezna nopţii, deoarece şerpii îşi alegeau tocmai asemenea locuri pentru

[1] Kruboys sînt numiţi, de către albi, negrii din tribul Kru care lucrează cîteva luni pe marile vapoare europene şi americane ca mateloţi şi fochişti. Tribul Kru îşi are aşezările pe coasta de vest a Africii, în Liberia şi Sierra Leone. (n.a.)

a se cuibări și dormi în frunzișul veșted; copacul acesta era însă „copacul lor" și-l cunoșteau bine — și, afară de asta, îl chemase Tipsy. Deci nu era nici o primejdie.

Tipsy grohăi ca un porc. Savvy behăi ca un makako, ca un maimuțoi. Așa se salutau totdeauna cînd erau singuri. Învățaseră asta, trăgînd cu urechea la „palavrele" bărbaților în vîrstă care istoriseau în unele seri povești înfiorătoare despre lupte cu fiare sălbatice, cu duhuri rele și cu oameni haini. Așa că trebuia să știi să te prefaci, să fii ca o lighioană, să înțelegi limba animalelor, ba chiar s-o și vorbești.

Savvy orbecăi prin întuneric, căutîndu-și pe dibuite prietenul. Tipsy îi vorbi, și se auzea după glas că e mai mare decît Savvy.

— Vaporul a urlat de trei ori prin țeavă — zise el.

— Ba de două ori — îl îndreptă Savvy.

— De trei ori! Întîia oară s-a auzit încet de tot; vaporul era atunci încă departe, în larg. Tu mai dormeai desigur în momentul ăla. La a treia oară am auzit ancora zăngănind. Vezi colo lumina de la ancoră?

Savvy se întoarse. Pe marea întunecată ardea o lampă și, sub ea, lumina se oglindea în apă și se întindea ca un șnur galben de la vas pînă la uscat.

— Ai făcut rost de luntre? întrebă Savvy.

Tipsy răspunse doar „Vino!" și-l trase pe Savvy după el.

Abia cînd cei doi prieteni străbătură piața, se putu vedea cît de mult se deosebeau unul de celălalt. Savvy era micuț de stat, dar nu prea micuț pentru cei zece ani ai săi, și atît de vînjos, încît nu o dată a doborît la trîntă băieți mai mari decît el. Tipsy era lung și uscățiv, ca o prăjină. Avea însă mușchi și tendoane tari ca niște rădăcini de copac, iar cînd era vorba de alergat, fugea cu picioarele lui lungi mai repede și mai neobosit decît toți ceilalți băieți din marele sat. Măcar că în fugă se bălăbănea dintr-o parte într-alta, de-ai fi zis că se va prăbuși după numai cîțiva pași, Tipsy nu se prăbușea; ba și cînta în timp ce alerga, spunînd că asta-i foarte important. Numai așa, cică,

putea să-şi tragă sufletul şi să-şi păstreze ritmul. Căci fără ritm nu se poate alerga.

Tipsy voia să se facă ştafetă, ca bunicul său Bakura, care, în timpul unor lupte cu albii, a dus veştile către triburile din savană. Albii ciuruiseră cu gloanţe tobele de semnalizare, şi Bakura a alergat ca o antilopă. N-a mîncat şi n-a dormit mai de loc, dar şi-a salvat fraţii de comandantul alb şi de soldaţii săi care veniseră să-i silească pe negri să muncească pe plantaţii. La focurile de tabără se povesteau isprăvile lui Bakura, şi băieţii din Krutown îl respectau pe Tipsy ca pe o căpetenie. Da, aşa o să fie: Tipsy o să ajungă la fel ca Bakura. Numai că Tipsy ţinea să devină şi kruboy — şi unde ai putinţa să alergi pe un vapor?

După ce străbătură piaţa, băieţii o luară devale, pe o costişă ce ducea spre rîu, la malul căruia, sub un acoperiş din frunze de palmier, se aflau pirogile[1] comunităţii săteşti „Vechea Colină a Maimuţelor", din care făceau parte şi neamurile lui Savvy şi Tipsy.

— Bătrînul Nelson e de strajă — şopti Tipsy.

— Şi ce dacă? La ora asta doarme — răspunse Savvy.

Băieţii se apropiară tiptil şi cu multă băgare de seamă. Hăţişul des abia de le îngăduia să înainteze. Pe cărare i-ar fi zărit paznicul, dacă totuşi nu dormea. Ţînţarii le bîzîiau pe la urechi; în preajma apei se găseau totdeauna mai mulţi decît prin alte părţi. Deodată le pătrunse în nas fumul unui foc. Se întoarseră unul către altul, dar nu se putură vedea în întuneric. Îl auzeau pe bătrînul negru cîntînd încetişor.

Băieţii se ghemuiră la pămînt. Ce naiba să facă? E drept că Nelson nu era iute de picior, căci suferea de reumatism, dar avea în schimb un ciomag, cioplit dintr-un mărăcine tare ca fierul. Cine înghiţea una trasă cu ciomagul ăsta... Savvy nu voi nici măcar să se gîndească la aşa ceva.

— Îi sar pe la spate în spinare — propuse Tipsy — şi-i înfăşur capul cu haina mea, ca să nu poată striga.

[1] Pirogă e o ambarcaţie lungă şi îngustă, făcută dintr-un trunchi de copac scobit şi folosită mai ales de locuitorii din preajma Oceanului Pacific. (n.t.).

Savvy nu obiectă nimic, dar ideea nu-i plăcu.

— Poate că tot o să strige pînă ce-l vei strînge tu bine. Și... s-ar putea să aibă un cuțit. Cu siguranță că are cuțit! zise Savvy.

Dar o propunere mai bună nu putu face nici el.

Țîntarii înțepau de zor. Dar fiindcă se pitiseră atît de aproape de colibă, băieții nu-i puteau strivi. Trebuiau să pună neapărat mîna pe luntrea lui Tipsy, căci numai așa puteau ajunge la vaporul cel mare, iar la bordul acestuia trebuiau să fie negreșit înainte de a se lumina de ziuă. De cîte ori n-au încercat ei pînă acum să se cațere ziua pe puntea unui vas! Dar de fiecare dată au fost alungați. Și doar nu voiau decît să vadă cum arată vaporul, nicidecum să plece cu el. Marinarii albi n-aveau însă încredere în nimeni și nu lăsau nici un pui de om să treacă peste parapetul vasului. De aceea băieții erau nevoiți să-și încerce norocul în puterea nopții.

— ...Ochii-mi sînt ageri ca ochii panterei.
Hoia vaiò!
Urechile treze-mi sînt ca ale panterei.
Hoia vaiò!
Prietenă mie pantera îmi e,
Căci blana ei datu-mi-a,
Cu mia de ochi de pe ea,
Hoia vaiò, vàio ho!

Băieții ascultau tăcuți cîntecul bătrînului paznic.

N-o ațipi și el odată? Peste puțin se va crăpa de ziuă!

Lui Savvy i se părea că simte în toată ființa sa cum se scurge noaptea. Peste rîu se prelingeau fuioare de ceață, iar luna plutea în aburi, roșie ca o portocală. Pe Savvy îl scutură din nou un fior de gheață. Dar cînd puse mîna pe Tipsy, acesta îl repezi crunt:

— Nu mă tulbura! Trebuie să chibzuiesc.

Asta îl supără pe Savvy. Totdeauna Tipsy făcea pe comandantul. Era, ce-i drept, cu doi ani mai mare, dar pentru asta... Și acum, tot așa, Tipsy „chibzuia". Ehei! Putea să treacă mult și bine pînă să-i vină lui o idee.

— Nici un dușman n-o să scape din ghearele-mi ucigătoare.
Hoia vaiò!
Sînt înțelept ca păianjenul hîd și viclean.
Hoia vaiò!
Ca o gazelă știu sprinten s-alerg,
Căci ea picioarele-i iuți mi le dete în dar!
Hoia vaiò, vàio ho!

Astfel fredona bătrînul Nelson, depănînd mai departe cîntecul paznicilor.

Lui Savvy îi venea să rîdă. Știa doar prea bine că Nelson nu putea să alerge decît cîțiva pași și că apoi trebuia să se oprească, pentru că reumatismele nu-i dădeau pace. Le uita mereu și făcea pe tinerelul. Îi plăcea să vorbească, și cînd povestea, ți-era mai mare dragul. Bătrînul Nelson știa să istorisească poveștile cele mai frumoase și mai palpitante, și le înfățișa totdeauna în așa fel, ca și cum i s-ar fi întîmplat chiar lui. Dar nimeni nu-i dădea crezare. Nu o dată s-a luat el după Savvy și Tipsy. Răcnea de-ți lua urechile și-i amenințase de multe ori cu moartea. Dar pe ei nu-i speria, fiindcă știau că bătrînul nu făcea nimănui nici un rău.

— Ai auzit? „Ca o gazelă...“! chicoti Savvy.

— Tacă-ți fleoanca! Vrei să ne audă?

Savvy puse o mînă pe brațul lui Tipsy:

— Am să-l atrag în altă parte. Așa o să putem lua luntrea.

Tipsy ar fi vrut să-l mai întrebe ceva, dar Savvy se și mistuise de lîngă el.

Bătrînul Nelson suflă în foc. Apoi tuși și, deodată, se săltă în picioare ca să tragă cu urechea.

Uite-o din nou! Trebuie să fie în stufărișul din josul rîului!

Savvy aruncă încă o piatră, care trecu peste capul negrului, pînă în tufele de pe mal, și căzu apoi în apă.

Bătrînul Nelson își luă ciomagul și se depărtă de colibă cu pași rari. Crăci și ramuri îi trosneau sub picioare. Deodată alunecă pe pietrele lucioase și se prăbuși. Băieții îl auziră suduind cu glasul înăbușit.

Tipsy se și năpustise lîngă colibă și-și căuta barca. Savvy o tulise sub copaci, în susul malului. Fugi o bucată de-a lungul rîului, cam pînă la locul unde picaseră pietrele zvîrlite de el. Se pitulă îndărătul unei tufe și grohăi.

Nelson care, cu chiu și vai, reușise să se ridice în picioare și se pregătea acum să se întoarcă la foc, ciuli urechile.

Să se fi rătăcit pe aici vreun porc sălbatic?

Își căută ciomagul pe care-l pierduse în cădere.

„Un porc ca ăsta — tii, ce fripturică!" cugetă el, simțind că-i lasă gura apă. Își găsi în sfîrșit ciomagul.

Dar în aceeași clipă se auzi iarăși un foșnet — de data asta o bucată de loc mai încolo, către apă. Apoi un plescăit și, îndată după aceea, două grohăituri, una după alta.

Nelson își adună toate puterile și, legănîndu-se pe pietrele lunecoase, se îndreptă cît putu de repede către vînatul rîvnit. Dar oricît se străduia, nu izbuteа să nu facă gălăgie. Apa mustea sub picioarele-i goale.

Savvy profită de aceste zgomote și, făcînd o roată mare, se întoarse în goană la Tipsy. Acesta cărase între timp piroga pînă la mal. Cu puteri unite o împinseră în rîu și săriră înăuntru. Cînd începură să fie duși de curentul apei, îl mai auziră pe bătrîn căutînd porcul sălbatic la o distanță bunicică în susul rîului. Frîngea o mulțime de crăci sub picioare. Nelson se porni din nou pe înjurături.

După ce se depărtară binișor, cei doi băieți băgară vîslele în apă și porniră repede, acum în josul rîului, cotind într-unul din numeroasele brațe lăturalnice, pentru a ajunge în apele fluviului principal și de acolo pe mare.

La început, copacii și tufișurile făceau adevărate desișuri pe mal. Într-un arbore, o droaie de păsărele dormeau pe ramuri. Păreau niște poame mari. Mai încolo, însă, vegetația de pe maluri se rări. Casele albe păreau acum niște pete luminoase în pădure, iar apoi, încetul cu încetul, pădurea rămase cu totul în urmă. Între numeroasele case nu se mai zăreau decît tufișuri. Și erau tot mai multe case, și se înghesuiau unele

într-altele ca puii de găină în ploaie. Acopereau tot dealul. Acesta era orașul Monrovia.

Băieții se îndreptară spre mare. Valurile se rostogoleau vîjîind și, în locul unde largul fluviu St. Paul se revărsa în ocean, un brîu alb de spumă fremăta peste întreaga lărgime a gurii. Aici, valurile mării și apele fluviului înălțau, ciocnindu-se, o volbură uriașă. Nu puține lotci s-au răsturnat în locul acesta. Mulți oameni s-au înecat sau au fost înghițiți de nesățioșii rechini. „Podmolul" era numit locul, deoarece mîlul adus de apele fluviului și depus la îmbucătură formase pe dedesubt o barieră largă de nisip, care creștea tot mai sus și din care, după mulți ani, avea să se nască o insulă. Pe aceasta, fluviul va trebui s-o înconjoare atunci cu două brațe.

Dar despre asta nu știau încă nimic cei doi băieți. Mergeau ei, ce-i drept, la școala Misiunii [1], dar nu în fiecare zi și nici chiar în fiecare săptămînă. Școala pretindea taxe pe care trebuiau să le plătească părinții, și aceștia nu știau adesea de unde să facă rost de bani ca să cumpere în prăvăliile albilor cele necesare pentru îmbrăcămintea copiilor lor. Iar copiii, la vîrsta asta, erau nevoiți să-și ajute părinții și munceau cot la cot cu ei. Cum să-și mai găsească deci timp ca să meargă la școală? Iar despre felul cum se formează un podmol și din podmol un ostrov sau mai multe, care alcătuiesc apoi delta unui fluviu, nu se vorbea la școala Misiunii.

Zi de zi, învățătorul negru îi învăța să socotească, dar nici unul dintre copii n-a ajuns vreodată să numere mai departe de o sută, căci mai aveau de învățat a scrie și a citi. Și, în privința asta, lucrurile stăteau și mai prost; de cele mai multe ori copiii învățau pe dinafară versuri dintr-o anumită cărticică. Erau stihurile ce trebuiau cîntate în biserică, la unele cîntece tărăgănate și triste. Dar Savvy greșea totdeauna măsura și de aceea nu putea să le sufere.

Băieții din pirogă n-aveau timp să se întrebe nici de ce apa din fața gurii fluviului era atît de înspumată;

[1] Școală întemeiată de preoți misionari, pentru a propaga religia creștină printre indigeni. (n.t.).

aveau treabă destulă să scoată lotca din apriga bulboană. Lopeţile lor scurte biciuiau apa, prefăcînd-o în stropi ce zburau pînă hăt-departe, iar băieţii, cît ai clipi, se pomeniră uzi leoarcă. Dar ei nu simţeau umezeala şi nici răcoarea nopţii tîrzii; se ghemuiau ca pisicile în luntrea îngustă şi o împingeau cu vîslele tot mai adînc în talazurile înalte, care-i întîmpinau de-a rostogolul, cu muget sălbatic. Ca o suliţă se înfigea vîrful pirogii în pereţii de talazuri ce se năpusteau asupră-i. Înainte! Tot înainte! Colo, în larg, se afla vaporul!

Deşi ştiau că lotca lor putea să se răstoarne şi ei să se înece dacă nu erau cu ochii în patru atît la pirogă cît şi la valuri, băieţii nu se gîndeau nici o clipă la primejdie. Vîslitul în barca lor îngustă era pentru dînşii ceva atît de firesc, atît de obişnuit, cum e pentru alţi copii pedalatul pe bicicletă. Savvy şi Tipsy rămîneau cu gurile căscate de uimire şi spaimă de cîte ori se întîmpla să zărească la Monrovia un biciclist. Nu puteau înţelege cum de nu cade omul de pe cele două roţi ce zuruiau atît de ameţitor. Şi ce repede mergea! Nu şi nu! Lui Savvy i se zbîrlea tot părul creţ din cap cînd îşi închipuia că ar fi nevoit să se suie cîndva pe o asemenea maşină. Să străbaţi clocotul apelor cu o coajă de nucă nu era, hotărît, mare lucru. Nici în larg, în faţa vapoarelor albilor, nu era greu să sari din piroga legănată de valuri, drept în apă, şi să te cufunzi în căutarea unui şiling aruncat peste bord de un marinar alb, căci băieţelul negru avea dreptul să-l oprească pentru el, dacă avea curaj. Savvy nu ştia ce înseamnă cuvîntul curaj, dar se cufundase de multe ori după o monedă ce se ducea sclipind la fund. E drept că rechinii se apropiau uneori fulgerător, iar aceia dintre băieţi, care nu ştiau să înoate iute ca peştii, nu se mai întorceau în lotcă. Kanga, cu care Savvy se jucase cîteodată, avusese noroc într-o asemenea împrejurare, căci rechinul nu-i luase decît un picior. Dar alţii nu s-au mai întors niciodată din adîncuri, iar ceilalţi băieţi luau cu ei luntrea rămasă goală. Şi ce mai urlau atunci femeile!

Cînd s-a întîmplat nenorocirea cu Kanga, tatăl lui Savvy l-a oprit pe feciorul său să se mai cufunde. A

fost o mare pedeapsă pentru el. În tot timpul acela Savvy nu s-a ales cu nici un șiling. Și cîte nu se puteau cumpăra cu un șiling! De toate — chiar și apa colorată din sticluțele acelea miei, care furnica și pișca pe limbă cînd o beai, de parcă-ți umblau zeci de gîndaci prin gură. Savvy fusese foarte mîhnit. Noroc că Tipsy îi mai dădea uneori cîte ceva. Dar oare de ce oamenii albi nu dăruiau copiilor bani, așa, de-a dreptul? De ce-i aruncau în apă, ca băieții să fie nevoiți să sară în apă după ei? Și cînd făceau treaba asta, albii rîdeau totdeauna și erau foarte veseli.

Asta n-o putea înțelege Savvy și nici cei mari nu-l puteau lămuri de ce-i așa. Dar un lucru îl știa totuși Savvy: că n-a văzut niciodată un alb aruncîndu-se în apă după un șiling. De frică? Nu, asta nu era cu putință, căci tocmai despre albi se spunea că în țara lor umblă cu toții pe biciclete care zuruie amețitor. Ba se vorbea chiar că au și biciclete care umblă singure, cu ajutorul unei mașinării, la fel ca șalupele albilor.

Savvy nu mai știa ce să gîndească despre albi.

Cei doi băieți din lotcă reușiră în sfîrșit să străbată volbura de ape. Se îndreptară din șale și vîsliră mai domol, ca să se odihnească oleacă. Abia acum își dădură seama că răcoarea le-a încrețit toată pielea de pe trup. Se puseră deci să lopăteze mai vîrtos.

Vaporul din fața lor se înălța tot mai mult: părea că crește din apă. Din coșul lui gros ieșea fum. La mijlocul vasului, în fața coșului, era o casă. Acolo locuia *djabbe*, căpitanul — asta o știau băieții. Și în casa asta ardea lumină. Ferestrele erau doar niște găuri mici, rotunde. Pe acoperișul casei suna un clopot.

— Ne-or fi zărit? întrebă Savvy.

Tipsy nu răspunse, se ghemui și ridică vîsla în lotcă. Savvy făcu la fel. Și acum așteptau.

Luna nu mai era pe cer. Numai stelele licăreau.

— Repede, înainte! Cînd s-o lumina de ziuă, ne văd și ne alungă.

Lopețile fură din nou cufundate în apă și băieții începură să vîslească, dar mult mai încet acum. Nu se auzea nici măcar un clipocit.

— Dacă au cumva strajă? şopti Savvy.

Tipsy nu răspunse.

— Şi cum ne suim pe vapor? mai întrebă Savvy.

— Lasă-mă! Trebuie să chibzuiesc.

Tipsy scoase vîsla din apă. Savvy făcu la fel.

— Nu, tu nu! îl mustră Tipsy. Tu trebuie să vîsleşti. Altfel nu ajungem.

— Dar tu? Ce, crezi că sînt sluga ta?

— Ţi-am mai spus. Trebuie să chibzuiesc cum putem ajunge pe vapor.

Savvy oftă:

— Ehei! Nu eşti prieten adevărat.

Şi începu să lopăteze singur.

Tipsy chibzui foarte multă vreme. Lui Savvy nu-i trecuse încă supărarea.

— Ai să te buhăieşti ca un broscoi de mlaştină — îi zise el. Eşti grozav de puturos.

Tipsy se răsuci furios către dînsul. Barca se clătină periculos. Acum trebui şi Tipsy s-o sprijine cu vîsla lui. Dar cînd voi s-o scoată din nou din apă, Savvy spuse:

— Tu ai chibzuit, şi eu ştiu cum o să ajungem pe vapor.

— Parcă eu nu ştiu!

— Dacă ştii, spune.

— S-ar putea să fi lăsat în jos scara cea mare.

Savvy izbucni în rîs.

— N-au dat-o jos. Ai să vezi.

Tipsy nu mai spuse nimic. Vîslea de zor.

— Dar eu ştiu cum o să ne suim — urmă Savvy. Ne căţărăm pe lanţul ancorei.

Întunecat, asemenea unui animal uriaş, vaporul se înălţa în faţa lor. Lanţul ancorei atîrna, ca o scară groasă, dintr-o gaură mare ce se căsca în faţă, pe unul din pereţii bordului. Ca un turn masiv se ridica din apă partea de dinainte a vaporului. Nu se vedea ţipenie de om.

Băieţii puseră încetişor vîslele în lotcă şi se lăsară purtaţi de valuri pînă în dreptul lanţului. Cînd fură aproape, Tipsy se plecă puţin în afară şi apucă o verigă. Luntrea se opri.

Deasupra uscatului, cerul prinse o culoare cenușiu-deschisă. Stelele se stingeau, de parcă le-ar fi suflat cineva ca pe niște lumînări. Și acum începu repede să se lumineze. Numai la apus, deasupra mării, mai stăruia întunericul nopții. Băieții știau că peste puțin soarele se va înălța din păduri și va sui pe cer. Se uitară unul la altul.

— Și dacă cei de sus au să ne zărească numaidecît? întrebă Savvy.

Tipsy legă piroga de lanțul ancorei. Apoi zise:

— Trebuie să încercăm. O să găsim vreun locșor unde să ne ascundem.

Tipsy se căță cel dintîi pe lanț. Savvy îl urmă.

Verigile de fier erau reci și unsuroase. Pantalonii albi ai băieților se acoperiră cu dungi late, negre. O clipă, Savvy se gîndi la țipetele și sudălmile pe care tușa Pulke avea să le reverse asupră-i ca un hîrdău cu lături, de cum îi va vedea țoalele mînjite. Și de bună seamă că iar o să-l croiască, la fel ca și altă dată, cu cureaua tatălui său. Dar Savvy nu trebuia să se mai gîndească acum la lucrurile astea. Tipsy i-a luat-o mult înainte și se și pregătea să intre în gaura cea mare a lanțului.

Savvy îl ajunse repede din urmă. Fiind mai mare decît Savvy, Tipsy se mișca mai încet; gîfîia și nu putea înainta decît centimetru cu centimetru. Savvy îl ciupi de tălpi. Tipsy mîrîi.

În gaură era întuneric beznă, și de cîte ori Savvy se apropia mai mult de Tipsy, acesta îl plesnea peste obraz cu picioarele năclăite. De fiecare dată, Savvy își ștergea fața cu o mînecă a cămășii.

Se tîrau pas cu pas, mereu pieziș, în sus. Au să ajungă oare cîndva la lumină? Savvy începu să se teamă. Dar Tipsy era în față și vedea cu siguranță lumina. Măcar de-ar putea să vorbească cu dînsul! Dar în țeava aceea îngustă nu era chip.

Tipsy ajunse în sfîrșit pe punte. În fața lui Savvy se făcu deodată lumină. Zări cerul și o mașină mare ce se afla în față, pe puntea vaporului. Era desigur vinciul ancorei, căci lanțul cel gros se îndrepta către el.

Băieții se furișara îndărătul acestei mașini, ca să se ascundă. Pe coverta se aflau doi oameni care stăteau de vorbă.

Băieții se uitară unul la altul și Savvy era cît pe-aci să izbucnească în rîs cînd văzu mutra lui Tipsy.

În aceeași clipă, Tipsy zise cu glasul scăzut:

— Arăți ca un drac din junglă.

Savvy voi să-și șteargă fața, dar nu găsi nici un locșor curat pe lucrurile de pe el. Totul era mînjit cu unsoare, cu ulei, cu grăsime, cu păcură. Se mulțumi deci să-și șteargă măcar mîinile, frecîndu-le de pardoseala uscată a punții.

Se luminase de-a binelea. Peste puțin avea să apară și soarele. Băieții tremurau de frig și de teamă.

Cei doi oameni de pe punte o luară din loc și dispărură după o ușă. Ageri ca niște maimuțoi, Savvy și Tipsy alunecară pe o balustradă și o luară la fugă de-a lungul parapetului de fier al bordului, pînă la mijlocul vasului, unde se afla casa cea mare în care locuia căpitanul. Apoi suiră o altă scară și se ghemuiră în dosul unei lăzi. Lada era țintuită pe punte. Savvy îi ridică binișor capacul și se uită înăuntru. În ladă se aflau niște lucruri negre, caraghioase, de stofă. Bägă mîna pînă la fund și pipăi obiectele. Erau moi, de parcă s-ar fi aflat lînă sub stofă.

Cei doi se strecurară în ladă. Undeva tot trebuiau să se ascundă; căci numai după ce va sosi cu bărcile echipajul de kruboys, puteau ieși din nou la iveală. Atunci aveau să mișune mulți oameni pe vas și băieții se puteau ascunde în mijlocul negrilor.

Pe unul din pereții lăzii era o gaură de la un nod din lemn. Printr-însa se putea vedea coverta. Dar numai unul din băieți avea putința să se uite; celălalt trebuia să aștepte, și pe chestia asta fură cît pe-aci să se ia la ceartă, deoarece amîndoi voiau să vadă în același timp ce se petrece afară.

— Lasă gălăgia! șopti Tipsy.

— Dar vreau să mă uit și eu! zise Savvy.

— Nu-i nimic de văzut.

— Atunci nu-i nevoie să te uiți nici tu — i-o întoarse Savvy.

— Îndată îți vine și ție rîndul.

— Mereu vrei să fii tu cel dintîi! Nu mă mai joc cu tine. Într-una vrei să hotărăști tu.

Tipsy nu răspunse. Făcu doar un gest de dispreț cu mîna. Asta îl supără și mai mult pe Savvy. Ar fi vrut să-l bată pe Tipsy, dar Tipsy era mai voinic. Și totuși, dorea să vadă și el ceva! Făcu o propunere:

— Am să număr pînă la șaizeci (Savvy nu știa să numere mai departe), apoi îmi vine mie rîndul. După aceea numeri tu și pe urmă iarăși eu.

Tipsy se învoi, căci în felul acesta avea răgazul să mai privească un timp prin găurică.

Chiar atunci văzu doi inși ieșind dindărătul unei uși, apoi încă unul și, peste puțin, alți doi. Părul le cădea vîlvoi pe față. Unul căscă zgomotos și se frecă la ochi. Apoi dispărură cu toții după altă ușă, și în clipa următoare băieții auziră de acolo gîlgîit de apă care se scurge.

— Șaizeci! zise Savvy împingîndu-și prietenul la o parte.

Strivindu-și năsucul de tăblia de lemn, privi prin găurică. Pe punte apăreau tot mai mulți oameni. Alergau încoace și încolo, de parcă ar fi fost foarte grăbiți. Unul ținea în mînă un furtun din care țîșnea un șuvoi de apă. Și omul împrăștia apa aceasta peste toată puntea, stropind de jur împrejur. Savvy se minună grozav. Nu-și putea da seama ce rost are treaba asta.

— Șaizeci! zise Tipsy, dîndu-i lui Savvy un ghiont care-l răsturnă într-o parte.

— Ai numărat greșit! protestă Savvy. Nici pomeneală să fi ajuns pînă la șaizeci.

— Poate că tu ai numărat greșit — răspunse Tipsy. Ești și mult prea mic ca să știi să numeri cumsecade.

Savvy simți aprinzîndu-i-se fața de mînie. Tipsy căuta din nou ceartă cu lumînarea. Savvy ar fi vrut să-i răspundă, dar își aduse aminte că trecuse o bună bucată de vreme de cînd Tipsy privea afară, iar el nici nu începuse încă să numere.

Savvy numără în gînd, pornind de data asta de la zece, pentru că altminteri Tipsy ar fi ieşit prea bine la socoteală.

Lada era încăpătoare. Savvy se putea întinde aproape în toată lungimea lui, iar bucăţile acelea negre de stofă — Savvy nu văzuse încă niciodată centuri de salvare — erau moi. Şi Savvy îşi zise: „Eu am să număr cinstit pînă la şaizeci. N-am să-l păcălesc". Numără totuşi mai repede decît întîia dată.

Deodată scăpărară prin crăpăturile lăzii nişte raze roşietice, asemenea unor iglițe lungi şi ascuţite.

— A răsărit soarcle! zise Tipsy.

ZĂVORÎT

Trecuse o bună bucată de vreme de cînd băieții se aflau în ladă. Era rîndul lui Tipsy să privească prin găurică.

— Hei, măi! făcu deodată, ghiontindu-l pe Savvy.

Dar Savvy era abia la douăzeci și opt... douăzeci și nouă... Se uită mirat la Tipsy.

— Măi, vine cineva!

Savvy se opri din numărat și se strecură spre găurică. Dar Tipsy nu-l lăsă să privească.

— E rîndul meu! zise.

Nu departe de gaură se găsea o crăpătură lungă în lemn. Savvy își deschise iute traista, pe care încă o mai purta atîrnată de gît, și scoase dintr-însa limba briceagului. O împinse cu putere în despicătură; în felul acesta, crăpătura se mai căscă puțintel. Acum putea privi și el. Trebuia doar să bage de seamă ca limba briceagului să nu intre prea adînc în lemn, căci putea fi văzută de afară. Ba Savvy putea chiar să cuprindă cu ochii un spațiu mai mare în dreapta și stînga.

— Crăpătura mea e mult mai bună decît găurica — îi șopti el lui Tipsy.

— Ai face mai bine să ici seama. Uite: vine aici.

Savvy privi prin despicătură și văzu un băiat alb suind scara și venind de-a dreptul spre ladă.

De spaimă, Tipsy își vîrî degetul cel mare în gură. Savvy închise ochii. Dar nu se întîmplă nimic. Cînd cei doi băieți din ladă priviră din nou afară, băiatul alb se afla la o depărtare de vreo patru pași de ei, în dreptul unei uși. Abia acum zăriră prietenii căsuța de lîngă lada lor. Nu era atît de mare ca aceea albă, în care locuia *djabbe*. Să tot fi fost de mărimea unei colibe.

Băiatul alb bătu încet la uşă. Savvy îi privea uimit mîinile. Pielea era atît de albă ca aceea a unui purceluş.

În dosul uşii colibei se auzi un mîrîit.

Băiatul bătu încă o dată, dar acum puţin mai tare. Strigă ceva, dar Savvy nu putu înţelege ce.

Din colibă se auzi un mîrîit mai puternic.

Ce-o fi acolo? S-o fi temînd băiatul de animalul dinăuntru? Ei, da, poate că muşcă. Savvy trase cu urechea. Apoi trebui să-şi sufle nasul. Pentru asta se folosi de o centură de salvare.

Băiatul alb deschise uşa şi intră în colibă. Cei doi din ladă îl auziră vorbind. Dar deodată ţişni dinăuntru, ca din puşcă, şi se piti. O gheată mare, lungă, zbură după el. Savvy îşi duse repede braţul la ochi. Cizma se izbi duduind de ladă. Lama briceagului căzu pe centurile de salvare.

— Nu l-a nimerit — zise Tipsy abia şoptit.

În colibă răsunară răcnete. Acum Savvy îşi dădu seama că nu putea fi un animal. Căută limba briceagului şi o vîrî din nou în crăpătură. Inima îi bătea năprasnic.

Deodată ieşi din colibă un om. Avea faţa stacojie, buhăită, şi un nas mare, vînăt-roşcat. Orbit de lumina de afară, mijì ochii, căscă zgomotos. Savvy putu vedea dinţii galbeni din gura sa larg deschisă. Apoi omul se scărpină cu amîndouă mîinile în cap şi după urechi, apucă pantalonii care-i alunecau şi-i trase peste pîntecele gol, rotofei. Pe burtă era zugrăvită, cu condei albastru, o femeie. Savvy nu mai văzuse niciodată aşa ceva. Pe braţele vînjoase ale omului se găseau de asemenea tot felul de figuri. Matahala se uită la ladă, şi anume tocmai către locul unde se afla crăpătura. Savvy fu cît pe-aci să se înece de spaimă. Tipsy îşi duse mîna într-o parte, de parcă ar fi vrut să se sprijine de Savvy.

Burduhănosul se îndreptă către ladă. Savvy retrase puţintel limba briceagului. Dar omul voia doar să-şi ia cizma. Savvy îi putea vedea picioarele goale. Erau mur-

darc. Sub unghiile groase ale degetelor se îngrămădea un strat gros de mîzgă neagră.

Pe băieții din ladă îi treceau mii de sudori. Lui Savvy îi tremurau picioarele. Dar, în sfîrșit, omul se înapoie în colibă. Ușa rămase deschisă.

Pe vapor se auzeau acum multe glasuri bărbătești. Motorul unei șalupe țăcănea. Afară, soarele strălucea atît de puternic, încît băieții din ladă se puteau vedea unul pe altul.

— O mai fi mult pînă vin? întrebă Savvy.

Se gîndea la negrii care aveau să plece cu vaporul acesta.

— Cînd soarele va fi de un ceas pe cer, pornesc. Mi-a spus Charly. El știe, căci pleacă și el.

Charly era fratele mai mare al lui Tipsy.

— Vine! vesti deodată Tipsy.

Omul de adineauri ieși din cămara lui, trăgîndu-și din nou pantalonii. „Ar trebui să și-i lege cu o sfoară", gîndi Savvy. Omul își pusese acum o cămașă pe pîntecele rotofei. Scuipă peste parapet și coborî scara spre covertă. De pe apă se și auzeau strigătele scoase de „kruboys", care se apropiau de vapor în bărci mari și puternice.

— Trebuie să ieșim de aici — zise Tipsy.

— E mai bine să așteptăm pînă cînd se urcă pe vapor — răspunse Savvy. Atunci au să fie atîția pe punte, că albii nici n-au să ne bage în seamă.

Tipsy mormăi cu ciudă:

— Dar dacă vine grăsanul?

— Trebuie să fim cu ochii în patru, asta-i.

— „Să fim cu ochii în patru..." — îl maimuțări Tipsy, imitînd pînă și glasul lui Savvy.

Dar o idee mai bună nu avu nici el.

De îndată ce-i auziră pe negri pe covertă, cei doi băieți ieșiră cu băgare de seamă din ladă. Își rotiră ochii împrejur, dar nu era nimeni în apropiere. Toți albii stăteau în dreptul parapetului, uitîndu-se în jos, spre apă, unde bărcile fuseseră legate de scara vaporului. Pe scara aceasta lungă, care atîrna la peretele bordajului, un întreg transport de „kruboys" suia pe punte, lărmuind.

Fiecare dintre ei purta pe umăr lada de drum, așa-numita „mammibox", și un lung stelaj de lemn, care se putea desface ca o capră pentru tăiatul lemnelor. Între picioarele caprei era întinsă o foaie de cort. Acesta era patul lor. Și toți mai duceau și cîte o găleată, iar unii aveau o cracă întreagă cu banane, nuci de cocos sau cîțiva papayas[1] mari și frumoși, într-un sac zvîrlit peste umăr.

Savvy cunoștea o seamă de „kruboys", căci mai toți erau de fel din Krutown. Iată-l colo pe Charly; în spatele lui e Iisus, bucătarul negru cu uriașele lui picioare plate, iar alături Butoi-de-bere, gras și umflat, maimarele negrilor care, potrivit obiceiului său, beștelea și aici pe unul dintre oameni.

Butoi-de-bere nu locuia departe de coliba mătușii Pulke, în cealaltă parte a Colinei Maimuțelor. Avea o casă albă, frumoasă, de piatră, cu verandă, și patru femei. Butoi-de-bere umbla totdeauna încălțat cu ghete negre de lac. Și-și scotea burta în afară, încît semăna într-adevăr cu un butoi de bere. Maimarele negrilor era mîndru de porecla sa. Căci nu orice om din Krutown avea putința să bea bere, deoarece berea venea în sticle din Germania și sticlele erau tare scumpe. Copiii lui n-aveau voie să se joace cu Savvy. Nu de mult, Savvy l-a snopit pe îngîmfatul de Paulus, cu doi ani mai mare decît el. Butoi-de-bere era tare mîndru de această odraslă a sa. În încăierare, i s-au spart lui Paulus ochelarii și mătușa Pulke a trebuit să-i plătească. Savvy știa însă că Paulus nu avusese în ramă sticle adevărate de ochelari, ci numai niște geamuri. Paulus voia doar să arate ca un învățător sau ca un slujbaș din Monrovia. Savvy a tulit-o cînd Butoi-de-bere s-a luat după el, iar cînd omul, gras cum era, s-a oprit o clipă ca să-și tragă sufletul, Savvy i-a scos limba.

Unii dintre mateloții de pe vas dădeau mîna cu negrii nou-veniți sau îi băteau pe umeri; se cunoșteau de la ultima călătorie.

Savvy și Tipsy stăteau în mijlocul acestei învălmășeli și păreau a fi uitat cu totul că se află pe bordul

[1] Fruct exotic, asemănător cu pepenele nostru. (n.t.).

unui vapor străin. Ai fi zis că se cred în piața din Krutown. La un moment dat, Tipsy îi trase prietenului său una în coastă și-i șopti repede:

— Grăsanul cu nasul vînăt!

Băieții se pitulară, dar burduhănosul îi și zărise. Cu pași apăsați se apropie de dînșii, crăcănîndu-și picioarele. Capul îi era întins înainte, iar spinarea și-o ținea încovoiată. Cîțiva mateloți se traseră înapoi.

Individul șuieră ceva printre dinții săi mari, galbeni. Savvy nu auzi decît cuvîntul „nigger“ [1]. Începură să-i tremure genunchii. Îi trase un cot lui Tipsy și o luă la goană. O clipă burduhănosul nu știu după care să se ia. Scrîșnea de furie. Apoi se repezi după Tipsy. Cizmele îi bocăneau pe puntea de fier ca pe o tobă mare. Iar el pufăia și gîfîia.

Savvy se ascunse îndărătul catargului mare. Se uita la Tipsy și-i venea să rîdă. Tipsy se văicărea, ținîndu-se de genunchi:

— Auauau!

Burduhănosul grohăia cu răutate și plăcere.

Tipsy se cățără anevoie pe un tambuchi. Lui Savvy i se păru că prietenul său se vaietă prea din cale-afară. Dar burtosul nu băgă de seamă. Cu un salt uriaș se repezi și el pe tambuchi. De furie, fața îi ardea ca focul.

Între timp, Tipsy șontîcăise pînă la celălalt capăt al tambuchiului. Acolo se ghemui. Pîntecosul își trase din nou capul între umeri, încovoie spinarea și, ca un rinocer lovit de glonț, porni bocănind către băiat.

Savvy începu să tremure pentru prietenul său. De ce aștepta oare atît de mult? Grăsanul va fi îndată...

Dar, cu o singură săritură scurtă, Tipsy se feri din calea burduhănosului. Acesta tocmai repezise brațul prin aer, ca să-l înhațe. Nu-l găsi însă, nu găsi nici ceva de care să se sprijine, cu toate că ar fi avut mare nevoie. Se afla la capătul tambuchiului. Cu un metru mai jos era puntea de fier. Un cablu de oțel se încolăcea acolo în rotocoale mari. Desigur că burtosul ve-

[1] „Nigger“ este o expresie peiorativă, de dispreț, întrebuințată de colonialiști la adresa negrilor. (n.t.).

dea toate acestea, dar nu-i erau de nici un folos, căci nu se mai putea opri din goană. Trecu fulgerător peste marginea tambuchiului, făcînd un moment impresia că ştie să zboare. În clipa următoare se prăbuşi cu un zgomot năprasnic. Se auzi cablul de oţel alunecînd pe punte. Urmă un moment de tăcere mormîntală. După aceea burduhănosul începu să urle ca din gură de şarpe.

Marinarii albi şi întregul şir de „kruboys" se ţineau de burtă. Rîdea şi Savvy. Tipsy se afla lîngă parapet şi rînjea. Îi făcu un semn lui Savvy şi apoi, deodată, cu un salt uriaş, se aruncă peste parapet, drept în apă.

Savvy nu cuteză să se repeadă şi el într-acolo.

Burduhănosul se zbătea şi se rostogolea în colacul de sîrmă. În sfîrşit izbuti să-şi scoată picioarele. Înjurînd, se desprinse apoi cu totul din rotocoalele de oţel. Aruncîndu-şi în jur ochii injectaţi de sînge, ţinea o mînă în faţa nasului său vînăt ca un mango [1].

Oamenii de pe coverta amuţiră. Savvy se furişă în patru labe spre cealaltă latură a tambuchiului, în faţă. Voia să se ia după Tipsy. Dar cizmele grele ale pîntecosului bocăniră din nou pe plăcile de fier ale covertei.

„Dacă mă înhaţă..." — gîndi Savvy, rotindu-şi speriat ochii.

Deodată zări, la o depărtare de numai cîţiva paşi, o uşă deschisă. Nu şovăi nici o clipă. Iute ca o maimuţă se furişă înăuntru, închizînd abia auzit clanţa uşii. Afară, pe punte, burtosul suduia de mama focului.

Tremurînd de frică, băieţelul se uită împrejur, gîfîind. În încăpere era beznă. Lipite de un perete se aflau o mulţime de mături, iar alături găleţi vîrîte unele într-altele, formînd două stive înalte. Într-un colţ, încolăcit ca un şarpe, era un furtun lung, negru. Lîngă o ferestruică rotundă atîrnau mantale, pantaloni şi vestoane ce luceau în chip ciudat. Ferestrele erau închise şi ferecate zdravăn cu două încuietoare de metal.

În încăpere stăruia un miros greu, îmbîcsit. Dar Savvy era bucuros că se putea ascunde aici de grăsanul cel fioros. Se căţără la ferestruică, ţinîndu-se de mar-

[1] Soi de prune exotice, numite şi prune de Damasc, foarte dulci şi zemoase. (n.a.).

ginea ei îngustă, și se uită pe geamul care era tot atît de gros ca degetul lui cel mare.

Jos de tot, în apă, plutea piroga cu Tipsy. Tipsy își aruncă ochii spre vapor. Pe punte se auzeau din nou răcnetele pîntecosului, și deodată se văzu ceva zburînd în apă, foarte aproape de pirogă. Părea a fi una din pietrele acelea mari, negre, pe care albii le ard în sobe. Tipsy își suci lotca și porni cu viteză, vîslind din toate puterile.

Savvy se repezi la ușă. Voia să strige. Nu se cădea ca Tipsy să plece astfel, de unul singur! „Trebuie să mă ia și pe mine!" Savvy nu îndrăzni totuși să apese clanța. „Dacă mă vede burtosul!..."

Dar mult nu-i mai era îngăduit să șovăie. Savvy știa că în momentul cînd toți negrii vor fi la bord, ancora cea mare va fi smulsă din apă cu ajutorul unei mașini, iar cînd ancora nu mai ține vaporul pe loc, el poate pleca.

Savvy ciuli urechile. Oare mașina a și început să duduie?

Nu: erau doar niște pași grei ce se apropiau de ușă. Savvy se piti repede îndărătul mantalelor. Nu cuteza nici să răsufle. Printr-o gaură dintr-o manta putu vedea cum clanța e împinsă în jos. Intra burduhănosul!

Savvy își auzea inima ciocănindu-i în piept și răsunîndu-i în urechi atît de tare, încît era sigur că și burtosul îi aude bătăile. Cu el intrară și alți doi oameni. Luară găleți, mături cu coadă și furtunul cel lung. Unul vîrî mîna într-un ciubăr și scoase de acolo un bulgăre mare, galben. Îl plesni de fundul găleții și ieși cel din urmă.

Savvy ține minte ciubărul. Bulgărele scos de acolo semăna cu marmelada galbenă ce se vindea în băcăniile din Monrovia.

În momentul cînd Savvy dădu să iasă din ascunzătoarea sa, auzi în cutioara de sub clanța ușii un pocnet și, imediat după aceea, încă unul. Se sperie. O bănuială sinistră îi străbătu mintea. Acasă, la colibă, nu aveau broască la ușă. Dar la școală... Cînd învățătorul sucea mica vergea de fier în ușă, pocnea tot așa...

Lui Savvy nu-i venea să creadă, dar nici nu se încumetă să încerce. Acum se mai putea agăța de un firișor de speranță. Se temea de certitudine. Rămase deci cinchit în dosul mantalelor și închise ochii.

„Ei, dar nici aici nu pot să rămîn", își vorbi sieși. „Ușa a pocnit doar așa. O să se deschidă. Nu, sigur că nu-i încuiată!"

Savvy se gîndi la Tipsy și nu putu înțelege cum de-a fost în stare prietenul său să-l părăsească așa.

„Lasă că ies eu de aici!" își zise.

Dar oricît se trudea să se convingă de acest lucru, nu-i venea a crede. Stătea ghemuit lîngă perete, de parcă i s-ar fi înțepenit tot corpul. Mantalele miroseau a ulei rînced.

Deasupra lui forfoteau pașii grăbiți ai oamenilor de pe punte. Acolo a ieșit el cu Tipsy din gaura de la care lanțul ancorei se îndrepta spre mașina cea mare...

În aceeași clipă se auzi un șuierat și, îndată după aceea, mașina începu să huruie sec. Scoteau ancora din apă! Vaporul se zgudui. Savvy sări ca fript. Răsturnă o găleată care zornăi cu zgomot. Dar de asta nu se mai sinchisi. Dădu fuga la ușă și apăsă clanța. Degeaba! Începu să strige. Dar vinciul ancorei pîrîia și șuiera asurzitor. Pe punte, pîntecosul cu nasul vînăt răcnea din fundul bojocilor. Savvy se cutremură și-și apăsă gura cu mîna. Alergă la fereastră, zgîlțîi încuietoarele. Dar încuietoarele erau înșurubate de mîini zdravene de bărbați. Savvy luă o mătură și-i vîrî coada în dosul uneia din pîrghii. Apăsă cu toată puterea. Dar puternica încuietoare de metal nu se mișcă decît un pic, după care coada măturii se frînse în două.

Savvy se rostogoli la pămînt, iar cînd ajunse pe plăcile de fier ale pardoselii, simți scuturăturile mașinii în mers. Vinciul ancorei de deasupra lui continua să huruie. Oamenii albi strigau. Savvy nu înțelegea ce spun. Și, deodată, simți cu toată puterea singurătatea sa; ochii i se umplură de lacrimi. Înghițea în sec, își oprea sughițurile, nu voia să plîngă, dar aici, în cămăruța asta, nu-l vedea nimeni. Și atunci nu se mai trudi să-și oprească plînsul. Lacrimi fierbinți i se rostogoliră pe fața mînjită. Cîtva timp își șterse ochii, dar apoi re-

mulţă şi la asta. Se afla încă lungit pe podea, între găleţi şi măturile cu coadă. Şi i se păru că aici va zăcea mereu, ca un animal bolnav.

Deodată se făcu linişte deasupra lui. Se îndepărtară şi paşii cei mulţi dinainte. Savvy îşi înălţă puţin trupul şi trase cu urechea. Sub el, la o mare adîncime sub el, se auzea vîjîitul apei. O fîşie îngustă de soare cădea oblic peste dînsul. Într-însa, firele de praf jucau ca un roi de ţînţari. Apoi raza se lărgi şi pata soarelui crescu pe podea. Ca o mînă caldă mîngîia lumina pe băiat, şi cu cît vaporul se sucea mai mult pentru a-şi lua direcţia hotărîtă, cu atît mai puternic se revărsa lumina în încăpere. Ferestruica rotundă era plină de soare.

Savvy se ridică în picioare şi, cu mîinile, se trase din nou în sus la fereastră, proptindu-se de marginea ei. Se uită afară. Peste oraş, peste dealurile verzi, ardea soarele, aruncîndu-şi lumina fierbinte şi pe faţa murdară şi mînjită de lacrimi a băieţelului negru.

Începură să-l doară braţele. Alunecă încetişor în jos. Mai zări afară, în treacăt, marele baobab şi grupul de palmieri de pe Colina Maimuţelor — dar apoi trebui să-şi dea drumul pe podea.

DULGHERUL VASULUI

Numai o singură dată în scurta lui viață s-a simțit Savvy atît de părăsit ca acum: cînd tatăl lui nu s-a mai întors acasă — acum trei luni.

Îl văzuse rar pe tatăl său. Ca și frații lui cei mari, Samba și Ukara, a fost mai mult pe drum, îmbarcat pe vapoarele albilor. Cînd se întorcea la ai săi, se bucurau cu toții. Mătușa Pulke, sora mamei lui Savvy, avea mare trebuință de banii pe care-i aducea el, iar copiii erau fericiți că Ngolo, cel mai bun waterboy [1] din Krutown, tatăl lui Savvy, se afla din nou, pentru cîteva săptămîni, acasă. În tot acest timp nu se duceau la școală, iar Savvy, Maengo și Niami aveau voie să-l însoțească la pescuit.

Savvy era mîndru de tatăl său, și dorința lui era să ajungă un waterboy tot atît de priceput ca el. În taină, și numai pentru sine, Savvy își propunea chiar să-l întreacă pe tatăl său. Nu știa el oare de pe acum — la vîrsta de zece ani — să înoate și să se dea la fund ca un pește?

Săptămînile acestea erau tot ce putea fi mai frumos în viața lui Savvy.

Cînd se înapoiau dintr-o călătorie frații, Samba și Ukara, se isca de ascmenea, o zi și o noapte, clocot de viață în coliba de pe Colina Maimuțelor, dar după cîteva ceasuri Savvy și cele două surori ale sale erau trimiși de acasă. În nopțile acelea trebuiau să doarmă la o soră a mătușii Pulke.

Frații cei mari nu se mai jucau cu Savvy, nu știau nici să spună povești. Toată vremea cît erau acasă tîndăleau pe ulițele înguste ale satului, beau mult rachiu, astfel că totdeauna le mirosea urît din gură, și mergeau cu femeile și fetele mai răsărite — „mammis", cum

[1] Negru folosit pentru călătoriile pe apă. (n.t.).

li se spunea pe acolo — în localurile cele mari, să danseze.

Se întîmpla rar ca tatăl lui Savvy să se nimerească a fi acasă o dată cu Samba şi Ukara. Nu se îmbarcau niciodată pe acelaşi vas, şi de cele mai multe ori numai tatăl sau fraţii erau în colibă. De aceea Samba şi Ukara îşi puteau face de cap.

Mătuşa Pulke nu se ocupa decît de cele două fiice ale ei. La drept vorbind, numai ele erau copiii ei adevăraţi. Cînd s-a născut Savvy, maică-si i-a fost dat să moară, aşa că băieţelul n-o ştia decît pe tuşa Pulke care, ca soră a mamei sale, avea datoria să se îngrijească de copii. Toţi făceau parte din neamul mătuşii Pulke, din care s-a tras şi mama lui Savvy. Toţi copiii din acest neam erau între ei fraţi şi surori. Astfel, Maengo şi Niami erau surorile lui Savvy, măcar că aveau alt tată, ba chiar şi altă mamă.

Savvy nu ştia de mult lucrurile acestea. Abia acum doi ani i le-a spus taică-său, şi lui Savvy i s-au umplut ochii de lacrimi cînd a auzit de mama lui adevărată. Atunci a înţeles şi de ce tuşa Pulke se poartă cu fetele altfel decît cu el. Pe el îl bătea adesea, cu toate că la Krutown nu se prea obişnuia bătaia la copii. Savvy era vinovat de toate — aşa cel puţin spunea mătuşa. Într-o zi cînd Maengo a spart un urcior la fîntînă, a fost chelfănit Savvy. Maengo ştia totdeauna să scape basma curată. Astfel, atunci, a spus că Savvy îi face vrăji. Cică şi-ar fi aruncat privirile otrăvite pe spinarea şi picioarele ei. Şi cu aceste priviri a făcut-o să se poticnească. Degeaba a încercat Savvy să se dezvinovăţească, spunînd că în dimineaţa aceea nici n-a văzut-o pe Maengo: Pulke nu l-a crezut. A întins mîna în sus, sub căpriorii acoperişului colibei, şi a luat de acolo cureaua cea lată de piele. Savvy şi-a muşcat buzele. Aşa făcea totdeauna cînd mînca bătaie — ca să nu ţipe. Din poveştile bărbaţilor ştia că nu se cade niciodată să te vaieţi de dureri.

Din ziua cînd s-a întîmplat tărăşenia cu urciorul de apă, Savvy şi-a pus în gînd să se răzbune pe Maengo. Voia să se ducă la Moş-Moş, bătrînul făuritor de fe-

tişuri [1], vrăjitorul din Krutown, şi să-i ceară ceva care să aibă puterea de a face ca limba lui Maengo să înţepenească întocmai ca o bucată de lemn. Atunci, ce-i drept, n-o să mai poată vorbi, dar nici n-o să mai mintă.

Mai întîi a discutat amănunţit despre asta cu Tipsy. Dar Tipsy a fost de părere că e o pedeapsă prea uşoară. Mai bine ar fi să i se vîre lui Maengo un şarpe în pat; de spaimă, va înlemni ca o prăjină. Asta — după părerea lui — ar fi o pedeapsă mult mai potrivită pentru o mincinoasă.

Îndărătul Colinei Maimuţelor se găseau mulţi şerpi. Savvy a văzut o dată nişte oameni prinzînd şerpi veninoşi numai cu ajutorul unui băţ despicat. Tot aşa voia să facă şi el. Dar cu toată osteneala ce-şi dădu, nu putu prinde nici unul. S-a brodit însă, în ziua aceea, ca Tipsy să aibă în buzunar o broască rîioasă. Au vîrît deci broasca sub pătura lui Maengo. Tipsy fu de părere că fata va trage o spaimă destul de mare şi la vederea broaştei, iar chestia cu şarpele o puteau pune la cale cu alt prilej, dacă Maengo nu se va fi lecuit de minciuni de pe urma broaştei rîioase.

Ca un făcut, însă, tocmai în noaptea aceea Maengo n-a dormit în colibă. Fusese trimisă pentru cîteva zile s-o îngrijească pe Taledoto care se îmbolnăvise. Savvy n-a ştiut de asta. Seara, a auzit pe cineva întinzîndu-se în culcuşul lui Maengo. Şi s-a străduit să rămînă treaz, căci peste puţin Maengo avea să înceapă a răcni. Dar nu se auzi nimic. Lui Savvy i se închideau ochii de somn şi peste puţin adormi buştean. Abia în zori fu trezit de un ţipăt înfiorător.

Mătuşa Pulke se ghemuia, tremurînd şi ţipînd, într-un ungher, lîngă capră. Mîinile îi erau pline de baligă de capră, cu care-şi mînjise şi faţa. Capra behăia cumplit şi se tot înghesuia în colţ. Astfel o răsturnă pe mătuşă şi o călcă pe pîntece. Şi toate astea se întîmplau numai din pricina broaştei rîioase care stătea ţanţoşă

[1] Fetiş, în credinţa triburilor primitive, este un obiect considerat ca fiind înzestrat cu o forţă magică, supranaturală, şi capabil să dea ajutor celui care i se închină. (n.t.).

pe podea, se umfla și se întindea, de parcă ar fi vrut să se repeadă la mătușă.

Lui Savvy nu-i fu de loc frică. Puse mîna pe broască și o duse afară. Pulke, însă, tremură toată ziua, leoarcă de năduşeală din pricina spaimei. Nu spunea aproape nimic, ca și cînd i-ar fi pierit graiul. Părea bolnavă. Lui Savvy i se făcu milă cînd o văzu astfel și-i mărturisi că a vrut doar să-i căşuneze o supărare lui Maengo. Peste puțin însă, Savvy avu să se căiască de faptul că spusese adevărul, căci din ziua aceea mătușa se purtă cu el ca un șarpe veninos. Își recăpătase graiul și povestea tuturor că Savvy e stăpînit de un duh rău. La început Savvy a plîns, dar după aceea a rîs. Căci, hotărît, prea era de oaie ceea ce povestea Pulke:

— ...și, deoarece capra mirosea urît, m-am dat ceva mai la o parte, că doar Maengo nu era acasă. Oh, biata fată ar fi murit de spaimă, văzînd duhul broaștei! Of, biata de mine! Seara, șacalii urlă îndelung. Ce-mi zic? „Le-o fi foame, hămesiților de hoituri!" Nu știu cum, dar o bănuială îmi sfîrîia prin cap. Adorm. Visez. Ce rece mi-e burta! Dau s-o acopăr. Uliuliu! Să mă omoare a vrut stîrpitura sorei mele — pe mine și pe Maengo! Mi-a spus-o chiar el! Ofofof, duhul rece al broaștei...!

Savvy a vrut să povestească tatălui său toată întîmplarea. Dar tatăl său nu s-a mai întors. Savvy a plîns multe nopți. Pe cine mai avea acum? Pe Niami, da — ea se juca de multe ori cu el. Dar cînd Pulke îl lua la trei păzește, Niami nu scotea nici o vorbă, chiar dacă tot ce spunea Pulke era minciună sfruntată.

Apoi îl avea pe Tipsy. Savvy a crezut că Tipsy e un prieten adevărat. Dar Tipsy voia să poruncească numai el și se fudulea grozav pentru că era cu doi ani mai mare. Și acum Tipsy a plecat singur, părăsindu-l și trădîndu-l. Of, doamne!

Nu mai rămînea deci decît Hule, dulăul. Hule era credincios și făcea tot ce-i cerea Savvy. Ei, dar pe Hule nu-l avea aici. Spusese că o să-i aducă un os. Ce se va face acum Hule, singur-singurel?

Savvy nu mai avea deci pe nimeni. Era și el singur-singurel. Ședea pe o găleată răsturnată cu gura în jos, își ținea fața proptită în palme și-și holba ochii în gol.

Cînd oamenii de adineauri aduseră înapoi găleţile şi măturile cu coadă, Savvy se ascunse iarăşi îndărătul mantalelor. La plecare, oamenii încuiară din nou uşa. Savvy începu să se teamă.

Trecuseră desigur cîteva ceasuri cînd se hotărî, în sfîrşit, să se mişte. Se ridică de pe găleată şi-şi alese, dintre vestoanele şi pantalonii care atîrnau de perete alături de mantale, pe cele mai bune. Cu o cîrpă veche îşi şterse faţa şi mîinile, apoi îşi scoase lucrurile murdare de pe el. Vîrî picioarele subţiri prin burlanele ţepene ale pantalonilor străini. Trebui să suflece atît capătul de jos al nădragilor, cît şi mînecile surtucului. După aceea îşi dădu seama că-i e foame.

Scotoci prin traista sa, dar nu găsi nimic de îmbucat. Privi îndelung coaja nucii de cocos. O mirosi, iar cînd îi veni în minte carnea albă şi vîrtoasă a fructului, îi lăsă gura apă. Ca un junghi i se înfipse foamea în pîntece. Îşi aminti de pasta galbenă din ciubăr. Marinarul alb o scosese de acolo, vîrînd mîna înăuntru. Să fie oare ca marmelada aceea galbenă, pe care o aducea tatăl său în colibă, cînd se întorcea din călătorie? Savvy îşi linse buzele.

Capacul ciubărului se deschise uşor. Savvy scoase cu coaja nucii de cocos o porţie respectabilă. Dar îndată faţa sa căpătă o expresie de îndoială. Marmelada avea un miros tare ciudat, un miros de... Savvy simţea gustul după miros. Şi apoi, avea şi o înfăţişare atît de cleioasă... Se mai vedeau întipărite degetele omului care scosese din ciubăr cît îi încăpuse în palmă.

Savvy băgă un deget în pastă. Da, era moale. Îşi duse degetul la nas. Ei, dar avea un miros grozav de ciudat pasta asta, ce naiba! Îşi linse degetul cu băgare de seamă şi... scuipă îndată cu asemenea putere, încît toate lucrurile din jur se umeziră, de parcă ar fi primit o bură de ploaie. Ehei! Ce era asta? Mîzgă de broască rîioasă?

Savvy îşi şterse gura de una din mînecile curate ale unui veston, îşi frecă limba pînă cînd i se înfierbîntă şi se uscă, ba ar fi fost în stare să-şi şteargă gura şi pe dinăuntru. Scuipa ca un şarpe care-şi zvîrle balele. Ei, comedie! Ce gust avea sărăcia asta? Era de bună

seamă... era de bună seamă... săpun! Savvy cunoştea numai bucăţile mici, cafenii, ce se puneau în apă la rufele murdare. Pastă de săpun nu văzuse niciodată.

Îşi şterse degetul de cracul unui pantalon din cui — şi, iată, degetul rămase curat, ba se duse de pe el pînă şi unsoarea de la lanţul ancorei. Savvy fusese gata să arunce săpunul înapoi în ciubăr, dar acum îl netezi în coaja nucii de cocos. rupse o bucată dintr-o cîrpă, înfăşură coaja într-însa şi o bägă în traistă. Avea ce face cu marmelada asta de săpun! Luă apoi bucăţica de lemn cu care-şi curăţa de obicei dinţii, şi începu s-o ronţăie; la urma urmei, era şi acesta un fel de a mînca.

Dar stomacul nu se lăsă înşelat multă vreme. Începu să chiorăie ca o lighioană îndîrjită.

Măcar apă de-ar putea să bea! Cîtva timp ţine şi asta de foame. A mai făcut aşa în cîteva rînduri. Dar de unde să ia apă? Mătuşa Pulke spunea adesea: „Dormi, că atunci nu mai simţi foamea!"

Savvy se tupilă din nou îndărătul mantalelor. Închise ochii, dar nu-i veni somnul, ci, dimpotrivă, lacrimi. Nu voia cu nici un preţ să mai plîngă, dar lacrimile nu se sinchiseau, ci i se rostogoleau pe faţă. Erau fierbinţi şi aveau gust sărat.

„Măcar de l-aş avea pe Hule!" Savvy ar fi fost atît de bucuros să-i mîngîie trupul cald, să-l scarpine în cap!

Soarele nu mai bătea pînă la el. Desigur că acum strălucea sus de tot, deasupra catargelor. În mica încăpere era foarte cald şi aerul devenise înăbuşitor. Mirosea a catran şi vopsea, iar Savvy simţea încă în gură gustul pastei de săpun. Afară, pe punte, cineva cînta încetişor. Era desigur un bărbat; avea o voce groasă care suna înfundat. Băiatul trase cu urechea.

Deodată auzi pe cineva punînd mîna pe clanţă. Savvy se ghemui cît putu în dosul mantalelor. Omul de afară conteni din cîntat şi descuie uşa. O lumină orbitoare năvăli în încăpere. Savvy nu îndrăzni să privească dindărătul mantalelor. Simţi în nări miros dulce de fum de tutun, şi din nou îi răsări în minte chipul tatălui său. Sorbi mireasma, tremurînd în acelaşi timp de teamă şi nelinişte.

Omul bodogănea de unul singur. Se afla pesemne chiar în faţa lui Savvy. Luă din cui o manta, apoi încă una. Băiatului i se îmbroboni fruntea de sudoare.

Dacă mai ia încă una...

A şi luat-o! Savvy îl văzu pe om în faţa lui. Închise ochii şi ciuli urechile. Omul părea să fi amuţit de uimire. „Sau am visat oare toate astea?" se întrebă băiatul.

Clipind des, deschise ochii. Omul scoase luleaua din gură şi se aplecă spre el, privindu-l cu sprîncenele încruntate. Deodată scoase o înjurătură năprasnică. Savvy se ghemui, ferindu-se. Omul întinse o mînă către el. Savvy voi să se tragă şi mai mult îndărăt, dar în spatele lui era peretele. Simţi mîna omului apucîndu-i braţul cu putere. De frică, băiatul scoase un strigăt.

Omul dădu drumul braţului şi se lăsă pe vine, în faţa lui Savvy. Se uită la obrazul lui de copil, mînjit de lacrimi, murdar, şi deodată începu să zîmbească.

— Haide-haide-haide! zise. Ia nu mai lăsa să curgă atîta apă caldă din căpşorul ăsta!

Îşi vîrî din nou pipa între dinţi şi trase vîrtos, pînă cînd începură să-i iasă din gură nori groşi, albaştri, de fum. Apoi puse mîna lui mare pe capul băiatului şi-l zgîlţîi puţin. Îi spuse iarăşi ceva, dar Savvy nu înţelese mai nimic, căci el vorbea numai „pidgin-english", englezeasca stricată pe care o foloseau toţi negrii de pe coastă cînd voiau să se înţeleagă cu albii.

Băieţelul îşi şterse lacrimile. Mai scoase un suspin, dar simţea că albul din faţa lui nu era om rău. Părul ce-i atîrna peste urechi era sur, iar ochii aveau o strălucire la fel de luminoasă ca apa din rîu cînd ardea soarele deasupra ei.

— Ce vrei facem tu cu pantaloni de la mine, cu haină de la mine? întrebă omul.

Savvy îl putu înţelege acum. Smiorcăind şi sughiţînd răspunse:

— La mine tare rău murdar... la mine... la mine lucruri mînjim peste tot... Uite!

Şi arătă legăturica neagră şi soioasă de haine pe care o avea lîngă el, pe duşumea.

— La mine din Krutown... La mine venim doar... venim doar... să privim vapor... nu să plecăm.

Printre vorbe îi venea să sughițe, mereu, aprig. Lacrimile îi scînteiau încă în ochi.

Omul îl ridică și-l așeză lîngă el pe podea.

— Acum tu pe vapor. În jur numai apă, pînă la cer. Venim indărăt Monrovia peste două, trei luni. Atunci la tine înapoi Krutown. Savvy? Tu înțelegem?

— La mine Savvy!

— Aha, tu înțelegem! Bine!

— La mine *numele* Savvy!

Omul căscă niște ochi cît scoicile. Nu înțelegea ce vrea să spună băiatul. „Savvy" e o expresie din „pidgin-english" și înseamnă: „ai înțeles?"

— La mine numele Savvy! repetă băiatul. Numele de la mine Savvy!

Un răstimp se așternu tăcere. Albul se zgîia la băiețelul negru și, deodată, izbucni într-un hohot de rîs atît de strașnic, încît luleaua dintre dinți îi săltă în sus și în jos.

— Aha, la tine *numele* Savvy! Acum la mine savvy. Hahaha!

Luă băiatul de mînă și porni cu el spre ușă. Savvy se împotrivi.

— La tine nu dormim aici. La tine dormim cu negrii, cu „kruboys". La mine ducem tu la căpitan.

— Nu, la mine rămînem aici! Pe vapor om gros cu nas vînăt ca mango, ca prună mare.

Și Savvy se căzni să se smucească din mîna albului. Omul își întoarse fața către el:

— A, contramaistrul Bully? La el mult rachiu, tu savvy? Tu înțelegem?

— La el împușcam băiat alb cu gheată mare din colibă. La el azvîrlim piatră neagră după Tipsy în barcă. La mine el batem!

— Aș, tu nici o teamă! La mine Henry, tu savvy? La mine dulgher Henry. La mine nix teamă de Bully!

Atunci Savvy se învoi să iasă. Cu pantalonii uriași de pe el, la care suflecase marginile de jos, și cu haina care-i atîrna ca o manta prea largă pe umerii înguști, ajungînd aproape pînă la picioarele sale murdare, Savvy

arăta destul de caraghios. Mateloții care-l văzură se porniră pe un rîs nebun, ținîndu-se cîrd după ei.

— Mîncător de orez! strigară ei. Mîncău de orez!

Savvy strînse cu toată puterea mîna vlăjganului alb de lîngă dînsul.

— La mine vrem la Krutown! se rugă el din fundul inimii.

Plăcile de fier ale punții erau atît de fierbinți, încît Savvy nu putea face, cu picioarele-i goale, decît pași mărunți, jucăuși. Omul se îndreptă spre casa cea mare, albă. Lui Savvy îi era teamă de *djabbe*, căpitanul.

Cîțiva negri stăteau pe vine lîngă parapet și ciocăneau cu dălțile rugina de pe barele de fier.

— Savvy! strigă unul.

Ceilalți deveniră atenți.

— Ha! Savvy! Savvy! Savvy! strigară din toate părțile.

— Savvy, mîncătorul de orez! strigau în urma lui marinarii albi.

Cei doi ajunseră la mijlocul vasului. Savvy auzea mașina duduind într-o casă mare. Se uită uimit în jur. Din coșul înalt ieșea vălătuc de fum gros, care unduia înapoia vasului. Dindărătul tambuchiului ce se afla în fața sălii mari de mașini apăru un grăsan cu fața stacojie și cu un plasture pe nasul vînăt.

— Bully! șopti Savvy, ascunzîndu-se îndărătul lui Henry.

Burtosul contramaistru îl și zărise. Se opri cu gîtul întins. Își trase pantalonii și se îndreptă apoi cu pași apăsați către Savvy.

Savvy îl ciupi pe Henry de braț.

— La tine nici o teamă — îl liniști dulgherul.

— Haaa! cîrîi contramaistrul, dînd să-l apuce pe Savvy, dar Henry se propti ocrotitor în fața lui.

— Nu te atinge de el! zise amenințător.

Contramaistrul Bully începu să urle. Fața i se făcu și mai stacojie, dar atît de aprig, încît Savvy era sigur că va plesni dintr-un moment într-altul. Contramaistrul arătă plasturele de pe nasul său și ridică un crac al pantalonilor ca să i se vadă genunchiul: era umflat și aproape tot atît de vînăt ca și nasul. După aceea îl arătă

pe Savvy și ceva în direcția parapetului, răcnind în același timp cît îl ținea gura. De furie, răgușise.

Savvy tremura. Henry ridică o mînă spre contramaistru, ferindu-l pe băiat.

Sfada atrase oameni din toate părțile. Ei făcură roată în jurul contramaistrului, dulgherului și băiețelului negru.

Savvy văzu un om coborînd scara de pe acoperișul casei mari, albe. Purta pantaloni albi, o tunică albă cu patru trese de aur la fiecare mînecă, iar în cap o cască tot atît de orbitor de albă. Cele ale marinarilor albi erau toate murdare.

Oamenii se traseră înapoi la ivirea noului venit. Contramaistrul Bully fu gata-gata să se înece cînd îl văzu. Omul se apropie de Henry. Abia acum îl zări pe Savvy, care se ascunsese din nou în spatele dulgherului.

Omul îmbrăcat în alb se uită la Savvy de parcă ar fi vrut să-l străpungă cu privirea. Pe Savvy îl trecu un fior rece de-a lungul spinării. Știu numaidecît, cu toate că nu-i spusese nimeni, că acesta era *djabbe!* Două cute drepte, trase parcă înadins cu o bucățică de cărbune, suiau dintre sprîncene spre frunte. Avea o gură mică de tot. Buzele nici nu se vedeau.

— Hmhm! făcu el.

Și, deodată, se zbîrli la Savvy, făcîndu-l să se cutremure ca sub o șfichiuire de bici. Băiatul începu să plîngă. Căpitanul suduia fără oprire. Dar nu-l mustruluia numai pe el. Se răstea la toți mateloții, la dulgher, la contramaistru. Apoi răcni:

— Să vină maimarele negrilor!

Savvy voi s-o rupă la fugă, dar pîntecosul Butoi-de-bere se și apropia în goană mare. Își împingea înainte burta rotofeie și gîfîia. În fața căpitanului făcu o plecăciune, dar nu prea adîncă, deoarece îl stingherea pîntecele.

Atunci Savvy nu-și putu ține rîsul. Ce mai ala-bala: Butoi-de-bere era prea din cale-afară de caraghios. Și din momentul acesta, lui Savvy îi pieriră și lacrimile. Acum nu-i mai păsa de nimic. De omorît n-aveau să-l omoare, asta era sigur, căci dacă s-ar fi purtat cu asemenea gînduri, ar fi făcut-o de mult. Și dacă se mulțu-

meau doar să răcnească... De altfel el nici nu înțelegea tot ce spuneau. După aceea, nici vorbă, Butoi-de-bere o să-i tragă o bătaie straşnică. Sigur că va face asta ! Dar tot atît de sigur era că, atunci cînd i se va ivi prilejul, Savvy se va răzbuna pe Paulus sau pe Ieremia, feciorii lui. Şi Savvy deveni pe dată atît de nepăsător, încît în momentul cînd Butoi-de-bere îl tîrî către pupă, unde se aflau ceilalți kruboys, se distra privind picioarele plate ale maimarelui negrilor.

În ziua aceea a mai fost de multe ori luat la rost, dar el nici n-a ascultat ce i se spunea. Se dusese la Charly, fratele lui Tipsy, care ținea la el ; o dată i-a dăruit o undiță anume făcută pentru cutfish [1].

Numai seara i s-au mai umezit o dată ochii. Se găsea lîngă Charly, în fața parapetului. Soarele crescuse acum mare de tot şi se făcuse roşu ; peste puțin se va duce la culcare în valuri, îndărătul norilor.

Savvy se gîndea la Hule. Cîinele îl va căuta, va scheuna, iar în noaptea asta nu va dormi în îndoitura genunchilor săi. Lui Savvy îi era dor de dulău. Nu se gîndea la mătuşă ; ştia că ea nu-l iubeşte.

Dacă n-ar fi atît de departe pînă acolo ! socoti el. Ei, atunci ar fi putut să înoate înapoi. Dar tocmai în clipa asta Charly îi arătă ceva peste parapet : în apă, trei triunghiuri ascuțite, ca niște pînze minuscule de corabie, pluteau alături de vapor.

— Sharks [2] ! zise Charly. Rechini !

---

[1] În engleză în original. În limba indigenilor, cutfish este un peşte răpitor, atingînd o lungime pînă la un metru şi jumătate. (n.a.).

[2] Rechini. (În limba engleză în original.) (n.t.).

TOMMY

Savvy dormi pe punte, la pupa vasului, sub o pătură groasă de lînă. Deasupra lui se boltea cerul înalt, întunecos, cu stele sclipitoare. Aici era mai răcoare decît în coliba de acasă. Aerul era curat ca apa limpede a micului izvor de pe Colina Maimuțelor.

Paturile se aflau lipite unele de altele. Savvy dormea lîngă Charly. Dacă voia să-l gîdile, n-avea decît să întindă un braț. Dar cînd o făcea, Charly mîrîia.

Cîțiva negri vorbeau încă, în șoaptă, despre femeile de acasă — „mammis" cum le spuneau ei. Fum de tutun venea dinspre paturile lor. Apa de la pupa vaporului spumega ; acolo se învîrtea elicea cea mare, făcînd ca vasul să înainteze pe apă. Din cînd în cînd, zornăia lanțul cîrmei, atunci cînd matelotul alb sucea roata de pe dunetă. Mașina cea mare duduia în ritm egal.

Henry, dulgerul, îi spusese lui Savvy că au de mers peste o săptămînă pînă să ajungă la portul cel mai apropiat. Savvy nu-și putea închipui că marea e atît de întinsă. Henry i-a construit un pat, i-a dat și o pătură de lînă, precum și o găleată, căci un „kruboy" se spală de două ori pe zi pe tot corpul, dimineața și seara. Henry avea de gînd să-i facă și o „mammibox", întocmai ca acelea ale celorlalți negri.

Vlăjganul de dulgher a stat mult de vorbă cu băiatul. La el acasă avea în colibă un flăcăiaș cam de aceeași vîrstă ca Savvy. Dar băiețelul acela nu era feciorul lui Henry, ci al fiului său. Și cică părul lui avea o culoare atît de deschisă ca a bananelor coapte.

Henry i-a mai spus și altele. Șaizeci de kruboys s-au suit la Monrovia pe vas. Ei aveau să rămînă trei luni la bord. Treaba lor era să lucreze ca fochiști în fața focurilor care trebuiau să ardă neîntrerupt în cala vasului, sub cazanele cele mari. Iar în cazane era apă ce clocotea într-una. Dacă se stingea focul, mașina se oprea,

Alți negri erau puși să dea jos cu ciocanele rugina cafenie de pe fier, s-o zgîrie și să aștearnă apoi altă vopsea. Oamenii aceștia trebuiau să ciocănească și să zgîrie într-una, deoarece vaporul, de la un capăt la altul, era construit numai din fier. Cînd vasul trăgea la mal, o seamă de kruboys trebuiau să încarce în magazii lemne și cafea, bumbac și sisal [1], cacao și ulei de palmier. Munceau și mateloții albi, dar fiindcă în țara lor nu era atît de cald ca aici, nu prea puteau face treabă multă. Din pricina asta, echipajul de kruboys avea de îndeplinit muncile cele mai grele.

Vaporul acesta, cu oamenii lui, era o lume nouă pentru băiețelul negru. Cînd răsărea soarele, negrii se dădeau jos din paturile lor, porneau în goană — zornăind cu gălețile — la robinetul de apă proaspătă, și le umpleau pe jumătate. Mai multă apă n-aveau voie să ia. Inginerul-șef, poreclit de kruboys *chiefi* [2], stătea în fiecare dimineață lîngă robinet și privea cu atenție la toate gălețile. Era un omuleț uscățiv, cu un cap foarte mare.

Cînd Savvy trecu pe lîngă dînsul cu găleata, inginerul-șef se zborși la el:

— Afurisit! Ce tu facem cu jumătate găleată? La tine trebuim numai o ceașcă, savvy?

Savvy se uită intimidat la el. Uscățivul *chiefi* rînji:

— Ce la tine trebuie spălăm? La tine totdeauna purcel mic negru. La mine totdeauna alb. Și spălăm numai o dată pe săptămînă.

Rîse zgomotos și trecu la următorul kruboy:

— Voi risipim la mine toată apa! Ce nevoie tu spălăm burtă neagră dimineața?

Așa îi boscorodea totdeauna.

Savvy se dezbrăcă și rămase, ca și ceilalți, pe puntea de la pupă, în pielea goală, strălucitor de neagră. Apoi îngenunche lîngă găleată, pe covertă, și-și cufundă cu totul în apă capul negru cu părul creț, pînă cînd nu-și mai putu ține răsuflarea. Se ridică și se scutură, își frecă trupul de sus și pînă jos și-și turnă apoi peste

[1] Fibra de culoare alb-cenușie a agavei de sisal (plantă originară din America), din care se fac otgoane. (n.a.).

[2] Diminutiv de la cuvîntul englez „chief" (șef) — în limba engleză în original. (n.t.).

cap toată apa din găleată. Tii, ce bine îi făcea asta! Îl împrospăta și alunga restul de oboseală a nopții. Charly i-a spus că albii nu se spală pe tot corpul decît o dată pe zi, seara, după ce-au terminat treaba. Lucrul acesta l-a dezamăgit cumplit pe Savvy. Din ziua aceea nu i-a mai putut admira ca pînă atunci.

După ce se spălau, trebuiau să se îmbrace repede și să dea fuga, cu o farfurie de tablă, la bucătăria negrilor. Acolo, în fața mașinii de gătit, năclăită de funingine, trebăluia Iisus cel gras și cu picioarele plate. Fiecare kruboy primea cîte un polonic plin cu orez și, pe deasupra, o stropitură de sos roșu. „Pepper-soup" îi ziceau negrii: supă de piper.

Apoi se cinchcau pe punte, fiecare unde-i plăcea și unde mai găsea un locșor liber, puneau gamela jos, între picioare, și începeau să frămînte cocoloașe de orez. Cocoloașele le muiau în „pepper-soup" și le azvîrleau apoi, cu o nemaipomenită îndemînare, drept în gura căscată. Savvy se pricepea de minune la treaba asta și niciodată nu nimerea alături de gura flămîndă, larg deschisă.

— Mîncător de orez! Mîncător de orez! îl strigau acum și negrii în glumă.

Savvy rîdea.

După ce mîncau, iar Butoi-de-bere, maimarele negrilor, îi expedia pe kruboys la muncă, Savvy se ducea pentru cîtva timp la latrina negrilor. Aceasta era o căsuță de lemn, ca o cușcă mare de maimuță, suspendată la extremitatea din fund a pupei, deasupra apei vînzolite de elicea vaporului. Trebuia să te ții zdravăn și să-ți păstrezi bine echilibrul, proptindu-te cu picioarele pe o scîndură groasă, dar îngustă. Dîra de apă lăsată de vapor era numai clocot și spumă.

Acolo nu-l putea vedea Butoi-de-bere, căci Savvy n-avea nici o poftă să se tîrască pe punte ca o broască și să curețe rugina, dînd-o jos cu un ciocan. Butoi-de-bere nu putea să-l sufere și Savvy știa și de ce. De aceea băiatul prefera să se ascundă cînd Butoi-de-bere împărțea oamenilor diferitele munci. De altfel, el nici nu era plătit ca un kruboy, cu doi șilingi pe zi. Atunci la ce bun să muncească? La urma urmei, el nici n-a vrut să rămînă pe vapor. Tipsy a plecat cu piroga, iar Bully,

contramaistrul cel burtos, l-a încuiat în magazie. Așa s-au petrecut lucrurile! Savvy istorisea asta tuturora de pe punte, dar acum rîdea cînd le povestea. Nu spunea nimănui că i-a fost frică și că a plîns. Savvy uitase de mult clipele acelea.

După ce trimitea oamenii la muncă, Butoi-de-bere se îndrepta spre pupă, legănîndu-se pe picioare ca o rață. Și zi de zi stătea o jumătate de ceas în cușca de lemn. Aducea cu el o funie groasă, pe care și-o lega de burtă și o înnoda apoi de parapet. După ce lua această măsură de siguranță, putea să și doarmă cîtva timp în latrină.

Se înțelege că Savvy ieșea totdeauna la timp de acolo și pornea în obișnuitele lui raite. În felul acesta, ajunse peste puțin să cunoască tot vaporul. Știa, de pildă, cînd avea puțin timp în cursul dimineții trupeșul bucătar alb. Atunci Savvy se oprea la ușa lui deschisă și-și arunca ochii în bucătărie. Nu spunea nimic, îngîna doar ceva, încetișor, printre dinți, sau se prefăcea că tușește, pînă cînd bucătarul se întorcea pe scaun și se uita la el.

— Morning, chef![1] i se adresa Savvy.

— Morning, Savvy! răspundea bucătarul surîzînd și ridicîndu-se cu un geamăt de pe scaun.

Atunci Savvy avea voie să intre în uriașa bucătărie, care se întindea de la babordul la tribordul vasului. Și în fiecare dimineață bucătarul avea ceva pus bine pentru Savvy.

— Să vezi! Eu facem la tine burtă mare ca toba. Acum putem număra toate coastele sub pielea neagră de la tine. Asta nu bine. Vino, eu dăm la tine fain shop-shop[2].

Savvy se ducea cu plăcere la bucătarul alb, dar nu numai pentru shop-shop. Era și asta, firește, foarte important și plăcut, căci albii nu mîncau de trei ori pe zi numai orez,' ca echipajul de kruboys. De altfel, shop-shopul albilor era și mult mai gustos; Savvy se gîndea la el cu plăcere de la o zi la alta. Dar și la bucătar se

[1] „Morning" (în englezește în original), prescurtare pentru „good morning" (bună dimineața). „Chef" (în franceză în original), denumire dată bucătarilor în țările apusene. (n.t.).

[2] Shop-shop (în englezește în original), expresie a indigenilor, în grai copilăresc, pentru mîncare. (n.t.).

gîndea cu plăcere. De cîte ori acesta dădea cu un cuțitoi pe față ca să-și radă barba, îl mînjea și pe Savvy cu clăbuc alb pe obraz, și băiețelul și-l îndepărta apoi cu o scîndurică de lemn. Bucătarul avea și o oglinjoară. Cînd Savvy se uita în ea, nasul îi era uriaș, iar dinții săi păreau dinți de pavian [1]. Numai cuțitoiul cel foarte ascuțit nu i-l dădea bucătarul niciodată, măcar că Savvy îl ruga stăruitor.

Cu timpul, Savvy începu să se mire tare de oamenii albi. Nu erau niște domni chiar atît de grozavi cum își închipuise el. Se putea rîde și glumi cu ei. Numai *djabbe*, căpitanul, și *chiefi*. nu glumeau niciodată. Dar timonierul Meti, și Henry, și mateloții, ba chiar și fochiștii, care erau totdeauna leoarcă de năduşeală cînd veneau pe punte din sala cazanelor, rîdeau cu el sau îl ciupeau de braț. Și nu-l durea de fel! Fochiștii aveau o basma legată la gît și cu ea se ștergeau mereu pe față. Miroseau acru a sudoare.

Pe vapor se aflau însă și unii albi de care Savvy se temea, mai ales de Bully, contramaistrul cel burtos. Cît putea, se ferea de el, ca nici să nu-l vadă măcar.

Băiețelul avea mereu cîte ceva de făcut. Astfel, trebuia să privească amănunțit cele cinci tambuchiuri înșirate unele după altele pe punte, ca niște gherete uriașe. Erau acoperite cu pînză de cort, dar Savvy știa că dedesubt se aflau niște scînduri groase, așezate ca o podea, că aceste scînduri puteau fi îndepărtate și că atunci tambuchiurile nu mai erau decît o gaură imensă, care mergea pînă jos de tot, în pîntecele vasului. Acolo, în fund, se găseau lăzi mari, și un asemenea tambuchi era plin pînă la chepeng cu pietrele acelea mari, negre, ce ardeau sub cazane. Lîngă tambuchiuri se aflau niște mașini negre, numite vinciuri cu aburi. Ele aveau la mijloc un tambur mare ; în jurul tamburului era încolăcit cablul de oțel, cu ajutorul căruia încărcătura era suită pe vas și coborîtă în tambuchi. Îndărăt erau niște stîlpi groși cît copacii și pe ei brațele vinciului se mișcau ca niște crengi.

[1] Specie de maimuță cu capul mare. (n.t.).

Savvy se minuna de tot ce vedea și nu-și dorea decît să lucreze și el o dată la un asemenea vinci, făcîndu-l să uruie și să șuiere.

Vaporul avea două catarge lungi, amîndouă de sus și pînă jos din fier, și înalte cît cei mai înalți palmieri de pe Colina Maimuțelor din Krutown.

Savvy știa acum o mulțime de lucruri; de pildă că în casa albă de la mijlocul vaporului nu stătea numai căpitanul. Acolo locuiau timonierii, bucătarul, *chiefi* și inginerii, precum și mulți alții pe care Savvy nu-i cunoștea. În partea din față a vaporului locuiau însă fochiștii și mateloții, și în fiecare zi, la prînz, cînd marinarul de pe dunetă suna clopotul, Savvy dădea fuga la prora vasului, căci atunci primea de la ei cîteva linguri de zahăr. Unii nu-i dădeau nimic, pentru că voiau să mănînce singuri zahărul; dar Savvy nu se supăra. Ceilalți păreau totdeauna foarte bucuroși cînd băiețelul negru venea la ei. Și rîdeau.

Unul dintre ei, un marinar înalt, cu părul blond și umerii largi, i-a dat o dată o lingură cu sare, iar cînd Savvy a scuipat-o, marinarul s-a stricat de rîs, căscîndu-și atît de tare gura largă, încît ai fi putut vîrî într-însa o coșcogea nucă de cocos. De atunci Savvy n-a mai vrut să primească nimic de la el.

Doi matrozi l-au luat o dată la bătaie, pentru că i-a trezit din somn. Savvy își dădea repede seama cui îi e drag și cine nu-l poate suferi.

În mijlocul fochiștilor se juca în fiece zi cu o maimuțică. Ea semăna aproape leit cu Mako și se numea Monky [1]. Era a unui fochist. Monky făcea tot felul de năzbîtii. Rodea ciorapii murdari, stricîndu-i; golea cutioarele în care oamenii își țineau unsoarea pentru cizme; mesteca foile de tutun ale fumătorilor, scuipîndu-le apoi cît colo; turnă unui fochist piure de cartofi în încălțăminte: în fiecare zi surprindea prin cîte o șotie nouă. Oamenii înjurau maimuțica, dar mai mult rîdeau de poznele ei. Le era dragă.

[1] Monkey (pronunțat „monky") înseamnă maimuță în limba engleză. (n.t.).

Lui Savvy îi plăcea să stea în mijlocul oamenilor de la prora vasului. O dată, într-o duminică, a primit chiar o cană cu poame dulci care pluteau într-un sirop roşu. „Căpşuni" le spuneau albii, şi Savvy n-a mîncat de cînd era ceva atît de bun. Desigur că bananele şi fructele mango, portocalele şi ananasul erau foarte gustoase, dar pe ele le puteai avea în toate zilele, pe cînd căpşunile... Şi Savvy plescăi din limbă.

Oamenii erau buni cu el. Ştiau că e totdeauna înfometat şi glumeau pe socoteala lui. Dar lui Savvy îi plăcea mai mult să şadă pe un tambuchi lîngă Henry şi să asculte la vorbele lui.

Pe vapor, în casa cea mare, albă, locuia şi un alb cu o soţie trupeşă. Savvy i-a zărit o dată şi a ştiut numaidecît că nu fac parte din echipajul vasului. Nu s-ar mai fi sinchisit nici atîtica de oamenii aceştia, dacă n-ar fi avut cu ei un băieţel alb, cam de aceeaşi vîrstă şi chiar şi de aceeaşi înălţime cu el. Savvy trecea adesea prin faţa camerei în care locuia băieţelul cu părinţii săi. Dar a trebuit să aştepte mult pînă să-l întîlnească singur.

După ce mînca şi mai zăbovea la prora în mijlocul albilor, Savvy se oprea totdeauna cîtva timp în dreptul uşii, îndărătul căreia părinţii şedeau, cu băiatul lor, la o masă aşternută cu o învelitoare albă. Savvy ştia că acolo mai erau şi *djabbe*, şi *chiefi*, şi Meti. În fiecare zi, după masă, stăteau la taclale. Bărbaţii fumau, iar femeia albă şi grasă se scobea în dinţi cu o aşchie ascuţită de lemn. Savvy se uita uneori prin gaura cheii. Băieţelul alb se lăţîna cu scaunul şi împletea franjurii feţei de masă. Atunci femeia albă îi dădea voie să iasă pe covertă.

Soarele dogorea aprig pe plăcile de fier ale punţii. Savvy nu putea călca pe ele decît în vîrful degetelor. Monky ţopăi sprinten în urma lui, apoi îl întrecu şi, brusc, o luă razna spre bucătărie.

Savvy se opri la uşa salonului şi-şi roti ochii împrejur. Nu era nimeni în apropiere. Se aplecă şi se uită prin gaura cheii. La început nu putu vedea nimic, căci pe punte bătea soarele, iar înăuntru era întuneric. Deodată zări însă pe cineva ridicîndu-se şi îndreptîndu-se către uşă.

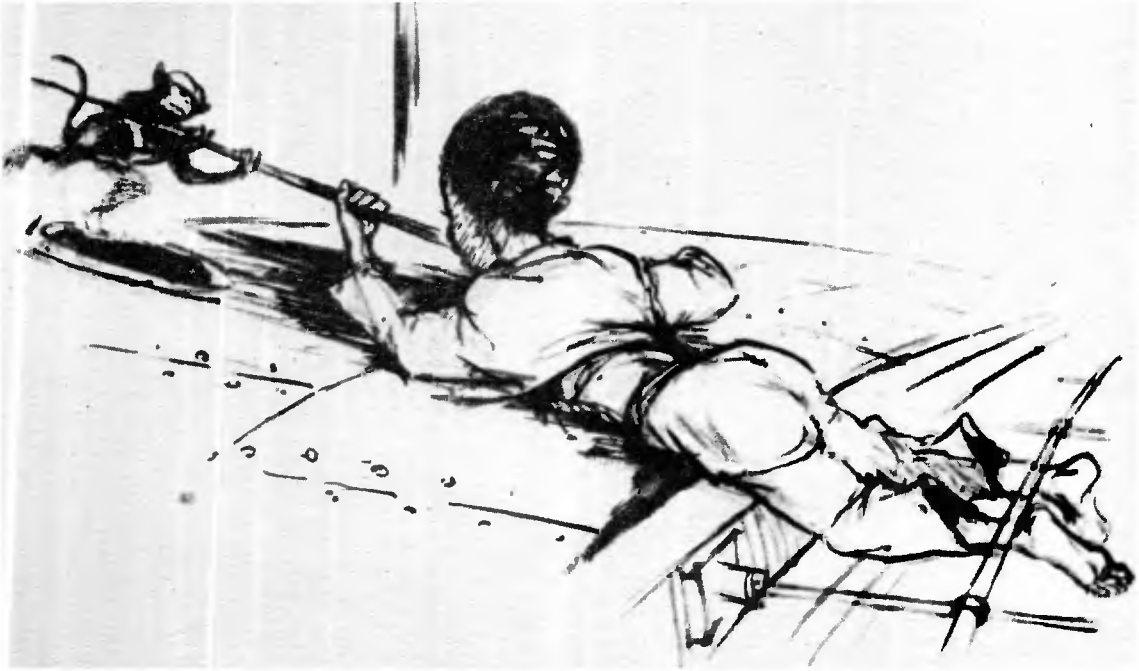

Savvy o tuli după colț. Acolo așteptă. Ușa scîrțîi. Și, pe neașteptate, băiețelul alb se află lîngă el, foarte aproape.

— O! făcu cînd îl zări pe Savvy.

Și fața îi păli de spaimă. Pe nas, sub ochii albaștri și pe frunte avea o sumedenie de punctișoare cafenii, ca niște stropituri. Părul său scurt bătea în roșu. Își puse casca pe cap. Dar pentru ochii lui, lumina de afară era încă prea vie, așa că trebui să-și strîngă pleoapele. Mișcarea aceasta îi săltă în sus nasul cîrn. Savvy ar fi vrut să spună ceva, căci altfel băiețelul alb era în stare să fugă de el. Dar toate vorbele păreau a-i fi zburat din cap, ca niște păsărele speriate.

Băiețelul alb tuși ușor. Nu spunea nici el nimic.

Savvy nu știu ce să facă. Și deodată, printre cei doi dinți mari din față, zvîrli un scuipat pe punte. Știa să scuipe astfel pînă la o distanță de șase pași, iar cînd ochea vreun bărzăun, îl nimerea totdeauna.

Băiețelul alb îl privi cu admirație. Scuipă și el, dar Savvy îșî dete numaidecît seama că nu avea practică. Îi arătă deci încă o dată cum face. De rîndul acesta nimeri exact bumbul de alamă de la ușa closetului ofițerilor.

Băiețelul alb nu voi să rămînă mai prejos. Pufăi și fornăi de se auzi un adevărat horcăit în nasul lui. Dar de nimerit nu nimeri nici de data asta. Fîstîcit, întoarse spatele și o luă din loc, agale, ca și cum jocul nu l-ar mai fi interesat.

Savvy se uită trist după el. Apoi zîmbi. Bine că făcuse măcar începutul! Mîine o să-i arate un cîrlig de undiță și atunci băiețelul alb n-o să-i mai întoarcă spatele. Cu pași rari se depărtă și el.

Ușa odăii inginerului-șef era deschisă. Savvy puse mîna streașină la ochi.

Dar bine, acolo era...

De spaimă, căscă o gură cît o șură.

Mamă, mamă, dacă o vedea asta *chiefi!* Savvy nu putea intra însă așa, nitam-nisam, în odaia inginerului-șef! Se mulțumi deci să strige cu glasul sugrumat:

— Monky! Monky! Dacă pune mîna pe tine...

Savvy trebui să-şi ferească repede capul, căci ceva zbură pe lîngă el, iar Monky behăi zgomotos, abia putîndu-şi stăpîni exuberanţa.

În cabina lui *chiefi* era prăpăd. Pe masă se afla o carte mare. Cartea aceasta era deschisă, iar *chiefi* scrisese ceva într-însa, cu un scris mărunt şi delicat. Pe una din pagini Savvy văzu nişte cifre. Unele erau negre, altele roşii, ba cîteva chiar verzi. Se aflau înşirate unele sub altele. Aşa de frumos nu ştia să scrie nici chiar învăţătorul din Krutown. Sub şirurile de cifre erau trase linii — drepte ca nişte sfori întinse.

Monky şedea pe masă şi ţinea în mîinile lui mici o sticluţă cu cerneală roşie. Se căznea să-i scoată dopul. De spaimă, Savvy nu putu îngăima o vorbă. În cele din urmă, Monky încercă cu dinţii şi... jap! nasul i se roşi. Cerneala începu să curgă pe blana maimuţei, apoi pe paginile cărţii deschise... Iar Monky zvîrli pe uşă sticluţa goală. Luă apoi pe aceea cu cerneală neagră. De data asta apucă dopul cu mai multă băgare de seamă între dinţii ascuţiţi. Iar conţinutul sticluţei îl vărsă pe învelitoarea albă. Treaba asta părea să-i facă o plăcere nespusă. Ţopăia pe masă, plescăind din limbă; apoi se aşeză drept în mijlocul petei mari, negre, şi alunecă încetişor cu dosul pe cartea deschisă. Sub masă se afla o sticluţă destupată, într-o baltă verde.

— Monky! Monky! strigă Savvy pentru a doua oară.

Dar pe masă era încă o sticluţă. Monky o destupă — şi din ea se prelinse o materie gălbuie, vîscoasă, care picură pe covor, pe masă, pe carte. Cifrele colorate şi scrisul graţios nu se mai puteau vedea.

Maimuţa avea o înfăţişare sinistră. Pielea îi era mînjită şi lipicioasă. De enervare îşi smulgea smocuri întregi de păr, sări apoi de pe masă de-a dreptul în pat, tîrî cîtva timp perna prin odaie şi se aşeză după aceea sub masa de scris.

Savvy se apropie ceva mai mult de uşă. Ce mai făcea Monky? Brusc îşi feri capul. Dar prea tîrziu. Monky îl nimerise drept în obraz. Savvy îşi şterse din ochi lipiciul galben care-l pocnise. Ei, dar ăsta era gălbenuş de ou!

Pleosc! Pe perete se prelinse alt șiroi galben. Pleosc! Plici! Ouăle următoare zburară în pat. *Chiefi* avea un coș întreg sub birou. Și Monky ședea pe ele cu dosul lui negru, mînjit de cerneală.

Savvy trebuia să-l prindă pe Monky, căci altfel... Deodată auzi pași. Fugi repede în partea cealaltă și se ascunse după tambuchi.

— *Chiefi!* șopti Savvy, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte.

Cînd își înălță puțin capul, îl văzu pe uscătivul inginer dînd jos ceva de pe pantaloni. Apoi Savvy îl auzi răcnind. Băiatul se cutremură de spaimă, gîndindu-se la soarta micii maimuțe. Dar și *chiefi* ăsta! Ce i-o fi venit să lase ușa deschisă!

În odaie se răsturnă ceva cu zgomot mare. *Chiefi* răgușise țipînd. Deodată apăru în prag. Apucase pe Monky de un picior, îl croia fără încetare cu palma și-l zvîrli apoi spre parapet.

Maimuța se izbi de balustrada de fier și țipă de durere. Încercă să se agațe cu coada, dar nu se putu ține și se prăbuși peste bord.

Savvy scoase un țipăt.

Suduind de unul singur, *chiefi* se întoarse în odaia sa. Altminteri nu se mai vedea nimeni pe punte. Acum, în pauza de amiază, oamenii albi se adăposteau prin încăperi, din pricina arșiței cumplite de afară. Numai cîțiva kruboys zăboveau fumînd în fața bucătăriei negrilor. Cerul era atît de orbitor din pricina luminii soarelui, încît te dureau ochii cînd te uitai în sus. Pistoanele mașinii duduiau regulat. Apa aluneca vîjîind pe lîngă peretele bordului.

Savvy își șterse ochii cu mîna.

— Monky! șopti el repezindu-se la parapet.

Poate că-l va mai vedea înotînd în apă. Dar asta nu-i va fi de nici un folos maimuței. *Djabbe* n-are să oprească vaporul de dragul ei. Nu era doar decît o maimuță! Ehei, dacă ar fi alunecat peste bord alde *chiefi...!* Și pe Savvy îl cuprinse deodată o furie înverșunată împotriva inginerului-șef.

Cît vedeai cu ochii, marea era netedă și scînteietoare, ca și cerul de deasupra ei. Departe, în dîra de apă lăsată

de navă în mers, se zăreau cîteva puncte întunecoase. Erau bulboane. Băieţelul îşi sprijini cu tristeţe capul pe braţe şi privi peste întinsul apelor.

In locul unde Monky căzuse peste bord se vedea o pată roşie pe balustrada cenuşie de fier. Savvy se duse într-acolo şi, deodată, îl scutură un fior de bucurie. Îşi trecu mai întîi palma peste ochi ca să se încredinţeze că nu visează. Dar era realitate. La o distanţă de numai cîţiva paşi, jos de tot, aproape de nivelul apei, se afla în peretele bordului o ferestruică rotundă. Era închisă, dar avea o margine îngustă — nici măcar de lăţimea unei palme a lui Savvy — şi acolo maimuţica stătea strîns lipită de geam.

Savvy voi s-o strige, dar se reţinu îndată, ca să n-o sperie. O vedea tremurînd de frică. Băieţelul negru nu ştia ce să facă mai întîi. Îi venea să urle de bucurie.

— Monky! Monky! bolborosea mereu, neputînd îngăima altceva.

Se lungi pe burtă, se tîrî pînă la marginea punţii şi apoi ceva mai departe, strecurîndu-se sub un drug de fier al balustradei. Întinse un braţ către Monky — dar braţul îi era mult prea scurt.

Maimuţa se clătina pe prichiciul îngust şi neted al ferestruicii. Înalţă capul spre Savvy — şi acesta văzu acum că roşul din obrăjorul maimuţei nu provenea numai de la cerneala roşie.

Savvy dete fuga la vinciul cel mai apropiat. Acolo se găsea o rangă de fier. Era grea, dar Savvy o putu duce. Se simţea atît de puternic în clipa aceea, încît nici nu-i trecu prin minte să caute mai degrabă o bară de lemn. Nu se gîndi nici să cheme pe cineva în ajutor. El singur a văzut totul! El singur! Şi tot el singur o va salva pe Monky! Scoase din nou capul şi pieptul peste bordaj şi coborî încet ranga către Monky. Era grea. Savvy abia o putea ţine cu amîndouă mîinile.

Micile degete ale maimuţei se agăţară de bara salvatoare. Mai repede decît se aşteptase băieţelul, Monky se şi găsea suspendat pe ea. Ranga era cît pe-aci să-i scape lui Savvy, atît de aprig i se zgîlţîia şi se smucea în mîini. Era oare Monky atît de grea?

Savvy nu avea nici o mînă liberă ca să se proptească. Picioarele i se săltau de pe punte. Începu să alunece peste margine. Maimuța se cățără pe vargă și-și încleștă brațele de capul băiatului. Savvy nu se mai ținea decît cu călcîiele de bara de fier din parapet. Îl dureau genunchii. Dar își încleștă dinții. Călcîiele îi alunecau acum milimetru cu milimetru, lăsîndu-l tot mai suspendat. O teamă năprasnică îi gîtuia beregata.

În clipa aceea simți pe cineva apucîndu-l de picioare. Savvy scăpă din mîini ranga cea grea. Apa răscolită de căderea drugului țîșni pînă sus.

— Help! Help![1] strigă cineva în spatele lui.

Savvy auzi o mulțime de picioare goale alergînd pe punte. Apoi fu tras de negri în sus. Cu amîndouă mîinile strîngea la piept pe mica Monky. Îi auzea pe kruboys vorbind toți o dată, tulburați. Savvy nu le dădu atenție. Nu-i vedea nici pe numeroșii oameni adunați în jurul lui. Îl vedea numai pe băiețelul alb, care se apleca peste el, uitîndu-se la genunchii săi însîngerați. Savvy se ridică anevoie.

— *Chiefi* aruncăm Monky peste bord. La mine aducem iar pe vapor! zise el cu mîndrie, uitîndu-se la băiețelul alb.

Acesta strîmbă din nas.

— La mine acest băiat ținut de picioare. Altfel și eu bîldîbîc în apă — adăugă Savvy, făcîndu-l de data asta pe băiatul alb să zîmbească. La mine nume Savvy!

— Tommy — zise băiatul alb arătîndu-se pe sine. La tine mare curaj!

— Aș! făcu Savvy cu un gest de dispreț.

Oamenii din jur începură să rîdă.

— Mîncător de orez! îl zgîndări unul.

Cei doi băieți porniră împreună pe punte.

— La noi întîi spălăm Monky — zise Savvy. Apoi ducem la fochiști, care locuiește în față la vapor.

Savvy îi dădu lui Tommy să țină maimuța și se repezi la pupa ca să aducă de acolo găleata sa și coaja de nucă de cocos cu pasta de săpun. Cînd se întoarse, inginerul-șef se afla lîngă Tommy și voia să-i ia maimuța. Dar

[1] Ajutor! Ajutor! (În limba engleză în original). (n.t.).

Tommy se ferea, sărind mereu cîţiva paşi în lături şi nelăsîndu-l să pună mîna pe el.

Chiefi ameninţă cu pumnul pe Savvy, pe Tommy şi pe Monky. Maimuţa chiţăia. Se obrăznicise din nou.

În faţa bucătăriei, băieţii ţesălară de pe pielea maimuţei cerneala, lipiciul şi mîzga de ouă. Monky arăta acum ca un prunc gol-goluţ, abia născut.

Bucătarul stătea în pragul bucătăriei şi rîdea. Îl puse pe Savvy să-i povestească întreaga întîmplare. Băieţelul o făcu cu plăcere, înfăţişînd lucrurile mult mai dramatic şi mai primejdios.

Deodată se ivi ţipînd trupeşa femeie albă. Il înşfăcă pe Tommy de braţ şi-l trase de lîngă Savvy, ocărînd şi răcnind tot timpul. Tommy mai întoarse de cîteva ori capul spre Savvy.

BULLY

Trei zile mai avea de mers vaporul și dădea apoi de capătul mării. Savvy aflase asta de la Charly. Portul se numea Lobito. Și alte trei zile vaporul avea să stea acolo.

Savvy se bucura că va vedea un oraș nou și oameni necunoscuți, dar cînd „chef", bucătarul, îi spuse că părinții băiețelului alb aveau să părăsească vaporul la Lobito, Savvy se întristă tare.

Dădu pe dată fuga la pupa, unde, în dosul bucătăriei negrilor, se găseau patul și traista lui. Scoase cîrligul de undiță pe care voia să-l dea lui Tommy. Din ziua cînd l-au spălat pe Monky, cei doi băieți nu s-au mai întîlnit. Femeia albă nu-l slăbea din ochi pe Tommy. Trecuseră trei zile de cînd Savvy îl tot aștepta.

Din traistă, băiatul negru alese cîrligul cel mai mare, căci dacă Tommy nu l-ar fi ținut atunci de picioare...

Cînd își aminti de acest lucru, Savvy socoti că numai acest cîrlig e prea puțin. Îndesă deci în buzunarul pantalonilor și un ghem întreg de sfoară, iar pînă la urmă scoase din traistă și pielea de șarpe. Era de la un șarpe verde de copac. Numai într-un singur loc pielea era puțin plesnită, acolo unde Savvy fulgerase șarpele cu bățul. Pielea era mai lungă decît băiatul. Și nu mai avea culoarea verde de la început, ci devenise cenușie. Dar era lucrul cel mai de preț al băiatului, și niciodată, în alte împrejurări, Savvy nu s-ar fi gîndit să-l dea cuiva. Pentru Tommy, însă, i se păru darul cel mai potrivit. Își aminti cuvintele pe care i le-a spus cîndva tatăl său:

— Cînd cineva vrea să-ți dăruiască un lucru, primește și bucură-te, dar numaidecît dăruiește-i tu lui ceva și mai frumos.

„Dar oare Tommy mi-a dăruit mie ceva?" se întrebă băiatul.

Savvy știa că da și că trebuia să-i dea în schimb băieţelului alb tot ce avea mai de preţ. Vîrî cu băgare de seamă pielea șarpelui sub cămașă. Cîrligul îl luă în mînă.

Aşteptă la mijlocul vasului sub cele două ferestre rotunde, îndărătul cărora locuia Tommy cu părinţii lui. Ferestrele erau deschise. Savvy o auzi pe femeia albă vorbind cu glas scăzut.

De ce nu spune și Tommy ceva? Savvy își ciuli urechile. Ce face: plînge?

Băieţelul negru se apropie mai mult de una din ferestre și se sălță în vîrful picioarelor, dar nu putu vedea înăuntru. Atunci începu să cînte încetișor. Pe dată, plînsul lui Tommy deveni mai puternic. Savvy se sperie și amuţi. Își dădea seama că trebuie să aibă răbdare — și se puse pe aşteptat.

Era înainte de amiază, dar soarele, înălţat în creștetul cerului orbitor de senin, dogorea de pe acum cu toată puterea. Marea părea adormită, atît de calmă și de leneșă se aşternea, acoperită parcă peste tot cu ulei. Numai un cîrd de delfini se zbenguia în apă, alături de vapor. Cînd ţîșneau din mare, trupurile lor ude scînteiau în bătaia soarelui. Peste punte adia vîntul stîrnit de mișcarea vasului, zbicind sudoarea fierbinte. În faţă, la prora, o seamă de kruboys băteau cu ciocanele rugina cafenie de pe punte. În centrul vasului, musul [1] alb întindea pe tambuchiul de la mijloc centuri de salvare murdare. Scotea tot mai multe din lada cea mare în care se adăpostiseră Savvy și Tipsy.

Savvy îl urmărea cu privirea. Contramaistrul Bully sta cocoţat pe tambuchi, cu mîinile înfipte în șolduri. Burta lui gigantică făcea aproape să-i plesnească pantalonii. De fiecare dată cînd musul se apleca și aşternea alt brîu de salvare pe tambuchi, Bully îi ardea una cu piciorul în coaste.

— Scîrnăvie afurisită! auzi Savvy. Pui de căţea!

Băieţelul negru știa o sumedenie de înjurături din graiul marinarilor albi.

[1] Elev-marinar. (n.t.).

Musul își ștergea ochii. Contramaistrul cel pîntecos rînjea. Mare poftă ar fi avut Savvy să-i arunce un scuipat drept în mijlocul burții barosane — dar pînă acolo erau cel puțin doisprezece pași.

Subit, Bully sări de pe tambuchi pe punte, își trase pantalonii și, cu numai cîțiva pași uriași, ajunse în fața lui Savvy:

— Move[1], împuțiciune neagră! Șterge-o, dar grabnic! Altfel eu trăsnim la tine o cizmă în șale, să ținem minte!

Savvy se lipi de perete. Dar o mînă mare se repezi ca o ghiară către el. Băiatul voi să-și ferească obrazul, însă pumnii individului erau mai repezi și bufniră răsunător în capul lui. Savvy se nărui pe punte. Voi să se strecoare de-a bușilea pe lîngă fiorosul individ, dar acesta îl mai altoi o dată cu cizma.

— Stop, contramaistre! strigă cineva în acel moment.

Bully își trase mîinile de pe băiat, ca și cînd s-ar fi fript.

Pe scara ce ducea spre dunetă se afla căpitanul. Se uita încruntat la contramaistru. Dar nu-l ajută pe Savvy care se ținea cu mîna de pîntece, în locul unde hojmalăul îl izbise cu cizma. Căpitanul se întoarse și se sui pe puntea de comandă. Musul alb de pe tambuchi rînjea cu satisfacție. Apoi începu să frece cu peria centurile de salvare. Bully se îndepărtă mîrîind și tîrșîindu-și picioarele.

Savvy izbucni în plîns.

În același moment cineva îl strigă încetișor pe nume. Cînd își înălță capul, Savvy dădu cu ochii de Tommy. Se grăbi să-și șteargă lacrimile, își mînji însă fața cu sînge. Cîrligul de undiță zornăi pe punte: Savvy se tăiase la mînă cu el. Linse repede sîngele și-și supse rana.

Tommy scoase din buzunarul pantalonilor o batistă mică, de pînză albă, și-i înfășură mîna cu ea. Savvy se uită la el cu ochii plînși, plin de uimire.

[1] Mișcă! (În limba engleză în original). (n.t.).

— Nu mai doarem de loc — zise el, încercînd chiar să schiţeze un zîmbet. Dar pîntecos mult pocnim în cap la mine. Acum cap vîjîim ca sirena de la vapor.

Îşi duse ambele mîini la frunte şi se ridică anevoie în picioare. Băieţelul alb îl ajută.

— Eu i-aş spune asta tatălui meu. Şi tata l-ar boxa pe contramaistru. Uite-aşa : într-una cu pumnii în nasul lui bolovănos.

Tommy luă poziţie de box şi izbi vijelios aerul cu amîndoi pumnii.

El nu se exprima în „pidgin-english", dar vorbea rar, astfel că Savvy îl înţelegea perfect. Băieţelul negru ar fi dorit să vorbească şi el englezeşte curat.

— La mine băiat negru — ripostă Savvy. La mine nu avem tată. La mine numai kruboys de pe vapor. Kruboys frică mare de pîntecos, ca şi eu. Negrii nimic putem facem contra oameni albi.

— Dar burtosul l-a bătut şi pe băiatul alb.

— Nici băiat alb nu putem face nimic. La el tot frică mare.

Savvy ridică de jos cîrligul de undiţă.

— Asta pentru tine. La mine aducem asta pentru Tommy. Uite ! zise Savvy scoţînd şi sfoara din buzunar. Asta cîrlig fain pentru peşte mare. La mine prindem mult peşte. La tine tot mult ?

Băieţelul alb amuţise de uimire. Se uita cu admiraţie la cîrligul şi sfoara din mîinile sale.

— Eu dăm şi asta la tine. Eu dăruim. Eu prieten la tine !

Şi Savvy scoase de sub cămaşă pielea cea lungă de şarpe. Tommy se trase speriat îndărăt.

— Un şarpe ! strigă.

— La mine singur omorîm şarpe asta. Uliuliu, ce de otravă avut în gură !

Tommy privi în jur :

— Vino să căutăm o ascunzătoare. Acolo putem sta mai bine de vorbă. Vreau să-mi povesteşti despre şerpi, şi lei, şi elefanţi. Înţelegi ?

Acum fu rîndul lui Savvy să se minuneze.

— La mine nu ştim nimic de ilifanţi şi lei. Ştim numai de şarpe, de makako, de porc, de capră, de cîine.

Tommy îl trase pe Savvy după el.

— La mine cunoaștem ladă mare — grăi băiețelul negru. Acolo ascuns cu Tipsy. Dar lada chiar lîngă colibă de la Bully ăla burtos. Uliuliu, Bully nu om bun!

— Vino mai repede — îl întrerupse Tommy. Altfel mă vede ma[1]. Și ea nu vrea să mă joc cu tine.

— Asta știm eu — răspunse Savvy. La tine băiat alb, la mine băiat negru. Om alb zice: negrul la fel ca makako, ca maimuță. Eu știm asta! La tine nu trebuie jucăm cu Savvy.

Tommy își scuturâ capul:

— Nu, nu-i adevărat. Pa nu vorbește așa; numai ma.

— La tine nu trebuie să fim prieten cu Savvy. La mine însă totdeauna prieten cu Tommy!

— Dar vreau să fiu și eu prieten cu tine! Am citit într-o carte despre o căpetenie de negri. A fost frate de sînge cu un vînător alb. Au împușcat împreună lei și elefanți și o mulțime de dușmani. Și pe toți i-au omorît. Vreau să fim și noi frați de sînge. Înțelegi?

— La mine nu știm nimic de ilifanți și lei — repetă Savvy. Dar la mine știm colibă fainâ pentru tu și Savvy.

Și Savvy îi arătă o trombă de vînt:

— Tu și mine intrăm în tub ăsta mare. Acolo putem facem prietenie cu sînge.

Băieții se aflau pe puntea puțin ridicată de la pupa, îndărătul ultimului tambuchi. În ambele părți se înalța pe punte cîte o trombă de vînt. Acestea sînt niște tuburi mari și înalte, de fier, avînd sus o gură largă, ca la o țeavă uriașă. Gura aceasta se așază contra vîntului. Vîntul se năpustește într-însa, trece de acolo în trombă și apoi în tambuchiuri, aerisindu-le. Printr-un alt tub, aerul iese apoi afară.

Băieții își rotiră ochii împrejur. Nimeni nu-i băga în seamă. Tommy se cățără pe umerii lui Savvy și se strecură în gura trombei. Apoi întinse brațele către băiatul negru, ca să se poată sălta și el în sus. În trombă se găseau trepte de fier, astfel că băieții putură coborî ca pe o scară, pînă jos.

[1] Prescurtare engleză pentru „mama", precum „pa" este prescurtarea pentru „papa", tata. (n.t.).

— Oprește! Mă calci pe cap! zise deodată Tommy Nu merge mai departe. Să vedem mai întîi dacă pot să deschid asta.

În tubul înalt era beznă, și numai după ce se deprinseră cu ea, băieții văzură sub ei o tablă ciuruită, toată numai găurele. Tabla se putea însă suci, și atunci găurelele se astupau. Tromba era atît de largă, încît cei doi băieți puteau sta în picioare unul lîngă altul. Acum, însă, Savvy se mai afla cinchit pe treptele de deasupra capului lui Tommy.

— La mine coborîm lîngă tu! anunță el deodată.

Mai înainte ca Tommy să apuce a-i spune că jos nu mai sînt trepte, picioarele lui Savvy se și bălăbăneau în aer. Băiatul negru nu mai avu de ce să se țină și se prăbuși. Cu o bufnitură căzu lîngă Tommy pe tăblia cu găurele, care trosni de cîteva ori, după care se făcu tăcere.

Băieții se ghemuiră unul lîngă altul, strîns lipiți și foarte speriați.

— Aici! zise Tommy, arătînd tulburat marginea tăbliei.

Acum zări și Savvy dîra de lumină ce pătrundea pe acolo. Tăblia se înălțase într-o parte, ieșind din șanțul ei. Băieții zăriră dedesubt o mică încăpere. Pe dușumea se aflau butoaie și colaci mari de parîme. Pe mai multe rafturi erau îngrămădite cutii de vopsea și găleți noi, sclipitoare. Și se mai vedeau în încăpere mături încă neîntrebuințate, ciocane și răzuitoare de rugină, pensule și multe, multe alte lucruri.

— Aa! făcu Savvy.

Tommy, de emoție, tuși scurt și nervos.

— Asta fainâ colibă pentru la noi doi!

— Da, dar cum să ajungem acolo? Cel mult dacă...

— Noi toată tinichea asta facem praf. La mine cățărăm sus și sărim jos, buf! Apoi sărim tu. Apoi sărim eu. Apoi toată tinichea harcea-parcea!

— Și atunci noi zburăm ca săgeata de sus pînă jos și ne frîngem gîtul.

Tommy nu era de acord cu propunerea lui Savvy.

— Facem mai bine altfel. Suie-te tu pînă la gura trombei și bagă de seamă să nu vină cineva. Dacă vezi

că se apropie vreunul, îmi spui. Eu mă țin aici de treaptă și scot tabla din șanț, izbind-o cu piciorul.

Savvy stătu un moment pe gînduri. Apoi dădu din cap :

— La mine băgăm bine de seamă. La mine cîntăm cîntec de paznic. La mine mai bun paznic decît Nelson.

— Cum, cum ? Ce vrei să faci ? Să cînți ?

— La mine știm tot cîntec de paznic. La mine cîntăm într-una, pînă noaptea.

— Dar au să te audă !

— Aaa ? făcu Savvy. Așa-i ! Bine spunem tu. La mine numai băgăm de seamă cu ochii ! Privim ca pantera. Hrrrrr ! mîrîi Savvy în șoaptă.

— Dă-i drumul !

Savvy sui treptele și-și scoase binișor capul din gura trombei.

— Vezi ceva ?

— La mine vedem tot vapor. *Djabbe* stăm pe punte de comandă. Aaa ! Acum *chiefi* ieșim din odaie. Privește-m la cer. Plecăm spre ușă mică, cu hîrtie în mînă. Pus mînă pentru descheiem pantaloni...

— Pot începe ?

Savvy înțelese doar cuvîntul „începe".

— Nu, *chiefi* încă nu începem. *Chiefi* încă în față la ușă mică. Acum el intrăm. Acum tu putem începem.

Tommy izbi cu tocul pantofului de marginea tăbliei. Se auzi un duduit înfundat și, îndată după aceea, un vuiet hodorogit.

Savvy se uită în jos. Sub picioarele lui Tommy se căscase o gaură rotundă, luminoasă. Băiatul alb nu se mai ținea decît de buza îngustă a șanțului. Savvy coborî cu băgare de seamă.

— Eu întîi ! șopti Tommy, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile de buză.

Stătea ghemuit deasupra găurii. Apoi își slobozi picioarele în jos. Gîfîia din pricina efortului. Mîinile nu-i mai putură ține trupul. Și Tommy se prăbuși pe un colac mare de parîme.

Savvy îi urmă pilda. Se strecură binișor prin gaură. Dar brațele lui erau înai vînjoase și el nu-și dădu dru-

mul decît după ce băiatul de sub el se trăsese la o parte. Apoi cei doi îşi aruncară ochii în jur.

În încăpere mirosea a vopsea şi a catran. Într-un ungher, lîngă un dulap lat, se aflau pe butoaie colaci de parîme. Băieţii îi traseră jos; nu erau atît de grei ca rotocoalele cele mari din mijlocul odăii. Dacă se opinteau puţin, Savvy putea chiar să mute din loc unul din colacii mici. Băieţii împinseră şi butoaiele ceva mai în faţă. Acestea erau însă foarte grele, şi ei trebuiră să le aplece într-o parte şi să le legene apoi încoace şi încolo, pas cu pas, centimetru cu centimetru.

Tommy dirija lucrările de amenajare. Savvy îşi ştergea faţa asudată cu o cîrpă curată, găsită pe o poliţă. În sfîrşit socotiră că au destul spaţiu. Puseră parîmele la loc pe butoaie. Îşi făuriseră un adevărat meterez de apărare.

— Asta e fortăreaţa noastră — zise Tommy. Acum avem nevoie de arme.

Savvy fu uimit de zelul lui Tommy. Nu înţelegea rostul numeroaselor lui strădanii. Dar nu voia să întrebe: Tommy ştia doar atît de multe lucruri mai bine decît el! Savvy îl ajută deci cît putu. Se căţărară din întăritura lor şi aruncară în spaţele butoaielor ciocane de bătut rugina, răzuitoare, pensule, cîrpe de duşumea, un cleşte, două bare de fier şi cîteva şipci de lemn. Tommy voi să deschidă şi dulapul, dar era încuiat.

Se întoarseră înapoia butoaielor. Fiecare luă cîte o bară de fier. Tommy o propti pe a lui de un colac de parîme, duse un capăt la falcă şi închise ochii. Nu ştia încă să ochească. De cîte ori închidea un ochi, i se închidea şi celălalt.

— Poc! Poc! Poc! făcea în acest timp.

Savvy trăgea şi el.

Deodată Tommy îşi duse mîinile la cap şi zise:

— Căpitane, m-a lovit un glonţ! Panseazăă-mă! Panseazăă-mă!

Trebui însă mai întîi să-i explice lui Savvy ce înseamnă asta. Atunci băieţelul negru obloji capul prietenului cu o cîrpă de duşumele. Se jucară astfel o bună bucată de vreme. Savvy n-avea habar în cine trăgeau. Îşi imita însă în totul prietenul.

Deodată Tommy făcu ceva nou. Se prăbuşi.

— Căpitane — şopti el — îngroapă banii noştri, cît money [1] avem, în dosul colibei, de-ar fi ca duşmanii să mă prindă. Aceşti money nu trebuie să cadă în mîinile lor mînjite cu sînge.

Savvy nu înţelese însă „money", ci „monkey" — şi nu pricepu de ce să îngroape o maimuţă.

— Bine — zise totuşi — la mine scoatem piele de pe monkey şi facem căciulă fain pentru mine.

Tommy începu să se enerveze.

— Ei, dar tu nu faci de loc ce trebuie! Nu vezi că vin indienii? Vor scalpul meu şi banii din sipet!

Savvy încă nu izbuti să înţeleagă.

— La mine putem împuşcăm mult porc sălbatic, mult antilopă. La mine împuşcăm carne pentru shop-shop!

— Trebuie să tragi în indieni! Sînt duşmanii noştri!

— Poc, poc, poc! făcu Savvy. La mine mai bine împuşcăm Bully şi *chiefi*. Ei mai mult duşmani!

Savvy tocmai voi să împuşte o găleată, dar lăsă puşca din mînă.

— La mine vrem să fim prieten de la tine adevărat. Vino, facem prietenie cu sînge.

Savvy se lăsă pe vine şi scoase lama briceagului din buzunarul pantalonilor. Tommy fu într-o secundă teafăr şi pe picioare.

— Tu eşti Savvito, căpetenia negrilor zuluşi. Eu sînt fratele tău alb Tom-Tom.

— La mine Kru! Basa-Kru! La mine nix altfel de negri!

Tommy nu avu nimic împotrivă. Ieşi din „fortăreaţă" şi căută o cutie de tablă. Nu găsi nici una curată. Într-o cutie era o rămăşiţă de vopsea uscată şi un păianjen mare. Dar păianjenul o tuli grabnic. Savvy şterse cutia cu degetele. Ba şi suflă înăuntru, ca să nu rămînă nici pic de praf. Apoi i-o dete lui Tommy, ca s-o ţină.

— La mine începem.

Savvy îşi puse mîna stîngă, cu arătătorul întins, pe cutia de tinichea. Trecu apoi mai întîi limba briceagului

[1] Bani (în limba engleză în original). (n.t.).

peste buzele umezite. Lucrul acesta trebuia făcut neapărat; toți negrii procedau astfel.

Tommy tremura. Cutia se clătina.

— La mine dăm sînge pentru Tommy — șopti Savvy cu dinții încleștați, zgîriindu-și vîrful degetului. Tommy dăm și el sînge pentru Savvy.

Lugubru se auziră trei stropi ciocnindu-se de fundul cutiei. Iar Savvy continua să mormăie, misterios ca Moș-Moș la slujba prohodului. Băiatul negru văzuse de multe ori ceremonia aceasta. Puse apoi limba briceagului la o parte, luă pielea șarpelui de pe umerii lui Tommy și i-o înfășură în jurul capului.

— La mine sînt tu. La tine ești eu.

Savvy stoarse încă o picătură de sînge și-i dete apoi lui Tommy cuțitul.

Tommy îi trecu lui Savvy cutia. Broboane mari de sudoare îi umezeau fruntea. Totuși își crestă și el vîrful degetului.

— Tom-Tom e numele meu și tu frate îmi vei fi pînă... pînă cînd... pînă cînd Domnul ne va despărți.[1]

Altă formulă nu-i trecu lui Tommy prin minte în clipa aceasta solemnă.

Savvy numără picăturile. Trebuiau să fie tot atîtea ca și ale lui, căci altfel prietenia nu era de durată. Savvy știa bine lucrurile astea.

Cei doi băieți își băgară apoi degetele în cutia de tinichea și se mînjiră pe față. Își linseră degetele și se zgîiră cîtva timp unul la altul. Savvy fu cel dintîi care nu-și putu ține rîsul. Îi trase ușor prietenului cîteva directe ca la box. În ochi îi scăpăra bucuria. Avea acum un prieten.

Deodată, însă, se întristă.

— *Chef* spus la mine tu la Lobito plecăm de pe vapor.

— Peste trei zile — întări Tommy.

Cîteva clipe se așternu tăcere. După aceea Savvy întrebă:

— Și la tine nu mai întoarcem pe vapor?

[1] Expresie sacramentală la efectuarea căsătoriilor la catolici. (n.t.).

— Unchiul Anthony are o plantație la Katongala, nu departe de Lobito. Unchiul Anthony e fratele mamei. Are mulți bani și șaizeci de negri. Acolo stăm într-o casă mare, albă. Unchiul Anthony are un băiat. Îi zice Billy și...

— El prieten de la tine?

Tommy își scutură capul atît de aprig, încît părul blond-roșcat îi flutură în vînt.

— Billy își dă aere.

— Ce dăm el?

— Nu vrea să se joace cu mine. Zice că sînt un „small boy“ [1], un băiețel mic. Dar eu pot să-l bușesc.

— La el nu prietenul tău? Nici un pic prieten al tău?

— Tom-Tom are un singur prieten. Acesta este căpetenia Savvito. Noi amîndoi am băut sîngele nostru.

Savvy surîse și se uită în ochii albaștri ai lui Tommy. Dar nu se putu înșenina, căci îl muncea mereu gîndul că Tommy avea să plece în curînd.

— Tu niciodată nu mai venim la Savvy pe vapor?

Tommy tăcu.

— La mine tare mult trist!

Tommy își propti coatele pe genunchii săltați în sus și-și rezemă capul în palme. Se uita la pantofii săi; dar acolo nu era nimic deosebit de văzut. Deodată își înălță capul:

— Tu n-ai tată?

— La mine nu tată. Ngolo murit, trecut peste fluviul mare. Ngolo fost cel mai bun waterboy de la Krutown. Charly povestim la mine: mare vapor încărcăm lemne. Trunchiuri plutim în apă, lîngă vapor. Trunchi mare, așa gros!

Savvy desfăcu brațele ca să arate.

— Vapor nu eram pe rîu. Vapor la ancoră pe mare. Multe valuri pe apă. Trunchiuri săltăm sus, săltăm jos. Ngolo alunecăm între trunchiuri mari. Trunchiuri mult grele. Săltăm sus, săltăm jos...

Savvy se ridică. Îi arătă lui Tommy cum jucau pe lîngă vapor trunchiurile groase de mahon.

[1] Băiețel mic. (În limba engleză în original.) (n.t.).

— Lovim unele de altele ca tunet de fulger. Ngolo mort. Ngolo tată de la mine. Eu acum nu mai avem tată.

Se făcu tăcere. Băieții se fereau a se privi. Auzeau elicea scormonind sub carenă și apa vîjîind la peretele bordului. Vaporul vibra. Tommy nu îndrăzni să-l întrebe pe Savvy de mama lui.

— Vino cu noi! zise deodată. Pe plantație putem să ne jucăm cît vrem. Cu Billy nu vreau să mă joc. Prea îi place să poruncească.

— Tipsy tot așa poruncim totul — își aminti Savvy. Tipsy fost prieten de la mine la Krutown — adăugă cînd văzu că Tommy îl privește întrebător. Dar el nu prieten adevărat ca Tommy. La tine mult mai bun prieten!

Și după un răstimp zise amărît:

— La mine nu putem merge cu Tommy la plantație. Mătușa Pulke stîlcim la mine în bătaie cu curea. Tu nu cunoaștem mătușa Pulke. Pulke zbiară ca maimuță sălbatică.

— Păi dacă vii cu mine, n-are să te poată bate. Dar dacă rămîi pe vapor, are să-ți scarmene la sigur spinarea.

— Ce spinare? Nu spinare! Mătușa Pulke dăm și pantalonii jos de pe mine. Pantalonii poate rupem de izbituri curea.

În acest timp Savvy reflectă la cuvintele lui Tommy, dînd de cîteva ori din cap.

— Sst! Ascultă! făcu deodată Tommy, apucîndu-l pe Savvy de braț.

Amîndoi se pitiră îndărătul butoaielor.

Cineva cobora scara către fundul vaporului. O ușă scîrțîi. Băieții își săltară capetele. Printre doi colaci de parîme puteau vedea ce se întîmplă. Se auzi altă ușă scîrțîind. Savvy trase repede spre dînsul bara de fier din fața sa.

— Bully! șopti el.

Contramaistrul cel burtos se uită împrejur. Împinse la o parte o găleată pe care Tommy o pusese în fața unei polițe ca să se suie pe ea. Bully ridică apoi de jos o cîrpă și clătină din cap.

Băieții își țineau răsuflarea.

Contramaistrul cel burtos își șterse cu cîrpa sudoarea de pe față și-și îndreptă apoi ochii spre „fortăreață". Băieții erau mai neclintiți decît niște șoricei.

Lui Bully îi alunecară din nou pantalonii. Trebui să-i ridice. Se îndreptă apoi către dulap. Băieții răsuflară ușurați.

Contramaistrul împinse dulapul puțin la o parte, trase un colț ceva mai în față și îndepărtă o scîndură din peretele dindărăt. Apoi ciuli urechile.

Băieții căscau niște ochi cît cepele.

Contramaistrul scoase o sticlă și o ținu în dreptul luminii. Pe fața lui stacojie apăru un zîmbet. Savvy se minună. Nu-l văzuse pe Bully niciodată astfel. Contramaistrul își lingea buzele. Apoi destupă sticla.

Băieții își lipiseră capetele unul de altul. Trebuiau să privească amîndoi prin același gol îngust dintre doi colaci de parîme.

Contramaistrul mirosi conținutul sticlei.

— Ehmmmm! făcu apoi.

Tommy își apăsă mîna pe gura care începuse să-i zvîcnească. Lui Savvy, însă, nu-i venea să rîdă. Lui i se muiau picioarele de cîte ori îl vedea pe pîntecosul de Bully.

Contramaistrul bău gîlgîind. Licoarea cafeniu-deschisă din sticlă juca.

— Ehehehe! făcu Bully rîgîind.

Luase sticla de la gură și o privea acum rînjind. Cu cealaltă mînă se ștergea pe buze. Apoi bău din nou. Cînd puse sticla în dulap, nu mai era decît pe jumătate plină. Contramaistrul introduse la loc scîndura scoasă și împinse dulapul, cu o singură opintire, la perete. Apoi plecă, tîrșîind picioarele. Luă doar cu el o găleată nouă.

Una din uși scîrțîi din nou; cealaltă piui. Băieții îl auziră pe contramaistru suind o scară. Atunci se ridicară de pe podea.

— Whisky! zise Tommy.

Apoi ieșiră dinapoia butoaielor, traseră o clipă cu urechea și dădură fuga la dulap. Se opintiră de colțul pe care-l urnise din loc burtosul contramaistru, dar în zadar: dulapul era prea greu.

Băieții se uitară gîfîind unul la altul.

Atunci Tommy luă bara lui de fier și-i vîrî unul din capete între peretele bordului și dulap. Dispuneau acum de o pîrghie lungă. Trăgeau și gemeau și icneau de li se umflau toate vinele. În sfîrșit, dulapul se urni puțin din loc. Băieții își adunară încă o dată puterile. Iar cînd Tommy lăsă din mînă ranga de fier, își zîmbiră fericiți.

Savvy se năpusti cel dintîi îndărătul dulapului. Scoase fulgerător scîndura de la locul ei și luă sticla. Apoi puse nasul la dop, adulmecînd.

— Acum noi facem serbare la prietenie — zise el.

Tommy duse un deget la gură.

Savvy destupă sticla și i-o dădu lui Tommy s-o miroasă.

— Ar trebui să-i facem una lată cu sticla asta — propuse băiatul alb, încrețindu-și fruntea.

Savvy îl privi cu nedumerire.

— Burtosului — întregi Tommy.

Savvy tot nu pricepu.

— Să-l facem lat cu sticla? întrebă.

— Nu! răspunse Tommy rîzînd. Să-i facem o poznă ca să plesnească de ciudă.

— Aha, acum înțelegem la mine. Tu, cu bem tot rachiu!

Tommy îl privi cu o căutătură plină de îndoială.

— Nu, că ne îmbătăm.

— Aș! Savvy știm să bem. Pe urmă jucăm.

Și Savvy, cu sticla în mînă, țopăi în jurul lui Tommy. Băiatul alb zîmbi:

— Cînd n-o să mai putem bea, vărsăm restul din sticlă. Și cînd Bully va veni să bea, o va găsi goală. Noi ne ascundem aici și ne uităm ce mutră face.

— Da, asta bine, mult bine!

Savvy duse sticla la gură și voi să tragă o dușcă. Dar de cum simți pe limbă întîiele picături de whisky, strînse tare ochii și luă repede sticla de la buze. Căscă gura atît de larg, încît Tommy se temu ca nu cumva Savvy să-și rupă fălcile.

— Brrr! făcu băiatul negru, închizîndu-și ochii cu toată puterea, de parcă ar fi fost săgetat de un junghi.

Lacrimi i se rostogoliră pe obraz. Cu o mînă se apucă de coşul pieptului. Tommy îl privea cu ochii holbaţi.

A trecut o bună bucată de vreme pînă cînd Savvy şi-a recăpătat graiul.

— Aaa! făcu el. Afurisit ăla pui de căţea! Asta mult tare!

— Aiurea! ripostă Tommy cu dispreţ. Tu eşti prietenul lui Tom-Tom. Eşti o mare căpetenie de negri. Ce contează un pic de whisky!

Şi bău şi el.

Acum fu rîndul lui Savvy să rîdă.

Tommy căsca şi închidea gura ca un cutfish pe uscat Ba pe el îl apucă şi un acces de tuse, astfel că numai după ce Savvy îl bătu zdravăn pe spinare, faţa lui conabie reveni la culoarea normală.

— Îl vărsăm tot! zise Tommy de cum putu vorbi.

— Bully burtos îndată mirosim, îndată ştim — replică Savvy.

— Deschidem o fereastră şi aruncăm rachiul în mare.

Dar nu putură deschide nici una din ferestruicile rotunde. Se priviră descumpăniţi. Tommy ţinea sticla cu amîndouă mîinile.

— Totuşi — zise — trebuie să ne răzbunăm. Bully te-a bătut. Onoarea ta a fost atinsă.

Deodată, faţa băiatului alb se înseninâ.

— Ricină! exclamă el.

Dar chiar în clipa următoare bucuria pieri de pe chipul lui.

— Ce folos! făcu dezamăgit. N-avem ricină.

A durat mult pînă cînd Tommy l-a putut lămuri pe Savvy ce efect are o lingură zdravănă de ulei de ricin. Dar cînd băieţelul negru pricepu în sfîrşit, se porni pe un rîs atît de năprasnic, încît i se văzură lucind toţi dinţii din gură.

— Aha, ştim la mine! Dar eu cunoaştem rişină mult mai bună. Eu dăm fuga la Iisus, bucătar pentru kruboys. Iisus avem mult rişină fain.

Savvy se săltă pe colacii cei mari de parîme din faţa butoaielor şi de acolo drept în tromba de vînt. Tommy îl urmări uimit cu privirea.

Nu trebui să aştepte mult. Savvy se întoarse într-o clipă şi scoase din buzunar o sticluţă în care se găsea un lichid limpede, de culoare cafenie. Rînji :

— Iisus spune : pentru Savvy numai o linguriţă mică, mult de tot mică. Savvy — spunem el — băieţel mic.

Tommy mirosi la dop.

— Dar ăsta-i rachiu !

— Nu rachiu. La mine ştim ! Moş-Moş fierbem asta la Krutown pe foc. Multe rădăcini de copaci mici în oală. Toată noaptea Moş-Moş fierbem şi facem vrajă. Asta doftorie mult bun !

— Cît crezi să punem în sticlă pentru Bully ?

— Tu turnăm totul înăuntru. Asta facem mult bine.

Tommy îi aruncă lui Savvy o căutătură speriată. Apoi izbucni în rîs :

— Cred şi eu c-o să-i facă bine !

Noul whisky nu se deosebea de celălalt nici la înfăţişare, nici la miros. Ba nici gust deosebit nu avea. Băieţii îşi băgară degetele în gîtul sticlei, îl umeziră puţin şi apoi şi-l linseră.

— Mult bun gust ! constată Savvy.

Puseră sticla în dulap, introduseră scîndura la locul ei şi, cu puteri unite, împinseră dulapul spre perete. Nu izbutiră pînă la capăt, dar erau de părere că Bully nu va băga de seamă.

Se căţărară apoi repede pe punte. Mai înainte au avut însă grijă să ascundă îndărătul unei lăzi capacul de tablă cu găurele.

Nu ieşiseră bine din tromba de vînt, şi Tommy fu descoperit de mama lui. Femeia alergase plîngînd de la un capăt la altul al vaporului, strigîndu-l pe băiat.

Savvy rămase pe puntea de la pupa. Femeia albă nu trebuia să-l vadă. Băiatul ştia că nu-l poate suferi. Se duse la bucătăria negrilor şi dădu înapoi sticla goală. De spaimă, Iisus holbă ochii şi căscă gura.

— Tu trebuim... trebuim... oooo ! îngăimă el gemînd. Tu băieţel mic bem totul ? La tine nu simţim mult rău ? Burta nu ca o tobă ?

Savvy clipi vesel din ochi şi şopti apoi ceva la urechea bucătarului negru.

Iisus avea o gură uriaşă. Negrii spuneau că atunci cînd rînjeşte i se întinde atît de tare, încît ar putea să-şi muşte urechile. Şi acum Iisus rînjea.

— Destul lingură mare plină pentru om burtos? întrebă Savvy.

— Oh, da! Lingură mare plină tocmai bună pentru om mare, pentru om foarte mare. Destul ca să stăm el o jumătate zi la ladă.

Şi Iisus privi cu coada ochiului către parapet, la locul unde se afla suşpendată umblătoarea negrilor.

Satisfăcut, Savvy îşi îndreptă paşii spre matrozii de la proră. Simţea că se apropie ora prînzului.

În dimineaţa următoare, cînd oamenii albi se aflau adunaţi, ca în toate zilele, în faţa casei căpitanului, ca să li se distribuie munca, contramaistrul lipsea. Nu-l văzuse nimeni. Meti, întîiul cîrmaci, îl strigă. Atunci Bully răspunse. Era nevoit să mai întîrzie în dosul uşii celei mici. Glasul îi suna altfel ca de obicei.

— Repede, repede, contramaistre! strigă căpitanul. Trebuia să te gîndeşti mai înainte la treaba asta.

Savvy stătea ascuns îndărătul uşii deschise ce ducea la sala cazanelor. De acolo putea să vadă totul.

Căpitanul mai aşteptă cîtva timp. În sfîrşit, Bully ieşi din cuşcă. Pe drum îşi încheia încă nasturii de la pantaloni.

Savvy putu să-l vadă şi pe Tommy, care privea prin ferestruica rotundă a camerei lui, făcîndu-i semne. Savvy îşi scoase o mînă dindărătul uşii deschise şi-i răspunse la semn.

Contramaistrul cel pîntecos se afla acum în faţa căpitanului. Căpitanul îl făcu cu ou şi cu oţet. Marinarii albi rîdeau pe sub mustaţă. Lîngă parapet se aflau şi mulţi negri. Meti îi îndepărtă, dar numai cu cîţiva paşi.

Căpitanul continua să-i facă morală contramaistrului. Acesta mormăia din cînd în cînd, scurt, apăsîndu-şi mîinile de cingătoarea pantalonilor, ca şi cum ar fi trebuit să şi-i ţină. Călca neliniştit de pe un picior pe

altul. Şi, deodată, făcu stînga-mprejur şi se năpusti din nou în cămăruţa cea mică, de parcă ar fi uitat ceva foarte important acolo.

Căpitanul răcni. Îl chemă înapoi. Dar contramaistrul nu se sinchisi. Nu avusese nici măcar timp să închidă uşa cu clanţa.

Oamenii de pe punte îl auziră gemînd. Atunci se porniră cu toţii pe rîs, iar căpitanul rîse şi el, atît de tare, încît trebui să se ţină cu mîinile de burtă.

Două ceasuri mai tîrziu, bucătarul stătea înjurînd în faţa uşii încuiate a latrinei. Dar Bully avea să mai zăbovească cîtva timp înăuntru.

FUGA DE PE VAPOR

În dimineața aceea, soarele sui pe cer dindărătul unor dealuri ruginii. Lunga călătorie pe întinsul apelor se apropia de sfîrșit. Pistoanele mașinii gîfîiau rar. Sirena de la coșul cel mare urlă de trei ori.

Savvy se cutremură. Fără să vrea, apucă brațul lui Tommy. Dar Tommy zîmbi:

— Nu sînt decît aburi.

De trei ori țîșni un noruleț alb din țeava de aramă, împrăștiind pe covertă niște stropi mărunți, ca de ploaie. Băieții înălțară ochii cu uimire. Apoi își zîmbiră, iar Tommy arătă uscatul:

— Iată: colo, printre palmieri, se și văd casele albe.

Savvy rodea cu dinții bucata lui de lemn așchiat. Era amărît. Peste cîteva ceasuri prietenul său alb va debarca, împreună cu părinții, în orașul dintre palmieri. Îi venea să plîngă, dar nu se cădea: era căpetenia Savvito, și o căpetenie nu plînge. E adevărat că Tommy i-a spus să vină și el la fermă, dar băiețelul negru nu prea punea temei pe vorbele astea. Desigur că Tommy le-a spus numai așa, într-o doară. Albii spuneau adesea lucruri de care nu se țineau. Dar ei nu le numeau minciuni, ci glume. Desigur că Tommy a glumit. Trupeșa femeie albă nu va permite nici în ruptul capului ca Savvy să vină cu Tommy. Ea nu-l lăsa pe băiatul ei nici măcar să se joace cu dînsul.

De tatăl lui Tommy nu se temea Savvy. El îi amintea de Henry, cu toate că albul acesta nu era nici pe departe atît de înalt și de uscățiv ca dulgherul vasului. Ba avea și părul roșu! Dar ochii lui erau ca ai lui Henry. Da, sigur, ochii lui albaștri îi aminteau de Henry. Tatăl lui Tommy avea aproape totdeauna o lulea scurtă și groasă în gură. Era fără îndoială foarte voinic, căci Savvy îi văzuse mușchii de la braț; avea și niște mîini foarte puternice. O dată, cînd Savvy a țopăit ca o mai-

muță pe tambuchi, omul a rîs cu atîta poftă, încît a trebuit să-și șteargă lacrimile. Da, nici vorbă, tatăl lui Tommy l-ar lua pe Savvy cu ei. Dar femeia cea grasă...

— Fii atent — zise Tommy. Știu cum poți veni și tu la plantație. Am aflat asta ascultînd ce vorbeau pa și ma. Unchiul Anthony i-a scris mamei o mulțime de lucruri despre plantație. Printre altele i-a spus că un negru merge regulat, de două ori pe săptămînă, cu mașina la oraș. Îndată ce ajung pe plantație, am să vorbesc pe ascuns cu negrul ăsta.

Chipul lui Savvy se încălzi de bucurie, urechile îi ardeau ca focul. Va să zică Tommy nu l-a uitat! Și băiețelul negru dădu vijelios din cap:

— Dar ma de la tine înjurăm dacă...

— Tommy! Toooomyyy! se auzi chiar atunci — și Savvy știu îndată că aceea care striga era femeia albă. Unde umbli iar?

Băieții se pitulară sub barca mare de salvare, dar femeia își și zărise feciorul. Veni fuga spre el. Cărnurile ei grele se clătinau.

— Nu ți-am spus că nu-ți dau voie să te joci cu golanul ăsta de nigger? Vrei să vii imediat aici? Ai de gînd să te înființezi chiar în secunda asta?

„De ce l-o fi întrebînd?" se miră Savvy. „Ce să-i răspundă Tommy?"

Tommy se trase și mai la fund sub barcă, alături de Savvy. Femeia era prea trupeșă, nu putea ajunge la ei. Și Tommy șopti:

— Trebuie să vii negreșit... Mi se pare că automobilul e verde. Să te uiți azi bine la el... Și să bagi de seamă cînd vine...

Femeia zbieră:

— Joe! Ajută-mă, ce naiba! Băiatul iar nu vrea să asculte și eu m-am înțepenit aici.

— O să te aștept... Auzi, Savvy?

Savvy dădu din cap. Strînse repede mîna pe care i-o întinse Tommy. Se auzeau pași grei suind scara spre puntea de la pupa vasului.

— Ăsta-i tata... Acum trebuie!... Auzi, Savvy? Să vii!

— La mine venim! șopti Savvy — și cuvintele-i sunau ca un jurămînt. La mine privim într-una după automobil totul verde.

Tommy ieși de sub barca de salvare și Savvy ciuli urechile. Albul ocăra. Tommy nu zise nimic și porni cu tatăl său spre scară.

— Și cu mine ce se întîmplă? tună femeia cea grasă. Vrei să mă înăbuș? N-ai de gînd să mă scoți de aici?

„De ce întrcabă asemenea prostii?" gîndi Savvy, încălecînd pe balustrada de fier și sărind de acolo pe punte. Între timp bărbatul alb se înapoiase.

— Vai! Vai! făcu femeia. Fii mai atent, ce naiba, că doar nu sînt vacă!... Și acum de ce pleci iarăși? Joe!

Cîtva timp, Savvy o auzi pe femeie dîndu-i într-una cu gura. Mai alergă o dată la Tommy.

— La mine venim sigur!

— Iar te-ai înhăitat cu negrul? se răsti femeia. Joe, spune și tu o vorbă! Vino numaidecît aici, Tommy! Ai auzit?

„De ce să nu audă?" se întreba Savvy. Nu știa ce să mai creadă despre femeia albă.

Tommy îi făcu lui Savvy cu ochiul. Savvy o luă singur din loc și se opri în preajma bucătăriei. *Chef*, bucătarul, se bărbierca; lîngă el, băiețelul negru se simțea în siguranță. Femeia îl beștelea pe Tommy, pe soțul ei, pe Savvy. Cînd trecu pe lîngă el, se uita în jos, la picioare, dar Savvy văzu că plînsese. Și atunci i se făcu milă de ea.

Marele vapor se apropia tot mai mult de pămîntul arămiu, deluros. În față se deschidea un golf larg și vaporul pătrunse într-însul. În partea dreaptă se întindea o peninsulă lungă, îngustă și joasă, ca un banc mare de nisip. Pe ea creșteau palmieri, iar o șosea o străbătea pe toată întinderea, ca o linie albă, dreaptă. În partea stîngă se vedeau mari antrepozite. La marginea apei, pe chei, se întindea un dig lung, înalt. Lîngă vaporul ce intra, alunecau pe șine macarale mari de oțel. În partea dreaptă a șoselei, printre cocotierii înalți, răsăreau ca niște pete luminoase casele albilor. Unele aveau turnulețe. Pe un stîlp fîlfîia o pînză jumătate verde,

jumătate roșie. În spatele caselor, dincolo de șosea, se înălțau alți palmieri în arșița cumplită a soarelui încins de amiază. Iar ceva mai departe se spărgeau spumegînd valurile mării.

Vaporul acostă lîngă dană. Mateloții albi coborîră de la bord, în jos pe scara cea mare. Puntea vasului se afla la o mare înălțime deasupra uscatului. Oameni în uniforme galbene se urcară pe punte, ducînd o mînă, în chip de salut, la casca lor colonială. Apoi suiră cele cîteva trepte spre cabina căpitanului.

Savvy privea toate acestea cu ochii plini de uimire. Pe șosea claxonă o mașină. Băiatul negru dădu fuga la parapet. Trecînd printr-o poartă, automobilul se îndrepta spre vapor. Era de culoare verde, cu roți roșii, în mijlocul cărora se afla un cerc alb. În fața vasului, mașina se opri cu un scrîșnet.

Savvy ar fi vrut să-l cheme pe Tommy, dar el intrase cu părinții în cabină. Un servitor alb căra pe punte cufere de tablă și lăzi. După el ieșiră părinții lui Tommy ; Tommy trăgea după dînsul un sac.

Din automobil coborî un om mărunțel. Avea fața ascuțită și un nas mare — mult prea mare — coroiat ca un clonț. La prima vedere, Savvy îl asemui cu o gaie.

— Alo ! Anthony ! strigă trupeșa femeie albă, alergînd de-a lungul parapetului pînă la scara vasului. Am sosit ! Am sosit !

— Probabil că a băgat de seamă ! mormăi ursuz soțul ei, luîndu-l pe Tommy de braț.

Tommy îi făcu lui Savvy cu ochiul. Trei negri și servitorul alb coborîră scara vasului, cărînd în urma lor bagajul și ducîndu-l pe uscat.

Savvy își propti larg brațele pe parapet, rezemîndu-și bărbia într-o mînă. Văzu un băiat alb sărind de la spatele autocamionului. Era tare costeliv și avea picioarele ca niște fuse. La fel ca albul cu nasul mare și încovoiat ca un clonț, purta și el pantaloni scurți pînă la genunchi. Casca îi era mult prea mare. „Ăsta e desigur Billy“, își zise Savvy.

Băiatul alb se repezi cu gura la un negru bine legat care stătea în fața automobilului și-l lustruia cu o cîrpă. Negrul se întoarse cu fața la băiat și-și scoase

pălăria, făcînd o plecăciune. Femeia albă, însă, nici nu-l văzu pe negru. Ea îl îmbrăţişă pe omuleţul alb, de nici nu-l mai putcai zări după cărnurile ei abundente, în afară de nasul coroiat de erete, care răsărea ascuţit peste umărul rotund al femeii.

Tatăl lui Tommy stătea ceva mai încolo, mişcîndu-şi neliniştit mîinile într-o parte şi într-alta. Salută din cap pe negru şi dădu mîna cu băiatul alb. Tommy vru să se suie în maşină, dar tatăl său îl apucă de betelia pantalonilor şi-l trase înapoi.

Atunci Tommy se duse la băiatul alb şi-i întinse mîna. Dar băiatul nici nu se uită la dînsul. Tommy îi vorbi şi, deodată, se suci pe călcîie şi arătă spre vas, tocmai acolo unde se afla Savvy. Speriat, băieţelul negru o rupse la fugă şi se ascunse după un tambuchi. Îl auzi pe băiatul cel necunoscut rîzînd. Savvy scrîşni din dinţi de necaz. Şi nu se întoarse la parapet decît în momentul cînd auzi duduind motorul maşinii.

În autocamionul deschis, albii şedeau la spate, pe cufere şi lăzi. Numai Tommy lipsea : era desigur lîngă negrul cel spătos, la volan. O trîmbă de pulbere se tîra ca o funie groasă, gălbuie, după maşina pornită la drum. Savvy o urmări pînă ce dispăru îndărătul unui castel înalt de apă, din faţa dealurilor arămii.

Nimeni de pe vas nu află despre intenţiile lui Savvy. Băiatul se pregătea în taină. Se duse la bucătar şi cerşi felii de pîine albă. Le uscă şi, cît ai clipi, ele se întăriră. Timonierul Meti îi dărui un fluier cu tril. Savvy ar fi fost bucuros să poată lua cu el şi una din cele două păturl de lînă, dar în traistă nu avea loc pentru ele şi, în afară de asta, păturile erau ale lui Henry. Savvy se întristă la gîndul că va pleca într-ascuns de lîngă el. Dulgherul fusese totdeauna bun cu dînsul.

Scara, cînd Savvy se afla culcat în patul lui, Henry veni la el şi se lăsă pe vine. Pe vapor erau numai puţini negri. Coborîse şi Charly pe uscat. Se duseseră cu toţii să danseze.

— La mine aducem ceva pentru mic Savvy — zise dulgherul. Adevărat marinar trebuie avem asta. Tu vrei fim marinar, nu aşa ? Peste puţin la tine fim kruboy.

Savvy încuviinţă din cap.

— Ține! zise Henry întinzîndu-i lui Savvy palma deschisă.

În palmă se afla un briceag mare, gros. Lumina unei lămpi de punte se oglindea pe muchiile celor trei limbi dintre plăsele.

— Cu briceag asta, la tine putem face tot ce vrem. Eu cumpăram aici la Lobito. Gîndim întîi dăm la tine briceag la Monrovia, cînd tu coborîm de pe vapor. Dar cuțit totdeauna trebuim, în fiecare zi. La mine nu putut așteptăm. La mine vrut vedem cum se bucură mic Savvy.

— O, la mine plenty [1] bucurăm, mult, mult! exclamă Savvy luînd briceagul. O! Tare mult greu! făcu plin de uimire, încercînd să scoată o lamă.

Dar nu izbuti decît cu mare greutate. Lama cădea mereu la loc, pocnind.

— La tine vedem acum? De ce ros toate unghiile?

Savvy zîmbi:

— Eu nu mai roadem unghii de la mine, de la Savvy. Niciodată nu mai facem asta, niciodată!

— Placem la tine briceag? întrebă Henry.

Savvy rîse încetișor. Dinții lui albi, mărunți, sclipeau.

— Frumos, mult frumos! răspunse și adăugă: Mulțumim, mulțumim mult, tare mult.

Dar nu se putu uita la dulgher, pentru că tot timpul îl muncea gîndul că avea să plece într-ascuns de pe vapor pentru a se duce la Tommy. Ce-avea să spună Henry despre el? Se va întrista oare? Sau mai bine să-i spună adevărul?

Dulgherul puse mîna pe capul lui și-l zgîlțîi ca atunci cînd îl văzuse întîia oară.

— Ia seama: briceag mult tăios! îi mai spuse plecînd.

Băiețelul negru îl urmări îndelung cu privirea.

„Marinarii albi nu sînt oameni răi" — gîndi Savvy. Acasă, la Krutown, l-au făcut uneori să se teamă de albi. Dar Bully?... Savvy își dădu seama că povestea cu albii era la fel ca acasă la Krutown. Se găseau printre ei și buni și răi.

[1] Mult. (În limba engleză în original). (n.t.).

A doua zi, în zori, Savvy se și afla instalat în fața parapetului, așteptînd mașina verde. Își închipuise că lucrurile au să meargă strună, și iată că se și pomeni frămîntat de întîile griji:

„O să oprească oare mașina verde?"

„O să ajung măcar s-o văd?"

„Nu va sosi cumva tocmai în momentul cînd eu mă duc să-mi capăt orezul?"

„Și cum am să cobor de pe vas? Că doar nu trebuie să afle nimeni!"

„Și ce mă fac dacă automobilul nu vine de loc?"

Savvy așteptă. Trecu o zi. Trecu încă una. Băiețelul nu mai putea dormi nici noaptea. Peste puțin vaporul va părăsi portul, pornind din nou în larg...

Toată ziua băiatul stătea pe punte. Marile tambuchiuri erau deschise ca niște boturi căscate și macaralele înalte băgau într-însele, cu brațele lor de fier, baloturi albe de bumbac. Legate cu funii groase, erau săltate de pe uscat și veneau peste parapet drept pe vapor. Vinciurile cu aburi de lîngă tambuchiuri huruiau și șuierau la rîndul lor, ridicînd de pe chei, cu cabluri de oțel, plăci grele de cupru sau baloturi de sisal cu fosforescențe cenușii sau saci îndesați cu cafea. În jurul vasului era tămbălău și zarvă cumplită, la fel ca bîzîitul albinelor în preajma unui stup.

Și încă o zi se scurse astfel. Pe șoseaua prăfuită treceau mașini și trăsuri, și printre ele erau uneori și autocamioane verzi. Dar Savvy nu văzu la nici unul roți roșii cu un cerc alb la mijloc.

Mîine, vaporul avea să părăsească portul. Savvy trebuia s-o șteargă cît mai repede de pe bord.

Cu multe zile înainte se uitase cu luare-aminte la parîmele lungi cu care vaporul era priponit de bintele[1] de fier de pe chei. Pe una din aceste parîme trebuia să coboare de pe vapor, deoarece scara de la bordaj era luminată puternic toată noaptea și se afla necurmat sub paza unui matelot alb care făcea de santinelă. Savvy nu se temea de coborîșul pe lunga parîmă. Se va agăța

[1] Stîlpi solizi, fixați în marginea cheiului, folosind la ancorarea vaselor. (n.t.).

de ea și va înainta cu mîinile și cu picioarele. Știa bine să se cațere.

La mijlocul funiei, însă, se afla o pîlnie mare de tablă, montată acolo pentru a feri vasul de șobolani. Pe chei îi vedeai mișunînd chiar și ziua în amiaza mare, în fața magaziilor. Unii dintre ei erau lungi cît un braț de-al lui Savvy și se încăpățînau să se suie pe vapoare. Și fiindcă lumina puternică din fața scării mari a vasului nu le convenea, alegeau parîmele de amaraj pentru a ajunge la bord. În felul acesta dintr-un port într-altul și de la o țară la alta, propagau tot felul de boli. Savvy știa asta: i-o spusese Henry. Numai că băiatul nu-și putea închipui cum „propagau" șobolanii acele boli, că doar nu se vedea nimic!

Hotărît, nu va fi ușor să treacă dincolo de pîlnie. Trebuia să bage bine de seamă ca să nu cadă în apă, căci bazinul portului era înțesat cu rechini. Savvy le zărise și ziua aripile ascuțite de pe spinare. Uriașii pești de pradă stăteau chiar sub suprafața apei, prăjindu-se la soare. Iar cînd se aruncau niscai gunoaie de pe bord, se băteau pe ele, turbați de lăcomie.

Acum, seara coborîse, întunecoasă. Pesemne că pe cer erau nori. Nu sclipea nici o stea, iar luna nu se ivise încă nici ea pe firmament.

„Dacă n-o vină automobilul!" se zbuciumă Savvy din nou.

Dar își scutură capul cu ciudă, ca să alunge acest gînd. „Tommy a spus că o să vină! Tommy a spus!"

Doi mateloți albi veneau cîntînd pe poarta dintre magaziile antrepozitelor, îndreptîndu-se către vapor. Dar nu mergeau drept înainte, ci făceau ocoluri mari. Cîteodată unul dintre ei se oprea și-i spunea celuilalt ceva. Apoi rîdeau și-și urmau drumul, clătinîndu-se. Omul de la scara vaporului vorbi cu ei.

Savvy își mai aruncă o privire peste întregul vas, apoi își îndreptă ochii către apa întunecată a portului și, mai încolo, spre poartă. Acolo ardea o lampă. În clipa următoare, Savvy se săltă peste parapetul dinspre pupă.

Parîma era destrămată și atît de groasă, încît băiatul nici n-o putu cuprinde cu brațele. Își îndoi deci dege-

tele ca niște gheare și-și încolăci picioarele pe funie. Stătea acum agățat ca un porc sălbatic sau ca o antilopă, pe care oamenii de la el de acasă i-au împușcat și-i duceau în sat, spînzurați de o prăjină. Sfoara traistei îl strîngea de beregată. Savvy trebuia să înghită zdravăn ca să-și poată trage sufletul.

Încet-încet, se depărtă de puntea vasului. Otgonul se hîțîna ca un leagăn. Savvy se gîndea numai la apa care clipocea încetișor sub el — și la rechini. I se făcu groaznic de cald, iar mîinile și picioarele i se încleștară, ca de la sine, mai aprig, de parîmă. Băiatul, însă, nu putea să vadă apa, și asta era foarte bine, căci altminteri s-ar fi înfricoșat și mai cumplit.

Trebui să dea drumul unei mîini, ca să-și îndepărteze de la gît sfoara traistei. Petrecu un braț sub ea și, de îndată, se simți ușurat. Răsuflă adînc și rar; fierbințeala din obraz se risipi. În clipa următoare lovi cu mîna pîlnia de tablă.

Savvy rămase cîteva secunde nemișcat și chibzui. Brațele îi tremurau și-i zvîcneau. Deodată, făcîndu-și vînt, se împinse înainte. Capul i se izbi de tablă, bufnind. Savvy se opri speriat și rămase în ascultare. În urechi îi vibra zumzetul metalului. Se uită într-o parte la oamenii de pe scara vaporului. Doi mateloți tîrau pe un al treilea la bord.

Savvy împinse cu capul o latură a pîlniei, apropiind-o de parîmă. Apoi își trase picioarele cît putu mai sus. În felul acesta izbuti în sfîrșit să apuce funia de partea cealaltă a pîlniei. Gîfîia de oboseală, iar în cap sîngele îi zvîcnea înăbușit.

Dar cînd voi să-și treacă și picioarele peste pîlnie, ele alunecară și băiatul începu acum să se legene nebunește încoace și încolo, ca o pendulă. Fără să aștepte o clipă, continuă însă să lucreze cu mîinile, coborînd suspendat spre zidul cheiului.

Se trudea necontenit să-și încolăcească picioarele de otgon. Dar deodată ele i se părură neasemuit de greoaie și de stîngace, de parcă ar fi fost de lemn împietrit. Și nu reuși. Brațele îl dureau atît de crunt, încît ar fi fost în stare să țipe de durere. Avea simțămîntul că cineva îi sfredelește, cu două bețe, găuri la subsuori.

În clipa aceea picioarele spînzurate i se izbiră violent de dană. Cu o ultimă sforțare, Savvy își ridică genunchii pînă la piept: îi simțea tîrîndu-se pe nisipul și pietrele danei. Ca focul îl fulgeră o nouă durere prin tot corpul. Atunci dădu drumul mîinilor și se prăvăli.

Gîfîind, rămase nemișcat, cu fălcile încleștate, scrîșnind din dinți. Simțea gust de sînge în gură. Capul îi zăcea lîngă puternica bintă de fier, în jurul căreia era încolăcită parîma vaporului. În sfîrșit, se putu sălta oleacă și-și roti privirile în jur, scrutător. Încetul cu încetul, durerea dispăru.

Pe chei era liniște. Între bordajul vaporului și dană apa gîlgîia și plescăia. Santinela din fața scării vasului umbla încoace și încolo, fluierînd încetișor, de unul singur.

Savvy zîmbi. I se părea că străbătuse partea cea mai grea a drumului pînă la Tommy. Acum nu mai trebuia decît să ajungă pe șosea. Automobilul verde cu negrul cel spătos avea să vină și să-l ia. Și chiar dacă nu venea, Savvy putea foarte bine s-o ia singur pe șosea, drept înainte, către dealurile ruginii. Și acolo își va regăsi curînd prietenul. N-avea decît să întrebe într-un sat. Nici vorbă că oamenii de acolo l-au văzut pe Tommy sau măcar mașina verde. Toate acestea i se păreau lui Savvy cît se poate de simple.

Se așeză pe binta de fier și-și dădu jos nisipul și prundișul de pe picioare. Genunchii îi sîngerau puțin, dar nu-l mai dureau aproape de loc. Era atît de plin de nădejde și simțea atîta putere într-însul, încît îi veni să cînte cîntecul vînătorilor. Bătrînii din Krutown îl intonau uneori seara, cînd se adunau în jurul focului cu flăcări pîlpîitoare și vorbeau despre timpurile de demult, cînd au fost și ei flăcăi. Pe atunci se mai vînau vînjoșii hipopotami. Și cîntecul suna așa:

„Avem cumplite suliți, iar tăișul
cuțitelor tot ascuțit e.
Venim! Venim!
Ne-auzi?
Avem săgeți cu vîrf țepos.
Din mațele-ți, noi corzi

vom face pentru arcuri noi de vînătoare.
Venim! Venim!
Ne-adulmeci?
Avem brațe vînjoase!
Moș-Moș a-nfăptuit o vrajă mare.
Venim! Venim!
Ne vezi?
Noi nu stăm la taclale lungi cu tine.
Ești blestemat ca și toți frații tăi cei blestemați.
Iar tatăl tău, ologul,
a fost mîncat aseară de furnici.
Dar noi atît îți spunem:
Tu n-ai să ne mai calci ogoarele-n picioare,
Tu n-ai să mai arunci lotcile noastre-n apă.
Nici n-ai să mai auzi.
Nici n-ai să mai adulmeci.
Nici n-ai să poți să vezi.
Din carnea ta ospăț vom face.
Și vom juca și bea.
Și-apoi vom sta în tihnă la taclale —
cînd te vom fi ucis."

Savvy știa multe cîntece; era doar mîhnit că oamenii din Krutown nu se mai duceau niciodată la o mare vînătoare. I-ar fi plăcut și lui să împuște un hipopotam și să-l batjocorească apoi, așa cum se cuvine să facă un vînător încercat.

Băiatul se ridică, își potrivi traista la spinare și porni cu pași apăsați către magaziile întunecate ale antrepozitelor.

— „Avem cumplite suliți, iar tăișul cuțitelor tot ascuțit e", cînta el atît de încet, încît nu-l putea auzi nimeni afară de el însuși.

Cîntecul acesta insufla curaj și îmbărbăta — asta știa băiatul. Și privi în jur, de n-o găsi undeva un ciomag, căci un ciomag îi lipsea acum.

O luă de-a lungul unei magazii pînă ce ajunse la capătul ei. Aici se opri și trase cu ochiul după colț. La poarta cea mare se afla un om sub o lampă. Fuma o țigară. Savvy făcu stînga-mprejur și porni înapoi. Tre-

buia să încerce să ajungă pe șoseaua cea lungă, trecînd printre magazii.

Deodată izbi cu piciorul ceva lung ce se găsea în fața lui, pe drum. Cu un salt se aruncă imediat la o parte, rămînînd apoi înțepenit locului. Așa se obișnuiește cînd calci noaptea pe un șarpe. Savvy se ghemui. Șarpele se rostogoli ceva mai încolo și rămase nemișcat. Savvy știa că șerpii se prefac uneori. Aștepta. L-o fi omorît cumva, călcîndu-l cu piciorul?

Luă din traistă briceagul cel nou și deschise limba cea mare. Cu această armă în mîna lui mică, se apropie tiptil. Șarpele zăcea încă în nemișcare. Era cam tot atît de lung cît Savvy. Băiatul îi căută capul. Iată-l! Apucînd cuțitul în alt fel, ochi spre capul lătăreț. Șarpele își îndoise puțin capătul cozii.

Savvy izbi. Lama sări înapoi și zbură în nisip. Șarpele fusese un băț.

Băiatul îl luă în mînă, răsuflînd ușurat, și cercetă tăria lemnului. N-avea coajă și era vîrtos ca piatra. Savvy puse briceagul la loc și, luînd bățul într-o mînă, îl ținu ca pe o pușcă. Apoi porni mai departe.

— „...din mațele-ți noi corzi vom face pentru arcuri noi de vînătoare...", cînta băiatul numai pentru sine.

Marile magazii erau lipite unele de altele. Numai o potecă îngustă — nici doi pași în lățime — ducea printre ele. Aici bezna era și mai adîncă; doar din cealaltă parte a magaziilor cădea o fîșie de lumină în spațiul întunecos dintre ele. Pesemne că acolo ardea o lampă, poate chiar pe șoseaua cea lungă.

Savvy mergea cu bățul întins înainte. Hîrburi și tinichele zornăiră. Cu picioarele goale pipăia fiecare palmă de loc. Undeva țîrîiau greieri.

După fiecare doi-trei pași, băiatul se oprea, cu urechile ciulite. În depărtare se auzi strigătul unei lighioane. Savvy se rezemă speriat de peretele magaziei.

O fi pornit pantera după pradă, de zbiară astfel dobitoacele?

Băiatul hotărî să meargă deocamdată pînă la capătul magaziei. Călcă din nou pe pietre ascuțite. Apoi se făcu mai multă lumină: ajunsese la celălalt capăt al depozitului. Se furișă după colț și se ascunse îndărătul unor

lăzi înalte. La mai puțin de douăzeci de pași, paznicul se plimba în sus și în jos. Cu o lanternă de buzunar lumina drumul din fața sa. Pe șosea ardea un felinar. În fața lui era un gard mărunt.

Savvy nu se încumetă să dea fuga pînă acolo, deoarece paznicul putea să-l vadă. De altfel îi pierise deodată și pofta de a porni în puterea nopții spre dealuri, în căutarea lui Tommy.

Pe șosea era încă forfotă. Asta văzu Savvy abia acum. Cîțiva kruboys trecură pe poarta cea mare, pe lîngă paznic, îndreptîndu-se spre vapor. Veniră apoi și alții, tot mai mulți. Unii erau beți. Umblau pe două cărări, ca și marinarii albi.

Paznicul își stinsese între timp lanterna de buzunar și venea de-a lungul gardului mărunt. Savvy se piti mai la fund, în dosul unor lăzi înalte. În aceeași clipă simți ceva lunecîndu-i peste picioare. Și după un scurt răstimp iarăși! Cu un chițăit ușor. Lui Savvy îi îngheță spinarea. Șobolani!

Își șterse picioarele și înșfăcă mai zdravăn ciomagul. Paznicul era acum foarte aproape. Dar Savvy se temea mai cumplit de șobolani. Se sui încetișor pe o ladă și, de pe ea, pe rampa magaziei. Erau și acolo lăzi. Băiatul se așeză pe cea mai înaltă și răsuflă ușurat. Pînă la înălțimea aceea n-aveau să se urce șobolanii, iar dacă va sta neclintit, nu va simți nici paznicul nimic.

Savvy își întocmi un plan. Voia să aștepte pînă cînd va începe să se lumineze de ziuă, să dea apoi o fugă pînă la gărduleț și să sară peste el. Pe lumină se putea ajunge mai lesne în munți. Îi va fi și mult mai ușor să vadă automobilele. Noaptea nu li se putea deosebi culoarea. Cu gîndul acesta își insufla curaj. În realitate, însă, se temea de leopard, care umbla noaptea după pradă.

Lada era atît de mare, încît Savvy se putu lungi pe ea. Se culcă pe o parte și nu mai mișcă. Paznicul se afla, nu departe de dînsul, lîngă gard. Acolo felinarul lumina o bucată de loc; aici, sub acoperișul ieșit înainte al magaziei, era întuneric.

Savvy scoase limba și se schimonosi la paznic. Dar el habar n-avea. Se suci pe călcîie și porni din nou cu

pași rari. Savvy se ridică în capul oaselor. I se făcuse foame. Scoase din traistă una din feliile de jimblă uscată. Pîinea, tare, trosnea între dinți.

Savvy văzu deodată la marginea lăzii ceva negru, de mărimea unui... Fulgerător trăsni cu bățul într-acolo. Șobolanul se rostogoli.

Băiatul nu mai putu să mănînce. Pîinea parcă i se umflase în gură. Voi să pună restul feliei în traista pe care o lăsase lîngă el pe ladă, dar zări alături două umbre ghemuite. N-a lipsit mult să scoată un țipăt. Trase traista către dînsul. Șobolanii erau agățați de ea și i se izbiră de pîntece. Savvy lovi orbește. Șobolanii chițăiră și o rupseră la fugă.

Paznicul se opri o clipă, cu urechile ciulite, și-și urmă apoi plimbarea.

Savvy se zgîrci, trăgîndu-și picioarele sub el. Îndesă pîinea în traista care-i atîrna acum în față, pe piept. La marginea lăzii zări din nou licărul unor ochi mici și rotunzi ca niște bile. Nu putea să numere șobolanii — era prea întuneric — dar își dădu seama că pe puțin vreo cinci își înălțau botul țuguiat peste marginea lăzii. Iar cînd privi în partea cealaltă, văzu șobolani și la spatele său. Îl împresurau!

I se făcu părul măciucă. Ca un nebun ar fi vrut să dea în ei cu bățul, dar se gîndi la paznic. Nu trebuia să-l descopere. L-ar fi dus înapoi pe vapor și Butoi-de-bere l-ar fi spetit în bătaie ca în prima zi, iar acasă mătușa... Nu, nu!... Savvy voia să meargă la Tommy!

Un șobolan i se strecură pînă la degetele picioarelor. Savvy se cutremură. Greața i se sui în beregată. Cu un picior făcu vînt stîrpiturii. Dar marginea lăzii era acum neagră de capete de șobolani. Savvy luă bățul și mătură cu el toată liota. Chițăind și șuierînd, șobolanii se prăbușiră. Apoi băiatul trăsni cu bățul peste altă margine a lăzii. Teama îl scotea din minți. Cînd se întoarse, șobolanii se suiau din nou peste cealaltă margine.

Băiatul fu cuprins de groază. Lighioanele îl împresurau de parcă ar fi vrut să se năpustească asupră-i și...

Savvy scoase din traistă o felie de pîine uscată. Frînse o bucată și o aruncă în fața sa, pe ladă. Șobolanii, un întreg ghemotoc, se încăierară îndată pe ea. Savvy îi împinse cu bățul peste marginea lăzii. Jos, pe rampă, continuară să se muște pentru coltucul de pîine. Savvy le aruncă alte bucăți. Marginile lăzii se goliră. Șobolanii se năpusteau spre locul unde era pîinea. Savvy rupse încă o felie. Pe ladă nu se mai vedea acum nici un șobolan.

Băiatul răsuflă ușurat. Așadar, șobolanii urmăreau doar pîinea, nu-l voiau pe el! Mai că-i venea să-și rîdă de teama sa de pînă acum, dar cînd văzu droaia neagră de șobolani de pe rampă bătîndu-se pentru pîine, cînd își dădu seama că sînt din ce în ce mai mulți, că sînt de pe acum mai mulți decît putea să numere el — cu mult, cu mult mai mulți — spaima i se strecură din nou în toată ființa.

Fără să mai chibzuiască, sări de pe lada sa pe următoarea, de pe aceea pe a treia, și așa mai departe, pînă cînd nu mai văzu nici un șobolan. De pe ultima ladă se lăsă jos pe rampă, sări pe pămînt și dădu fuga spre gard. Cît ai clipi, se săltă peste el. Ca o fiară hăituită goni pe șosea, tot mai repede, tot mai departe.

Numai cînd simți că pieptul îi stă gata să plesnească de durere și nu-și mai putu trage sufletul, se opri istovit și se ghemui lîngă niște uluci.

Inima îi răpăia ca una din tobele acelea mari care adună lumea la Sfatul taclalelor. Duduia și huruia. Savvy își mușcă buzele. Apoi scuipă. Scuipă cu sînge; băiatul îi simțea gustul. Își puse capul pe genunchi și, fără să vrea, începu să plîngă. Sudoarea de la subsuori îi curgea șiroaie.

Numai încetul cu încetul se potoli. Auzi palmieri și tufișuri foșnind într-o grădină. Greieri țîrîiau ascuțit. Două pisici miorlăiau atît de jalnic, de parcă ar fi tras să moară.

Savvy avea încă bățul la el. Se ridică și-l roti cu furie, ca să se îmbărbăteze. Nu mai vedea șobolani. Atunci porni, ținînd mijlocul șoselei.

Un om îi ieşi în cale. Savvy spuse cu glas tare „bună seara", cu toate că era desigur noapte tîrzie, poate chiar prag de dimineaţă. Omul se opri. Era un negru. Se uită la Savvy cu coada ochiului şi se îndreptă către el.

În clipa aceasta, băiatul o întinse la fugă.

Negrul rîse.

Savvy gonea din toate puterile şi o ţinu tot într-o fugă. De mult nu se mai vedeau case printre palmieri. În faţa lui se desluşeau nelămurit contururile înalte ale castelului de apă. Mai încolo, şoseaua făcea o cotitură şi dispărea între nişte coline acoperite cu tufăriş.

Cînd ajunse la turnul de apă, Savvy se opri scurt, ca un animal care adulmecă. Vîntul aducea iz de focuri stinse, miros de cîini, de capre şi de oameni. Şi chiar în clipa aceea un cîine scheună somnoros în preajma întîilor colibe ale marelui sat.

Cu toate că nu fusese niciodată în satul acela, cu toate că nu cunoştea pe nimeni într-însul, cu toate că satul se găsea la mii de kilometri depărtare de Krutown, Savvy se simţi ca acasă. Îi pierise frica. Se ghemui lîngă şosea, se rezemă de un bolovan şi începu să ronţăie liniştit pîinea uscată din traistă.

De peste dealuri începu să suie pe cer o lumină firavă. În sat se auzi cîntat de cocoşi. O haită întreagă de cîini chelălăi deodată, înfiorător. Se lămureau cu încetul umbre de palmieri subţiri, iar cînd se făcu mai multă lumină, Savvy zări în cealaltă parte a şoselei un pom înalt de mango. Dădu fuga într-acolo şi-şi îndesă buzunarele cu poame dulci, zemoase.

Dealurile se luminară, iar marginile lor păreau tivite cu flăcări. Lumina se revărsă şi în vale, peste copaci, pe tufişuri, în colibe.

Şi apoi, deodată, soarele se ivi roşu pe cer, drept peste şoseaua ce ducea la Tommy.

Savvy porni iarăşi la drum. În tufişuri cîntau şi cîrîiau păsări.

Cînd soarele fu de trei sulițe pe cer, apăru o maşină verde. Roţile erau vopsite cu roşu şi aveau la mijloc un cerc alb.

Un negru spătos coborî din mașină pentru că Savvy nu se dădu în lături de pe șosea.

— La tine Savvy ? întrebă negrul. Mic prieten de la Tommy ?

Savvy dădu din cap :

— La mine Savvy. Frate de la frate alb al meu, de la...

Și se încurcă.

— Eu sîntem Tombo — zise negrul. Suie sus.

Savvy se urcă în mașină și se așeză lîngă Tombo pe o banchetă de piele. În autocamion era o roată mare și o mulțime de pîrghii și de ceasuri.

Savvy nu scoase cîtva timp nici o vorbă, deoarece tot ce vedea îl uimea peste măsură.

NEGUSTORUL

Motorul bodogănea, mîrîia și duruia în mica lui căsuță. Savvy ar fi vrut să-l vadă, dar în fața lui se afla o tablă curbată care-l acoperea. De jos se înălțau tot felul de pîrghii, și negrul cel spătos punea uneori piciorul pe ele. Un băț lung, cu un bumb în vîrf, tremura chiar lîngă Savvy.

— Asta fetiș ? întrebă el în șoaptă.

Negrul se uită la băiat ; din pricina zgomotului ce-l făcea motorul nu înțelesese întrebarea. Cuprinse cu mîna dreaptă bumbul, călcă cu piciorul pe o pîrghie și împinse bățul înainte și apoi într-o parte.

Savvy nu cuteza nici să răsufle. Sub picioarele lui, sub plăcile de tablă, zbîrnîia și sfîrîia ceva, și deodată motorul dudui în alt fel. Apoi scoase un urlet grozav.

„L-o fi bătut cineva?“ se întrebă Savvy.

Automobilul gonea mai repede, din ce în ce mai repede, iar copacii, colibele și tufele verzi alunecau ca vîntul pe dinaintea ferestrei. Păsări speriate se înălțau, fîlfîind din aripi. Pietrele de pe drum, ba chiar întreaga șosea, se năpusteau vijelios înspre Savvy și dispăreau sub mașină. Ai fi zis că automobilul înghite șoseaua.

Savvy nu mai întrebă a doua oară. Era încredințat că totul din mașină era fetiș, vrajă. Se ferea să se atingă de ceva.

Tombo privea drept înainte pe fereastră. Savvy îl observa cu coada ochiului.

Negrul să tot fi avut patruzeci de ani, dar părul lui creț era încă negru tăciune. Sprîncenele groase se arcuiau stufos în afara frunții, ca două movilițe lungi, împădurite. Dedesubt, ochii zăceau în fundul capului. Nasul era lat și turtit, de parcă i l-ar fi strivit cineva cu o lovitură de pumn. Între buzele groase îi juca țigara. Cînd vorbea, buzele i se răsuceau în sus, deasupra dinților puternici și strălucitor de albi.

— Hei! Tu frică? La tine nu mai întorci pe vapor?

Savvy se uită speriat pe fereastra din partea lui. Automobilul tocmai cobora o pantă lină, spre oraș. La dreapta se desfășura, sclipind în soare, pînza apelor din lungul golf Lobito. În mijlocul lui se vedea un vapor în mers: împingea în fața sa o creastă de spume albe și trimitea în dreapta și în stînga valuri spre țărm. Abia acum se dumeri băiatul că negrul se îndrepta din nou spre oraș.

— Nu! La mine nu mai întoarcem pe vapor!

Tombo rînji. Își săltă buzele sus de tot, cu țigara bine înfiptă între dinți. Apoi trase un fum și luă țigara între degete.

— Nu, nu înapoi la vapor. Mic băiețel alb Tommy spus totul la mine. El zicem: „Tu aducem Savvy aici; el frate de la mine. Dar ma și pa nu știm asta! Acum Tombo ducem Savvy la plantație. Înainte trebuie mergem însă la oraș. Ducem banane la casă de ținut la frig. Pe urmă la mine luăm costum pentru mic mister Billy, băiat de la Sir Anthony. Pe urmă noi drept la Tommy.

Tombo apăsă din nou pe pîrghiile de la picioare, hîțînă bățul de la mijloc încoace și încolo, și automobilul prinse a merge mai domol. Motorul din căsuță mîrîia tot mai încet. Mașina se opri în fața unei case albe, înalte. Casa nu avea ferestre, cum au de obicei casele albilor. Un alb și doi negri ieșiră dinăuntru.

Tombo coborî și vorbi cu albul. Apoi intră cu el în casă, iar cei doi negri se suiră la spatele mașinii și descărcară de acolo crengi mari cu banane. Apărură alți negri. Și fiecare luă cîte o creangă la spinare.

Savvy trebui să aștepte mult. Dar nu se plictisi, căci în mașină erau atît de multe de văzut, încît nu se sătura minunîndu-se. Plăcile de tablă de sub picioarele lui dîrdîiau. Motorul huruia și gemea înfundat. În dosul unei sticle ardea o lămpiță roșie.

Apoi porniră din nou. Trecură pe lîngă poarta din port și Savvy putu să vadă lăzile pe care șezuse în noaptea aceea. Pe rampă zăceau doi șobolani morți.

— Ăștia eu dat gata! îi zise Savvy lui Tombo cu mîndrie.

Dar cînd Tombo dădu să se uite într-acolo, automobilul trecuse de mult de locul cu pricina. Şi el văzu o negresă care atîrna nădragi rupţi pe o frînghie.

Tombo îi aruncă lui Savvy o privire întrebătoare.

— La mine pe toţi izbim. Aşa! Aşa! făcu Savvy.

Şi înşfăcînd bine băţul în mînă, vru să arate cum a făcut. Se izbi însă cu cotul de uşă şi faţa i se schimonosi de durere.

Tombo scuturâ din cap:

— De ce făceam tu asta?

— Ehei! Ei vrut mîncăm pîine de la mine. Sărit pe picioare de la mine. Eu dat gata cu băţ. Uitc-aşa...! Trei, patru, zece, douăzeci... Dat gata toţi.

Ochii lui Tombo se căscară şi mai mult de uimire:

— Toţi nădragii?

De data asta se miră Savvy:

— Nu nădragi! Şobolani! Eu dat gata toţi şobolani din Lobito!

Şi apoi povesti păţania din timpul nopţii. Dar nu suflă nici o vorbă că-i fuscse frică.

— Şobolani mari atît! întregi Savvy, desfăcîndu-şi braţele ca să arate mărimea. Şobolani mulţi ca stele pe cer. Aici totul plin! Tot port plin, toată şoseа plină! Eu la toţi lovit cu băţ. Şi şobolanii fugim ca vîntul. Şobolanii toţi frică mare de mine, de Savvy!

Tombo rîse:

— Negreşit! Tu bărbat mare, voinic. Tombo băiat mic, Savvy om mare!

La aceste vorbe Savvy se ruşină de lăudăroşenia lui şi simţi că-i arde tot obrazul. Şi pentru întîia oară spuse ceva ce spuneau de obicei numai albii:

— La mine glumit numai — aşa, puţin.

Tombo cîrmi maşina pe o uliţă lăturalnică şi opri în faţa unei case scunde. Pe peretele de cărămizi, netencuit, bătea soarele în plin şi arunca pe zid umbrele frunzelor late de palmier. O parte din casă era deschisă ca o mică hală. Acolo se afla o masă lungă. Deasupra ei, pe o frînghie care mergea de la un perete la celălalt, atîrnau pe umeraşe de sîrmă pantaloni, cămăşi, jiletci şi vestoane. În rafturi înalte Savvy văzu găleţi, perii, săpun, bidoane de benzină, cutii de tablă cu fructe zugră-

vite pe ele, borcane mari cu bomboane colorate, ghetc, o cutie cu cuie ruginite, oale... De un perete erau agățate de sîrme o bicicletă, pîlnia unui gramofon, o cameră de automobil, umflată, și un trombon scînteietor, nou-nouț.

Tombo se apropie de masa cea lungă. Savvy se uită cu luare-aminte la trombon. În asemenea instrumente suflau negrii din orchestra bisericii de la Monrovia. Trombonul atîrna atît de jos, încît Savvy se putea oglindi într-însul. Nasul îi era uriaș și rotund ca un cartof.

În colțul din stînga, la o mașină de cusut, ședea un om. Savvy nu-și putu da de îndată seama dacă e alb sau negru. Omul purta o cămașă verde, murdară, nădușită, și niște nădragi galbeni, scurți. Dar cînd Savvy îi văzu picioarele groase, știu îndată că nu putea fi un negru. Numai albii aveau pe picioare păr mult ca maimuțele.

Omul ținea într-o mînă un capăt de ață; îl muie în gură și vru să-l treacă prin urechea unui ac. La Monrovia, în casa Misiunii, lîngă școală, se găsea o mașină de cusut. Savvy se uitase adesea la trupeșa mammi de acolo lucrînd la ea, și i-a pus de multe ori ața în ac pentru că mammi avea ochii slabi. Să-i dea ajutor și omului din fața lui? Nu avea curaj. Albul ar putea să se răstească sau să rîdă de el. Albii făceau adesea asemenea lucruri.

Omul de la mașina de cusut își mușcă buza de jos, dar nu izbuti nici așa să vîre ața în ac. Se ridică oftînd și se apropie de masa cea lungă. Cu o batistă murdară își șterse sudoarea de pe față. Apoi își duse amîndouă mîinile la ochi și oftă din nou.

— Oh, oh, ce mă fac eu? N-am avut oare ochi ageri ca vultur, ca leu, ca...? Oh, oh, de cînd răsare soare, eu pe picioare sînt. Fac tot pentru client, pentru prăvălie! Eu dat și lumină de la ochi... oh, oh!

Păru să-l recunoască pe Tombo. Și, ca și cum ar fi vrut să se apere, înălță brațele:

— Oh, oh, costum pentru micuț senhor Billy! Oh, nu gata încă. Nu sînt eu oare harnic ca furnică, harnic ca...

Omul vorbea atît de repede, încît Savvy rămase cu gura căscată de uimire.

— Sir Anthony — îl întrerupse negrul — spus la mine : Tombo întoarcem repede. El zicem : costum gata. Dumneata aşa scris la el.

Tombo vorbea potolit, dar răspicat. Negustorul îşi desfăcu braţele în lături :

— Oh, meu amigo ![1] Prietenul meu ! Cîte nu trebuie fac eu aici ? Trebuie cumpăr marfa cu noapte în cap. Trebuie socotesc şi chibzuiesc ce cumpăr, ca să nu rămînă nevîndut în prăvălie. Vezi asta, prieten al meu ?

Şi negustorul arătă pîlnia de gramofon, din tablă.

— Vezi ? Sînt om prea cumsecade. Cu muşterii, ca un prieten. Vinc un negru să cumpere gramofon, dar pîlnie nu. N-ai bani pentru pîlnie. Ce pot eu face ? Dau negrului aparat. Şi acum... Oh, meu amigo ! Ieri vine la mine mică nevastă de la negru. Toţi oamenii de la negri alişveriş la mine. Şi zice mică nevastă neagră...

— Sir Anthony spunem că nu mai vrem să...

— Oh, oh, oh ! Auzi vorbă ! Dar ce poţi să faci ?

Negustorul se întoarse cu faţa la maşina de cusut, de parcă ar fi fost acolo cineva pe care să-l ia de martor :

— Nu alerg eu şi pe arşiţă mare de la amiază ? Toţi oameni şi dobitoace dorm tun. Nu fac eu totul singur ? Nu vreau de mult să iau negru lîngă mine, să mă ajute ? Dar pot să dau eu bani la negru ? Cine-mi dă mie bani ? Toţi banii singur trebuie să cîştig. Azi dimineaţă tocmai zic...

— Sir Anthony spunem că următor constum facem la senhor Taxeira...

— Oh, drag prieten ! Asta-i mulţumire de la client pentru lucru muncit ! Dar ce poţi să faci ?

De data asta se adresase bicicletei agăţate de o sîrmă spînzurată de tavan.

— La mine putem trecem aţa prin gaură — îi şopti Savvy lui Tombo.

Tombo încuviinţă din cap şi-i spuse negustorului.

[1] O, prietenul meu ! (În portugheză în original). (n.t.).

— Oh, micuț picanini[1]! exclamă omul. Asta mare bucurie pentru mine! Vino, vino! Acum numai uma minuta[2], numai un minut, un singur minuțel, și gata costum pentru mic senhor Billy.

Savvy tăie capătul umed al aței. Închise un ochi și, la prima încercare, trecu firul prin urechea acului.

— Oh, mic meșter tu! Nu vrei rămîi la mine? Tu mereu bagi ața în ac pentru mine.

Savvy zîmbi și se întoarse la Tombo.

— Oh, ce pot da eu ție? Ce pot dărui eu ție?

Portughezul se învîrti agitat prin prăvălie. Deodată se opri în fața bomboanelor. Scoase un pumn plin dintr-un borcan mare și-l întinse băiatului pe deasupra tejghelei.

— Hmm! Astea faine, faine, faine! Acum atențic, atenție, la o parte din drum! Mă apuc de cusut costum și gata numaidecît.

Negustorul își șterse mîinile de pantalonii soioși și se așeză la mașină. Începu să fluiere și petrecu pe sub acul ridicat o bucată de stofă albastră închisă.

Savvy se uita la bomboanele din mîna lui mică, cafenie.

— Mulțumesc, mulțumesc! îngăimă, vîrîndu-și trei deodată în gură.

Apoi îi dădu și lui Tombo una.

— Vino, ședem aici pînă gata el — zise negrul cel spătos, trăgîndu-l pe Savvy de lîngă tejghea.

Se așezară pe una din treptele din fața prăvăliei.

Bomboanele erau dulci ca ananasul. Savvy aruncă o privire de recunoștință portughezului care ședea fluierînd, în dosul tejghelei, și zuruia la mașina de cusut.

— Asta bun om alb! zise el.

Tombo dădu din cap:

— El numai vorbește prea mult, prea repede. El putem vorbește o zi întreagă fără să răsuflăm!

— O zi întreagă fără să răsuflăm? făcu Savvy, căscînd gura de uimire și scăpînd astfel una din bomboanele pe care le sugea. Puse însă repede mîna la buze, ca să nu-i scape și celelalte.

---

[1] Picanini, cuvînt de origine italienească: băiețel. (n.a.).

[2] Un minut (în portugheză în original). (n.t.).

Tombo zîmbi :

— Glumit și eu — așa, puțin !

Savvy ridică bomboana de jos. Voi s-o șteargă de pantaloni, dar Tombo îl opri.

— Las-o acolo ! Eu la tine cumpărăm altele. Cu aia băgăm numai multă murdărie în burtă. Las-o pentru furnici !

Savvy se mai codi oleacă. Nu putea să se despartă atît de ușor de bomboană. Era întîia oară în viața lui că avea mai mult de una în gură și în buzunar. Dar pînă la urmă tot o zvîrli.

— Sigur, gîze mici dorim și ele bonbon dulce.

Nu trecu mult și portughezul îi chemă. Tombo și Savvy se ridicară.

— O, dar repede făcut ! se minună Tombo. Și totul gata, gata ?

— Oh, meu amigo ! Poate senhor Antonio să coasă haine pentru fiu al său așa repede la alt croitor ? Așa ieftin, așa frumos ? Toată lumea spune : „Repede ! Repede !“ Costum gata, pantaloni gata, rochie gata ! Săptămîna trecută vine om gras de la casa verde din port. Intră prăvălia mea, nu dai jos pălăria. Eu zic...

— La noi grăbim plecăm cu mașina. Altfel Sir Anthony ocărîm la noi.

Croitorul se înclină.

— Cuvînt de la client poruncă pentru mine. N-am să înșir poveste lungă. Pentru mine toți clienți deopotrivă. Eu nu cunosc om alb, om negru — ca alții. Eu cunosc numai client. Dacă client aduce bani, foarte bine. Bani de la negri nu mai răi decît de la albi. Unii clienți însă... Tu cunoști bine senhor Antonio ? întrebă subit.

Tombo dădu din cap :

— Sir Anthony...

— Numai mică întrebare, scurt de tot. Negrii vorbesc nu bine de senhor Antonio. El foarte tare sever. Oameni albi rîd, spun poveste cu ABC.

Tombo se uită la negustor cu nedumerire. Portughezul rîse :

— Tu nu știi ? Hehe ! Bun, bun ! Senhor Antonio nu bun cu soția de la dumnealui. El iubește numai pe el

şi pe fecior al său Billy. Cînd nevasta de la el supără de asta, senhor Antonio zice: „Tu mai bine taci. Cunoşti alfabet? Alfabet merge A-B-C, merge Anthony, Billy, Cecilia. De ce tu nume Cecilia? Tu vine totdeauna ultima".

Negustorul rîse:

— Asta povesteşte oamenii albi şi face haz. Adevărată povestea? Tu ştii, he?

Şi-l împunse pe Tombo cu degetul în piept. Tombo bolborosi:

— Nu ştim... Tombo nu... Sir Anthony spunem: „Repede, repede — costum gata!"

Croitorul oftă:

— Păi da, tu frică.

Apoi luă costumul de pe maşina de cusut.

— Numai puţin încercat băieţel mic de aici. Cred aceeaşi mărime ca mic senhor Billy.

Pe faţa lui Tombo se întipări o expresie de spaimă:

— Dar Sir Anthony nu trebuie ştim asta!

— Ei, eu nu spune nimic, tu nu spune nimic, micul negru nu spune nimic. Cine să spune? Costum nu poate să vorbeşte. Hehe!

Cu cîteva mişcări, portughezul îi scoase lui Savvy cămaşa peste cap.

— Hai, repede jos pantalon de pe picioare negre!

Într-un minut, Savvy se găsea gol-puşcă în dosul tejghelei.

— O, drag prieten al meu! Ce picior murdare! Momento! Momento![1]

Portughezul ieşi repede printr-o uşă deschisă şi se întoarse după cîteva secunde cu o perie de ghete.

— Ah, ah, vino, mic amigo. Facem curat! Facem curat!

Scoase de pe picioarele lui Savvy, cu peria, murdăria din port, de la antrepozite, de pe ulițele străbătute noaptea. Şi după aceea îi îmbrăcă un costum-marinar, albastru-închis.

Băieţelul negru stătea uluit în faţa unei oglinzi mari. Mai să nu se recunoască pe sine însuşi. Croitorul mai

[1] O clipă — (în portugheză în original). (n.t.)

potrivi oleacă ici, oleacă dincolo, ba la pantaloni, ba la bluza scurtă, ba la gulerul mare cu dungi albe și albastre.

— Nu e frumușel băiat? Fain băiat? Nobil băiat? Aah, eu mereu spun toată lumea: lucruri ce tu ai pe tine, asta ești tu! Oamenii privește la îmbrăcăminte și zice: „Asta om mare — asta om de rînd!“ Da, da.

Tombo mîngîie capul negru al lui Savvy.

— Băiețel frumos este — grăi cu glasul scăzut. Mic mister Billy nu așa frumos.

Portughezul vîrî o mulțime de ace în costum.

— Uma minuta! Apoi costum gata.

— Bine, dar...

Portughezul își repezi mîna de sus în jos. Era ca și cum ar fi retezat cuvintele lui Tombo.

Negrului nu-i rămase decît să ofteze. Savvy trebui să-și îmbrace din nou cămașa și pantalonii slinoși. Portughezul se cocoță pe tejghea și începu să coasă cu mîna la costum. Tombo și Savvy se așezară iarăși în fața ușii.

Băiețelului negru i se părea că s-a prăbușit dintr-un palmier înalt, din aerul limpede și scăldat de soare, într-o băltoacă mocirloasă de pădure seculară, dintr-o lume luminoasă într-una plină de întuneric. Adineauri, cînd s-a privit în oglindă, și-a adus aminte de pozele ce se găseau de vînzare la Monrovia. Pe aceste poze era înfățișat regele Angliei, iar lîngă el se aflau regina, prințesele și prințișorii; și prințișorii purtau costume-marinar. Dintotdeauna și-a dorit Savvy o asemenea poză, dar n-a îndrăznit niciodată să-l roage pe tatăl său să i-o cumpere. Și acum, iată, a purtat chiar el un astfel de costum! A fost ca într-un vis frumos. Ce n-ar fi dat să nu mai dezbrace niciodată costumul! Abia acum își dădea seama ce rău miroseau lucrurile lui îngălate și ce zdrențăroase erau.

Stătu multă vreme tăcut lîngă Tombo. Negrul începuse să povestească ceva. Din cînd în cînd veneau mușterii, pe care portughezul trebuia să-i servească. Și cu fiecare el se lua la vorbă, tuturora le spunea, pe-ndelete, cum i s-au stricat ochii și că se sacrifică pentru semenii săi.

Tombo se uita peste umăr la negustor. Făcea asta mereu, după fiecare cîteva minute. Iar cînd portughezul îi surprindea privirea, își înălța brațele și suspina, se așeza pe tejghea și se pornea iarăși să împungă cu acul. Tombo fu de cîteva ori gata-gata să plece cu mașina, dar croitorul îl rugase fierbinte să mai stea puțin și Tombo se învoise să rămînă. Negrul se uita îngrijorat la cer. Soarele era în creștet. Îi apucase ora prînzului.

— Sir Anthony scădem bani din leafă. Nu credem el că hainele nu gata.

— Spunem eu la om alb Anthony că e adevărat tot ce spus Tombo, că totul e...

Tombo izbucni în rîs.

— Tu micuț băiat trebuie ascundem repede pe plantație. Sir Anthony nu trebuie vedem; altfel gonim pe tine.

— Rău, rău! Om rău mister Anthony! murmură Savvy, scoțînd penultima bomboană din buzunarul pantalonilor.

Tombo îi spusese între timp o mulțime de lucruri despre oamenii de la plantație. Peste șaizeci de negri din tribul Mbunda, cu femeile și copiii lor, trăiau și munceau pe plantație; trei perioade de ploi îi apucaseră acolo și încă nu putuseră pleca. Se trăgeau din satul Katongala. Mai de mult au cultivat pe ogoarele lor porumb și manioc [1], mei și rădăcini de yams [2]. Pe atunci au fost vremuri bune. Cei mai mulți aveau chiar și cîteva rînduri de arbuști de cafea și vindeau boabele coapte plantatorilor albi. Pămîntul era mănos. O gîrlă curgea pe lîngă ogoarele lor, făcîndu-le roditoare. Gîrla aceasta se numea tot Katongala, iar apa din albia ei nu seca nici chiar în timpul lungii perioade de secetă.

Și iată că, pe neașteptate, nu departe de satul lor, de cealaltă parte a gîrlei, pe o clină de deal, se întemeiase o nouă plantație. Și într-o bună zi noul stăpîn alb a venit călare în satul lor. Voia oameni tineri pentru muncă. Dar numai trei s-au învoit să meargă.

[1] Plantă tropicală, foarte hrănitoare. (n.t.).
[2] Plantă exotică. (n.t.).

Stăpînul alb era mărunt de stat și avea un nas aprig și ascuțit. Negrii îi spuneau în taină „Cap-de-gaie".

Albul puse să se sape un șanț de irigare pentru cîmpiile lui. Iar apa o trase din gîrlă. De atunci ogoarele negrilor nu mai dădeau rod, deoarece rădăcinile plantelor nu mai aveau de unde sorbi apă. Pe vremuri, femeile spălau rufele în gîrla asta și duceau apa în urcioare mari, pe cap, la casele lor din sat, și toți se scăldau. Acum, Katongala nu mai avea apă decît în perioada ploilor; la sfîrșitul perioadei de secetă totul era secat, iar albia gîrlei semăna cu un drum plin de hîrtoape.

Și iată că albul cu cap de gaie veni din nou în sat. Rîdea și spunea că vrea să-i ajute în strîmtorarea lor. N-aveau decît să muncească la plantația lui. Le făgădui plată bună. Și de data asta plecară mulți, lăudîndu-l pe alb.

Tombo zise, vorbind mai departe în limba lui:

— Cap-de-gaie ne-a luat gîrla și tot rodul pămîntului. Acum trebuie să bem din gălețile lui și să ne mulțumim cu cîțiva pumni de porumb. Pentru asta ne cere munca noastră, ba să-i fim și recunoscători. Dar eu nu vreau nici porumbul, nici apa lui!

În zilele acelea, Tombo tocmai picase din Lobito, unde lucrase doi ani ca mecanic de automobile. A rămas omul în sat și a muncit pămîntul cu Tanjogo, femeia lui. Au suferit însă de foame. Ogoarele nu mai dădeau rod aproape de loc. Și puținul rod era mărunt. Porumbul se usca de sete și tot astfel și celelalte plante. Șanțul pentru plantația de cafea a stăpînului alb sugea toată apa din gîrlă. Așa, Tombo a trebuit să meargă și el, cu Tanjogo, la plantație.

Se împlineau acum doi ani de cînd se aflau acolo. Tombo conducea autocamionul, dar altminteri muncea la fel ca toți ceilalți. Negrii locuiau în colibe pe care și le construiseră singuri. Stăpînului alb trebuiau să-i spună „Sir Anthony". Dar cînd erau între ei, îi ziceau tot „Cap-de-gaie".

Stăpînul alb avea pe plantație un magazin — un consum unde negrii puteau să cumpere tot ce le trebuia. Se găseau acolo fructe în cutii de conserve și carne în

cutii de conserve și toate cele în cutii de conserve. Femeile erau bucuroase, căci aveau astfel mai puțină bătaie de cap cu mîncarea. Dar conservele costau multe parale. Totul era mai scump decît la oraș. Însă orașul era departe și oamenii n-aveau încotro : trebuiau să tîrguiască la consumul boierului.

Peste puțin se pomeniră toți cu datorii. Stăpînul alb îi lua la zor din pricina asta. De altfel nu se mai arăta de fel atît de prietenos ca la început. Cutreiera ogoarele călare. Și de pe cal putea să vadă totul, iar cînd un negru se cinchea puțintel la umbră, boierul se și ițea lîngă el. Nu striga, nu bătea, dar își scria totul într-un carnețel. Și cînd se plătea simbria, citea cele scrise acolo. Știa totul. Cînd vreunul spărgea o sapă, trebuia să plătească numaidecît una nouă. Și oamenii nu primeau niciodată bani de ajuns. Iar cînd spuneau că vor mai mulți, stăpînul le răspundea să se întoarcă în satul lor dacă simbria nu le ajunge. Înainte, însă, să plătească datoriile de la consum.

Era ceva ciudat cu aceste datorii. Nu se sfîrșeau niciodată. De altfel negrii trebuiau să creadă pe cuvînt tot ce spunea stăpînul alb, căci nici unul nu știa să citească sau să socotească. Ca niște lanțuri erau datoriile acestea : îi încătușau pe oameni de plantație. Dar și ce să fi căutat în satul lor ? Numai cîțiva bătrîni se mai aflau acolo, și printre ei Kovokata, mama lui Tombo. Kovokata era foarte bătrînă și toți negrii o respectau, după cum de altfel, în tribul Mbunda, toate femeile se bucurau de cinstire. Kovokata lecuia animale și oameni. Dănțuia și vrăjea, alungînd astfel, cu cîntecele ei, duhurile rele ale bolilor.

Plantația creștea tot mai mult. Stăpînul alb se scula cu noaptea în cap, și fiindcă alerga atît de mult de colo pînă colo, rămînea slab și uscat. În ultimul an a mai cumpărat pămînt, mult, mult pămînt : dealuri și văi, un rîu care se revărsa dintr-un lac, iar alături de rîu și de lac o seamă de păduri întunecoase, codri de nepătruns. Toate acestea aparțineau acum lui Sir Anthony. Era putred de bogat stăpînul lor. Și Tombo spuse într-o zi cu glas tare pe lanul de bumbac :

— El se îmbogăţeşte pentru că noi muncim, iar noi sărăcim tot mai mult.

Un vătaf, Onssa, a auzit vorbele astea şi le-a adus la urechile stăpînului. La întîia plată, Tombo a primit numai jumătate din ce i se plătea de obicei. S-a dus omul la boier.

— Ţi s-a furat roata de rezervă de la maşină — îi spuse Cap-de-gaie. Trebuie s-o plăteşti.

Tombo dădu fuga la garaj. Stăpînul avea dreptate. Totuşi negrul nu putu înţelege. Fusese doar totdeauna cu ochii în patru.

Nici luna următoare n-a primit mai mulţi bani, şi soţia sa Tanjogo fu nevoită să facă şi mai multe datorii la consum.

În ultimele zile au sosit la plantaţie oaspeţii cei noi. Li se dăduse ca locuinţă vechea casă de pe plantaţie. Dar era vorba ca după perioada ploilor Sir Anthony să se mute la noua lui plantaţie. Atunci tatăl lui Tommy avea să fie aici stăpîn. Şi negrilor le plăcea foarte mult noul stăpîn, deoarece chiar a doua zi după sosire se certase cu Cap-de-gaie.

Savvy se uită la Tombo cu o privire plină de admiraţie.

— Tu la mine ascundem în coliba ta, Tombo?

Tombo încuviinţă din cap.

— Tanjogo desigur îndrăgim băiat mic la fel ca Tombo.

În sfîrşit portughezul veni cu costumul. Tombo şi Savvy fuseseră nevoiţi să aştepte aproape trei ceasuri. Tombo îi mai cumpără lui Savvy o punguţă cu bomboane. I-ar fi cumpărat mai mult, dar trebuia să plătească mai întîi roata de rezervă pe care i-o furase cineva.

Cînd se suiră în maşină, portughezul apăru în pragul prăvăliei şi, scuturîndu-şi braţele în văzduh, strigă:

— Meu amigo! Totdeauna prompt la ordin pentru lucru urgent. Bom dias[1], iubit prieten! Bună ziua!

---

[1] Bună ziua. (În portugheză în original). (n.t.).

ÎN COLIBA LUI TOMBO ŞI TANJOGO

Volanul tremura în mîinile lui Tombo.

— Trebuie mergem repede, foarte repede. Plantaţie tare departe! zise negrul.

Savvy se uita drept înainte, pe fereastră.

Şoseaua şerpuia de-a lungul unui rîu. Pe malul celălalt strălucea verdele viu al unui crîng de banani. Între rîul Katumbela şi şoseaua pe care gonea maşina, se înghesuiau în şir lung palmieri de ulei. În vipia nămiezii, frunzele lor late atîrnau fleşcăite, fără vlagă. Peste şoseaua prăfuită, roşie-gălbuie, aerul vibra. Iar maşina, sfîşiind văzduhul, se năpustea vijelios înainte, cu motorul duduind sub acoperişul de tablă pe care-l făcea să zornăie.

Savvy i-a privit îndelung corpul întunecos de fier, îmbîcsit de ulei. A simţit aerul cald pe care-l zvîrlea afară o roată ţiuitoare. Pentru băieţelul negru motorul era un animal vînjos, a cărui răsuflare duhnea greţos. Şi ce foame îi era acestei jivine! Ca să poată urla, trebuia să înghită benzină, clondire întregi de benzină. Şi Savvy se uita încordat la capota motorului, temîndu-se tot timpul ca lighioana să nu se năpustească, nitamnisam, din cuşca ei. Era bucuros că vlăjganul de Tombo şedea lîngă dînsul. Tombo nu părea nicidecum înfricoşat. Ba chiar îngîna încetişor un cîntec.

De cîte ori privirea îi alunecă pe oglinjoara înfiptă afară la fereastră, Savvy putea să vadă trîmba de colb ce se înălţa în spatele maşinii, acoperind şoseaua şi pomii, ba chiar şi rîul, cu un fel de negură galben-roşiatică.

Treceră pe lîngă o plantaţie de trestie de zahăr. Maşina trebui să-şi încetinească mersul, deoarece două mari autocamioane cu remorcă veneau din direcţia opusă. Şoferii îl salutară pe Tombo cu mîna.

Mai încolo, negrul coti de pe șoseaua largă pe un drum bolovănos, care ducea spre dealurile pleșuve, castanii. Din cînd în cînd, Tombo mișca încoace și încolo vergeaua cu bumb, de la mijloc. Motorul țiuia. Mașina își încetini mersul. În serpentine, tot mai sus și mai sus, drumul șerpuia, încolăcindu-se ca o năpîrcă prin iarba ce creștea tot mai deasă pe marginile lui, năpădindu-l în cele din urmă. Numai două dîre late de roți arătau unde-i era locul. Tufe se ghemuiau pe costișe.

Sus la deal și jos la vale și iarăși sus la deal — tot așa urcau și coborau mereu. Din marea albastră și sclipitoare nu se mai vedea nici urmă. Straturi groase de pulbere se așternuseră pe ceasuri, pe bancheta de lîngă Savvy. Praful se simțea pe limbă. Praful pișca în ochi.

Arămii, ca pîrjoliți, erau copacii de pe podișul peste care trecea acum mașina. Iarba-elefantului crescuse înaltă. În rămurișul unui arbore de pîine era spînzurat un cuib de păsări. Salcîmi-umbrelă se îngrămădeau în grupe mici, de parcă s-ar fi temut să rămînă singuri în arșița galbenei savane. Zăgani stăteau cocoțați pe copacii arși de soare. Iar cîțiva se băteau pe un stîrv, chiar în mijlocul drumului.

Tombo clămpăni din măsele, de parcă ar fi vrut să strivească o înjurătură. Cu turbare apăsă pe o pîrghie de la picioare. Motorul chelălăi cumplit și se năpusti asupra marilor păsări negre, îngrămădite pe hoit. Greoaie, își fîlfîiră aripile largi, croncănind furioase că trebuie să părăsească pentru o clipă leșul.

În zare, ținutul era sterp. Acolo nu mai creșteau pomi. Se vedeau înălțîndu-se numai șomoioage groase de fum.

— Negrii dăm foc ierbii de stepă — explică Tombo. Așa, iarbă nouă creștem mai bine cînd venim ploile mari.

Și mașina coborî iarăși într-o vale. Frînele scîrțîiau și șuierau. Savvy trebui să se lase pe spate ca să nu alunece de pe banchetă. Ținea în amîndouă mîinile pachetul plat cu costumul lui Billy. În vale erau copaci care umpleau întreaga curmătură, ba suiau chiar, puțintel, și pe povîrnișuri. Drumul cobora tot mai jos. Arborii deveneau din ce în ce mai înalți și mai stufoși. În fața lor se ivi o adevărată pădure, ca un zid. Într-o

albie largă, un pîrău se rostogolea la vale peste bolovani.

— Cînd venim ploile, pîrău asta sîntem lat ca fluviu mare — zise Tombo arătîndu-l. Toți pomii avem nevoie de apă. Pe dealuri apă de loc: totul ruginiu, totul veșted.

Copacii se bolteau deasupra drumului. Se făcu întuneric și răcoare. Din tufele de pe maluri se înălțară păsări pestrițe. Fluturi mari roiau cu zeci de sclipiri în fața frunzelor de un verde gras. Un timp, drumul o ținu de-a lungul albiei pîrăului, dar apoi o luă iarăși la deal, spre podiș. Se vedeau și aici, uneori, păsări printre crengi, dar ele erau la fel de cafenii ca praful, ca iarba uscată.

Tombo arătă către oglinjoara rotundă de afară. Savvy nu înțelese numaidecît ce voia să spună. Dar apoi văzu zidul gros de nori ce se bulucea în spatele lor. Tombo goni mașina înainte, tot mai repede.

Merseră astfel ceasuri întregi. Soarele fu acoperit de nori. Desigur că nu mai era mult pînă seara și Savvy își mîncase toate bomboanele, afară de cele cinci pe care voia să i le dea lui Tommy. În clipa aceasta Tombo îi arătă ceva în față.

Între dealuri se vedeau iarăși păduri înverzite, iar înălțimile nu mai erau atît de pleșuve, atît de arămii. Dealurile acestea aveau pete mari, verzi. Chiar și spre creste se mai iveau pe coaste tufișuri. Iar la mijlocul unuia din dealurile cu pete verzi se ridica o schelă înaltă, cu o roată de vînt. Case luminoase răsăreau peste tot, ca niște flori mari, albe.

— Asta e plantație — zise Tombo.

— Acolo Tommy? întrebă Savvy — și deodată începu să tremure.

Tombo dădu din cap rînjind.

Automobilul se avîntă pe un pod de bîrne ce lega malurile unei gîrle secate, gîfîi din nou pe clina unui deal, trecu pe o poartă largă și ajunse în sfîrșit într-o ogradă mare, înconjurată de clădiri de piatră. O casă albă cu stîlpi groși la colțuri se înălța în fund, masivă. În dreptul ușii era priponit un cal de călărie. În partea stîngă a curții, în fața unei case mai mici, cu un turnu-

leț pe acoperiș, se vedea un șir lung de negri în jurul unui cîntar. Toți aveau lîngă ei, pe jos, saci din care, ca o spumă albă, se revărsa bumbac. Un negru mic de stat, dar neobișnuit de spătos, purtînd o șapcă albă pe capul cu ceafă de taur, ședea pe o ladă în fața cîntarului și potrivea greutățile. Un băiat alb cu cască stătea cinchit alături și scria ceva într-o carte mare.

— Asta Billy— zise Savvy în șoaptă.

Tombo dădu din cap, mutește.

Negrii de la coadă vorbeau cu glas tare.

— Tombo! Tombo! strigă unul, salutîndu-l cu mîna. Ne înșală la cîntar! Cîntărește prea puțin! Eu am mai mult, Tombo. Vorbește tu cu Sir Anthony!

Savvy îl auzi pe negrul cu șapcă albă răstindu-se la cel care vorbise. Pe loc, omul se ghemui, de parcă ar fi primit o lovitură.

Tombo conduse mașina în fața unui șopron mare de pe latura dreaptă a ogrăzii. Din colibele care se înșiruiau în două rînduri lungi, înapoia șopronului, apărură în goană cîțiva copilași negri. Cîteva găini se apropiară cotcodăcind. Tombo le alungă. Apoi își aruncă din nou privirea spre casa mare, albă. Calul negru scurma pămîntul. Tombo ocoli mașina prin față și-l ajută pe Savvy să coboare.

— Tu mergem înaintea mea — îi zise. Așa, bine! Tot înainte așa. Colo e Tanjogo.

Tombo făcu semn unei femei zvelte, și ea intră înapoi în colibă. Negrul îi dădu ghes lui Savvy să intre și el. O mulțime de femei se adunaseră în ogradă, holbînd ochii și vorbind în șoaptă.

În colibă era întuneric. Mirosea a prăjeală cu ulei de palmier, a fum, a sudoare și a piele. Savvy închise ochii. Tot așa mirosea și acasă, la mătușa Pulke.

Tanjogo veni la el. Era legată la cap cu un tulpan alb. Avea ochi mari. Iar acum zîmbea.

— Asta mic băiețel Savvy? întrebă ea.

Savvy dădu din cap. Avea simțămîntul că cineva îi astupă gura cu mîna. Nu putea scoate o vorbă. Închise ochii ca să nu fie nevoit a se uita la nimeni. Se făcu liniște, o liniște adîncă. Nu se auzeau decît pocnetele și pîrîitul lemnelor care ardeau în vatră.

— Foame avem mic băieţel Savvy — zise Tombo, întregind după un răstimp: Şi eu la fel avem.

Pentru Savvy cuvintele acestea fură ca o descătuşare. În preajma bunei Tanjogo i se încălzi inima. Deschise ochii şi totul i se păru mai luminos: coliba, oamenii... Femeia se duse la foc, dar înainte îi dărui băiatului încă o privire din ochii ei blînzi.

Deodată Savvy auzi un smiorcăit şi simţi ceva adulmecîndu-i picioarele goale. Apoi ceva rece îi atinse fluierul piciorului. Se uită în jos şi...

— Hule! şopti, lăsîndu-se pe vine şi întinzînd braţele către cîinele negru cu părul lucios.

Ochii îi ardeau plini de lacrimi. Cîinele se pierdea într-o lumină ştearsă, ca într-o ceaţă. Savvy îşi uscă ochii. Atunci totul se limpezi. Şi el văzu cîinele proptindu-şi picioarele de pămînt, de parcă ar fi vrut să se tragă cu tot trupul înapoi. Părul i se zbîrlise pe spinare, formînd un ghemotoc, iar buzele i se săltaseră atît de sus, încît nasul i se încreţise de tot. Şi cîinele începu să mîrîie.

— Hule! îl imploră Savvy, aplecîndu-şi capul şi apropiindu-l de botul dulăului. Nu se cade să mîrîi! Fii cuminte! Fii cuminte, te rog!

Cîinele mai mormăi încetişor, apoi scheună scurt şi se răsuci sprinten, dînd fuga într-un colţ unde se încovrigă pe un sac gol de bumbac.

Savvy se ridică şi-şi şterse faţa cu mîneca. Tombo îl privea nedumerit şi Tanjogo la fel. În colţ, în faţa unei lăzi joase, şedea o fetiţă care chicotea.

Savvy înghiţi în sec. Of, de-ar putea să se ascundă undeva! Nu, hotărît, nu voia să mai plîngă.

— Ce nume la el? întrebă, uitîndu-se la cîine.

Tombo şi Tanjogo schimbară o privire. Apoi negrul înălţă din umeri.

— Cîine — răspunse Tanjogo.

Tombo întări:

— Da, cîine noi spunem la el.

Şi zîmbi.

— Eu avem un cîine la Krutown — zise Savvy. Tot aşa păr negru. Cîine de la noi numim Hule.

Apoi se aplecă repede și ridică pachetul ce-i căzuse din mînă. Tombo i-l luă.

Tanjogo se întoarse de la vatră, îi descheie lui Savvy cămașa și i-o scoase peste cap. După aceea îl luă de mînă și-l duse în colțul cel mai depărtat al lungii colibe. O albie scobită dintr-un trunchi gros de copac se afla acolo, așezată pe două rotocoale de lemn. Iar albia aceasta era plină de apă.

Tanjogo îngenunche lîngă o lădiță, scoase dinăuntru o legăturică și o desfăcu. Acolo era o bucată de săpun, aproape neîntrebuințată și mirosind ca o floare. Tanjogo îi dădu lui Savvy o lovitură ușoară cu palma pe spinarea goală și se întoarse la focul din vatră.

Savvy se spălă. Veni și Tombo la covată. Tanjogo aduse un ștergar curat, atît de alb, încît se putea măsura cu albeața căștii coloniale a căpitanului de pe vaporul cel mare.

Lui Savvy i se părea că viscază și se temea să nu se trezească brusc și să se pomenească undeva pe șosea ori în fața vreunei magazii de la antrepozite, printre șobolani, ori pe vapor, îndărătul măturilor cu coadă.

I se spuse să se așeze lîngă lădița joasă unde se afla fetița. Era o copilă foarte slăbuță, cu brațe subțiri ca de maimuțică. În schimb, avea niște ochi negri, mari de tot, iar gurița i se țuguia cînd începea să vorbească.

Tanjogo aduse clătite calde de mălai, iar într-o strachină de pămînt felii de banane prăjite în ulei de palmier. Un miros dulce i se sui lui Savvy în nas. Făcu clătitele sul și le muie în uleiul fierbinte, parfumat, și tot cu ele pescui din strachină feliile de banane: erau bine coapte și dulci.

Fetița se uita neclintit la Savvy. Iar el se uita de asemenea, din cînd în cînd, cu coada ochiului.

„O fi vrînd și ea?“ se întrebă.

Scoase o felie mare, o scutură de ulei și apropie clătita de gura țuguiată a fetiței. Micuța zîmbi și surîsul acesta făcu să-i crească în obraji două umflături rotunde, de mărimea unor prune mango. După aceea mușcă din clătită, ajutîndu-se și cu degetele.

„Ehe! Dar asta înfulecă zdravăn, nu glumă!" gîndi Savvy. Apoi făcu sul o altă foaie de clătită: Tanjogo le prăjise pe jeratic, atîrnate de o sîrmă.

— Fetița avem nume Mokkli — zise Tanjogo.

— „Păsărica" — tălmăci Tombo.

Mokkli se uita necurmat la Savvy, dar cînd băiatul întorcea capul către ea, își cobora repede privirea spre mînuțele-i gingașe.

„E chiar ca o păsărică" — își zise Savvy.

— Micuța Mokkli fără mamă. Tatăl de la Mokkli la Kalabus, în pușcărie — explică Tombo. Tatăl de la Mokkli lovit Onssa cu pumnii. Onssa este vătaf, om cu șapcă albă. Onssa nume de la leopard. Și Onssa la fel ca leopard. Ooh, Onssa!

Tombo scrîșni din dinți. Apoi se îmbrăcă. Între timp, Tanjogo îi scuturase lucrurile, bătîndu-le cu un făcăleț.

Savvy se înfrupta cu poftă din clătite. Îi mai dădu o dată și lui Mokkli să muște un dumicat. Se gîndea mereu la cele spuse de Tombo.

Mokkli își țuguie gura și zise:

— Hmmm, buni, buni!

Savvy asculta sunetul limpede al glăsciorului ei.

Tanjogo începu să rîdă:

— Păsărica mai mîncăm și înainte. Multe banane.

Păsărica mereu foame. Păsărica mult timp fost bolnav. Kovokata făcut sănătos la ea. Mult bun femeie Kovokata!

Savvy tocmai voia să întrebe cine e Kovokata, dar își aminti că Tombo vorbise de ea. Kovokata era mama lui Tombo.

„Toți au o mamă" — gîndi băiatul. „Pînă și vlăjganul de Tombo!" Tommy avea și el o mamă. Dar Mokkli, „Păsărica"... Și gîndul acesta îl făcu pe Savvy să se simtă legat de fetiță în chip cu totul ciudat.

Continuă să îmbuce de zor, dar n-o uită nici pe Mokkli. Pînă la urmă, însă, ea își scutură căpșorul. Începuseră s-o treacă nădușelile trudindu-se de a înghiți ultima îmbucătură.

Deodată Savvy zări cîinele mijindu-și ochii la el; înghițea mereu în sec și se lingea pe bot.

— Hule! îl strigă.

Dintr-o singură mişcare, cîinele se săltă pe picioare. După aceea se codi însă şi se uită pe furiş la Tombo. Negrul zîmbi. Atunci cîinele se duse la Savvy.

Băieţelul rupse o bucăţică de clătită şi i-o aruncă. Cîinele o prinse din zbor şi o înghiţi nemestecată. Stătea nemişcat în faţa lăzii şi se uita la Savvy. Coada lui încovrigată bîţîia de bucurie.

Mokkli, „Păsărica", izbucni într-un hohot de rîs cristalin şi bătu din palme. Dar cel mai mult se bucură Savvy.

— Hule! strigă din nou şi cîinele se apropie şovăitor.

Savvy se gîndi la bomboane. Nu mai avea decît cele cinci pentru Tommy. Întinse mîna spre cîine. Cîinele i-o adulmecă.

„Ajung şi patru pentru Tommy" — socoti Savvy şi se grăbi să bage mîna în buzunar. Dar nu putu să apuce bomboanele numaidecît. Buzunarul era astupat, de parcă l-ar fi cusut cineva. Cu chiu, cu vai izbuti să strecoare un deget prin stofa lipicioasă. Iar cînd scoase mîna, trase afară tot buzunarul murdar. Bomboanele erau lipite unele de altele. Cu multă trudă reuşi să desprindă una. Cîinele scheună, ţopăind în faţa lui încoace şi încolo. Savvy ridică o mînă. Cîinele sări în sus — şi în sfîrşit bomboana se desprinse de pe deget, cîinele o apucă şi se puse s-o ronţăie.

— Suge! îi strigă Savvy, dar imediat îşi rîse de el însuşi.

Băiatul vru să vîre din nou în pantaloni cocoloşul năclăit de bomboane colorate, dar zări chiar atunci privirea rugătoare a lui Mokkli.

„Ajung şi trei pentru Tommy!" — îşi zise şi vîrî fetiţei o bomboană în gură. Iar cînd văzu cîinele ronţăind şi pe fetiţă sugînd, îi veni şi lui o poftă nebună să se împărtăşească din zaharicalele astea colorate. În buzunarul lipicios nu mai rămaseră deci decît două bomboane. E drept că, pentru el, Savvy şi-a ales-o pe cea mai murdară dintre ultimele trei. Tommy să capete măcar două ca lumea.

Savvy era acum sătul. Îmbucase patru clătite de mălai, iar strachina o linsese de părea spălată.

Tombo luă pachetul cu costumul feciorului lui Sir Anthony şi voi să iasă din colibă, dar chiar în momentul acela se ivi în uşa îngustă o femeie bătrînă. Adusă de spate, intră în colibă mormăind ceva ce nu putu înţelege Savvy. Tombo şi Tanjogo îi răspunseră. Dar iată că şi ei începură deodată să vorbească într-un grai străin. Băiatul se uită nedumerit la Tombo.

În clipa următoare fu cuprins de spaimă. Băbuţa se apropiase de el. Spinarea îi era gîrbovă, iar capul, foarte mare, i se clătina pe un gît tare subţire. Savvy se temea să nu-i pice jos. Bătrîna se îndreptă spre lada îndărătul căreia Savvy şedea lîngă Mokkli. Obrazul aproape negru al babei era şănţuit de nenumărate zbîrcituri. În gură avea un singur dinte mare, cafeniu.

Savvy se feri de mîna întinsă a babei. Îi era teamă, o teamă nemărginită. Aşa îşi închipuise el totdeauna vrăjitoarele bătrîne, despre care oamenii povesteau uneori, în jurul focurilor, istorii înfiorătoare.

Dar în aceeaşi clipă văzu cîinele gudurîndu-se cu scurte lătrături în faţa ei şi căutînd să-i lingă mîinile.

Femeia se aplecă şi mîngîie dulăul, vorbindu-i în şoaptă. Iar el se lipi de picioarele ei uscăţive. Mokkli alergă şi ea la bătrînă, iar bătrîna dezmierdă capul fetiţei.

Mokkli rîdea.

Savvy nu ştia ce să facă. Cu o clipă mai înainte a crezut că trebuie să se ascundă de vrăjitoarea cea rea şi a tremurat din tot trupul, iar acum stătea liniştit şi se uita la chipul zbîrcit al băbuţei.

Tombo şi Tanjogo vorbeau cu ea. I-l arătară pe Savvy, iar bătrîna zîmbi. Îşi duse mîna uscată la gîtul subţirel şi desprinse de pe o sforicică o bucăţică de lemn. Pe ea se afla scobit un cap micuţ de elefant. Şi i-l dădu băiatului. Mîna ei era aspră, dar caldă.

— Mic băiat nu tată, mic băiat nu mamă. Mic băiat va avea prieten puternic ca inciokko, ca elefant — zise ea.

Glasul îi tremura întocmai ca şi capul ei mare, ca şi mîinile, ca şi tot trupul firav.

Şi Savvy nu se mai temu de ea. Dintele cafeniu nu i se mai păru urît, şi cînd bătrîna îşi trecu mîna, dez-

mierdător, peste părul lui creț, băiatul nu se mai înfioră.

Mokkli se așează din nou pe butucul de lîngă ladă.

— Kovokata — îl lămuri ea pe Savvy, în șoaptă.

Tombo despovără pe mama sa de sacul ce-l purta aninat de cureaua cu care era încinsă, și-l deschise Scoase dinăuntru o pulpă de antilopă și aruncă mamei sale o privire plină de mustrare. Apoi îi spuse ceva. Dar bătrîna dădu din mînă și zîmbi, împingîndu-l pe vînjosul Tombo către Tanjogo. Tanjogo luă pulpa — și pe fața ei se putu citi bucurie.

Tombo ieși din colibă.

Savvy așteptă întoarcerea lui, căci Tombo se dusese și la Tommy. Între timp, își roti ochii prin colibă. Nu era atît de lungă ca aceea de acasă, de la Monrovia, și nici construită din tablă ondulată. Între stîlpii groși ce se găseau, cîte unul, în fiecare colț, se vedea o împletitură de nuiele și ramuri, lipite între ele cu lut. În felul acesta se iviseră ziduri groase care ziua nu lăsau să pătrundă arșița, iar noaptea — pe timpul secetei — fereau coliba de frigul aspru. Tombo îi spusese că pe dealuri aerul se răcește foarte tare noaptea, mai ales cînd cerul e senin în tot ținutul.

Acoperișul colibei era alcătuit din prăjini lungi, stuf, iarbă și, în parte, din frunze de palmier. Într-un anumit loc, și anume deasupra vetrei, se vedea chiar și o ușă veche, slujind ca acoperămînt, peste prăjinile tavanului. Nu-i lipsea nici clanța, și de ea atîrna un mănunchi de verdețuri uscate, legat cu o sfoară.

În apropierea vetrei se afla cîinele. Cu capul sucit pînă la spate, căuta să înhațe cu dinții ascuțiți puricii din părul lățos. Și după cum alergau puricii, tot astfel clămpănea și botul dulăului prin blana neagră. În tot acest timp scîncea încetișor.

Savvy îl chemă. Cîinele se uită la băiat, aplecîndu-și capul într-o parte. Apoi veni la el și începu să-i miroasă buzunarul pantalonilor.

— Astea pentru Tommy — îi spuse Savvy. Acum tu nu mîncăm; acum trosnim purici.

Cîinele se supuse. Savvy se pricepea la această îndeletnicire. De cîte ori prindea cîte un purice, ducea prada

la nasul dulăului. Și acesta o înghițea. Mokkli îi mîngîie capul, spunînd încetișor:

— Uule, Uule!

Kovokata ședea pe un bidon de tablă, în fața jeraticului din vatră, și-și încălzea mîinile. Vorbea încet cu Tanjogo, care spăla într-un hîrdău cămașa lui Savvy.

Deodată Savvy auzi un glas dogit în fața colibei:

— Ai umblat teleleu! Fusese vorba să speli remorca. De aceea ai întîrziat atît! Am să-ți scad o jumătate de zi din simbrie. Și să faci bine să speli acum remorca. Ia-ți o lampă dacă se întunecă prea tare.

— Cap-de-gaie! șopti Tanjogo.

Acum se auzi glasul lui Tombo:

— Haine nu fost gata. Eu spus asta la doamna. A trebuit aşteptăm pînă cînd...

Stăpînul alb îi tăie vorba:

— Minți! Costumul era gata; croitorul mi-a scris să trimit după el. Am să-mi iau alt șofer după ce-ți vei plăti datoriile. Roata de rezervă nu-i încă nici ea achitată, știi prea bine. Dacă nu ți-ai irosi vremea fără rost și ai băga mai bine de seamă, n-ai face datorii.

Străinul de afară nu striga, dar glasul lui se auzea ca un cîrîit și ca o mîrîială.

— Roata de rezervă nu eu am...

— Isprăvește cu minciunile!

Savvy auzi pași îndepărtîndu-se. Îndată după aceea Tombo intră în colibă. Toți își aţintiră privirile asupra lui.

Tombo avea fălcile încleștate. Nu scoase nici o vorbă. Dar ochii lui negri scăpărau de mînie. Neliniștit, măsură de cîteva ori coliba în sus și în jos. Apoi se opri și se uită la cei doi copii. Înghiți o dată în sec și deodată zîmbi:

— Mic băiat Tommy văzut la tine. Zice: Savvy să mergem pe deal, în spate de la cîmp de cafea. Acum îndată. Mic băiat Tommy...

Savvy se și ridicase în picioare și se repezise la ușă. Dar Tombo îl opri:

— Tombo arătăm la tine drum.

Nu avură de mers decît cîțiva pași. De cum trecură de grajdul cailor, pe un drum bătătorit prin iarbă, marele cîmp de cafea li se desfășură în față. Arbuștii cu boabele roșii se aliniau în rînduri fără număr. Un drum nisipos ducea la deal printre șirurile de tufe.

Tombo se opri.

— Tu vedem acolo trei pomi pe deal? Alături pietre mari. Acolo așteptăm mic băiat alb.

Savvy o luă la fugă. Gîfîia și simțea împunsături în coaste. Nu ajunse nici la mijlocul cîmpului de cafea și trebui să-și încetinească goana. Își aminti de vorba lui Tipsy: „Fără ritm nu se poate alerga".

Deodată se întoarse speriat. În urma lui venea cineva! Un animal negru țîșni pe drum, drept către el.

— Hule! strigă Savvy cu nețărmurită bucurie.

Cîinele lătră și goni mai departe, întrecîndu-l. Apoi se întoarse, sări în jurul băiatului, ridică un picior la un arbust de cafea și alergă mai departe. Din cînd în cînd se oprea, ca să-l aștepte pe Savvy. Răsuflarea îi era sacadată, limba roșie îi atîrna din bot, iar coada bîrligată bîțîia.

Acum o luă și Savvy din nou la fugă. Patru pași trăgea aerul în piept, patru pași îl dădea afară. Număra într-una și treaba mergea de minune. Numai pași prea mari nu se cădea să facă.

Ajunsese foarte aproape de grupul salcîmilor-umbrelă, cînd auzi deodată un fîsîit la picioarele unei stane măcinate de vreme, din fața lui. Pe loc, se ghemui; Hule, însă, care rămăsese în urmă, trecu în goană pe lîngă el. În dreptul uriașului stei se opri cu părul zbîrlit și începu să latre furios. Apoi se năpusti înainte și Savvy îl pierdu din vedere.

— Dă-mi drumul! Aoleu! N-auzi să-mi dai drumul? strigă cineva.

Savvy se repezi într-acolo.

Tommy era întins pe jos, îndărătul stanei de piatră, și dădea din picioare. Cîinele smucea de un crac al pantalonilor, zvîrlindu-și capul încoace și încolo.

Savvy strigă cîinele care, pe dată, dădu drumul pantalonilor. Continua totuși să mîrîie, arătîndu-și colții. Tommy nu cuteza să se ridice. Dar cînd Savvy

începu să ocărască dulăul pentru isprava sa, Hule întoarse capul într-o parte şi se uită numai cu coada ochiului.

— El muşcat tare la tine?

Tommy scutură capul:

— Numai pantalonii. Sînt dintr-o stofă bună şi ma ţinea grozav la ei. Ma nu poate să sufere pantalonii scurţi.

Savvy apucă dulăul de ceafă:

— La tine asta niciodată nu mai facem! Auzi? Tommy prieten de la mine. Tu savvy, înţelegi?

Cîinele îşi întoarse privirea într-o parte.

Băieţii îşi dădură mîna şi se uitară unul la altul. Tommy era încă palid de pe urma spaimei pe care o trăsese.

— Tu fîsîim ca panteră?

— Am vrut doar să fac o glumă. Te văzusem de departe. Auzisem şi cîinele. Dar că o să se repeadă la mine cu asemenea înverşunare...

— Hule prieten de la mine! repetă Savvy bătînd dulăul pe spate. Curînd Hule fim prieten şi la tine. Mari vînători avem toţi cîine. La tine, la mine — noi mari vînători. Tu frate alb Tom-Tom. La mine, frate negru, mare căpetenie Savvito. Asta mare cîine Hule-Hule!

Tommy se uită cu sfială la dulău.

— Ei, chiar atît de mare nu e. Dar poate să mai crească. De fugit am văzut că ştie să fugă — şi fricos nu-i de fel, grăi Tommy, dîndu-i lui Savvy un ghiont în coastă. Uliu, o să facem ceva pe cinste! Construim aici sus o fortăreaţă adevărată şi Hule va veni cu noi la vînătoare. Altminteri ne va fi cîine de pază.

Voi să mîngîie dulăul, dar Hule îşi săltă buza de sus.

— Hrrrr! făcu ameninţător.

Tommy îşi trase repede mîna. Savvy îi spuse încă o dată lui Hule, foarte apăsat, că Tommy e prietenul lui. Cîinele se uită iarăşi pieziş.

— Dulăul ăsta n-o să lase pe nimeni în fortăreaţa noastră! zise Tommy.

Apoi cei doi băieţi se puseră la taifas. În primul rînd Tommy voi să ştie cum a plecat Savvy de pe

vapor. Savvy îi istorisi de-a fir-a-păr toate păţaniile lui, şi dacă ar fi fost să se dea crezare spuselor sale, toţi şobolanii din Lobito fuseseră răpuşi de mîna lui.

Apoi veni rîndul lui Tommy. Şi el povesti:

— În autocamion am stat în faţă, lîngă Tombo. Pe drum l-am tot descusut, întrebîndu-l cum e la plantaţie. El mi-a răspuns: „Bine!" Dar mai mult n-am putut scoate din gura lui. I-am vorbit de tine şi el mi-a spus că te va adăposti în coliba lui.

— Acolo Mokkli — grăi Savvy. Drăguţă fetiţă mică. Mokkli ca păsărica. La mine dăm pentru Mokkli...

Se opri brusc şi duse mîna la buzunarul pantalonilor. Cu chiu, cu vai reuşi să scoată bomboanele de acolo şi le dete prietenului. Tommy zgîrie cu unghiile murdăria de pe ele şi le băgă în gură. Apoi începu să le sugă. Hule ciuli urechile. Culcîndu-şi capul într-o parte, se uită la Tommy. Îşi lingea botul şi scîncea încetişor.

Tommy muşcă o bucăţică şi i-o dete cîinelui. Pe dată Hule nu mai mîrîi. Savvy se uita şi el şi înghiţea în sec.

— Astea fost ultime două bomboane, zise cu glasul aproape răguşit.

Atunci Tommy îi dete şi lui o bucăţică din gură. Cîinele hămăi cu invidie.

— Ştim pa de la tine că eu sîntem la Tombo în colibă?

— Nu, şi nici nu trebuie să ştie. Mai ales ma nu trebuie să afle. Ai auzit-o doar cum ocărăşte; nu poate să te sufere. Zice că tu...

— Ce zicem la ea?

— A, dar nici nu-i adevărat. I-am spus-o de-a dreptul. M-am certat cu dînsa. Că doar nici nu te cunoaşte.

— Ce zicem la ea?

— S-a îmbolnăvit din nou, Savvy. E prea cald pentru ea aici. A şi venit un doctor din Lobito s-o vadă. Ma zace în pat. De, la drept vorbind, nu-i de loc plăcut. De aceea ocărăşte toată vremea. Dar ea n-ar vrea să fie aşa, spune pa despre dînsa

— Ce zice la ea de mine?

Tommy se codi să răspundă.

— A, nimic de seamă — îngăimă. Nici nu mai știu bine ce-a spus.

— Știm eu! izbucni Savvy. Femeie albă zicem: Savvy nigger jegos. Și nigger jegos nu putem fi prieten cu băiat alb...

— Cum ai...?

— Mulți albi spunem așa. Dar negrii nu jegoși. Numai piele așa neagră. Nu jegoși! Negrii din tribul Kru spălăm trei ori pe zi. Albii spălăm numai o dată pe zi. Cine atunci jegos? *Chiefi* de pe vapor zicem că el spălăm numai o dată pe săptămînă. *Chiefi* jegos! *Chiefi* ca porc pădureț! Auzi: să spălăm numai o dată pe săptămînă! Ehe!

— A glumit! Cu siguranță că se spăla în fiecare zi.

— Atunci de ce nu spunem la el așa?

Tommy ridică din umeri:

— Nici vorbă că se spală în fiecare zi.

— De trei ori? Și nu numai cap! Tot brațele, tot picioarele, tot burta?

Tommy nu răspunse.

— Apăi tu vezi? Om alb cîteodată multe știm, cîteodată tare prost! zise Savvy, întărindu-și cuvintele cu capul.

Sporovăiră astfel multă vreme. Se cățăraseră pe steiul cel mare. Cîinele li se alăturase. Acum stătea lungit lîngă Savvy. Capul și-l culcase pe picioarele băiatului. Devale se întindea nemărginita plantație de cafea. Din lanul de bumbac care se afla alături apărură făpturi întunecate. Pășeau unele după altele, într-un șir lung. Purtau pe cap coșuri sau saci. Uneori cîțiva se opreau din mers.

O fată izbucni într-un hohot de rîs cristalin.

Peste puțin soarele avea să scapete. Buza marelui zid de nori de la apus părea în flăcări. O lumină albalbăstrie țîșnea în sus, pe cerul senin, asemenea creștetului luminos al unui uriaș baobab.

— Încă de azi după-amiază cerul era plin de nori — zise Tommy. Acum n-a mai rămas decît peretele accla din fund. Se apropie oare timpul ploilor?

— Ploile vine — răspunse Savvy. Ploile mari. Dar nori stau pe cer cu mult înainte. Apoi vine tunete și vînt grozav. La Krutown mult ploaie. Mult tufișuri mari.

Dintr-o vale îndepărtată urcă un văl de ceață, ca un vălătuc de fum, și sui către un lanț de munți înalți. Savvy se zgribulea. De mult nu-i mai fusese atît de frig ca acum. Avea pe el numai pantalonii și nu era deprins cu răcoarea de seară și de noapte de la munte.

— Colo în fund — grăi Tommy — unde se vede negura aceea, în fața munților, e un rîu, iar ceva mai departe un lac. Pa mi-a vorbit despre locurile acelea. Totul e numai mlaștini. În vale se află, cică, păduri mari — păduri seculare! Și țînțari sînt pe acolo cu duiumul — țînțari din cei mari, știi? Acolo unchiul Anthony vrea să semene orez. Negrii vor trebui să smulgă copacii din mlaștină. Unchiul Anthony spune că orezul va crește acolo minunat. Ceva mai departe, către miazănoapte, la un alt rîu, a încercat un neamț. Și a cîștigat o groază de bani. Unchiul Anthony spune că vrea și el să...

— Mister Anthony nu alb bun. El certăm pe Tombo. El spunem că Tombo mințim. Tombo nu mințim! La mine știm asta! Mister Anthony nu alb bun.

Tommy încuviință din cap:

— „Tu n-ai nici un cuvînt de spus aici!" l-a repezit pe pa. „Cîtă vreme voi fi aici, stăpînul sînt eu și nimeni altul!" Unchiul Anthony nu poate să-l sufere pe pa. Dar e fratele mamei și mama se duce din cînd în cînd la el, în casa cea mare cu coloane. Ma nu se împacă însă cu tanti Cecilia. Tanti Cecilia șchioapătă de un picior. Și ma spune că tanti Cecilia n-ar trebui să șontîcăie atît de tare. Pe chestia asta se iscă mereu certuri între ma și pa. Și atunci mă trimit afară.

— Tu jucăm pînă acum cu Billy? întrebă Savvy pe neașteptate, uitîndu-se dintr-o parte la prietenul său.

— Ieri ne-am măsurat puterile la trîntă. Dar cînd n-a mai știut pe unde să scoată cămașa, a început să țipe că i-a trosnit ceva în gît. Era o minciună; voia doar să-i dau drumul. Și pe loc și-a luat picioarele în spinare. Acum a fost oprit să se mai joace cu mine. Ma spune că sînt un țopîrlan.

— Ehe! făcu Savvy în locul oricărui răspuns, scuipînd printre dinți drept pe o piatră de la o depărtare de trei metri.

— Billy se îmbarcă peste cîteva zile cu mama lui și pleacă în Anglia, cu vaporul. Trebuie să meargă la școală acolo.

— Și la tine plecăm la școală departe? întrebă Savvy cu teamă.

Tommy clătină din cap.

Lui Savvy îi veni inima la loc.

Îndărătul lor, seara cuprindea repede ținutul. Părea că urcă din văi, tot mai sus, tot mai sus, pînă cînd ajungea la cer și aprindea acolo stelele. Băieții le văzură sclipind pe cînd coborau în fugă clina, îndreptîndu-se spre case și colibe. Fumul focurilor aprinse îi întîmpină pe drum. Lătrînd, Hule o zbughise înainte spre casă. În cele două clădiri mari se aprindeau lămpile. Cînd băieții trecură pe lîngă șopron, îl văzură pe Tombo frecînd autocamionul.

Lîngă casa cea mare auziră deodată pe cineva strigînd cu glasul dogit:

— Ia-ți picioarele la spinare, vrăjitoare bătrînă! Altfel nu-ți mai găsești bîrlogul!

Și omul izbucni în rîs.

Băieții se opriră în fața grajdului. Înăuntru zbiera un măgar. Un negru ducea calul de călărie în grajd.

Mai încolo, alt negru, lat în spate, venea în goană prin ogradă. Șapca lui albă era ca o pată lăptoasă în întunericul ce se lăsa. Omul strigă ceva, dar nici Tommy, nici Savvy nu înțeleseră ce spune. În clipa aceea băieții văzură o babă șontîcăind spre poartă. Avea un băț în mînă și aproape că fugea.

Negrul trecu pe lîngă băieții care se lipiră cît putură mai mult de peretele grajdului. El nu-i văzu. Striga și-și fîlfîia amenințător brațele. Savvy își aminti de contramaistrul Bully.

— Onssa! șopti Tommy. Un vătaf. Toți se tem de el. E voinic cît doi bărbați zdraveni.

Deodată negrul se aplecă. Baba ajunsese aproape de poartă. Savvy se lipi de Tommy.

— Asta Kovokata! zise. Mama de la Tombo.

În același moment îl văzu pe Onssa zvîrlind cu o piatră după ea. N-o nimeri, dar bătrîna se sperie cînd piatra pică atît de aproape de dînsa. Și căzu grămadă. Se puse însă numaidecît pe picioare, se suci pe călcîie și, înălțînd brațele, strigă ceva. Vătaful rîse cu răutate. Crăcit, cu mîinile în șolduri, stătea înfipt în mijlocul ogrăzii.

De furie, Savvy își mușcă limba. După aceea se aplecă. „O piatră! O piatră!" fu singurul lui gînd. Dar nu găsi nici una. Doar baligă proaspătă de cal se afla în fața lui. Se mulțumi cu ea și o zvîrli cu toată puterea în pieptul gol al lui Onssa care încă mai rîdea. De două ori zvîrli cîte un pumn de baligă și de două ori îl nimeri.

Rîsul nesuferit al vătafului conteni. Onssa întinse brațele în sus ca să se apere, cercetînd în același timp cu privirea, speriat, în jur. Dar nu văzu pe nimeni. În ogradă întunericul era aproape deplin.

Atunci negrul urlă ca o fiară și o luă la picior spre coliba sa.

După ce se spălă, Savvy se vîrî sub pătură lîngă micuța Mokkli. Păsărica dormea dusă. Nu se mișca de loc. Lumina tulbure a unei gazorniță pîlpîia peste chipul ei cît pumnul. Ce bine și ce cald era lîngă Mokkli! Totuși Savvy mai dîrdîi cîtva timp, căci frigul îi intrase în oase.

Vîntul șuiera în jurul colibei. Cîinele scîncea pe culcușul lui. Savvy își aminti de coliba din Krutown. Multe erau aici la fel ca acolo.

Deodată se apropie cineva de pat și se ciuciuli pe jos, lîngă dînsul. Savvy se sperie.

— Tu băiețel mic dormim aici liniștit de tot. Tombo și Tanjogo sîntem în colibă. La tine dormim bine.

O mînă caldă îl mîngîie pe obraz.

Savvy se înfioră. Deschise ochii larg, pentru că s-ar fi putut totuși să fie doar un vis. Se uită la Tanjogo cu uimire, iar cînd ea dădu să se ridice, îi apucă mîna și și-o apăsă de obraz. Și, fără să vrea, plînsul îl podidi din nou.

„Am oare și eu acum o mamă?" se întrebă.

PLOILE

Pământului îi era sete. Copacii de pe podiș își pierduseră de mult frunzișul. Golaș și pleșuv, uriașul baobab, arborele de pîine, își înalța crengile vînjoase către cerul arzător. Se îngălbenise și iarba-elefantului. Firele-i întărite se frîngeau sub copitele dobitoacelor ce coborau în văile rîurilor. Acolo mai șiroia și gîlgîia apă rece la umbra pomilor înalți. Ca o pătură verde se așternea iarba pe dîmbul malurilor, pînă la gîrlă. Noaptea, negurile umede și dese — cacimbo, cum li se zicea prin locurile acelea — pluteau peste văi, urcau pe munți și, în zori, ajungeau pînă aproape de creste. Și oriunde limba ceței umezea costișele, ierburile și frunzele rămîneau verzi. Pe dealuri, însă, tufele despuiate tremurau noaptea sub cerul geros, spuzit de stele; iar ziua li se usca ram după ram în vipia soarelui dogorîtor. Și ca niște copii sfrijiți, cu mîinile întinse la cerșit, rămîneau apoi la marginea drumurilor.

Apă!

Nori cenușii și bolovănoși călătoreau pe deasupra ținutului. În stepe, animalele își săltau capetele, adulmecînd. Oamenii din așezările colbăite ieșeau din colibe și se uitau la soare, mijind din ochi. Peste puțin nu-l mai văzură. Pe lanurile de bumbac stăpînul alb și vătafii dădeau ghes indigenilor. Pămătufurile albe trebuiau culese de pe arbuști înainte de a începe ploile.

O săptămînă întreagă, vremea păcăli pămîntul, plantele, animalele, oamenii. Dar într-o după-amiază, pe neașteptate, se făcu întuneric beznă. Cu urlet năprasnic furtuna se năpusti peste dealuri, ridicînd nori de pulbere galbenă și roșie și revărsînd-o în văi. Fulgere se prăvăleau din cer, scăpărînd orbitor deasupra colibelor. Copacii se încovoiau.

Copiii și cîinii se traseră în colțurile colibelor. Fulgerele și tunetele se țineau lanț.

Şi subit — ca un vălătuc dezlănţuit — se auzi pe povîrniş o rostogolire de răpăieli. Întîile picături cît bobul plesniră pe pămînt cu zgomot înfundat. Bulbuci de colb ţopăiau printre ele. Şi stropii se izbiră de acoperişuri, picară pe plantele de cafea, ropotiră pe tabla ondulată a marelui şopron de scule. Era un păcănit ca de darabană ce bate asurzitor.

— Asta ploile! zise Tanjogo aproape în şoaptă.

— Asta ploile — repetă Savvy după ea.

— Acum venim ploile — întări Tombo.

— Acum ieşim pe dealuri toate florile — întregi Tanjogo.

Şi vorba ei se adeveri. Ca şi cînd un vajnic vrăjitor ar fi răsărit din codrii uriaşi şi ar fi cutreierat tot ţinutul, împrăştiind sămînţă proaspătă — întocmai aşa s-a întîmplat. Printre ierburile ruginii, ofilite, din cenuşa neagră a pîrjolitei ierbi a elefantului, din mugurii abia îmbobociţi ai copacilor, din pămîntul pietros, uscat, ţîşni verdele vieţii noi. Şi viaţa aceasta încolţea şi creştea şi se împrăştia. Iar după zăduful cîtorva ceasuri de soare, pe cînd ploi repezi şi vijelioase vîjîiau peste cuprinsuri, iar pîraiele se rostogoleau sălbatic din munţi, pămîntul se înveşmînta în strai nou.

Coroane de frunziş se învolburau în vîrful copacilor; ici-colo cîte un ciot uscat prindea rădăcini noi în pămînt şi dădea peste noapte floricele pe rămurişul crescut ca prin farmec. Iarba era smălţuită cu flori şi însufleţită de zumzet de albine şi zbor de fluturi. Broaştele orăcăiau. Bîtlani albi zburau pînă sus, pe crestele munţilor. Şi deodată se auzi zbîrnîit de muşte şi de ţînţari.

În dreptul şirului lung de colibe ale negrilor scînteiau, sub razele împungătoare ale soarelui, băltoace nesfîrşite. Zece, cincisprezece copii goi-puşcă se bălăceau în apa murdară, încropită, strigînd şi chiuind de plăcere, iar trupurile lor ude luceau.

Savvy, cu picioarele desfăcute în lături, se propti cu spatele la ei, se aplecă şi, cu mişcări vîrtejitoare din mîini, zvîrli într-înşii, printre picioare, apa plină de mîl. Numai unul dintre băieţi avea pielea albă, dar asta nu se văzu decît la începutul jocului, pentru că

Tommy știa să țipe și să răcnească la fel ca orice pui de negru.

Peste puțin, copiii se așezară istoviți la marginea băltoacei. Alții construiau zăgazuri sau se bombardau cu bulgări de noroi și cu pietricele. Mokkli plescăia nămolul printre degetele picioarelor.

Copiii nu se săturau niciodată de joaca din băltoacă. Se țineau de ea de la începutul perioadei de ploi, și Savvy îi număra pe degete lui Mokkli — Păsărica — zilele ce s-au scurs. Întinse patru degete. Dar cînd voi să-i arate de cîte zile stă în coliba lui Tombo, trebui să-i pună în față toate degetele. Atît de repede trecea timpul.

Tommy se juca adesca cu ei.

— Să băgați de seamă dacă vine mama mea — le spunea el. Ca să pot să mă ascund.

Copiii încuviințau din cap:

— Cînd venim missis [1] maina, noi spunem.

„A spune" însemna a țipa sau a răcni. Căci de îndată ce ieșea cineva din casele de piatră ale albilor, nu se putea ca unul dintre copii să nu scoată un urlet și, în clipa următoare, țipau toți în cor.

Cînd apărea omulețul alb și cu nasul lung, se ascundeau cu toții.

— Sör Entonni [2] — gîngureau cei mici.

— Cap-de-gaie! șopteau cei măricei, luînd-o la fugă de parcă ar fi călcat pe un șarpe.

La fel se temeau și de „mister Billy", feciorul stăpînului alb. Cînd apărea însă în ogradă, șontîcăind și rezemată în băț, missis Cecilia, mama băiatului, copiii nu se urneau și o salutau cu sfială.

Soția lui „Sir Anthony" era foarte slabă și palidă. Armăsarul negru pe care încăleca în fiecare zi stăpînul cînd mergea să-și inspecteze ogoarele o lovise cîndva crunt. Și femeia zăcuse bolnavă multe săptămîni după aceea, iar doctorul gîrbov și cu ochii de pește venea de la Lobito s-o trateze. În sfîrșit, missis Cecilia s-a

[1] Missis (de la mistress), doamnă — în englezește în original. (n.t.).

[2] Pronunțarea englezească, scrisă de autor fonetic, a cuvintelor „Sir Anthony". (n.t.)

sculat din pat. Dar de atunci avea totdeauna un baston într-o mînă — şi de atunci şchiopăta. Şi niciodată nu mai rîdea. Pe vremuri obişnuia să dăruiască micuţilor cîteva banane. Dar acum părea să fi uitat cu totul timpurile acelea.

Copiii n-o rupeau la fugă nici cînd prin ogradă trecea mister John, noul venit, tatăl lui Tommy. De el nu se temeau. O dată, mister John s-a apucat chiar s-o salte în sus pe micuţa Mokkli. Ceilalţi copii au rîs şi l-au privit cu ochii rugători. Atunci el i-a săltat şi pe dînşii deasupra capului său cu părul roşcat.

Cînd apărea însă noua missis, mama băieţelului alb, bocănind pe scara verandei cu tocurile înalte ale pantofilor, o luau cu toţii la sănătoasa. Noua missis bombănea şi ţipa. A doua zi după începutul ploilor se înpotmolise în pămîntul moale din ogradă. Picioarele îi intraseră pînă la glezne în noroi, şi femeia se clătina încoace şi încolo, ca un copac care nu se mai ţine decît într-o singură rădăcină. Amigo, băiatul de la bucătărie, a scăpat din mînă o farfurie, numai ca să-i poată sări mai repede în ajutor stăpînei sale. S-a repezit într-acolo şi Tommy ; voia să caute pantofii rămaşi în nămol. Dar noua missis l-a lovit întîi pe băiatul de la bucătărie, pentru că spărsese farfuria — şi după aceea l-a burduşit şi pe Tommy.

Savvy, în mijlocul celorlalţi, urmărise mîniat cele întîmplate. Şi nici astăzi nu putea înţelege de ce Tommy nu s-a apărat. Cînd Pulke voia să-l bată pe el, Savvy dădea bir cu fugiţii, iar dacă nu mai avea timp s-o şteargă, se mulţumea barem s-o ciupească pe tuşă-sa pe cînd îl snopea. Cum de nu le era ruşine celor mari să-i bată pe copii !

„Va să zică tot aşa fac şi albii !“ cugetă el.

Lui Savvy îi plăcea mult la Tombo şi Tanjogo şi lîngă cîinele cu părul negru. Dulăul se ţinea agale după el sau i-o lua înainte, zăpăind, oriunde se ducea băiatul. „Hule“, îi spunea Savvy, voind să alunge cu acest nume dorul de casă. Căci iată cum stăteau lucrurile :

De cînd locuia în coliba lui Tombo şi Tanjogo, Savvy vedea tot mai des, în minte, colibele din Krutown. O auzea pe Pulke boscorodind, pe Niami rîzînd şi pe

Maengo chicotind. Îi vedea pe fraţii cei mari, Samba şi Ukara, plecînd în sat cu paşi legănaţi şi cu pălăriile trîntite obraznic într-o parte, pe tatăl său cioplind o păpuşă pentru Niami, pe Tipsy suind în fugă poteca de pe Colina Maimuţelor — ba pe Tipsy îl vedea chiar clătinîndu-se dintr-o parte în alta, aşa cum numai el se clătina cînd alerga. Şi tot timpul Savvy zărea ochii căprii ai unui cîine aţintiţi asupra lui.

Uneori se trezea noaptea pentru că visase că Hule doarme în scobitura genunchilor săi. Lucrul acesta nu-l făcea însă niciodată cîinele din coliba lui Tombo. Savvy îl luase de cîteva ori sub pătură, dar de fiecare dată cîinele se strecurase afară după cîtva timp. Uneori Savvy adormea înainte şi nu băga de seamă decît în dimineaţa următoare. Da, Savvy îi zicea „Hule" şi-l îndrăgea, dar gîndul îi era mereu la celălalt Hule, la cel din Krutown.

O fi scheunînd cu jale? Tipsy l-o fi luînd cîteodată cu el? Dar poate că Tipsy nici nu mai dă pe acolo. Oh, Tipsy... !

Savvy nu putea să uite că prietenul lui l-a părăsit fără veste. Gîndurile băiatului o luau uneori razna, cu sau fără voia lui, şi atunci dorea să fie din nou la Krutown. În acelaşi timp, se gîndea însă că ar trebui să părăsească tot ce era atît de frumos aici: pe Tanjogo care-l mîngîia înainte de a adormi şi care era bună cu el cum n-a mai fost nici o altă fiinţă omenească de cînd se ştia; pe Tombo care-i cioplea fluiere şi-i meşterea capcane pentru lighioane, care-i dădea voie să stea în automobilul din şopron şi să învîrtească roata cea mare; pe Hule, noul Hule, care-l muşca uşor şi cu grijă de mînă, cînd se lupta cu el, ba care lăsa chiar şi un os din bot cînd îl chema Savvy — şi apoi pe Tommy, prietenul său alb! Tommy a spus că Savvy e o căpetenie! Şi Tommy era fratele lui!

Să părăsească toate acestea? Nu! Nu! Numai Hule, adevăratul Hule, ar trebui să mai fie aici. Bunul Hule...

Ei, dar mai era şi Mokkli! Cum a putut s-o uite pe Păsărica?

De cînd a venit Savvy la plantație, Tanjogo o ducea pe fetică mai des decît înainte în colibă. Cu toate că-i mergea și ei destul de greu de cînd lui Tombo i se furase roata de rezervă și Sir Anthony îi oprea în fiecare lună o jumătate din leafă, cu toate că era silită să facă tot mai multe datorii la consum, Tanjogo era totuși bucuroasă să-i ajute pe copii, deoarece ea nu avea nici unul. În toate după-amiezile trudea cu sîrguință pe lanurile stăpînului alb, iar seara, cînd se întorcea în colibă, gătea păsat dulce de mei sau aducea o cutie cu lapte dulce și gros (numai pentru Savvy și Mokkli!), căci copiii nu trebuiau să le simtă sărăcia.

Mokkli fusese foarte greu bolnavă. Încă și azi se mai vedeau pe spinarea ei semnele adînci, rămase de pe urma bubelor urîte, pe care le avusese. Kovokata, mama lui Tombo, a alungat boala cu fierturi și ierburi știute numai de ea. Iar cînd tatăl lui Mokkli a fost dus la pușcărie, Kovokata a luat fetița în coliba ei, căci mama micuței murise cu mult în urmă, de friguri de baltă.

Din ziua în care vătaful Onssa a zvîrlit cu o piatră după Kovokata, bătrîna nu mai venise la plantație. Dar, ca și mai înainte, îi dădea lui Tanjogo cîte o halcă de carne, cîte un săculeț cu știuleți de porumb sau cu arahide, ori chiar cîteva banane arătoase. Lucrurile acestea i se aduceau și ei, de unii și alții, la ea în sat, drept răsplată. Căci pe toți oamenii din cele cincizeci de colibe bătrîna îi ajutase, în cursul lungii ei vieți, măcar o dată, cu prilejul vreunei boli, iar pe unii îi scăpase chiar de la moarte.

Kovokata locuia într-o colibă șuie și strîmbă din satul Katongala, care purta încă numele gîrlei ce-l înconjurase pe vremuri. „Kato-ngala" însemna: „Acela care face să crească porumbul". Era numele unei căpetenii, om de treabă, pe care Kovokata l-a cunoscut cu mulți ani în urmă, pe cînd era doar de o șchioapă, nu mai mare decît Mokkli.

Dar de cînd stăpînul alb și-a durat, colo pe clina dealului, o casă de piatră și a pus să se sape un șanț adînc, pentru ca tufele mici și slabe de cafea de pe plantația lui să se satureze de apă, de atunci toate lucru-

rile s-au schimbat. Întocmai cum plantele de pe cîmp au început să piară de foame şi sete, tot astfel s-a întîmplat şi cu oamenii. Atît doar că oamenii s-au împotrivit.

S-au adunat în satul lor. Pînă în puterea nopţii au chibzuit bătrînii, căutînd dreptatea. Stăpînul alb a cumpărat pămîntul, într-adevăr, şi pe acest pămînt curgea gîrla. Era însă oare a stăpînului şi ploaia pe care norii suri o revărsau în gîrlă? Avea el oare dreptul să le ia apa care le trebuia pentru băut, pentru spălat? Apa de care era însetat porumbul de pe ogoare, meiul, bulbii de manioc, bananierii? Nu! Nu!

Oamenii au ţinut sfat mare cu Cap-de-gaie. Cei mai bătrîni din sat s-au drumeţit apoi la oraş, cale de două zile, pînă la Lobito. Cap-de-gaie s-a dus cu automobilul. Şi acolo a dat mîna cu marele soba [1] din Lobito. Soba era un alb într-o uniformă albă, cu bumbi şi trese de aur, un domn cu greutate, care a învăţat la şcoli înalte din patria lui să împartă dreptatea. Şi acest soba a hotărît că dreptatea e de partea lui Cap-de-gaie. Amuţiţi de mînie, bătrînii s-au înapoiat în satul lor.

Ei n-au fost niciodată la şcoală, niciodată n-au putut să înveţe ceva, dar de un lucru îşi dădeau seama: dreptatea dobîndită de stăpînul alb era pentru ei o nedreptate. Dreptatea lor spunea: ploaia, vîntul şi soarele aparţin tuturor oamenilor!

Şi de atunci Katongala n-a mai fost gîrlă decît în timpul ploilor. Numai departe de sat, devale, se unea cu apele şanţului de irigare. Acum cîmpiile colbăite dădeau abia atîta rod, încît cei treizeci de oameni din sat să nu piară de foame. Pe vremuri, aceste ogoare hrăniseră aproape două sute de suflete. Negrii care locuiau şi munceau la plantaţie îi ziceau acum vechiului lor sălaş: „Colibele pe ducă".

Savvy porni spre sat cu Tanjogo şi Mokkli. Soarele tocmai se înălţase dindărătul munţilor. La ceasul acela,

[1] În mod obişnuit, „soba" este o căpetenie a negrilor. În cazul de faţă e vorba, însă, de un înalt funcţionar portughez din colonia Angola. (n.a.).

ceața stăruia încă pe povîrnișuri. Păsările țipau și piuiau. Iarba tînără umezea picioarele.

Savvy alerga cu Mokkli înainte. Tanjogo ducea pe umăr o sapă cu coadă lungă ; voia s-o ajute pe Kovokata la culesul porumbului. Hule alerga lătrînd prin iarba înrourată, alungînd șoareci și fluturi.

Deodată, în goană mare, îi ajunse din urmă Tommy. Drept salut, îl împunse pe Savvy în coaste. Savvy îi repezi prietenului o serie de ghionți. Se priviră cu ochii plini de voioșie.

Fetița veni la băieți cu o floricică galbenă. Răsufla repede din pricină că alergase. Ca o flacără ardea floarea în mîinile ei negre. Tommy se aplecă spre Mokkli. Dar deodată fu cuprins de sfială și nu știu ce să-i spună. Se uita doar la ea și zîmbea. În părul aspru, creț, al fetiței, sclipeau cîteva picături de apă cu care se alesese trecînd pe lîngă tufișuri.

Cînd porniră mai departe, Mokkli făcu mîna căuș în fața florii galbene, ocrotind-o, de parcă ar fi dus un pui de animal ce tremura de frig.

Tommy nu spusese încă nimic. Nu vorbea nici cu Savvy. Se uita la fetița gingașă care alerga în fața lui peste bolovani și rădăcini de copaci, săltînd pe poteca îngustă ce ducea devale. Își amintea poveștile pe care le citise. Acolo se vorbea de asemenea micuțe fărpturi de basm. Și mai toate erau de obicei prințese vrăjite. Dar în cărțile lui nici una nu avusese pielea neagră.

Ajunseră la gîrlă. Între malurile ei se rostogolea vîjîind, în timpul ploilor, o apă galben-cafenie. Lui Tanjogo îi ajungea pînă la genunchi. Tommy duse fetița pe celălalt mal. Ea își încolăci brațul după gîtul băiatului și zise rîzînd :

— Buni, buni !

Pe celălalt mal urcară o altă coastă. Satul părea adormit sub tufele dese de verdeață. O pisică bălțată, toropită de arșiță, le tăie drumul. Hule se repezi chelălăind la ea. Dar pisica o zbughi într-un tufiș, fîsîind. Mai încolo cotcodăceau cîteva găini. În coroanele stufoase ale pomilor dinapoia colibelor se cățărau și chițăiau macaci [1] cu coada lungă.

[1] Specie de maimuțe mici. (n.t.).

Gîndurile lui Savvy zburau ca norii, hăt-departe. Îl vedea pe bătrînul Nelson din Krutown cîrpind o plasă în faţa colibei sale. Femei se duceau cu coşuri la piaţă. Copiii lărmuiau... Băiatul îşi zvîrli capul în sus, de parcă ar fi vrut să alunge gîndurile de dor, ca pe nişte muşte cu bîzîit obositor.

Miros de sudoare, de gunoi de vite şi de cenuşă rece plutea între colibele joase, dintre care unele se şi prăbuşiseră şi erau acum năpădite de bălării verzi.

„Nu-i nici un copil pe aici?“ se întrebă Savvy.

Păşea cu Tommy de-a lungul unui drum ce străbătea satul de odinioară. Vedea pietrele pe drumul umezit de ploaie, ulucile într-o rînă, auzea ţîrîit de greieri şi gîngurit de porumbei, înţelegea fiecare cuvînt pe care Tanjogo i-l spunea micuţei Mokkli, şi cu toate astea totul i se părea neînchipuit de departe. Văzu o colibă strîmbă în faţa sa, intră cu ceilalţi înăuntru, o văzu pe bătrîna cu capul marc ce se clătina pe gîtul subţire, simţi mîna ei uscăţivă în părul său, şi în acelaşi timp i se părea că visează. Se găsea la Tipsy, la Niami...

Bătrîna îl întrebă ceva şi el răspunse fără să fi înţeles întrebarea.

Femeile stătură îndelung de vorbă. Savvy se ciuciuli lîngă Hule şi-l mîngîie. Şi numai după ce porni înapoi cu Tommy şi cu cîinele, după ce trecură gîrla şi suiră gîfîind coasta ce ducea la plantaţie, Savvy se opri şi privi în urmă. Acum vedea aievea satul somnoros, coliba şuie şi strîmbă, şi-şi aduse aminte de toate ; dar aproape că nu-i venea să creadă că abia adineauri fusese acolo.

Îşi trecu mîna peste ochi şi prinse a rîde din nou.

Tommy zise :

— Baba seamănă de adevărat cu o vrăjitoare. N-am putut scoate o vorbă în coliba ei !

— Bătrîna Kovokata femeie tare bună. Mama de la Tombo. Ea făcut Mokkli sănătoasă. Ea dat la mine fetiş, vrajă bună.

Şi Savvy arătă prietenului său bucăţica de lemn, pe care se afla scobit capul micuţ de elefant.

ÎNTÎMPLĂRI VÎNĂTOREȘTI

Era în după-amiaza aceleiași zile. Băieții ședeau la marginea drumeagului ce ducea în jos, spre gîrlă. Tommy îl atinse pe Savvy cu cotul:

— Vii și tu la vînătoare? Am un bumerang.

— Una ce?

— L-am făcut singur în atelier. Un bumerang adevărat, ca al negrilor din Australia — îl lămuri Tommy.

În dulapul de lîngă pat Tommy avea o mulțime de cărțulii cu poze țipător colorate. Și mereu le citea, măcar că știa aproape pe dinafară toate poveștile, și nu o dată visa pirați, oameni fioroși din Vestul Sălbatic, Piei-Roșii, vînători de lei, elefanți uriași, naufragii și salvări minunate pe insule nelocuite.

— Bumerangul e o bucată de lemn — explică Tommy. Zboară departe de tot, și dacă nu nimerești, se întoarce singur la locul de unde a plecat.

Savvy își îndreptă fața spre Tommy și-l apucă de braț, ca și cum ar fi vrut să-i spună: „Eu prieten de la tine. De ce înșiri-am tu la prieten poveste mare de minciună?“ Păstră însă pentru sine vorbele acestea și se mulțumi numai să-l privească dojenitor pe Tommy.

La drept vorbind, ce putea să știe băiețelul negru despre ciudata armă de vînătoare a strămoșilor locuitori din Australia? Nimeni nu i-a vorbit vreodată de ea, nici o carte nu i-a trecut prin mînă în afară de abecedarul ferfeniță de la școală și cartea de cîntări bisericești. Și amîndouă i s-au părut adormitor de plicticoase.

— E adevărat ce spun — întări Tommy. Fratele tău alb Tom-Tom nu vorbește cu două limbi.

Na-ți-o acum și pe asta! Cum să înțeleagă Savvy asemenea vorbe? Tommy le-a citit ieri într-o carte de povești cu Piei-Roșii.

— De ce tu mereu glumim cu prieten de la tine?

— Ai să vezi că se întoarce singur. O să vînăm cu el. Aşteaptă-mă sus, lîngă stîncile din faţa colibei noastre. Mă întorc îndată.

Savvy se ridică şi el. Îl strigă pe Hule, care lătra în vale printre tufişurile de pe malul gîrlei, şi porni apoi în fugă, de-a lungul hatului marelui lan de cafea, spre locul de întîlnire de pe deal.

De cînd a venit la plantaţie — şi erau două săptămîni de atunci — Savvy s-a întîlnit aproape zilnic cu Tommy, acolo sus. În tufărişul de sub salcîmii-umbrelă şi-au construit din bîrne şi buruieni o colibă. Deoarece norii suri încă se mai buluceau în fiecare zi pe dealuri; deoarece între ploile torenţiale soarele ardea dogoritor; deoarece afară era arşiţă şi zăduf, iar uneori ploua şi nopţi întregi, bălăriile se lăbărţau peste tot, iar pe pomi şi tufe creşteau frunze noi. Şi astfel coliba băieţilor se afla acum ascunsă în desişul de verdeaţă din jur.

De aici porneau cei doi băieţi în raitele lor. Tommy le zicea „safaris“ [1]. Hule era nelipsit de la toate, iar Tommy zise:

— Trebuie să-l dresăm. Să-l învăţăm să facă aport.

Savvy a pus o mulţime de întrebări pînă cînd a priceput despre ce era vorba. Şi de atunci s-au ostenit să-l dreseze pe Hule. Acum dulăul izbutea să facă uneori treabă destul de bună. Dar la început a fost cam aşa:

Băieţii aruncau o bucată de lemn şi Hule se repezea după ea. O găsea totdeauna, îşi înfigea colţii într-însa şi o molfăia cîtva timp între dinţi. Lătra, îşi ciulea urechile şi se uita la băieţi. Ei îl chemau. Şi Hule revenea la ei, dar bucata de lemn o lăsa acolo. Imediat îl goneau după ea. Dulăul alerga însă numai cîţiva paşi.

Băieţii chibzuiră. Încercară apoi din nou. Hule se supuse, dar cînd Tommy, ba chiar şi Savvy, îl luară la trei păzeşte pentru că nu înţelegea ce vor, jocul nu-i mai făcu nici o plăcere. Şi se îndepărtă plictisit.

A doua zi o luară de la capăt cu dresajul. Cîinele părea a fi uitat cele păţite în ajun. De data asta băieţii nu-l mai certară. Savvy alergă alături de Hule, ca şi cînd ar fi vrut să pună el mîna pe bucata de lemn, ceea

[1] Raite, expediţii (n.t.).

ce cîinele nu tolera cu nici un chip. Savvy putu chiar să-l alunge cu prada pînă la Tommy. Iar cînd Tommy îi flutură o bomboană pe dinaintea nasului, Hule dădu drumul bățului din bot.

Băieții țopăiră de bucurie. Făcură încă o încercare. Și reușiră din nou. Numai că de fiecare dată aveau nevoie de o bomboană. De-acum înainte nu se mai puteau duce la vînătoare fără o pungută cu zaharicale. Hule deveni chiar exagerat de zelos: aducea bucăți de lemn pe care le alegea el însuși; voia bomboane.

A doua zi îl asmuțiră asupra șoarecilor. La început Hule se împotrivi. Aduse în bot un ciot greu și fu foarte dezamăgit că nu i se dă nimic pentru isprava asta. Apoi țîșni după un șoarece gras și — tranc! — îl înhăță între dinți.

— Aport! Aport! strigă Tommy.

Îi explicase mai înainte lui Savvy că acest cuvînt trebuie strigat negreșit. Era pe franțuzește și avea înțelesul de „Adu aici!" Savvy nu știa ce înseamnă „franțuzește", dar îl crezu pe Tommy și strigă și el ca un apucat.

Hule nu aduse nimic. Începu, dimpotrivă, să înfulece șoarecele. Părea totuși a se simți cu musca pe căciulă. Se uita piezîș la băieți și dădea din coadă.

— Aport! răcni Tommy.

Hule o luă alene din loc și se întoarse cu o bucată de lemn. Să înnebunești, nu alta! Hule fusese dresat să aducă lemne.

— La tine mare prost cîine! zise Savvy, izbindu-se cu degetul arătător pe frunte.

În ziua aceea, băieții mîncară singuri bomboanele. Nu-și pierdură totuși speranța.

În cursul zilelor următoare încercară cu pietre. Acum Hule se înfruptă iarăși din belșug cu bomboane și lătră plin de bucurie. Dar de îndată ce apuca în dinți o vietate ce se zbătea, o mînca imediat. Nu era nimic de făcut. Băieții se lăsară păgubași. Îl luau totuși peste tot cu ei. Era un adevărat cîine scormonitor. Nu știa ce-i frica. Numai de șerpi se ferea.

Neasemuit de frumoase erau expedițiile lor de vînătoare prin savana abia înverzită. În drum stîrneau bibi-

lici și porumbei-ciocănitori sălbatici. Aruncau cu pietre în hultanii negri cu gîturile golașe, iar Hule reușì chiar să înșface o pană groasă și strălucitoare din spatele unuia dintre ei. Dihăniile se îndopaseră cu atîta lăcomie dintr-un stîrv, încît abia mai puteau să zboare. Cîrîiau și croncăneau, repezindu-se cu clonțul la Hule. Dar băieții îi alungară. Și continuară să țipe și să facă tărăboi chiar și după ce hultanii se așezaseră de mult în rămurișul unui copac depărtat.

Savvy cînta uneori cîntecul vînătorilor și Tommy îngîna melodia împreună cu el. Unele părți le știa chiar pe dinafară, pentru că-i plăceau mai mult.

Într-o zi zăriră în depărtare o ciurdă întreagă de paviani uriași. Tommy adusese binoclul tatălui său. Savvy se uită prin el și scoase un strigăt de groază. Dihăniile erau deodată atît de aproape! Tommy rîse și luă binoclul din mîna lui Savvy. Îl întoarse și-l puse din nou la ochii prietenului său.

Savvy îl văzu acum pe Tommy mititel de tot și la mare depărtare.

— Oprește la tine! Tu așteptăm puțin! Eu venim repede! strigă el, voind să pornească în fugă către Tommy.

Dar se pomeni alergînd împreună cu el, căci Tommy se afla ca prin farmec din nou lîngă dînsul. Savvy își închipui că la mijloc nu poate fi decît o vrăjitorie. Dar ca Tommy să se priceapă la asemenea lucruri...

Zilele zburau tot atît de repede ca stolurile de păsări din înaltul văzduhului. Băieții încercară să distrugă un mare mușuroi de termite, dar pămîntul era tare ca piatra. Observară păsările-țesătoare. Cuiburile lor, construite ingenios, aveau tuburi înguste de adăpost și erau spînzurate de copacii înalți, ca niște pungi cafenii.

Savvy părea să cunoască toate păsările și animalele, deși spunea că la Krutown unele dintre ele aveau altă înfățișare. Tommy se minuna în fiecare zi de prietenul său. Savvy știa să imite uimitor de bine glasurile animalelor. Tommy făcu și el exerciții de acest fel, dar își dădu repede seama că e un meșteșug greu de învățat. Luase totuși cunoștință, din cărțile sale, că un mare

vînător trebuie să știe de toate. Și recunoscu din toată inima că Savvy era mai priceput decît el.

Prada din expediții o cărau în mica lor colibă. Și adunară astfel ouă de păsări, oase roase — numai că acestea trebuiau să fie albite de soare, căci altfel le înhăța Hule — ba Savvy găsise și capul unei păsări cu corn de rinocer, din care voia să-și facă o caschetă de vînătoare. Mai aveau și o labă de maimuță, banane, frunze de tutun, o pipă a tatălui lui Tommy, un mic ferăstrău, cuie, un ciocan, un clește — iar în dosul colibei se afla un trunchi gros de copac, pe care voiau să-l scobească și să-și facă o pirogă. Aceasta era ideea lui Savvy, care știa și cum se lucrează o asemenea lotcă. Le lipsea doar o bardă. Tommy nu izbutise încă să pună mîna pe una, deoarece tatăl său se apucase în ultima vreme să încuie dulapul cu scule. Și nici nu putea să-l mai întrebe dacă are așa ceva.

Mă rog, Tommy n-a vrut niciodată să ia vreun lucru fără știrea lui. L-a întrebat doar de un ciocan, de un clește și, la urmă, de un ferăstrău mic. Tatăl lui ar fi vrut să i le dea, dar maică-sa a început să se vaiete cu glasul pițigăiat:

— Vrei să mă nenorocești pe mine și pe băiat? Ții să-l vezi rănit? Nu-ți dai seama ce greșită educație îi dai în felul acesta?

Tatăl lui Tommy a pus atunci uneltele înapoi pe masă. Dar după cîteva zile s-a observat că lipsesc unele dintre ele. Tommy nu s-ar fi dedat niciodată la așa ceva.

— La mine tata dăm de mult cuțit — i-a spus o dată Savvy lui Tommy. La mine de mult nu mai sîntem băiat mic. La mine de atunci omorîm șarpe cu bățul și cuțit ascuțit — uite-așa!

Și-i arătă cum făcea. Bățul său vîjîi prin văzduh și, în același timp, Savvy sări cu amîndouă picioarele în sus, la cel puțin o jumătate de metru.

— Acum șarpe părem mort. Dar nu adevărat, el prefacem doar. La mine atunci tăiem cap cu cuțit. Putem tăiem cap fără cuțit? Cum putem? Cu degete, da?

— Pa trebuie să-mi dea și un cuțit — zise Tommy.

Savvy nu putea să înțeleagă de ce albii se tem atît de cumplit de un biet cuțit. Ai nevoie de el, ce naiba!

Kanga a alungat rechinul numai cu ajutorul cuțitului. Ar fi acum mort dacă atunci, la scufundat, n-ar fi avut cuțitul la cingătoare. Așa, rechinul nu i-a apucat decît piciorul. Un băiat negru are mai multă nevoie de cuțit decît chiar de cămașă.

Tombo le-a arătat cîndva băieților cum să facă un arc și săgeți boante. Acum aveau în colibă și aceste arme. Iar astăzi Tommy voia să-i arate lui Savvy ceva nou, cu totul deosebit. Băiatul negru nu mai putea de nerăbdare.

Dar ceva îl apăsa pe suflet. Trebuia să se ferească de părinții lui Tommy, pentru că nu se cădea ca ei să știe că Savvy se afla la plantație.

— Cu pa m-aș descurca cu — a spus Tommy. Dar cu ma... Și totuși, într-o zi cînd va fi mai bine dispusă, am să i-o spun chiar eu.

Pînă în clipa aceea, însă, se părea că femeia grasă nu fusese încă bine dispusă, căci Tommy scutura în fiecare zi din cap cînd Savvy îl întreba.

— Poate mîine — răspundea mereu băiatul alb.

După o lungă așteptare, prietenul sosi în sfîrșit. Savvy prinse de veste mai întîi din faptul că Hule începu să dea bucuros din coada încovrigată. Apoi ceva zbură pe deasupra steiului, îndărătul căruia se ascunsese Savvy.

Băiatul își holbă ochii în sus. Un lemn turtit și îndoit ca o seceră se învîrtea în aer, se înălță drept în sus, păru să rămînă o clipă în nemișcare și căzu apoi învîrtejindu-se. Savvy se lipi cît putu mai strîns de steiul cel mare. Hule își arătă colții. Dar bățul se ridică din nou și zbură înapoi peste stîncă.

Savvy înghiți în sec. Își auzea inima răpăind vijelios în coșul pieptului.

— Ei, l-ai văzut?

Tommy se afla în fața lui. Savvy se străduí să pară cît mai nepăsător. Dar nu-l putu înșela pe Tommy.

— Ce-i mutra asta? Te-ai speriat?

Savvy scutură energic capul.

— E o chestie mare, mă! făcu Tommy. Vino îndărătul colibei. De acolo putem trage în stîncile de aici.

Savvy pipăi lemnul cu sfială. Era de grosimea degetului său arătător, lat cît palma lui și arăta ca un braț îndoit. Una din laturi era mai scurtă. Altceva deosebit nu-i găsi Savvy.

— De aici trebuie să-l apuci — îl învăță Tommy, arătînd latura scurtă a lemnului. Acum fă-ți vînt și aruncă-l drept înainte!

Savvy căscă gura. Lemnul se învîrti și se avîntă năvalnic deasupra pămîntului, alunecînd foarte repede. Aproape că atingea iarba. După aceea sui ceva mai sus, coborî din nou, rotindu-se tot mai repede... Și deodată țîșni în înaltul văzduhului.

— Ooooh! făcu Savvy.

Hule lătra furios și sărea în sus cu toate cele patru picioare deodată. Voia să prindă bumerangul care revenea la locul de pornire. Dar se alese cu o lovitură în bot, care-l făcu să chelălăie de durere. În clipa următoare se porni însă pe un zăpăit furios și voi să se arunce asupra bucății de lemn. Dar între timp Tommy o ridicase. Lemnul căzuse într-un tufiș, la cinci pași în spatele lui.

Băieții se luară acum la întrecere. O dată arunca Tommy, o dată Savvy. Hule se năpustea după bucata rotitoare de lemn, dar n-o putea prinde. Băieții ocheau cînd un copac, cînd crengile lui. Îndată ce nimerea ținta, bumerangul cădea pe pămînt. Dacă fusese aruncat cu putere, frîngea ramuri întregi. Băieții jubilau.

— Mîine facem unul și pentru tine, și după aceea pornim la vînătoare — zise Tommy.

— Bîtlani mari prindem noi lîngă gîrlă cu pumperanc asta! exclamă Savvy, săltînd în mișcările unui dans de vînătoare.

Tommy țopăia în jurul prietenului său:

— Vom vîna antilope, leoparzi...

Hule lătra. Dansul devenea tot mai sălbatic. Deodată Tommy se aruncă la pămînt, ca și cînd ar fi vrut să se apropie tiptil de un dușman.

— Dacă vine leopardul — zise el, tîrîndu-se doi-trei pași mai încolo — eu arunc așa cu...

În hățișul din spatele marilor stînci trosni ceva. Savvy se ghemui la pămînt. Cîinelui îi crescu deodată

o cocoașă în spinare. Băiatul negru își înfipse degetele în blana dulăului. Hule mîrîi.

Se auzi din nou o trosnitură.

— Ce asta putem fi? întrebă Savvy în șoaptă.

— Ți-e frică? răspunse Tommy cu glasul tremurat.

Savvy scutură capul:

— La mine gîndim, poate asta să fim...

— Trebuie să avem curaj, Savvito! rosti Tommy, acum și el în șoaptă. Ia cîntă cîntecul vînătorilor!

Savvy începu să cînte. Tommy îi ținea hangul.

În hățiș se auzi iarăși ceva trosnind, zgîriind, foșnind. Lighioana nu plecase deci încă. Dacă era cu adevărat un leopard?...

În clipa aceasta Savvy ajunsese la cea mai frumoasă parte a cîntecului vînătorilor, și Tommy cînta împreună cu el:

— „Noi nu stăm la taclale lungi cu tine..."

Savvy se apropie de Tommy, lipindu-se tare de el:

— La mine credem, asta sîntem...

Ramurile se mișcară.

— „...nu stăm la taclale lungi cu tine", repetă Tommy, zvîrlind bumerangul.

Lemnul porni vijelios. Hule se năpusti după el. Tommy își apăsă palma pe gură.

— La mine credem, asta sîntem tata de la tine! putu în sfîrșit să îngaime Savvy.

I se pusese un nod în gît.

Lîngă stîncile cele mari un om se aruncă fulgerător la pămînt, pentru a se feri de lemnul zburător. Bumerangul se izbi de un colț de stîncă și căzu în iarbă, la o distanță mare de om. Hule goni după el.

Cei doi băieți stăteau ghemuiți pe pămînt, de parcă ar fi împietrit acolo.

Albul cu părul roșu îl înșfăcă mai întîi pe feciorul său de cingătoarea pantalonilor. Îl ocărî atît de repede, încît Savvy nu putu înțelege nici o vorbă. Băiatul negru rămase cinchit la locul său și numără. Albul își repezea palma cu mare iuțeală. La a douăsprezecea lovitură conteni și-l scutură pe Tommy cu putere. După aceea îl

vîrî din nou între genunchi și bătu încă de două ori darabana pe dosul băiatului.

Tommy nu scoase nici un strigăt. Savvy se mîndri cu prietenul său : Tom-Tom era un mare vînător alb.

Băiatul negru își aşteptă liniştit pedeapsa, iar cînd albul îi prinse şi lui capul între genunchi, Savvy se porni să numere şi loviturile primite de el. După a paisprezecea, albul încetă şi se mulţumi doar să-l mai scuture o dată, aprig.

Cu ochii umezi, dar plin de admiraţie, băieţelul negru se uită la chipul mîniat al albului din faţa lui.

TOMMY PROFESOR

„Acum au să mă alunge de aici!“ gîndi Savvy înainte de a adormi.

Vrînd-nevrînd, a trebuit să se culce pe o parte. Cînd își pipăia spinarea, o simțea din ce în ce mai fierbinte cu cît ajungea mai jos. Iar partea care se află de obicei în turul pantalonilor ardea de parcă băiețelul s-ar fi așezat într-un mușuroi de furnici. Savvy se gîndea cu compătimire la prietenul său Tommy. În ciuda durerii, îi rămăsese și un simțămînt de mîndrie: „Nici cîrc n-am zis!“ constată bucuros, referindu-se la amîndoi.

Savvy își zugrăvi în minte cum ar putea decurge lucrurile — și văzu totul ca aievea.

Albul avea să-i povestească soției sale cele întîmplate. Femeia va zbiera, va spumega și va da fuga la Sir Anthony, fratele ei, iar dacă acesta afla, nu mai era nimic de făcut. Savvy trebuia să plece.

Cînd se gîndea la asta, fruntea i se umezea de teamă. Ar fi vrut să se ascundă într-un ungher, cine știe unde, ca să nu poată fi găsit și alungat.

Trecuse o bună bucată de vreme și lui Savvy tot nu-i venea somnul. Cînd auzea pași sau voci, înălța capul și trăgea cu urechea, iar dacă se apropiau, se vîra sub pătură și închidea ochii. Pe la miezul nopții se abătu asupra colibei o ploaie cu găleata. Tunetele făceau să zăngăne oalele de pe vatră. Hule sta ghemuit într-un colț, cu ochii larg deschiși, și scîncea încet. Cînd fulgerele scăpărau orbitor de albe, Savvy îl putea vedea.

În dimineața următoare fu trezit de lumina vie a soarelui. Gol pușcă, se năpusti din colibă și se avîntă de-a dreptul în lunga băltoacă, acum iarăși plină de apă. Savvy fu primul în dimineața aceea. Numai Hule mai țopăia în urma lui, după ce se adăpase cu nesaț.

În ziua aceea nu se întîmplă nimic. Tanjogo se duse din nou în sat, la Kovokata. După amiază rămase la

plantație, vînturînd cu lopata, în lunga și dogoritoarea uscătorie, boabele palide de cafea. Tombo muncea hăt-departe, în valea de lîngă mlaștină, unde stăpînul voia să planteze orez. Vorbise el odată de locurile acelea și Savvy știa că negrii locuiesc acolo în colibe de tablă ondulată, că la lucru trebuie să stea pînă la genunchi în nămol și că au de luptat cu roiuri dese de țînțari. O seamă de negri erau bolnavi de malarie, cumplitele friguri de baltă. Țînțarii răspîndeau molima de la om la om.

Uneori venea și stăpînul la mlaștină, dar numai cînd se afla la plantația cea nouă. Nu zăbovea însă mai mult de cîteva ceasuri. Îl trimisese pe buhaiul de Onssa la mlaștină și Onssa era un logofăt de care toți se temeau și pe care toți îl urau. Sir Anthony îl cinstea cîteodată cu o sticlă de rachiu. Iar cînd era băut, Onssa devenea și mai fioros ; atunci negrii nu mai cutezau să-și ridice nici ochii de la treabă. De dragul rachiului, Onssa făcea tot ce-i cerea stăpînul alb.

Savvy era singur cu Hule în colibă. Dulăul poftea grozav s-o tulească pe-afară, împreună cu băiatul, așa cum fusese deprins. Dar Savvy nu voia de fel să fie văzut. Trebui deci să petreacă o zi nesfîrșită și tare plicticoasă. Cîtva timp ciopli un băț, după aceea se jucă puțin cu micile șopîrle butucănoase, numite *geckos*, care alergau sprintene pe pereții de lut ai colibei și sub acoperiș, prinzînd muște și țînțari. Colibele negrilor erau pline de *geckos*, și unele erau atît de domesticite încît puteau fi prinse.

În tot cursul acelei zile, Savvy nu-l văzu pe prietenul său alb. Ba a trecut chiar o săptămînă pînă cînd s-au întîlnit din nou. De cîteva ori Savvy a așteptat sus, în coliba de pe deal, dar Tommy n-a venit. În sfîrșit îl află devale, lîngă gîrlă. Tommy săpase pămîntul, făurind o baltă mare, și micuța Mokkli arunca într-însa bucățele de lemn care pluteau pe apă : erau bărcile ei.

Cîteva minute băieții nu știură ce să-și spună. De fîstîceală, fața lui Tommy se făcuse stacojie. Își tot dregea glasul. Hule sări la el cu bucurie și-i linse mîinile.

— Nu mai am voie să mă joc cu tine — spuse Tommy în cele din urmă. Acum m-a oprit și pa. Ma zice: „Cu un nigger nu se cade ca un băiat albă să...“

— De ce tu spunem „nigger“? Tu început să vorbim ca Sir Anthony sau ca ma de la tine? Eu nume Savvy! Eu frate de la tine, cu sînge!

Tommy tăcu, desenînd cu vîrful picioarelor figuri în nisipul de pe mal.

— Cu pa mă descurc eu — zise în sfîrșit. Însă ma întreabă mereu unde mă duc. Și ca să mint... vezi tu, asta nu pot. Ma mă prinde totdeauna cu minciuna.

— Atunci tu nu mai putem juca tot mereu cu mine — zise Savvy cu glasul tremurat. Tu nu mai putem juca niciodată cu Savvy!

Tommy îl apucă de brațe și-l răsuci cu fața la el:

— Savvy, eu ți-am rămas prieten, crede-mă. Nu știi ce greu mi-a fost zilele astea. Vino acum în coliba noastră. Hai!

Savvy nu se clinti. Se uita la Mokkli, de parcă Tommy nici n-ar fi fost acolo. Fetița stîrnea valuri în baltă. Bărcile i se clătinau.

— Ma de la tine o să ocărîm — zise Savvy în sfîrșit. La tine nu-i voie mințim.

— Dar nici n-am să mint. De-ar fi să mă întrebe dacă mă joc din nou cu tine, îi spun pe față — și gata.

Savvy îl privi pe Tommy cu admirație.

— Dar dacă nu mă întreabă...

— Atunci tu nu spunem?

— În orice caz nu voi minți. Dacă nu spun nimic neadevărat, nu pot nici să mint.

— Ehe! Asta nu bine, Tommy! Asta-i ca și minciună — mică, dar minciună. Eu pot să jucăm și singur.

— Savvy! Ce vorbă-i asta? Nu noi sîntem de vină. De ce nu-mi dă voie ma să mă joc cu tine? Eu vreau să mă joc cu tine, tot mereu să mă joc cu tine! Că doar eu sînt... eu am... tu m-ai... tu ești prietenul meu!

Din nou Tommy nu se putu uita la Savvy, dar nici Savvy nu izbuti să ridice capul. Zîmbea însă — și bucuria îi încălzea fața.

Multă vreme nu spuse nici unul nimic. Hule stătea cu labele dinainte în apă și sorbea plescăind.

— Tu cu adevărat iarăși...? începu Savvy.

Drept orice răspuns, Tommy îl trase după el. Savvy nu se mai împotrivi. Hule le-o luă înainte. Micuța Mokkli îi privea cu ochii întristați. Dar nu plecă de lîngă baltă: împodobise bărcile cu iarbă și flori, căci voia să se joace de-a nunta.

— Dar cu fetiță de „nigger" tu avem voie să te joci? întrebă Savvy.

— Ce tot vorbești! sări Tommy. Ma nici asta n-o știe. Iar eu... n-am să mai spun niciodată „nigger". Poți să mă crezi. Pe cuvîntul meu!

Savvy nu se îndoi de spusele prietenului său.

— Ma nu e rea — adăugă Tommy. Uneori e ca o bucățică de zahăr. Dar acum e bolnavă. Noaptea trecută am auzit-o iarăși plîngînd. Azi dimineață nici nu s-a dat jos din pat. De aceea astăzi nu face școală cu mine.

— Școaaală?

Tommy dădu din cap:

— Da. În fiecare zi, trei ore.

— Aaa! făcu Savvy, strîmbînd din gură. Școală nu bun!

— Ma mi-a luat toate cărțile. Zice să citesc numai manualele. Dar celelalte cărți sînt mult mai frumoase. Îl știi pe „Robinson"?

— Sigur! La mine cunoaștem Robinson! exclamă Savvy. Robinson ținem dugheană de pește la Krutown. Robinson totdeauna scuipăm — uite-așa!

Și Savvy îi arătă lui Tommy cum scuipă Robinson. Tommy rîse din toată inima:

— Nu-i vorba de negrul din Krutown. Eu te-am întrebat de cel de pe insulă. Corabia lui s-a scufundat și el, singurul rămas în viață, s-a salvat pe o insulă pustie. Și făcea totul singur. În fiecare zi născocea cîte ceva...

Ochii lui Tommy scînteiau. Îi istorisi lui Savvy întreaga poveste a marinarului englez. Băiețelul negru stătea cu gura căscată de mirare și uimire.

— Ei, dar ma n-a pus totuși mîna pe toate cărțile mele. Cînd am băgat de seamă că vrea să mi le ia, le-am ascuns pe cele mai bune.

— Unde tu ascuns?

— În colibă. Ieri le-am cărat sus într-o ladă de tablă.

— Ah, eu vreau vedem toate. Vino!

Porniră ca vîntul și o ținură într-o fugă pînă acolo. Hule fu foarte bucuros, căci din lunga poveste despre Robinson nu înțelesese nimic. Acum stîrni din iarbă un stol de bibilici.

Pe deal, Tommy scoase lădița dintr-o scobitură de pămînt, pe care o acoperise cu crengi rupte și cu frunze. Cei doi băieți se ghemuiră unul lîngă altul. Văzînd chipul colorat al lui Robinson, Savvy scoase un strigăt înăbușit de bucurie.

— Uhu, ce om sălbatic asta! Mult păr — ca marc makako, maimuță mare!

Tommy îi explică totul. Savvy puse o mulțime de întrebări, încercînd să buchinească singur cele tipărite. Cu toate că la școala Misiunii învățase și englezește, nu cunoștea decît prea puține cuvinte. Tommy trebui să-i citească toate explicațiile de sub ilustrații.

— Toată lungă poveste despre sălbatic marinar Robinson aici în carte? întrebă Savvy.

— Da. Dar mai sînt și alte povești. Cunoști „Comoara din insulă“ [1]? Cunoști „Ciorap de piele“ [2]? Cunoști...

Savvy fu nevoit să scuture mereu capul. El cunoștea doar mica lui lume de acasă și pe cea nouă, descoperită aici.

— Tu povestești la mine toate cărți astea, da?

— Le știu pe toate. Pot să ți le...

Dar Tommy se întrerupse în mijlocul vorbei.

— Știi — făcu deodată — poate că ar fi mai bine să le citești singur. Bagă de seamă. Uite, aici scrie...

Și astfel Tommy deveni profesorul lui Savvy. Lucrul acesta părea să-i facă o deosebită plăcere. Îl punea pe Savvy să repete tot ce spunea el, iar băiatul negru asculta încîntat propria lui vorbire. De altfel, repetarea cuvintelor nici nu era grea; mult mai anevoioasă era citirea, descifrarea slovelor. După cîtva timp, Savvy zise:

— La mine întîi citim ce scrie sub poze.

---

[1] Roman pentru tineret de R. L. Stevenson. (n.t.).

[2] Roman din viața Pieilor-Roșii de Fenimore Cooper. (n.t.).

Tommy pornise de la prima pagină, așa cum se citește o carte. La început, însă, cartea nu era încă destul de captivantă, și de aceea băiatul alb se învoi cu propunerea prietenului său. Citiră cu rîvnă și fără preget. Savvy regretă acum că a lipsit de atîtea ori de la școală, dar se mîngîie cu gîndul că peste puțin va recîștiga timpul pierdut. Era hotărît să citească toate cărțile lui Tommy. Învățătura îl făcea însă să asude cum nu mai asudase de cînd era.

Hule stătea lungit în fața lor și scîncea. Se juca toată vremea cu bucățele de lemn, ca și cînd ar fi vrut să spună : „Ci mai lăsați ciorilor prostiile astea ! Ce v-a apucat de nu mai conteniți odată cu bolboroseala asta a voastră ? Ia poftiți mai bine de aruncați o piatră, ca să mă reped după ea !“ Iar ochii lui căprii implorau. Cînd văzu însă că băieții o țin tot într-o vorbă cu privirea ațintită la hîrțoagele din mîinile lor — Hule le adulmecase și-și dăduse seama că nu erau bune de nimic — dulăul porni singur la vînătoare. Și numai cînd îi auziră lătratul departe, în iarba înaltă, băieții deveniră atenți. Îl strigară. Dar Hule nu veni.

— Mare cîine prost la tine ! exclamă Savvy.

Tommy îl îndreptă :

— Se zice : „Ești un cîine mare și prost“.

Savvy repetă propoziția cuvînt cu cuvînt. După aceea puseră cărțile bine și porniră spre casă. Era ora prînzului. Savvy zise :

— Peste puțin Savvy cumpărăm ochelari ca profesorii !

— Deocamdată ai nevoie de creion și de hîrtie. Trebuie să înveți să scrii singur literele. Atunci îți va fi mai ușor și să citești. Mîine ți-aduc totul.

Savvy rămase țintuit locului. Își aminti cu groază de timpul cînd migălise cu condciul întîile slove. Învățătorul îl bruftuise, spunîndu-i că ceea ce mîzgălise erau gîndaci și păianjeni, nicidecum litere.

— O, la mine mult greu muncim ! oftă Savvy.

De data asta Tommy nu-l îndreptă ; se mulțumi doar să zîmbească.

Savvy fu de părere că prietenul său e un dascăl mult mai bun decît cel din Krutown.

— De ce tu nu sîntem profesor la şcoală adevărată? întrebă. Tu cîştigăm mult money. Tu putem cumpăra ochelari de minune!

— Ce-i tot dai zor cu sărăcia aia de ochelari? Eu văd foarte bine şi fără ei.

Savvy se minună de nepriceperea prietenului:

— Ei, ei! Oameni deştepţi toţi purtăm ochelari. Cînd vedem la ei, negrii numaidecît ştim: asta om deştept!

— Sînt şi destui oameni deştepţi care nu poartă ochelari.

Asta fu pentru Savvy ceva cu totul nou. Pînă atunci ochelarii se înfăţişaseră în mintea lui drept o dovadă neîndoielnică a inteligenţei.

Savvy învăţa de zor, dar oricîtă osteneală îşi dădea să înveţe mai degrabă a citi, nu-i mergea nicidecum atît de repede cum îşi închipuise. Ba în primele zile îşi luă chiar de cîteva ori lumea în cap. În schimb Tommy, căruia învăţătura nu-i făcuse plăcere nici la şcoală şi nici aici, cu maică-sa, o află acum din plin, ca profesor. Putu să constate chiar că învăţa şi el cu acest prilej. De aceea nu-l slăbi de fel pe Savvy şi-i zise:

— Dacă vrei să fii o mare căpetenie, trebuie să ştii neapărat să scrii şi să citeşti.

Savvy nu răspunse nimic, ci apucă oftînd creionul, puse o carte sub foaia de hîrtie şi începu să mîzgălească cuvinte.

— Pisică — dictă Tommy.

Savvy scrise: „pissică".

— Nu e bine! îl îndreptă Tommy. „Pisică" se scrie cum se vorbeşte. Prin urmare numai cu un singur „s".

Şi-i arătă cum se scrie. Savvy scrise din nou cuvîntul.

— Aha! zise. La mine înţelegem.

— „Eu înţeleg" se spune.

Savvy repetă:

— Eu înţeleg. Pisica aşa cum vorbim. La mine scrim cu un singur „s".

— Eu! se răsti Tommy.

— La mine înţeles: Eu!

Tommy îşi smulse părul din cap:

— Eu înţeleg! Eu! Eu! Eu!

— A, şi la tine înţeles?
Savvy nu-şi pierdea atît de lesne cumpătul.
Tommy dictă:
— Maşină.
Savvy mîzgăli: „maşşină".
— Nu aşa! Cu un singur „ş".
Savvy se apără:
— De ce? Pisică fîsîim şi scrim cu un singur „s". Maşină fîsîim mult mai tare. Scrim dar cu doi „ş"!

Sarcina lui Tommy nu era uşoară. Cînd elevul său se arăta prea greu de cap, îi dădea multe lecţii pentru acasă. Pe Savvy nu-l supăra asta. Plin de mîndrie, arăta lui Tombo şi Tanjogo foile mîzgălite de el. Cea mai mare greutate era pentru Savvy să scrie cuvintele la rînd, unele lîngă altele. În acest scop, trăgea şi linii pe hîrtie, şi totuşi literele din cuvinte aminteau uneori o hoardă de paviani fugăriţi. Tombo şi Tanjogo, însă, îl lăudau. Nici el, nici ea nu ştiau să scrie şi să citească.

Cînd se nimerea ca Tombo să fie în colibă, se aşeza şi el în faţa marii lăzi de lemn, care le servea drept masă, şi se apuca să înşiruie slove. Îşi cumpărase la consum un creion şi un carnet.

Profesor îi era Savvy.

— Tu scrim „Tombo" — porunci el.

Tombo se uită nedumerit la dascălul său şi Savvy pricepu că trebuia să înceapă cu alfabetul.

— Bine, atunci tu băgăm de seamă...

Uneori, Tanjogo era nevoită să aprindă o a doua lumînare. Savvy îl certa adesea pe elevul său:

— La tine prea mult greu de cap!

Dar nu trecu mult şi Tombo ştiu să-şi scrie numele, ba şi o seamă de alte lucruri. După cîtva timp, i se întîmpla însă tot mai rar să se apuce de treaba asta, deoarece era nevoit să muncească multe zile în şir la mlaştină şi stăpînul nu-l chema de acolo decît atunci cînd avea nevoie de el ca şofer.

Dacă se nimerea să vină Mokkli, Savvy o învăţa şi pe ea să scrie. Îi dete un creion. Toate creioanele le aducea Tommy. Savvy consumase pînă acum trei. Adeseori îi mușca vîrful. În afară de asta, avea încă obiceiul să apese creionul prea tare pe hîrtie, spărgîndu-i

astfel vîrful. Cînd lucrul acesta i se întîmpla lui Tombo sau lui Mokkli, Savvy îi dojenea. Jocul de-a profesorul şi elevul devenise cel mai frumos joc al băieţelului negru.

Hule ajunsese acum cîine de profesor, dar lucrul acesta nu părea să-i facă nici o plăcere. Dimineaţa era adesea nevoit să pornească singur la vînătoare. După-amiază, însă, cînd băieţii se pregăteau să meargă la coliba lor, Hule ţopăia atît de nebunatic pe lîngă ei, încît uneori săriturile acestea de bucurie îl făceau să se dea peste cap.

Într-o zi, băieţii se furişară prin marele lan de cafea. Între tufişuri creşteau ici şi colo copăcei de banane cu frunze late, care aruncau umbre ocrotitoare peste delicatele tufe de cafea. Bălăriile se întindeau peste tot, în neştire. Ploaia şi soarele arzător le făceau să se înalţe sus de tot. Băieţii se puteau ascunde printre ele.

Deodată auziră tropot de cal. Se aruncară la pămînt. Savvy se gîndi la Hule. Unde o fi cîinele? Nu putea să-l strige. Un călăreţ venea prin lanul de cafea! Şi nu exista decît un singur călăreţ în locurile acelea: Sir Anthony.

Ei, drăcie! Unde o fi Hule?

În aceeaşi clipă auziră lătratul lui furios. Calul începu să tropăie neliniştit. Necheza. Băieţii îşi aruncară ochii, iscoditor, printre tufele de cafea. Sir Anthony înjura de mama focului.

Deodată auziră un şuierat şi o plesnitură ca de bici. Calul se săltă pe picioarele dinapoi şi începu să joace. Hule chelălăi jalnic. Apoi se auzi o nouă plesnitură şi după ea încă una.

— Are cravaşă — zise Tommy întorcîndu-se către Savvy.

Dar Savvy nu mai era lîngă dînsul. Atunci Tommy se repezi şi el spre potecă.

Savvy strigă cîinele. Cu coada între picioare, tîrînd-o după el, Hule se tupilă sub tufişuri.

— Ce cauţi tu aici, puşlama? strigă omul alb. N-ai de lucru?

În aceeaşi clipă îl zări pe Tommy ivindu-se lîngă Savvy.

— Dar tu? Te-ai înhăitat cu păduchiosul ăsta de negru împuțit?

Cei doi băieți mîngîiară cîinele.

— A lătrat doar — zise Tommy. Nu mușcă pe nimeni și face tot ce-i cerem.

— Așa? Lasă că te spun eu mamei tale. Asta-i cumva pramatia de „nigger" care a jefuit-o pe maică-sa și și-a luat apoi tălpășița?

— La mine nu jefuim! La mine nu avem mamă! La mine pe vapor cu Tipsy...

— Știu eu toată povestea — întrerupse Tommy pe prietenul său. Am să ți-o istorisesc.

— Nu mă interesează balivernele tale! Cum de nu ți-e rușine obrazului? Auzi dumneata! Să te înhăitezi cu un „nigger"! Dar lasă că-i găsesc eu de lucru mucosului. Iar pe tine să nu te mai prind printre tufe, că...

Și-și flutură lunga cravașă.

— Și bagă de seamă: dacă javra asta îmi mai taie vreodată drumul cu lătratul ei, să știi că... să știi că-i fac de petrecanie!

Sir Anthony își suci calul și porni înapoi.

— Cap-de-gaie! șopti Savvy.

Tommy îi aruncă o privire întrebătoare. Hule mîrîia încetișor.

Chiar în seara acelei zile, Tombo fu chemat la Sir Anthony. Cînd se întoarse în colibă, zise:

— Micuț Savvy, tu de mîine lucrăm pe plantație. Tu mergem cu Tanjogo. Tombo plecăm iarăși la mlaștină. Și Tombo întoarcem abia peste cinci zile.

Savvy trebuia să meargă acum la cîmp cu femeile negrilor. Printre ele se aflau și alți copii negri, chiar mai mici decît el. Bătrînul Kubu cel gras rămase vătaful lor. Kubu nu era numele lui adevărat, dar pe acesta nu i-l cunoștea nimeni. Kubu însemna de fapt hipopotam.

Cînd soseau la cîmp, Kubu trimitea un băiat la capătul drumului, ca să se ascundă după un tufiș și, cînd l-ar zări pe Sir Anthony apropiindu-se călare, să vină să anunțe. Iar Kubu își aprindea o țigară și povestea istorii hazlii. Femeile rîdeau. Savvy, însă, nu înțelegea ni-

mic, pentru că nu cunoștea graiul oamenilor din Katongala.

Treaba lor era să plivească buruienile și să le aștearnă apoi pe pămînt în jurul tufelor de cafea, ca o pătură. În felul acesta se înăbușea încolțirea altor bălării.

Lui Savvy îi plăcea să se tîrască în genunchi printre ierburi și beldii. Tanjogo i-a explicat că buruienile vor să răpească tinerelor tufe de cafea lumina și hrana. Savvy le smulgea acum cu furie din pămînt. Dar după cîteva ceasuri începură să-l doară genunchii. Cînd au pornit la treabă, era mereu cu cîțiva pași înaintea celorlalți, dar peste puțin femeile îl ajunseră din urmă și, după cîtva timp, Tanjogo trebui chiar să-l ajute, ca să nu rămînă prea de tot la coadă. Acum Savvy nu se mai putea tîrî, ci trebuia să se îndoaie din șale. Începu însă să-l doară spinarea. Iar mîinile îi sîngerau: se tăiase într-un fir de iarbă ascuțită. După asfințitul soarelui se întoarseră de pe lanuri la casele lor.

Savvy merse astfel zi de zi la cîmp. Unele femei îl necăjeau în glumă, dîndu-i tot felul de porecle în limba lor. Rîdeau de el. Savvy se supăra și le suduia în graiul negrilor din tribul Kru. Odată a spus unei femei:

— Ești o capră, behăito!

Dar a rostit cuvintele cu un zîmbet pe buze. Femeia a crezut deci că i-a spus ceva plăcut și i-a mulțumit din cap. A doua zi i-a dăruit o banană și s-a purtat mult mai bine cu el. Savvy s-a mirat, dar s-a și rușinat.

După trei săptămîni li s-a dat alt logofăt: unul adus de Sir Anthony de la Lobito. Era încă foarte tînăr. Uneori răcnea furios, fluturîndu-și brațele. I se părea mereu că femeile și copiii nu lucrează destul de repede. Uneori le dădea și cîte un pumn. Așa ceva n-a făcut niciodată Kubu cel gras. Kubu muncea acum la mlaștină. Nu mai era vătaf. Unele femei dăruiau logofătului cel nou cîte un pachet de țigări, cumpărat sau împrumutat de la negustor. Pe femeile acestea logofătul nu le mai lovea. Savvy îl ura.

Pe Tommy l-a zărit de cîteva ori, dar numai de departe. Tombo venea foarte rar acasă. Mokkli nu se mai

arăta de loc, deoarece în colibă nu era nimeni care să se ocupe de ea.

Peste cîteva zile, Savvy s-a dus cu Tombo la Sir Anthony.

— Trebuie tu încheiem contract cu el — i-a spus Tombo.

Stăpînul alb a trîntit o hîrtie în fața lui Savvy. Toți negrii trebuiau să iscălească o asemenea hîrtie. Dar cei mai mulți nu știau să pună pe ea, în chip de semnătură, decît degetul lor murdar. Savvy, însă, și-a scris frumos numele întreg. Stăpînul alb s-a zgîit la el cu ochii bulbucați.

Acum Savvy era un muncitor adevărat. Tombo i-a explicat că așa cerea rînduiala, pentru că altminteri Sir Anthony putea să nu-i plătească simbria. Stăpînul alb făcuse nazuri, dar Tombo știa că așa cere legea, și boierul a trebuit să se supună. În țara aceasta era de asemenea lege că orice negru, de îndată ce împlinea vîrsta de zece ani, trebuia să aibă dovadă că lucrează la un boier. O lege, însă, care să oblige copiii de a merge la școală, nu exista.

Știind că primește simbrie pentru munca lui, Savvy se ostenea acum mai vîrtos decît înainte ; căci simbria o putea da lui Tanjogo sau lui Tombo, ajutîndu-l astfel pe Tombo să plătească mai repede roata furată. El însuși, Savvy, va putea să-și cumpere un creion și un carnet, ca Tombo, ba o dată își va cumpăra și o pungă plină cu bomboane.

Dar ce simbrie avea să primească, asta n-a putut să afle niciodată. Negrul care-i plătea pe muncitori la sfîrșitul lunii citea, ce-i drept, din ce se compune fiecare cifră, dar vorbea atît de repede, încît nu se putea înțelege nimic. Și nu era voie să pui vreo întrebare sau să protestezi, căci stăpînul alb era de față și i se putea năzări ca, dintr-un motiv sau altul, să plătească și mai puțin. Iar Sir Anthony găsea totdeauna pricini. De aceea oamenii preferau să tacă. Nici Savvy nu spunea nimic, măcar că-l încerca mereu bănuiala că nu-i lucru curat cu socoteala salariilor.

Ehei, să știi să calculezi! E drept că Savvy a învățat puțin să socotească, acasă, la școala Misiunii, dar cînd cifrele întreceau numărul degetelor sale, nu mai știa să se descurce. De altfel, nu avea nici timp pentru așa ceva. De cînd era nevoit să meargă la cîmp, nu scria mai nimic pe foile lui. Lui Tommy ar trebui să-i ceară lămuriri.

Luă hotărîrea să-i spună totul prietenului său — numai să-l întîlnească odată!

„MISSIS MA“

Savvy purta o cămaşă albă de polo şi pantaloni lungi, albi, cu un cordon negru de piele. Tommy îi făcuse rost de toate acestea — ca şi de slujba de „boy“ [1] pe lîngă trupeşa femeie albă.

Cei doi băieţi se regăsiseră, în sfîrşit. În plin întuneric, pe deal, sub salcîmii-umbrelă, s-au întîlnit după lunga lor despărţire. Şi ce-i mai curios e că nici unul n-a ştiut despre celălalt că avea de gînd să vină acolo. Totuşi, minunea nu era chiar atît de mare, căci Savvy îşi aşteptase prietenul şi în cele trei seri dinainte, bineînţeles zadarnic. „Tommy va pica totuşi într-o zi“, gîndise foarte bine Savvy în tot acest timp.

Tommy îi făgăduise să-l ajute. Şi iată — cu o săptămînă înainte, mama lui Tommy l-a dat afară pe băiatul care o servise ca fecior. Din capul locului n-a fost mulţumită de el. Şi era pe de-a-ntregul încredinţată că numai din pricina supărărilor pricinuite de băiatul acesta a dat în boala de care suferea acum.

Deocamdată nu avea încă alt „boy“, dar îi trebuia unul, neapărat, şi încă foarte repede. Se prezentaseră doi între timp, dar pe unul îl găsise prea urît, iar celălalt avea picioare prea mari. Spunea e-ar face-o de ruşine în faţa musafirilor.

Tommy zugrăvise mamei sale în cele mai strălucite culori frumoasele însuşiri ale prietenului său negru, şi femeia grasă se învoise în sfîrşit, după multe opinteli, să-l angajeze pe Savvy ca „boy“ în casa ei — dar mai întîi numai de probă, pentru patru săptămîni. Aceasta era condiţia ei.

Savvy tremura de emoţie. Tanjogo l-a spălat de trei ori pe tot corpul cu mult clăbuc de săpun. Apoi, cu un

[1] În englezeşte în original: fecior de casă, valet, în casele boiereşti din apus. (n.t.).

pieptene de tablă, i-a descurcat cît a putut mai bine părul creț și pîslos, stropindu-l cu o apă pișcătoare și bine-mirositoare, pe care a cumpărat-o anume de la consum. Unghiile de la mîini și picioare îi fură tăiate și curățate. Savvy mirosea ca un boboc de floare.

Se afla acum în fața casei vechi de pe plantație și-și scutura de pe picioare, pe o ștergătoare de cocos, praful din ogradă. Chibzui încă o dată ce avea să spună. Își umezi buzele și lipi capul de ușă, ca să tragă cu urechea. Nu auzi nimic; numai în smochinul sălbatic din fața casei piuia o pasăre-țesătoare. Savvy îi răspunse cu un șuierat. Atunci pasărea își luă zborul.

Savvy oftă și trase de chinga agățată lîngă ușă. Se auzi un clopot. În clipa următoare — sunetul nu se stinsese încă bine — Tommy îi deschise ușa. Părea a fi stat la pîndă în așteptarea lui Savvy.

În casa de piatră era mai răcoare decît în coliba lui Tombo și Tanjogo. Băieții străbătură un coridor lung și îngust. Tommy bătu la o ușă.

— A venit, ma. Putem să intrăm?

— Numai un moment! o auzi Savvy pe femeia grasă.

— Ma e bolnavă. O doare capul.

Tommy părea a fi și el emoționat.

— Intrați.

Glasul femeii suna obosit.

Savvy simți că i se taie răsuflarea. Trebui să deschidă gura. Intră în vîrful picioarelor, după Tommy, într-o încăpere spațioasă.

Cele două ferestre largi erau deschise, dar lumina nu putea pătrunde în odaie decît prin crăpăturile înguste ale jaluzelelor. La mijlocul unui perete se aflau două paturi de metal, cu un acoperămînt înalt deasupra. De pe acoperămînt se revărsa o imensă rețea împotriva țînțarilor. Femeia grasă, culcată într-unul din cele două paturi, părea închisă într-o cușcă. Cu o mînă dădu rețeaua la o parte.

— Ma, acesta este...

— Mai încet! Capul meu! gemu femeia.

Savvy începu să-și rostească salutul:

— Good morning, missis...[1]

Dar se şi împotmoli. Cum o chema pe missis?

— ...missis ma! zise repede.

— Cum, cum? se răsti deodată femeia, piţigăindu-şi glasul răsunător şi ascuţit. Sînt cumva mama ta?

— Nu, missis ma! răspunse Savvy speriat.

„Ce-o fi cu ea?" se întrebă în acelaşi timp. „I-o fi rău?"

— Eu nu sînt mama ta! Of, doamne, iar mă apucă!

Şi femeia se prăbuşi pe pernă.

— Să-mi aducă apă pentru spălat — îi spuse lui Tommy. Of, doamne, capul meu!

Căpăţîna pîsloasă a lui Savvy începu să zbîrnîie şi ea. Se duse cu Tommy la bucătărie. Acolo lucra, ca ajutor de bucătar, descurcăreţul Amigo. Toată bucătăria mirosea a ouă prăjite. Tommy îi trase un cot lui Savvy şi zise:

— Acum o să ne vedem mereu. Cînd n-o să ştie ma, am să vin la tine.

Şi ieşi din bucătărie, zîmbind. Amigo îi arătă lui Savvy locul unde se afla un hîrdău mare cu apă.

— Umple ligheanul de colo şi du-l în odaie la missis.

Amigo vorbea englezeşte aproape tot atît de bine ca Tommy. Savvy regretă acum că atîta vreme n-a mai putut să înveţe. Dădu doar din cap şi umplu ligheanul.

— Bagă de seamă să nu verşi ceva. Dacă se murdăreşte duşumcaua, cucoana se înfurie şi se înfoaie ca un curcan.

Savvy îi zîmbi lui Amigo. Tînărul bucătar îi plăcea.

— Dar cînd missis spălăm la ea, udăm tot odaie!

Amigo rîse:

— Da' de unde! Îşi umezeşte doar mîinile şi puţintel obrazul. Asta-i tot.

Lui Savvy nu-i venea să creadă.

Dacă missis nu i-ar fi spus lămurit să-i aducă ligheanul în dormitor, Savvy l-ar fi dus în spatele casei. El nu cunoştea alt fel de spălat decît în aer liber şi pe tot corpul. Nicicînd Tombo sau Tanjogo nu şi-ar fi îngă-

[1] Bună dimineaţa, doamnă. (În limba engleză în original). (n.t.).

duit să stropească vreun colțișor din colibă cu apa în care se spălau. Ei se spălau totdeauna îndărătul colibei. Iar mătușa Pulke folosea chiar o colibă anume pentru scăldat. Savvy avu din nou prilejul să se minuneze de apucăturile albilor.

Dar missis nu se spală încă. Îi porunci lui Savvy să-i aducă mai înainte gustarea de dimineață. Pe mașina de gătit sfîrîiau ochiurile ce se prăjeau în tigaie. Savvy trebui să aștepte. Missis, nerăbdătoare, îl strigă. În sfîrșit, băiatul negru putu să-i aducă pe o tavă farfuria cu ochiurile.

Prea grav bolnavă nu părea să fie missis, căci în afară de ochiuri înfulecă și două felii de cozonac. Soțul ei își luase gustarea mai de dimineață, pe cînd Savvy se afla încă în colibă la Tanjogo.

Savvy avu acum multă treabă. Amigo îi aduse o mulțime de ghete murdare. Băiatul negru curăță mai întîi cizmele domnului și apoi pantofii lui Tommy. Pantofii doamnei aveau o înfățișare tare caraghioasă. Erau ascuțiți la vîrf și se sprijineau la spate pe niște proptele înalte.

Amigo îi arătase cum se curăță murdăria cu peria, cum se întinde crema și cum se lustruiește apoi încălțămintea. Ajutorul de bucătar și-a curățat propriii lui pantofi și s-a întors după aceea la bucătărie.

Savvy era acum singur. Își dădea multă osteneală și se trudea atît de aprig, încît toată pielea i se îmbroboni de sudoare. Dar nu-i plăcea de fel cum arătau pantofii curățați de el. Hotărît, Amigo i-a dat prea puțină cremă : numai o cutioară ! Savvy a golit-o aproape de tot, întinzînd-o pe întîile cinci perechi de încălțăminte, și nu înțelegea de ce acestea erau atît de unsuroase și de îmbîcsite. Acum mai avea de curățat trei perechi de-ale doamnei. Pe acestea trebuia să le ungă cu multă zgîrcenie. Se înțelege că dacă Amigo nu-i dădea destulă cremă, încălțămintea nu putea să iasă frumos.

În sfîrșit, Savvy se apucă să lustruiască. Sudoarea începu să-i picure de pe frunte. Dar încălțămintea nu voia de fel să capete luciu.

— Cînd ești gata, trebuie să se oglindească soarele într-însele — îi spusese Amigo.

Savvy se uită la cer. Soarele strălucea cu toată puterea, dar de încălţările lui nu-i păsa de fel. Nu se oglindea nici atîtica într-însele!

Băieţelul negru le frecă şi le frecă, pe rupte. Dar nici peria de lustruit nu făcea două parale. Perii erau năclăioşi şi lipiţi unii de alţii! Ei, dar pentru întîia oară missis nici nu trebuia să pretindă prea mult. Iar mîine Savvy avea de gînd să-şi procure în primul rînd o cantitate mult mai mare de cremă.

Presupunerea lui se adeveri. Cucoanei nu-i plăcură pantofii. Şi ţipetele ei fură atît de asurzitoare, încît Savvy nici n-o mai putu înţelege.

Missis tocmai se sculase. Cu o mînă trebuia să-şi ţină părul ca să nu-i cadă pe ochi şi să-l poată vedea pe Savvy, iar cu cealaltă îi arunca băiatului pantofii în cap. Dar missis nu-l nimeri nici o singură dată. Pantofii se izbiră de pereţi sau zburară afară, pe uşa deschisă. La fiecare azvîrlitură Savvy se ferea, săltînd un pic într-o parte.

După aceea trebui să şteargă petele negre de pe pereţi, dar nu făcu decît să le mărească. Missis se aşeză pe un scaun fără rezemătoare şi oftă. Cu taburetul sub ea se trase apoi în faţa unui dulăpior scund, pe care se afla o oglindă înaltă. Şi, acolo, începu să se pieptene.

În vreme ce Savvy spăla cu o cîrpă udă duşumeaua din odaia de alături, missis se transforma în faţa oglinzii înalte. Din cînd în cînd, Savvy se uita într-acolo prin uşa deschisă. Iar ceea ce văzu i se păru o adevărată minunăţie.

Missis îşi împleti părul, pieptănat, într-o coadă groasă pe care o răsuci la ceafă în formă de bilă. După aceea îşi plimbă mîinile pe obraji, ungîndu-i cu o mîzgă albă care dispărea ca prin farmec. Apoi îşi boi ochii şi întinse un strat de vopsea pe buze.

Savvy nu putea să se uite mereu într-acolo. Între timp muia cîrpa în găleată, o storcea şi o trecea pe scîndurile uscate şi prăfuite ale pardoselii. Dar înainte de a se duce la găleată, îşi arunca ochii spre uşă. Acum missis părea înviorată de tot, măcar că aproape nici nu se spălase. Lui Savvy missis i se păru acum chiar frumoasă — şi în sinea lui o admiră.

Munca îi răpea băiatului toată vremea. Seara, după asfințitul soarelui, se ducea în colibă, la Tanjogo. Era atît de obosit, încît nu avea nici măcar chef să se joace cu Hule, care sărea la dînsul, salutîndu-l cu bucurie. Nici cu Tommy nu se putea juca decît rareori, deoarece missis nu-i permitea. Ea spunea că Savvy e „boy", prin urmare servitor negru, și nu se cuvine ca fiul stăpînilor să se joace cu el. Dar Tommy nu voia să știe de asta. Era un adevărat prieten și se certa adesea cu maică-sa din pricina lui Savvy.

După o săptămînă, munca nu mai fu pentru Savvy o trudă atît de mare. Învățase să lustruiască încălțămintea. Se pricepea să facă o plecăciune și să spună: „Masa e gata". Știa să scuture așternutul, să cureţe pieptenii doamnei, periile și periuțele ei, să șteargă praful, să se ducă la magazin și să tîrguiască. A învățat multe, dar pe toate le-a făcut mai întîi de-a-ndoaselea. De altminteri nici nu era de loc ușor să te împaci cu missis. De cele mai multe ori avea toane și bruftuia, de nu mai putea să-i intre nimeni în voie. Dar după cîtva timp se schimba deodată și devenea de nerecunoscut. Rîdea cu Tommy și făcea cu el tot felul de năzbîtii.

Odată l-a chemat pe băieţelul negru lîngă dînsa, în fața oglinzii celei mari. A destupat o sticluță cît un degetar și a picurat dintr-însa un strop pe fruntea lui. Apoi, deodată, a spus cu glasul susurat: „Savvy" și i-a zîmbit. Clipa aceasta n-a mai putut-o uita băieţelul negru. I-a iertat femeii grase toate vorbele urîte, toate nedreptățile pe care i le făcuse pînă atunci, și a dus toată ziua cu dînsul bucuria prilejuită de acea clipă, ba a luat-o cu el la Tanjogo, împreună cu mireasma de pe fruntea sa. Iar Tanjogo a zîmbit, spunînd că n-a mirosit niciodată un parfum atît de suav.

Savvy vru deci să-i facă și el o plăcere doamnei. I-a cășunat destule supărări cu neghiobiile lui, ce-i drept fără să vrea. Acum ținea să-i facă o surpriză, ca să se bucure și ea o dată din toată inima. Iar cînd lui Savvy îi veni în minte ce s-ar potrivi pentru această surpriză, toată fața i se ilumină de fericire.

Missis se plîngea într-una de muște și țînțari. Numai rețeaua de la pat o punea la adăpost de pacostea acestor gîngănii. Acum mai ales, în perioada ploilor, se adunau în nori mici, întunecoși, și bîzîiau deasupra ierburilor și tufelor umede, zburau în casă și jucau în jurul lămpii. În coliba lui Tombo și Tanjogo le prindeau numeroasele *geckos* de pe pereții de lut și de sub tavan. La missis, însă, Savvy n-a văzut nici una din șopîrlele acestea mititele. Aici era deci buba: missis nu avea *geckos* în casă!

Savvy se duse fuga la consum. Îi trebuia o cutie goală de carton.

Pedro, o namilă de negru gras, se aplecă peste tejghea. De fel, el nu era din satul Katongala. Dar nimeni n-avea habar de unde l-a adus Sir Anthony. Asta o știau numai Pedro și poate stăpînul alb. Pedro era cărpănos nevoie mare. Punea bine fiecare lădiță goală, fiecare cutie de carton sau de tablă, fiecare petic de hîrtie, tot nădăjduind că într-o bună zi le va putea vinde pe cont propriu. Dacă i-ar fi stat în putere, ar fi cerut poate și o taxă de intrare în prăvălia lui. De fapt, consumul nici nu era al lui; el îl administra doar; ca toate cele de pe plantație, consumul aparținea lui Sir Anthony.

Pedro era zbanghiu de ochiul stîng. Cînd chibzuia, îl sucea atît de tare, încît făcea impresia că privește înlăuntrul capului, pînă la fund. Auzind rugămintea lui Savvy, stătu foarte mult la chibzuială. Băiețelul negru începu să se teamă că ochiul, pierit în adîncuri, nu se va mai întoarce niciodată la loc. Tot timpul cît Pedro chibzui, Savvy nu văzu decît globul ochiului, mare și gălbui.

— He, he! cîrîi negrul în cele din urmă. Bun, forte bun cuti atucem Petro acușic pentru tin!

Și o luă din loc, gîfîind. Savvy așteptă pînă cînd i se urî. Dar după o bucată de vreme Pedro se întoarse, totuși. Îți venea să te întrebi de unde a dibuit o cutie de carton atît de burdușită. Savvy o mirosi. Nici vorbă că într-însa a fost brînza aceea mucegăită și rău mirositoare pe care albii o mîncau cu atîta poftă. Cutia

avea și găuri. Șopîrlele ar fi scăpat cu siguranță prin ele.

— Pentru missis! rosti el atunci cu glas tare.

Pedro se sperie atît de cumplit la auzul acestor vorbe, încît se făcu mic de tot, iar ochiul i se suci din nou spre fundul capului.

— Tu te ce nu spunem întată așa? Petro atucem acum cuti mult, mult bun!

Burtosul îi smulse lui Savvy din mînă cartonul de brînză și o întinse din nou spre magazie. Savvy surîse. La drept vorbind, nu mințise. Cutia de carton îi trebuia într-adevăr pentru missis!

Pedro îi dădu acum o cutie superbă. Savvy o duse la nas. Mirosul ăsta, desigur, au să-l suporte șopîrlele. Îl salută pe Pedro, prietenește, cu mîna. Negrul rînji și se uită zbanghiu la el.

Savvy scobi în cutie, cu briceagul, cîteva găurele pentru aer. Apoi prinse șase *geckos*, patru mari și doi mici. În cutie se zbătură la început ca niște apucați, de parcă s-ar fi strecurat o scorpie printre ei. Dar după un ceas se liniștiră. Savvy prinse muște și gîze mici și le vîrî în cutie prin găurclele de ventilație. În noaptea aceea aproape că nu putu să doarmă de tulburat și bucuros ce era.

A doua zi, dimineața, cînd Savvy intră tiptil în dormitor ca să aducă apa de spălat, missis era încă în pat și transpira îndărătul rețelei contra țînțarilor. Mîrîi supărată din somn.

Savvy puse încetișor cutia pe podea și gîndi: „O să-i treacă supărarea cînd o să vadă ce i-am adus".

Cele șase *geckos* stăteau înghesuite, toate laolaltă, într-un colț al cutiei. Savvy fu nevoit s-o răstoarne. Îndată, șopîrlele țîșniră ca fulgerul și se repeziră sub cele două paturi. Zîmbind fericit, Savvy ieși din odaie în vîrful picioarelor.

Alături, în bucătărie, se așeză la masă lîngă Amigo. În fiecare dimineață, ajutorul de bucătar prăjea cîteva ouă și pentru ei doi. Și fiindcă missis era moartă după dulciuri, Amigo trebuia să-i coacă de două ori pe săptămînă cozonaci proaspeți. Dar și lui Savvy îi plăceau foarte mult. Amigo părea tare bucuros că-l poate îndopa

pe băiețelul negru ca pe un mic animal lihnit. Iar Savvy primea cu plăcere să fie îndopat. Stomacul lui era parcă de cauciuc.

Acum adăsta cu un zîmbet de nespusă fericire pe buze.

Deodată se auzi un țipăt ascuțit, pătrunzător. De spaimă, Amigo răsturnă o ceașcă. Cafeaua fierbinte i se prelinse pe picioare. Băiatul trînti o înjurătură. Savvy căscă niște ochi cît roata, uitînd să mestece dumicatul din gură.

Fața neagră a lui Amigo se făcuse castaniu-cenușie.

— Asta e mi... mi... missis!

Savvy dădu doar din cap. Gîtul i se strîmtase deodată atît de tare, încît nu mai putea vorbi. Se repezi împreună cu Amigo în dormitor.

Missis era cocoțată pe un scaun. Gura ei, larg căscată, ea o gaură mare, scotea răcnete asurzitoare. Pe plasa din jurul patului se legănau două *geckos*. Una se clătina pe galeria perdelei, de parcă ar fi vrut să sară drept în capul cucoanei.

— Gec-ko, gec-ko! striga mica lighioană, dîndu-și niște aere grozave.

Cînd missis se întoarse și-o văzu și pe această *gecko*, graiul îi pieri subit. Cu un gest de apărare își aruncă brațele groase în sus, pentru a-și acoperi fața. Scaunul se răsturnă și missis se prăvăli drept în pat. Rețeaua contra țînțarilor se rupse. Pe cele două *geckos* care se legănau pe rețea nu le deranjă nicidecum micul incident.

Amigo și Savvy se uitară descumpăniți unul la altul. Ce naiba să facă? Missis hohotea amarnic în cămașa ei lungă de noapte. Savvy o zbughi din odaie ca să-l caute pe Tommy.

După aceea a trebuit să prindă șopîrlele și să le dea afară. A mai scos din odaie un scaun spart și cioburile de la două sticluțe. În încăpere mirosea ca într-o grădină.

În ziua aceea missis nu s-a mai dat jos din pat. Numai seara a îmbucat ceva. Lui Savvy îi părea foarte rău de biata missis.

ROATA DE REZERVĂ

Cînd missis se certa cu soţul ei, îl trimiteau pe Savvy la bucătărie. Acolo se chircea pe un scaun, lîngă Amigo. Auzea bîrîiala femeii şi paşii neliniştiţi ai bărbatului. Duşumeaua trosnea. Cînd, în răstimpuri, se făcea linişte, băiatul îşi ţinea răsuflarea, cuprins de teamă. Îi era mereu teamă — ba pentru missis, ba pentru soţul ei. Îşi aducea aminte că şi mătuşa Pulke avea obiceiul să ţipe şi să ocărască. Nu ştiau oare cei mari cum se cutremurau copiii de fiecare dată? Şi ce liniştit se simţea Savvy în coliba lui Tombo şi Tanjogo!

Cînd Tommy era acasă, venea şi el după cîtva timp în bucătărie. Se aşeza lîngă Savvy şi asculta, palid la faţă, glasurile iritate ale părinţilor săi.

— Mamei iar nu-i e bine — spunea uneori.

Savvy nu ştia ce să răspundă.

Apoi băieţii o tuleau afară şi uitau repede sfada din casă. Iar Savvy se bucura că poate să se mai joace puţin cu Tommy.

Într-o după-amiază, se duseră la magazia de scule de lîngă lanul de bumbac. Uşa era deschisă, dar în şopron nu văzură pe nimeni. Un automobil vechi, ruginit, fără roţi, era cocoţat pe doi butuci groşi. Băieţii se căţărară într-însul. Savvy fu primul în faţa volanului. Tommy apăsă pe un buton, dar claxonul era stricat.

— Brrrrrrrrr... — făcu Savvy.

Tommy trase spre el o pîrghie mare. Deodată auziră paşi în faţa magaziei. În secunda următoare se pitiră sub bancheta şoferului.

— Tu venim repete — vorbi cineva cu glasul coborît.

— Asta Onssa! şopti Savvy. Dar Onssa plecat la mlaştină!

În şopron intrară doi inşi.

— Tu închitem uşa — grăi vătaful.

Se făcu întuneric. Numai prin cîteva crăpături ale acoperișului de tablă ondulată pătrundea un pic de lumină. Băieții ridicară capetele cu băgare de seamă; acum puteau să-i vadă pe cei doi. Onssa stătea la pîndă lîngă ușă și trăgea cu urechea.

— Repete! Repete! Tă la mine imetiat! Petro nu putem lipsi așa mult te la prăvăli!

Băieții își zgîiră ochii unul la altul. Savvy își mușca buza.

— Nici un repete! Altătată tăm la tine imetiat! rosti Onssa. Acum eu la tine toar arătăm. Acum în ogrată prea mult lume.

Băieții auziră trăgîndu-se ceva de sub ei, dintre butucii cei groși.

— Tu ajutăm la mine, trăcia tracului!

Pedro se aplecă, gemînd. Băieții se lipiră cît putură de fierăria rece, ruginită. Nu mai vedeau nimic.

— Aha! Roată mare cauciuc! Asta bun, bun!

Savvy asculta tremurînd.

— Ei, cît parale tu tăm pentru asta? întrebă Onssa. Cinci sticle rachiu, hai, bine?

— Cît, cît? Tu beat, tu nebun? Roata nu chiar așa bun. La mine avem mare risc. Ce facem la mine tacă Serr Entonni aute te afacer asta?

Vătaful îl liniști pe Pedro:

— Ce speriem tu tegeab? Nici un speriem tu! Chiar Sir Anthony spus la mine cum fac cu roată. Chiar mie poruncim el. Tombo nu prieten pentru Sir Anthony la plantație. Tombo spunem la negri, pe cîmp de cafea. Sir Anthony ca gaia: el tragem toți banii din oase și mătuvă de la negri. Asta spunem Tombo. Tu lămurit? Asta nu bine pentru Sir Anthony. Mîine alți negri poate spunem la fel. Tu înțeleg?

Savvy își astupă gura cu mîna ca să nu scoată un strigăt de spaimă și de revoltă.

— Eu înțelegem bine, cum tracu nu! Serr Entonni șiret mare, ca șacal! făcu Pedro rîzînd în pumni. Pff! Și Tombo nigger mare prostănac! Cretem el că roata furat la Lopito, hm?

— Ei, ce tu zicem? Cinci sticle rachiu?

— Nu, asta mult, prea mult! Trei sticle eu zicem.

Cei doi începură să se tocmească. Nici unul nu voia să lase din preț. Apoi Pedro zise:

— Nu, la mine prea mult risc. La mine nu mai vrem fac afacer astă.

Onssa mîrîi:

— Atunci tu tăm la mine patru sticle!

În sfîrșit, se învoiră la prețul acesta.

— Tu scoatem cauciuc te pe roată. Eu luăm la el seara, cînt întuneric. Tu venim la mine la consum. Atunci tu și eu atucem cauciuc. Cînt cauciuc la mine în tepozit, eu tau la tine rachiu.

— Tu tăm acum o sticlă, hai? O sticlă, una! La mine plecăm mîine la mlaștin. Eu torim bem acum o sticlă!

Glasul lui Onssa tremura de poftă.

— Tomol, tomol! Eu spus otată: tesear, cînt cauciuc la min în tepozit.

— Of, fir-ai să fii tu al tracul!... spumegă Onssa, scrîșnind din dinți.

Apoi cei doi se îndreptară spre ușă. Onssa o crăpă puțin și iscodi pe afară.

— Tu plecăm acum — șopti vătaful. Eu venim la tine tupă ce întuneric un ceas.

Băieții furișară o privire din ascunzătoarea lor. Pedro își luă calea. Onssa închise ușa și se întoarse în șopron. Împinse roata la loc între butucii groși. Înjură printre dinți și ieși apoi din magazie.

Îndată ce nu-i mai auziră pașii, Savvy și Tommy se dădură jos din mașină. Erau leoarcă de sudoare.

— Noi trebuie ducem roată la Tombo — zise Savvy.

— Mai întîi să vorbim cu tatăl meu. Trebuie să-i prindă deseară pe cei doi. Haidem.

Și se strecurară din magazie.

Tatăl lui Tommy se afla în sala de dezghiocare. Aici, într-o mașină mare, se îndepărta pulpa groasă de pe boabele proaspete de cafea. În încăpere era o căldură înăbușitoare. Doi negri aruncau cu lopata cireșele brune și coapte de cafea într-o pîlnie mare de deasupra mașinii care duruia. Savvy și Tommy se luară de mînă și pri-

vîră uluiți. O altă mașină era în nemișcare. Sub ea, un negru sta culcat pe spate. Tatăl lui Tommy, în genunchi lîngă el, îi întindea o cheie franceză.

Tommy îl chemă pe tatăl său și-l trase pînă la ușă, ca negrii să nu audă ce-i spune.

— Ce aiureală v-ați apucat să-mi ticluiți pe nepusă-masă! izbucni albul după ce auzi totul; apoi, uitîndu-se la Tommy: Cum îți închipui că unchiul Anthony a putut să-i poruncească unui negru să șterpelească o anvelopă? Și-ar face lui însuși rău!

— De două luni Tombo tot trebuie plătim din simbrie. Mult datorii la Pedro! se amestecă Savvy.

Albul se uită cîteva clipe la el neclintit; apoi își înfipse mîinile uriașe în părul roșu, fără să-i pese că-l murdărește.

— Măi, e adevărat ce-mi spuneți voi? întrebă încă o dată.

Savvy dădu din cap.

— Bine, atunci fiți atenți — zise albul. Nu suflați nici o vorbă! E secretul nostru. Deseară pun eu mîna pe tîlharii ăștia!

— Dar noi? întrebă Tommy. Nu ne ici și pe noi cu tine deseară?

Albul scutură capul. Și oricît stăruiră și-l implorară băieții, tatăl lui Tommy nu se înduplecă:

— Asta nu-i de voi. Trebuie să-mi făgăduiți că deseară n-o să vă luați într-ascuns după mine. Dacă nu puteți face ce vă spun, nu pot nici eu crede că n-o să vorbiți cu nimeni despre tărășenia asta.

Băieții lăsară ochii în jos.

— Batem palma? întrebă albul zîmbind.

Tommy bătu palma cu tatăl său și Savvy făcu la fel. Mîna era unsuroasă. Și Savvy observă abia acum că albul avea numai trei degete la ea.

— Trebuie să ne ținem de făgăduială — grăi Tommy cînd ieși cu prietenul său. Altfel înseamnă că n-avem onoare.

Savvy îl întrebă pe Tommy ce înseamnă „onoare" și ascultă cu religiozitate explicația prietenului.

De mîna schilodită a tatălui său nu cuteză să întrebe.

În dimineața următoare, Tombo aștepta cu mașina sub uriașul smochin din fața vechii case de pe plantație, unde locuiau părinții lui Tommy. Tombo avea poruncă să ducă la Lobito pe missis Cecilia, soția unchiului Anthony, și pe fiul lor Billy. De acolo urmau să plece cu vaporul în Europa. Billy avea să urmeze școala în Anglia.

Unchiul Anthony rămînea aici. Voia să se mute chiar într-una din zilele următoare la noua plantație, situată la zece leghe depărtare de Katongala.

Tommy ieși fuga din casă. Ajuns în fața lui Savvy, care lustruia ghete în ogradă, se opri. Și-i șopti la ureche:

— Pa a pus mîna pe ei! Tombo nu știe încă nimic. Pa vrea să-i facă o surpriză. Ăia au încercat să tăgăduiască totul, dar nu le-a mers.

Tommy fugi la mașină.

— Unde tu plecăm? îl întrebă Savvy.

— La Lobito. Iau de acolo un costum-marinar, dar unul alb. Deseară mă întorc.

Savvy urmări cu ochii plini de tristețe automobilul care se îndepărta. Își aminti de croitorul din Lobito, de ziua în care s-a văzut în oglindă, îmbrăcat cu costumul albastru. „Cînd o să am destui bani puși la o parte — gîndi el — îmi voi face și eu un costum-marinar." Dorea însă unul albastru, ca acelea pe care le purtau prințișorii de pe cartonul colorat. În fiecare lună Tanjogo punea bine, într-o basma, cîte ceva din simbria lui.

Păcat că Tommy a plecat tocmai azi la Lobito! Ar fi trebuit să-i povestească pe îndelete cum a prins tatăl lui pe Onssa și Pedro. Acum Savvy era silit să aștepte pînă deseară.

Încă niciodată nu i s-a părut ziua atît de lungă. Ce avea azi soarele de nu se mai urnea din loc?

Era abia după masa de prînz. Savvy oftă pentru a o suta oară. Ștergea în dormitor oglinda cea mare a doamnei. Făcu cîteva scălîmbăituri, scoase limba, încercă mirosurile feluritelor sticluțe, dar nimic nu-i făcea cu adevărat plăcere.

Missis sta lungită în hamac, pe verandă. Ieri a fost doctorul cel mărunțel și cocoșat, cu ochii de pește, din Lobito. Și la plecare a spus că missis o să se simtă mai bine îndată ce va trece perioada ploilor. Acum aerul era prea înăbușitor și nu te puteai descotorosi de puzderia de muște și țînțari. Vremea secetoasă era mult mai prielnică. Peste două săptămîni va cădea numai la cîteva zile cîte o ploaie zdravănă, iar peste o lună vor înceta și ele.

Se prea poate ca însăși speranța asta să fi înzdrăvenit-o pe missis, căci dimineața a mîncat două ouă fierte și îndată după aceea trei felii de cozonac.

Cînd se uita afară, prin crăpăturile jaluzelelor, Savvy putea s-o vadă pe missis. După dejun dormise puțin. Acum, însă, se zvîrcolea din nou neliniștită, făcînd să pîrîie frînghiile hamacului. Savvy se temea mereu să nu le rupă, căci missis era desigur foarte grea. Carnea brațelor ei țîșnea în mici pernițe din ochiurile hamacului. De la o vreme, trupeșa cucoană începuse chiar să suspine. Savvy știa că scara avea să fie tare greu s-o scoată cineva la capăt cu ea.

În clipa aceea soțul ei ieși din clădirca cea mare cu stîlpii groși, unde locuiau Sir Anthony, missis Cecilia și Billy. Tăie ograda de-a curmezișul și se îndreptă spre scara verandei. Pe cînd o suia, își ștergea cu batista sudoarea de pe față. Se așeză oftînd într-un fotoliu de paie, lîngă hamac. Savvy văzu două cute adînci săpate de-a latul frunții lui, ca două dîre de căruță.

— Noroc că peste puțin rămînem singuri — spuse el doamnei. Altminteri s-ar întîmpla o nenorocire cu fratele tău.

Missis se vînzoli cu asemenea înverșunare în hamac, încît fu gata-gata să cadă. Soțul ei o ținu.

— De ce trebuie să te certi mereu cu el? strigă ea.

Savvy se trase puțin de la fereastră. „Of, iar încep!“ își zise. Se ascunse în dosul draperiei celei lungi și se uită printr-o despicătură a jaluzelei. Privea ca sub puterea unei vrăji. Tremura de teamă că acolo, afară, s-ar putea întîmpla la un moment dat ceva oribil, înfricoșător.

— Crezi că admite să-i dai tu lecții? zise missis. Știe el și singur ce are de făcut! Tot ce se vede aici nu-i oare opera lui? Și n-a ajuns să fie cineva prin părțile astea? Poftim, acum a cumpărat iarăși pămînt. Face o nouă plantație, un nou...

— Nu el! Negrii fac noua plantație! o întrerupse soțul ei.

— Păi te cred! Dar ce, s-o facă cu mîna lui? Pentru ce-i plătește pe negri? Anthony a știut să se aranjeze. Ia uită-te ce trai duc în casa mare de colo! Pe cînd noi... Pe cînd eu... Cecilia are cinci slujitori, iar eu...

— Cecilia e harnică. Dimineața e printre cei dintîi pe picioare.

— Aha, așa o iei? Pentru că eu sînt bolnavă și nu pot?

Femeia grasă vorbea acum atît de repezit, încît Savvy nu putu înțelege o seamă de lucruri. Din cînd în cînd se oprea ca să-și tragă sufletul, gîfîind.

— Eu am doar un boy la spălat și unul la bucătărie. Căci pe puiul de „nigger", pe netrebnicul acela de Savvy, nici nu-l pot pune la socoteală. Cîte nu mi-a spart pînă acum! Îmi toacă nervii și...

Lui Savvy i se opri răsuflarea: „Ce-a spus despre mine?"

— Dar nu te mai enerva așa, ce naiba! Că doar nu sîntem de mult aici! încercă bărbatul ei s-o potolească.

— Cine se enervează? Eu? Tu te enervezi, tu! Nu reușești să te înțelegi cu nici un om. Ia exemplu de la fratele meu. Anthony e un om cu scaun la cap, priceput în afaceri. Iar tu... tu ești doar... Of, de ce m-am măritat cu tine!

Vorbe de astea mai auzise Savvy de multe ori. De ce nu putea missis să-l sufere pe soțul ei? De ce-i făcea mereu zile fripte?

Missis nu-și mai putu stăvili limba slobodă.

— Ce s-a ales de ferma noastră din Anglia? strigă deodată. Ai lăsat-o să se ducă de rîpă.

— Eeeeu?

— Dar cine? răcni femeia, cu fața roșie ca focul. Tu ești bărbatul! Tu ești fermierul! Și ani de zile n-ai dat pe acolo. Ai fost în război!

— Da, și?

— Iată că Anthony n-a fost în război! Ție fasciștii din Franța ți-au împușcat două degete de la mînă. Ți-a trebuit asta? De ce n-ai procedat ca Anthony? El e zdravăn. Și în timpul acela a încropit ceva. Fiindcă e deștept — și tu nu. Asta-i! Anthony a...

Soțul sări de pe scaun. Fața îi era albă ca varul.

— Da; isprăvește odată! „Anthony!" „Anthony!" M-am săturat să tot aud asta!

Începu să umble de colo pînă colo. Dușumeaua verandei scîrțîia.

— La urma urmei, tu ai condus ferma pe cînd eu eram pe front. Ai fi vrut cumva să mă sustrag de la datorie ca onorabilul tău frate?

— Ha? zăpăi femeia.

Savvy se cutremură.

— Tu nu te-ai ocupat de fermă, tu! răcni soțul.

— Asta-i prea mult!

Hamacul zvîcnea amenințător încoace și încolo.

— Tu te-ai milogit la fratele tău să ne primească la plantația lui! Tu ai vrut asta! Eu însă nu admit să fiu primit de milă de către domnul Anthony. Eu vreau să fiu aici arendaș. Nu mai sînt un băiețandru; știu ce vreau. Trebuie să muncim, ai înțeles? Să muncim și nu să ne văietăm toată ziua!

— Și cum o să trăim?... Cîte zile vei avea n-ai să poți realiza ce-a realizat Anthony.

Soțul ei se răsuci brusc:

— Nici n-am de gînd! Nici nu vreau să fac ca el! Am văzut colibele negrilor. Ai tu habar cum trăiesc oamenii aceștia? În cea mai crîncenă mizerie!

— Asta am știut-o încă înainte de a veni în țara asta de maimuțe. Ah...

— Da? Ai știut? Știi însă cumva și de ce trăiesc așa? Ai tu habar cît cîștigă? Ai tu habar ce muncă li se cere? Ai tu habar cum îi țin de scurt vătafii?

— Sînt negri ca și ei.

— Da, exact. Dar fratele tău îi cinsteşte cu rachiu. Vătafii o duc bine la el, ca să-i îmboldească pe cei ce muncesc, aşa cum vrea el. Ştii cumva că Anthony l-a înşelat pe şoferul Tombo? L-am prins pe Onssa în momentul cînd voia să-i vîndă lui Pedro o roată de automobil furată! Şi fratele tău, *Sir Anthony*, a ştiut de treaba asta. El i-a dat vătafului ideea!

— Asta nu-i adevărat! urlă femeia, începînd îndată să geamă. Oh, capul meu! Capul meu!

— Ba *este* adevărat! Negrul n-a izbutit să mă ducă de nas. Iar fratelui tău i-am spus părerea mea. I-am spus că n-am de gînd să administrez plantaţia în asemenea condiţii. Nu vreau să trăiesc pe spinarea altora! Şi nici tu nu trebuie să rîvneşti la aşa ceva! Ai auzit? Ce-ar spune Tommy despre noi? Tommy, băiatul nostru!

Missis amuţise. Savvy începu să se teamă ca nu cumva să i se fi întîmplat ceva. Dar după cîteva minute femeia îşi recăpătă graiul; vorbea însă foarte încet, şi Savvy îşi dădu seama că plînge.

— Nu, nu! Tu n-ai să ajungi niciodată atît de departe ca Anthony. Cu noile tale metode n-ai să realizezi nimic, absolut nimic!

Bărbatul se opri în faţa hamacului şi o privi de sus în jos.

— Exact acelaşi lucru mi l-a spus şi fratele tău. Dar pe el nu-l interesează decît profitul. Eu însă vreau să văd dacă nu se poate ajunge şi aici la ceva, procedînd ca un om de omenie. Şi eu asta vreau să fiu. Astea sînt noile mele metode!

Femeia îşi suflă zgomotos nasul.

— Deseară, cînd se va întoarce Tombo — urmă bărbatul — va primi banii de care a vrut să-l pungăşească fratele tău. De asta voi avea eu grijă! Şi Tombo va rămîne aici, la noi. Anthony n-o să vrea să-l ia cu el la noua lui plantaţie. El are nevoie de oameni ca Onssa.

Tatăl lui Tommy coborî treptele verandei şi păşi în ogradă. Savvy se retrase încetişor de la fereastră.

Missis continua să plîngă.

LEOPARZI

O astfel de ceartă se asemăna cu o furtună la tropice: după ce trecea, aerul era limpede ca o apă de izvor. Missis mai plînse oleacă, apoi se dete jos din hamac, îşi răcori ochii înroşiţi şi-l strigă pe Savvy, care părea să fi aşteptat după uşă chemarea ei. Missis era de nerecunoscut.

Savvy îşi dădu osteneală să facă totul fără greş, ca missis să nu mai aibă prilej de a ocărî — şi nici nu ocărî. Îi dădu chiar o felie de cozonac de pe farfuria ei, trimiţîndu-l la bucătărie, ca s-o mănînce acolo. Savvy, care era simţitor la cel mai mic gest de bunătate, îi iertă din nou toate vorbele urîte din trecut.

În asemenea „zile de furtună", soţul ei venea de la cîmp mai devreme ca de obicei. Se spăla, se bărbierea şi se ducea în odaia în care se afla missis, ca şi cînd ar fi vrut să caute ceva acolo. Şi nu trecea mult şi iată că părinţii lui Tommy începeau din nou să-şi vorbească. Cîtva timp după aceea nu se mai isca nici o ceartă. Ba cei doi albi se porneau chiar pe rîs uneori, iar missis părea întinerită. Seara zăboveau mult la masă, făurind planuri pentru viitor. Amigo primise poruncă să gătească sau să frigă ceva ce-i plăcea domnului — şi porunca venise de la missis. Iar Savvy se bucura împreună cu ei. Ai fi zis că în casă răsărise soarele unei dimineţi senine.

Fiindcă missis îşi dorea de mult un cîine, soţul ei plecă — a doua zi după marea ceartă — cu Tombo, şi cumpără la Lobito un mic foxterier pufos, cu pete albe şi negre. Căţelul avea ochii ageri şi vioi — şi răscoli chiar în prima zi patul doamnei. Dar missis era atît de bucuroasă, încît nici nu-l certă măcar.

Tommy şi Savvy încercaseră mai înainte s-o înduplece să-l ia pe Hule în casă. Dar missis nici nu voi să audă de aşa ceva.

— Cum? Să iau la mine o potaie trăită printre „niggeri", cu sute de purici şi păduchi? Nu, eu vreau un cîine veritabil. Numai un cîine veritabil e un cîine adevărat! Eu vreau un cîine cu pedigriu[1]!

Tommy a trebuit să-i explice în primul rînd prietenului său ce înseamnă „pedigriu". Şi Savvy s-a grăbit să-l întrebe:

— Avem şi tu pedigriu?

La care missis s-a îmbufnat şi a exclamat pe un ton răstit:

— N-ai înţeles nimic! Dar şi cum să înţeleagă aşa ceva un pui de „nigger"?

Soţul ei stătea în pragul uşii şi rîdea.

Dar se părea că missis n-o putea duce multă vreme fără ceartă. După numai cîteva zile, rămînea din nou în pat şi gemea, îl certa pe Amigo, îl făcea cu ou şi cu oţet pe Savvy, ba chiar şi pe Tommy. Cînd soţul ei venea acasă, nu vorbea cu el. Omul o întreba dacă se simte rău.

— Nu vezi? îl repezea ea. Dar ce-ţi pasă ţie de sănătatea mea! Capul ţi-e numai la treburile tale, la cafea, la negrii de pe cîmp. Of!

În asemenea zile, avea şi Savvy multe de zis împotriva ei. Nu-i plăcea că nu se spală cum trebuie, că găseşte la toate nod în papură, că se vaietă şi plînge prea mult. Cel mai rău lucru, însă, era că missis avea sub patul ei o oală. Şi pe aceasta Savvy trebuia s-o deşerte în fiecare zi la latrină. Băiatului îi făcea o scîrbă grozavă, mai ales că în dormitor stăruia acelaşi miros. Şi el nu înţelegea nici în ruptul capului cum de puteau albii să doarmă în condiţiile astea. Acasă, la mătuşa Pulke, nu s-a pomenit nicicînd aşa ceva, şi Savvy ştia că în nici o colibă de negri nu se făceau asemenea lucruri.

A, ba da: capra, în colţul ei! Dar capra e un animal fără minte. Nu poţi învăţa o capră să iasă din colibă şi să-şi facă nevoile în tufiş. Pisicile însă, da, ele sînt deştepte, îşi acoperă murdăria, iar Hule face la fel. Savvy nu putea pricepe de ce albii îşi păstrau

[1] Document care arată genealogia unui animal domestic de rasă. (n.t.).

udul în oală pînă a doua zi. Îl întrebă și pe Tommy. Dar Tommy îi răspunse rîzînd:

— Asta nu-i cine știe ce. La noi în Anglia găsești asemenea lucruri chiar și la cele mai mari hoteluri.

După ce Tommy îi explică prietenului său ce este un hotel, băiatul negru fu și mai indignat:

— Uhu! Albii tare mari porci!

Sir Anthony se hotărî în sfîrșit să plece la noua lui plantație. Se duse mai înainte la missis să-și ia rămas bun. Cînd ieși din casă, trecu pe lîngă soțul ei, îndreptîndu-se spre autocamionul verde. Înainte de a ajunge la el, întoarse încă o dată capul.

— Acum, cumnate — zise — ești stăpîn și poți face aici tot ce pofțești. Nu uita că am notat toate mașinile și uneltele pe care ți le las. Treaba ta cum vei ști să te descurci cu munca oamenilor. Sînt sigur că n-ai de gînd să-mi ceri sfatul. Lucrul cel mai important pentru mine este să-ți plătești arenda la timp și să păstrezi în ordine toate cele de aici. Consumul nu ți-l arendez, dar ți-l las pe Pedro. Nu uita că e salariatul *meu*. Prețurile le stabilesc eu; cui nu-i place, să cumpere la Lobito.

Sir Anthony se apropie de camionul încărcat pînă la refuz cu scule și unelte. La volan se afla un negru necunoscut: Anthony îl adusese de la Lobito. Albul cel mărunțel, cu nasul coroiat, își aprinse o țigară, se așeză în mașină lîngă șoferul negru și făcu încă o dată un semn cu mîna prin fereastra deschisă.

— În magazia de unelte se află vechiul meu Ford, cumnate — îi zise acestuia. La început l-am folosit și eu cum s-a putut. Acum, ce-i drept, e stricat pe ici-colo, dar principalul sînt cauciucurile. Mă rog, ai să vezi tu. Și dacă n-o să fie nimic de făcut, o să poți merge cu căruța trasă de măgar. Hahaha!

Tatăl lui Tommy stătea tăcut în fața ușii, în umbra smochinului sălbatic. Ținea mîinile sale uriașe înfundate în buzunare. Gura îi zvîcnea.

Sir Anthony se aplecă puțin pe fereastră și-i strigă:

— Fă cum te taie capul, cumnate! Ai să vezi unde o să ajungi cu noile tale metode. Poate că n-ar strica

să le spui negrilor, de aci înainte, „domnul meu". Atunci poți fi sigur că vor munci mai bine!

Izbucni din nou într-un hohot de rîs dușmănos, și mașina se puse în mișcare. Tatăl lui Tommy scuipă în urma ei.

În aceeași zi începu mutatul în casa cu stîlpi groși la colțuri. Dar a durat o bună bucată de vreme pînă cînd s-au putut aranja. Erau atît de multe camere, încît n-aveau destule lucruri ca să le mobileze. Sir Anthony le luase pe toate ale lui la noua plantație.

Amigo și băiatul de la spălătorie căpătară o cameră numai pentru ei. Savvy ținea să doarmă și de-aci înainte în coliba lui Tombo și Tanjogo. Zi de zi se bucura că se poate întoarce seara la ei.

Tatăl lui Tommy avea griji mari. La plantație, o seamă de colibe de-ale indigenilor erau goale. Sir Anthony luase cu el și pe negrii cei mai voinici. Arendașul avea acum grabnică nevoie de alți muncitori. Dar de unde să-i ia? Și cum aveau să lucreze negrii la el? Omul era hotărît să fie omenos cu ei — intenția aceasta nu fusese numai o vorbă aruncată în vînt.

Și iată că, după puțin timp, se vădi că negrii nu erau de fel proști și leneși cum susținuse totdeauna Sir Anthony. Tombo muncea cu tragere de inimă și tatăl lui Tommy voi să-l facă logofăt. Dar spătosul negru se împotrivi:

— Tombo muncim totdeauna bine, totdeauna cu drag pentru mister John. Dar Tombo nu putem sta în spate de la prieten și spunem lui: „Mai repede, „nigger" puturos! Mai repede! Mai repede!" Tombo nu vrem îmboldim prieten ca pe bou!

De cînd aflase cine l-a ajutat să primească înapoi banii ce-i fuseseră scăzuți din simbrie pentru roata de rezervă, Tombo gîndea și vorbea numai bine de noul arendaș al plantației. În seara acelei zile se duse fericit, cu Tanjogo și Savvy, la consum, iar Savvy a trebuit să-l ia și pe Tommy. Pedro s-a uitat mai chiondorîș ca oricînd și a suduit într-o limbă necunoscută, dar fără nici un folos. A trebuit să dea tot ce-i cerea Tombo. Și dacă n-ar fi fost Tanjogo de față, Tombo ar fi cumpărat și mai multe lucruri.

Tommy și Savvy primiră de la el o pungă mare cu bomboane, iar tatălui lui Tommy, Tombo voi să-i cumpere o cutie întreagă cu țigări de foi. Dar mister John îl convinse să renunțe la risipa asta și-l sfătui să-și cumpere mai bine o pălărie nouă. Și, pînă la urmă, Tombo așa făcu.

La întoarcere, pe drum spre colibă, Tombo a grăit astfel către Tanjogo și Savvy:

— Eu credem că mister John este alb cumsecade. Nu ca afurisit Cap-de-gaie.

Pe cînd missis se mai îndeletnicea cu aranjarea noii locuințe, soțul ei se duse cu Tombo la marea magazie de unelte de lîngă lanul de bumbac. Deschiseră larg ușa cea mare, ca să poată privi bine rabla de automobil dinăuntru. Mister John oftă, dar Tombo zise voios:

— La mine facem mașină ca nouă pentru mister John. Aducem cauciucuri și tot ce trebuim, de la Lobito. Aducem și vopsea. La mine fost multă vreme mecanic de auto la Lobito.

În dimineața următoare, înhămă măgarul la o cărucioară și porni la drum. Călătoria era anevoioasă, dar după trei zile Tombo se întoarse tot atît de vesel, trecu pe poartă și intră rîzînd în ogradă. Aducea cinci anvelope aproape noi, împreună cu camerele respective. Descărcă un munte întreg de piese unsuroase de fier. Tatăl lui Tommy îl ajută la descărcat, dar după ce se uită bine la cele aduse, se scărpină în cap. Tombo își arătă rîzînd dinții mari, albi.

— Foarte ieftin tot astea! La mine facem mașină ca nouă. Să vedeți!

Și se puse pe treabă — și dă-i cu ciocănitul, cu forjatul, cu sudura și cu suduitul. Tombo trudea pînă seara tîrziu, la lumina lămpii, în șopronul de unelte. Băieții se lungeau și ei sub automobil și se mînjeau cu unsoare, ulei și vopsea. Missis tuna și fulgera. Dar soțul ei, cînd avea puțin timp, îi dădea lui Tombo o mînă de ajutor.

Tatăl lui Tommy era pe picioare înainte ca soarele să răsară deasupra munților din zare. Înjura și el cît îl ținea gura. Ducea amarnic lipsă de sculele pe care Sir Anthony le luase cu el, iar puținii indigeni ce-i rămă-

seseră nu puteau să dovedească toată munca. Mister John trebuia să-i trimită în primul rînd la uscătorie și în sala de dezghiocat, ca să nu i se strice cafeaua coaptă. Între timp, munca la cîmp trebuia să stea pe loc.

După o săptămînă și mai bine, motorul începu să păcăne pentru întîia oară și, două zile mai tîrziu, oamenii împinseră mașina, din șopron, pe aleea îngustă ce ducea în ogradă. Tombo vîrî în botul mașinii o manivelă cît toate zilele și o suci cu toată puterea. Motorul șuieră și vîjîi o clipă, după care începu să meargă. Iar cînd mașina porni prin ogradă, negrii — bărbați, copii și femei — se ținură cu țipete asurzitoare după ea. Tombo era la volan; Savvy și Tommy se așezaseră în fund, lîngă mister John. Iar acesta își flutura acum casca murdară, salutînd-o pe missis. Ea însă clătină doar din cap și plecă de pe verandă, în casă. A doua zi, mister John, Tombo, Tommy și Savvy zugrăviră cu culoare roșie tot ce se putea vopsi la mașină. Seara, cei doi băieți arătau ca niște draci stacojii.

Acum tatăl lui Tommy putea în sfîrșit să dea o raită prin sate. Deplasarea aceasta era necesară nu numai pentru a angaja muncitori, ci și pentru a cumpăra de la indigeni cireșe de cafea, căci în toate satele negrii cultivau arbuști de cafea. Mister John îi spuse deci bătrînului logofăt Kubu ce este de făcut la plantație în zilele următoare și, îndată după aceea, cu Tombo la volan, mașina porni duduind.

Tombo i-a povestit mai tîrziu lui Savvy întîmplările din călătoria aceasta. În sate, negrii au scuturat mai întîi din cap.

— N-avem cafea — ziceau. Și nici la plantație nu putem veni.

Dar Tombo n-a plecat mai departe pînă n-a aflat de ce negrii sînt atît de încăpățînați. Și ce să vezi? N-a trecut mult și au aflat că Sir Anthony a trecut pe acolo cu cîteva zile mai înainte și a băgat spaima în oameni, spunîndu-le că înaltul „soba" din Lobito a poruncit ca toată cafeaua să-i fie dată lui, adică lui Sir Anthony, ca în toți anii. Iar la albul cu părul roșu — le-a spus tot el — să nu se ducă nimeni să lucreze, deoarece nu dă demîncare negrilor.

Atunci să-l fi auzit pe Tombo cum le vorbea! Așa de frumos, încît chiar în primele sate li s-au oferit atît de multe cireșe de cafea, că n-au mai putut cumpăra nimic în celelalte, deoarece mister John nu mai avea bani. Cafeaua pe care o cultivau indigenii în satele lor nu era, ce-i drept, atît de mare ca aceea de pe plantație, dar avea un gust excelent. Negrii se minunară cînd văzură cum îi plătește mister John. Atîția bani n-au primit nicicînd de la Cap-de-gaie. Și totuși nici tatăl lui Tommy nu le-a plătit adevăratul preț. A reușit să tocmească și muncitori, astfel că nu trebuia să se mai teamă de soarta viitoarei sale recolte de cafea. Mister John făgăduiesc oamenilor o simbrie mai mare.

În săptămînile următoare se făcură la plantație o seamă de lucrări. Toate colibele fură dărîmate și se săpă un șanț de scurgere pentru apele murdare. Mister John a trebuit să încheie un împrumut la o bancă din Lobito. Missis se văicărea:

— Vrei să ne înecăm în datorii? Faci prostii gogonate! Pe Anthony nu l-au deranjat colibele — de ce nu te mulțumesc pe tine?

Soțul ei nu se luă însă la harță cu dînsa, ci făcu doar un gest liniștitor:

— O să vezi ce bine o s-o scoatem la capăt. Am avut nevoie de bani acum, căci fără ei nu puteam începe toate astea. Sînt om în putere. Am să muncesc. Poate fi ceva mai frumos decît să vezi cum toate merg din ce în ce mai bine? Singurul lucru care mă necăjește este că sîntem nevoiți să tîrguim la consumul lui Anthony. Prețurile lui sînt din ce în ce mai piperate. Dar deocamdată n-avem încotro. Peste cel mult un an însă, am să mă aprovizionez eu însumi la Lobito. Numai recolta să iasă bine.

Missis oftă. Soțul ei urmă:

— Am să cumpăr plantația și am să construiesc o instalație de apă, pînă în casă! Am și făcut desenul. Iată!

Scoase din buzunarul hainei o hîrtie și o despături pe masă.

— Colo va fi baia noastră, iar de aici conducta va merge la noua spălătorie de lîngă grajd.

Missis îi aruncă o privire întrebătoare. Soțul ei continuă, rîzînd:

— Da, la spălătoria pe care o vom construi pentru negri. Acolo nu vor avea decît să întoarcă robinetul. Femeile vor putea fierbe rufele... Să trăiască și ei ca oamenii. Și o să vezi că plantația noastră va sluji drept model pentru celelalte.

Missis își scuturâ capul:

— Nu cumva ai de gînd să instalezi în fiecare colibă și cîte un closet cu apă curgătoare? Din ce vrei să trăim dacă ai să arunci toți banii pe asemenea tîmpenii? Din ce o să plătești arenda?

— Ai să vezi! răspunse soțul ei cu fața plină de voie bună, ca totdeauna cînd vorbea despre planurile sale.

Lui Savvy îi plăcea mult mai mult la plantație de cînd Cap-de-gaie plecase de acolo. Tombo era și el în fiecare zi în colibă, căci acum nu mai trebuia să se spetească la mlaștină. Mister John se purta bine cu el.

Uneori Savvy găsea chiar timp să învețe din nou cu Tommy. Continua cu sîrguință să pună bani deoparte pentru costumul-marinar. Tombo îi dăruise cincizeci de angolari[1]. Tommy era însă de părere că Savvy va transpira prea tare într-un costum albastru și că ar fi mai bine să-și comande unul alb. Dar Savvy nici nu voia să audă de așa ceva; dorința lui era să aibă un costum întocmai ca acela pe care-l purtau prințișorii din fotografie. Și uneori visa despre el.

Într-un asemenea moment s-a întîmplat ceva înfricoșător.

Savvy fu trezit brusc din somnul cel mai adînc. O femeie răcnea: „Onssa! Onssa!" Savvy nu știa ce înseamnă acest cuvînt; se gîndi în prima clipă la vătaful cel rău, simți totuși groaza din glasul femeii. Tanjogo spuse în șoaptă:

— Leopardul...

Măgarul zbiera în grajd, un ied behăia jalnic. Cineva trecu în goană, cu un felinar, prin ogradă. Hule se re-

[1] Monedă din provincia Angola. (n.t.).

pezi din colibă şi începu să latre ca un turbat. Savvy tremura.

— A fost în coşarul caprelor! strigă cineva.

Tombo ieşi în ogradă. Din toate colibele se iviră bărbaţi. În prag stăteau femeile cu faţa speriată, cu ochii cîrpiţi de somn.

— Onssa! şoptiră cîteva.

Se auzeau ţipete de copii.

Nimeni nu mai putu să doarmă în noaptea aceea. Cîinii zăpăiau. În coşarul caprelor ardeau mai multe felinare. Negrii scoteau animalele moarte sau în agonie.

Savvy tremura lîngă Tanjogo. Leopardul sfîşiase două capre şi toţi iezii. Intrase prin acoperişul stricat şi omorîse dobitoacele numai ca să se îmbete de mirosul sîngelui. În grajdul de alături a zbierat măgarul. Tommy l-a auzit şi l-a trezit pe tatăl său. Dar mister John a venit prea tîrziu: marele leopard tocmai o rupsese la fugă.

În toate colibele pîlpîiau luminiţe. Mamele îşi ţineau copiii lîngă ele, pe aşternut. Şuşoteala n-a contenit pînă în zori. În toate urechile stăruia încă ţipătul: „Onssaaa!"

Spaima rămase o întreagă săptămînă cuibărită în colibe, printre copii şi femei. Noaptea, cînd fîsîia o pisică sau cînd un cîine rîcîia pămîntul, tresăreau din somn cu groază. Dar şi leopardul se mai furişa prin preajma grajdurilor. În dosul colibelor se putea vedea, în nămolul sleit, urma labei lui rotunde.

Într-una din acele zile a venit la plantaţie un străin alb. Trase clopotul de lîngă uşă şi mister John îl pofti de îndată în casă. Missis se spălă mai îndelung decît în alte zile şi puse o rochie pe care Savvy n-o mai văzuse pînă atunci. Amigo primi ordin să facă trei cozonaci, iar lui Savvy i se dădu să îmbrace o pereche de pantaloni albi de la Tommy.

Savvy se minună nevoie mare. Străinul ceru să i se aducă apă la spălătorie şi, timp de o jumătate de ceas, îşi freca trupul uscăţiv cu săpun, perie şi multă apă. Apoi se bărbieri şi, de îndată, arătă mai tînăr. Savvy îl întrebă pe Tommy cine e străinul, dar Tommy nu ştia prea multe — doar că e plantator, că şi-a vîndut ferma

şi că era de trei săptămîni pe drum. Voia să ajungă la Luanda şi să caute de lucru în minele de diamante.

După cină, tatăl lui Tommy şi străinul zăboviră multă vreme la masă, pe verandă. Fumau. Peste ei se întinseseră plase împotriva ţînţarilor. Cei doi stinseră însă şi lumina, ca să nu atragă muscuţe şi fluturi de noapte.

Tommy şedea pe un scăunel. Asculta la cele ce vorbeau bărbaţii. Missis a vrut să-l trimită la culcare, dar el a rugat-o să-l mai lase puţin. Aşa că missis s-a retras singură. Mai înainte i-a spus lui Savvy să aştepte în odaie, ca să-i poată servi pe cei doi domni dacă ar cere ceva demîncare sau de băut.

Savvy era obosit, dar nu se cădea să adoarmă. Cîteodată făcea cîţiva paşi. Apoi se aşeza din nou. Amigo, în bucătărie, fluiera. Nici el nu se dusese încă la culcare. Missis stinse lumina în dormitor. Pe ziua de azi nu s-a certat cu nimeni.

Savvy începu să se joace cu Foxy. Dar căţelul se sătură repede şi plecă. Mirosi pantalonul străinului şi se aşeză apoi lîngă Tommy. Dar nu zăbovi nici acolo prea mult, căci fumul de ţigară îl ustura la ochi ; o întinse de-a lungul verandei şi se culcă pe podea, la o distanţă respectabilă de cei doi fumători. Întinse labele din faţă şi-şi propti capul pe ele. Savvy îl vedea de la locul său şi mare poftă ar fi avut să se ducă la el şi să-l mîngîie iarăşi. Dar n-o făcu. Tatăl lui Tommy, poate chiar şi străinul, l-ar fi întrebat ce vrea şi, fără doar şi poate, şi-ar fi bătut joc de el.

Savvy auzea ce discută. Mister John vorbise de planurile sale. Străinul glăsui :

— Sînt de zece ani aici. Am avut şi eu o plantaţie, ceva mai la sud. Da, tot de cafea. Dar pentru asta îţi trebuie bani, mulţi bani, altfel n-o scoţi la capăt. E o luptă fără preget — crede-mă — o luptă josnică, scîrboasă. Eu unul n-am putut-o duce la bun sfîrşit.

— Ai fost lovit de multe nenorociri. Dar eu nu-mi pot închipui alt fel de viaţă. Vreau să fiu fermier, agricultor ! Să stau pe pămîntul meu, să clădesc, să semăn, să sădesc — dar să şi recoltez, firește.

Şi tatăl lui Tommy rîse abia auzit.

— Ehei! ripostă străinul. Cu năzuința dumitale de a fi agricultor n-o să faci nici o brînză. Aici trebuie să fii om de afaceri, fabricant. Aici se consideră că-i o adevărată ruşine dacă vrei să munceşti. Nu te cunosc decît de puţinc ceasuri şi nu mă priveşte ce ai de gînd să faci. Mă bucur totuşi că am găsit un compatriot. Şi află că la fel cu dumneata am gîndit şi eu. Dar tocmai de aceea nu m-am putut menţine.

— Eu am s-o scot la capăt!

— Ţi-o doresc din toată inima. Dar ai să vezi. Dacă vrei să trăieşti — să trăieşti cumsecade — trebuie să vinzi ieftin, căci altfel rămîi cu marfa în magazie. Ascultă-mă pe mine: dacă vei da negrilor dumitale o leafă ca lumea şi nu-i vei stoarce pînă la ultima picătură, n-o să poţi vinde marfa la preţ mic. Ăsta-i adevărul! Iar dacă vrei să fii om de omenie, s-a zis cu dumneata! Afară doar dacă ai o avere fabuloasă, astfel ca pierderile să te lase cu desăvîrşire rece.

— Sînt sănătos! glăsui mister John. O să muncesc.

— Ei, dacă aş putea să te încurajez! Dar ar însemna să te mint. Ceilalţi plantatori n-au să se sinchisească nici atîtica de frumosul dumitale exemplu de omenie. Vor încerca doar să te strivcască, să înlăture concurenţa dumitale de pe piaţă. Am descoperit ce-i frămîntă pe oamenii de aici din colonii. Tot ce-i preocupă sînt banii. Banii, banii şi iar banii! Cine vrea să facă treabă aici, trebuie să devină fiară, leopard! Şi leoparzi, dragă doamne, sînt cu duiumul prin părţile astea!

După o lungă pauză, străinul vorbi din nou:

— Nimeni nu te întreabă aici cum cîştigi banii; totul e să-i ai. Atunci eşti privit ca om. Crede-mă: ăsta e sistemul! Un sistem greşit, neomenos! Ah, dacă ar putea fi zdrobit! Ce bine ar fi! Dar văd că am început să te indispun. Iartă-mă, te rog!

Străinul îşi aprinse o nouă ţigară. Tatăl lui Tommy tăcea. Savvy îl vedea ca printr-o ceaţă. Era noapte. Cerul se boltea senin şi cu mii de stele. Din colibele negrilor se prelingeau în ogradă dîre pîlpîitoare de lumină. Greierii lărmuiau. O pasăre croncăni în tufele din depărtare.

— Şi ce-ai de gînd să faci acum? întrebă tatăl lui Tommy cu glasul scăzut.

— Să plec la minele de diamante. Am aflat că la Dondo se pot cîştiga bănişori serioşi. Trebuie să mă înregistrez însă mai întîi la Luanda. Am încă multe leghe de străbătut.

— Pînă la Lobito te duc eu. Automobilul, ce-i drept, nu e nici nou şi nici frumos, dar de umblat umblă. De acolo poţi să pleci cu vaporul.

— Cu vaporul? Ca fochist? făcu omul rîzînd cu amărăciune, după care zise: O să mă mai gîndesc. Ideea nu-i chiar atît de rea.

Se aşternu o linişte adîncă.

— Şi la noi a fost un leopard — zise deodată Tommy.

Străinul întoarse capul şi se uită la băiat.

— Serios? întrebă.

Tommy îi istorisi tot ce ştia despre întîmplarea aceea. Savvy trase cu urechea. Asta îl interesa.

— Mi-a omorît toate animalele de care dispuneam, în afară de măgar — întregi tatăl lui Tommy.

— Spurcate, jivinele astea! cuvîntă străinul. Nu poţi să dai ochii cu ele şi sînt totuşi mereu prezente. În decurs de zece ani, numai de două ori am văzut un leopard. La Dembos, ţinut mare cu plantaţii de cafea, au atacat pînă şi femei de indigeni. A fost o adevărată pacoste.

— Aţi împuşcat vreunul? întrebă Tommy.

— Doi — răspunse străinul.

Lui Savvy îi veni să dea fuga, ca să-l mai vadă o dată pe străin, acum că ştia că a împuşcat pantere. Omul tăcu din nou, iar tatăl lui Tommy părea a se gîndi la cele spuse de străin. Tommy îşi drese de cîteva ori glasul, ca şi cum ar fi vrut să-l îndemne pe musafir să povestească mai multe. Din cînd în cînd, ţigările punctau întunericul cu gămăliile lor de foc. Se lăsă o tăcere atît de adîncă, încît Savvy aţipi.

Deodată tresări. Se uită pe fereastra deschisă şi văzu, la o depărtare de nici cinci paşi, o umbră uriaşă pe parmaclîcul verandei. Ceva, acolo, rîcîia şi fîsîia. Într-o miime de secundă Savvy zări scăpărînd două lumini

verzui, ațintite asupră-i. Umbra... umbra încovoiată, ghemuită...! Cu un singur salt, Savvy fu pe picioare.

Cățelul chelălăi scurt, apoi glăsciorul i se curmă. Nici un scîncet, nimic! Peste balustrada verandei se furișă o lighioană mare, neagră, și se mistui în noapte. Trosniră tufișuri, foșniră frunze, fîșîiră ierburi. Tăcere.

Abia acum izbuti Savvy să strige și dete fuga la cei doi bărbați. De spaimă, hohotea.

— Ei, fir-ar al dracului! zise străinul. Ăsta a fost leopard, negreșit!

Tatăl lui Tommy străbătu veranda pînă la celălalt capăt. Acolo se opri și se aplecă.

— Sărăcan de tine! zise încet.

Străinul făcu lumină. Băieții se apropiară de mister John.

Dușumeaua era goală.

— Foxy! șopti Tommy plîngînd.

Savvy începu și el să plîngă.

O „SAFARI"

Străinul se numea Scout și rămase trei zile la plantație. Cînd plecă cu tatăl lui Tommy la Lobito, ai fi zis că în mașină sînt doi vechi prieteni. Și totuși, cu trei zile înainte, nici unul nu știuse de existența celuilalt. Scout voia să încerce la Lobito să ajungă în capitală, la Luanda.

Cei doi bărbați nu schimbau aproape nici o vorbă. Se uitau la Tombo din fața volanului sau la ținutul din jur. Fiecare își depăna propriile gînduri.

— Nu trebuie să te grăbești — îi spuse lui Tombo tatăl lui Tommy.

La Lobito au mai zăbovit într-o bodegă, la o sticlă de vin. Nu știau ce să-și spună și totuși nici unul nu se îndura să se ridice cel dintîi și să-și ia rămas bun de la celălalt.

„Nu e mai bătrîn decît mine — gîndi tatăl lui Tommy — și totuși a și trecut prin toate greutățile. Face impresia unui om pentru care nu mai există nici un secret."

În cele trei zile cît l-a găzduit pe Scout, și-a dat seama că noul său cunoscut avea dreptate. Era de ajuns să se gîndească la Sir Anthony, ca să știe că și acesta făcea parte din rîndul oamenilor pe care îi interesau numai banii, nu munca, nu pămîntul, nu oamenii. Își aminti încercarea lui Sir Anthony de a-l ponegri în ochii negrilor și de a-i intimida pe aceștia.

Da, Scout avea dreptate: va trebui să dea o luptă josnică, scîrboasă. Dar ce însemnătate avea asta? Putea oare să lase în voia soartei plantația, pămîntul, oamenii? Nu, de așa ceva nu era în stare tatăl lui Tommy. Trebuia, vrînd-nevrînd, să primească lupta — și era hotărît să n-o piardă. Voia să muncească, să-și pună toate puterile în muncă, și să fie om de omenie. Da, asta avea de gînd, orice s-ar întîmpla.

Şi, în cele din urmă, cei doi bărbaţi îşi strînseră mîna.

— Rămîi la mine — spuse tatăl lui Tommy. Împreună, vom realiza mult mai mult.

Dar Scout scutură din cap :

— Nu, nu vreau să mă mai întorc. Trebuie să-mi urmez calea. Poate să ne mai întîlnim cîndva... în minele de diamante. Mi-ar face multă plăcere, şi totuşi... — se întrerupse zîmbind — îţi doresc mai mult noroc decît am avut eu.

Tatăl lui Tommy se duse apoi să-şi vadă soţia. Medicul din Lobito o luase la el pentru cîteva zile, ca s-o examineze şi s-o observe mai temeinic. Moartea căţelului fusese pentru ea o grea lovitură.

Cei doi băieţi nu ştiau nimic despre cele ce gîndea plantatorul. Stăteau acum în faţa grajdului, la poarta căruia era întinsă blana leopardului. Străinul şi tatăl lui Tommy l-au împuşcat noaptea trecută, în pădure, lîngă gîrlă. Numai Tombo i-a însoţit, ca unul care cunoştea ţinutul ca-n palmă. Ceilalţi negri aveau o frică năprasnică de leopard, deoarece credeau că într-însul sălăşluieşte duhul unei puternice căpetenii. Femeile negrilor nu cutezau să atingă nici măcar blana tîlharului mort.

Savvy îl scuipă pe coadă.

— La tine eşti pui de căţea împuţită ! huli el blana. La tine mîncăm Foxy, bun şi blînd micuţ Foxy. La tine... la tine...

Căuta un cuvînt de blestem, destul de tare ca să ucidă şi duhul rău al fiarei. Căci băieţelul negru era şi el superstiţios.

— E mort de mult — glăsui Tommy. Pa l-a împuşcat cu un glonţ mic de tot.

Şi-i arătă lui Savvy cele două găuri din partea stîngă a pieptului.

— O gaură a făcut-o pa, iar pe cealaltă mister Scout. Pa spune că mister Scout e un mare vînător. A împuşcat şi lei, şi bivoli sălbatici. Am citit în „Ciorap de piele" că „scout" înseamnă cercetaş, iscoadă. Un „scout" ştie

totul. El găseşte totdeauna drumul cel bun. O fi cumva şi mister Scout un asemenea cercetaş?

Savvy nu-i putu răspunde.

— Haidem în coliba noastră — urmă Tommy. Ma nu-i acasă. Pa e plecat.

— Bine. Tu arătăm la mine poze din carte. Tu citim tare la mine din carte.

— Trebuie să începem din nou cu învăţătura. Văd că tot stricat vorbeşti.

— Aaa, peste puţin la mine vorbim mai bine. Dar acum tu citim tare poveste. Pe urmă facem învăţătură, multă învăţătură.

Savvy vîrî repede încălţămintea necurăţată într-un dulap vechi; voia s-o lustruiască seara. Apoi îl strigă pe Hule şi o întinseră la drum.

Ajunşi în colibă, căutară o carte cu poveşti vînătoreşti. Tommy cotrobăi printre numeroasele sale fascicole ţipător-colorate şi începu să citească despre o palpitantă „safari" de vînătoare:

— „...dar marele vînător, care n-a greşit niciodată ţinta, simţi de astă dată, uitîndu-se în ochii înfricoşători ai leului: „Sînt pierdut! Glonţul meu nu i-a pătruns în inimă!" Smulse de la cingătoare cuţitul său aprig şi ascuţit... Nu se gîndise însă la fidelitatea nobilei căpetenii. În clipa cînd namila de leu, cu un urlet ca de tunet, care făcea să îngheţe sîngele în vinele oricărei vieţuitoare, se săltă cu înverşunare de la pămînt, repezind labele-i uriaşe cu gheare ascuţite către Wilson, Konga-Konga, sfidînd moartea, se năpusti cu sulița asupra bestiei. Şi oţelul ucigător o nimeri drept în inimă, iar sulița străbătu tot corpul vînjos al regelui animalelor. „Mi-ai salvat viaţa", cuvîntă Wilson..."

În acest loc, Tommy se opri din citit şi-i arătă lui Savvy o ilustraţie. Ea înfăţişa pe căpetenie cu sulița întinsă, în clipa cînd leul tocmai se arunca într-însa. Savvy privi cu ochii mari, scînteietori. Tommy îi explică totul.

— Trebuie să pornim şi noi într-o „safari" — ziseapoi. Eu sînt vînătorul alb şi tu eşti căpetenia.

— Da, la mine căpetenia!

— Nu „la mine". „Eu" se zice! „Eu"! îl îndreptă Tommy.

— Nu începem tu acum cu şcoala! Şcoala facem mîine, altă săptămînă. Atunci la mine vorbim ca englezi albi!

Băieţii îşi ascuţiră săgeţile, căci dacă voiau să vîneze un leu sau un leopard, armele trebuiau să fie tăioase. Savvy cercetă tăişul briceagului său. Apoi băieţii îşi ciopliră două ciomege, care aveau să le ţină loc de puşti.

— Tu mai ai nevoie şi de o suliţă — zise Tommy. Trebuie să străpungi leul după ce eu l-am rănit şi el se aruncă asupra mea.

Dar Savvy n-avea poftă să-şi cioplească o suliţă. Avea şi aşa destule de cărat.

— La mine omorîm leu cu briceagul, uite aşa! zise el, străpungînd aerul cu lama briceagului.

Hule sărea în jurul băieţilor, lătrînd ca un zănatic. Abia putea aştepta plecarea în expediţie.

După-amiaza era destul de înaintată, dar băieţii nu ţinură seamă de lucrul acesta. Prin iarba-elefantului, atît de înaltă încît le trecea mai sus de capete, îşi croiră drum pînă jos la gîrlă, aproape de pădurea întunecoasă. Niciodată pînă atunci n-au pătruns mai adînc într-însa.

— Ai auzit? făcu deodată Tommy.

Băieţii se opriră şi traseră cu urechea. Pînă şi Hule amuţi.

— Tooooommiiiii!

Băieţii se uitară unul la altul.

— Ăsta-i pa! zise Tommy.

Cei doi vînători de fiare sălbatice îşi chemară repede cîinele, făcură calea întoarsă şi-şi duseră armele în ascunzătoare.

— Pornim mîine dimineaţă, cînd pa e la cîmp — propuse Tommy. Avem atunci o zi întreagă înaintea noastră.

Savvy încuviinţă. Se temea doar ca nu cumva să se fi înapoiat şi missis.

A doua zi, băieţii nu putură să pornească atît de devreme cum ar fi dorit. Mister John plecă tîrziu, şi nu la cîmp, ci la Lobito, cu maşina condusă de Tombo. Se duceau s-o aducă pe missis. Dar pînă seara n-aveau să fie înapoi.

Băieții își luară armele din colibă și porniră la drum prin tînăra iarbă înaltă.

— Te-a văzut cineva? întrebă Tommy.

— La mine nu știm. De ce?

— Cum poți să mai întrebi? Trebuie să-i facem pe urmăritori să ne piardă urma.

— Care măritori?

— Urmăritori! strigă Tommy enervat. Ai uitat că sîntem fugari?

Savvy se uită pieziș la prietenul său. Uneori i se părea că Tommy are în cap un vierme care-i mănîncă mintea. „Ce tot îndrugă!" își zise.

— Trebuie să facem un cîrlig. Vino! rosti Tommy. Și o apucă brusc în altă direcție. Savvy era curios să știe la ce cîrlig se gîndește prietenul său.

— Cîrlig de prins pește? întrebă.

De data asta avu Tommy impresia că în capul lui Savvy s-a deranjat ceva.

— Trebuie să facem un arc! strigă el.

— Pentru ce? La noi avem arc. Eu făcut ieri săgeți buluc.

Tommy scoase un geamăt:

— Trebuie să facem un ocol, frate, ca să-i zăpăcim pe urmăritorii noștri!

Savvy nu mai întrebă nimic. Merse tăcut în spatele prietenului său. Hule, care o zbughea mereu înainte, se întorcea din cînd în cînd la băieți.

De pe clina dealului puteau să vadă satul de negri de pe celălalt mal al apei. Pe cărarea ce ducea la plantație pășea o băbuță gîrbovă și o fetiță mică.

— Vine Mokkli! zise Tommy.

— Venim și Kovokata. Kovokata acum nu mai avem frică. Onssa plecat, Cap-de-gaie plecat...

— Trebuie să ne ascundem ca să nu ne vadă. Sînt iscoade dușmane.

Cu glasul înăbușit, Tommy îl strigă pe Hule. Băieții se pitiră în iarbă.

După cîtva timp începură însă să se plictisească în poziția asta. Ținură o scurtă consfătuire și hotărîră să considere cele două iscoade drept neprimejdioase. Cu

strigăte sălbatice se avîntară spre gîrlă. Căci situaţia luase fulgerător altă înfăţişare.

Un pîlc de Pici-Roşii din tribul duşman al comanchilor — pînă şi Savvy cunoştea acum, din cărţi, numele celor mai primejdioase căpetenii ale lor — poposea în tufărişul de pe malul apei. Erau bineînţeles în număr mult mai mare decît ei doi, dar nişte bărbaţi neînfricaţi ca Tom-Tom şi Savvito nu se speriau de aşa ceva. Cît ai clipi, izgoniră pe duşmani. De fapt, nu fuseseră decît nişte paşnice bibilici.

Azi băieţii nu trecură gîrla prin vad, ca de obicei. Azi se aflau în expediţie. Azi totul trebuia să fie plin de primejdii.

Îşi scoaseră cămăşile şi pantalonii, făcură o legăturică din ele şi o purtară, împreună cu armele, deasupra capului.

— Ca să fim mai siguri, ne legăm cu un lasso — zise Tommy, desfăcînd legăturica sa.

Scoase o sfoară din buzunarul pantalonilor. Savvy înnodă apoi de ea o coardă de undiţă; un capăt şi-l legă de burtă şi intră cel dintîi în gîrlă.

— Apele sînt repezi şi se prăvălesc peste steiuri. Dar căpetenia înaintează cu bărbăţie prin şuvoiul năvalnic! glăsui Tommy, ca şi cînd ar fi citit dintr-o carte.

Căpetenia ajunse cu bine pe celălalt mal şi-şi şterse cu un şomoiog de iarbă nămolul de pe picioare. Vînătorul alb Tom-Tom îl urmă. El trecu gîrla în alt loc, unde apa îi ajungea pînă la gît. Căpetenia şi vestitul vînător alb se jucară o bucată de vreme de-a prinselea, ca să se zvînte, şi porniră apoi mai departe. Hule plescăia voios prin apa mică; nu înţelesese încă, pare-se, ce treabă serioasă este o „safari".

Peste puţin, băieţii ajunseră la pădurea umbroasă. O potecă îngustă se strecura de-a lungul malului prin hăţiş. Păsări se înălţară din tufişuri, bătînd speriate din aripi. Păianjeni uriaşi întinseseră pînze de un metru sau mai mult. Fluturi se legănau ameţiţi pe lîngă florile în zeci de culori. Muşte şi ţînţari bîzîiau şi înţepau.

Apoi poteca se îngustă şi mai tare, iar copacii, cu trunchiurile lor netede, de culoare deschisă, începură să se înghesuie tot mai strîns unii într-alţii. Liane se

căţărau şi se încîlceau prin rămurişuri ; rădăcini aeriene spînzurau de sus ca nişte frînghii groase. Adeseori Tommy se oprea locului, minunîndu-se de cele ce vedea.

Soarele ardea în creştet, deasupra coroanelor copacilor ; jos, pe pămîntul pădurii seculare, băieţii păşeau ca prin umbra unei înserări verzi. Numai dinspre gîrlă străbătea în sihlă o lumină albăstrie, de zi. Uneori, ca prin nişte ferestruici înguste, se povîrneau din cer, subţiri, raze oable de soare. Muşte scînteiau în lumina albă. Sus, în vălmăşagul de crengi, se căţărau maimuţe, zbenguindu-se. Frunze şi ramuri picau uneori din vîrf.

Hule n-o mai lua înainte. Se ţinea cît mai aproape de picioarele băieţilor. Nici de lătrat nu mai lătra. Băieţii uitaseră de ceas şi timp.

Mergeau mai departe, tot mai departe. Măcar că nu era atît de cald ca în savana pîrjolită de soare, sudoarea le curgea şiroaie pe tot corpul. Cămăşile li se lipiseră de trup. Pielea îi ustura. Pe unele fire umede, tăioase, de iarbă, se aflau lipitori. În mers, băieţii le agăţau fără să-şi dea seama, şi-i simţeau pe micii vampiri numai în clipa cînd începea să-i doară locul atins. Nu le puteau desprinde însă decît ajutîndu-se unul pe altul, dar anumite lipitori erau atît de adînc înfipte în carne, încît trebuiau să le rupă capul. Rănile rămase usturau.

Tăunii îi muşcau atît de aprig, că sîngele se prelingea în mici şiroaie. Hule scheuna. Băieţii nu mai vorbeau aproape de loc. Zvîrleau cu braţele în jur, dar ţînţarii nu puteau fi alungaţi. Sfîrîiau deasupra capetelor, puzderie.

Deodată drumul păru a se curma. Cîteva trunchiuri uriaşe, tăiate de la rădăcină, zăceau în hăţiş. Soarele bătea orbitor în rarişte. Băieţii răsuflară uşuraţi, dîndu-şi seama ce i-a făcut să se simtă atît de copleşiţi pînă atunci : întunericul din pădure.

Totuşi nu putură să se oprească acolo. Luminişul era năpădit de mărăcini şi de urzici uriaşe. Tommy îşi trase jos mînecile suflecate. Savvy umbla desculţ. Dădea la o parte, cu băţul, ciulinii din faţa sa, uitîndu-se în jos înaintea fiecărui pas.

Apoi voiră să se caţere peste una din tulpinile din iarbă. Dar în momentul cînd Tommy puse piciorul pe

ea, lemnul se făcu pulbere și băiatul se prăbuși pînă peste genunchi într-un morman de rumeguș cafeniu, în care mișunau viermi grași. Savvy îl ajută să iasă.

De acolo nu mai era drum înainte. Băieții se strecurară prin tufișuri. Dar încă se mai aflau în luminiș. Unde a rămas gîrla? Unde era poteca pe care au mers pînă atunci? Își dădură seama că s-au rătăcit.

— Trebuie s-o luăm pe urmele pe care le-am lăsat la venire — zise Tommy.

Dar ele erau atît de încîlcite, încît nu le fură de nici un folos.

— Tu foarte liniștit acum — zise Savvy. La mine tragem cu urechea.

Hule chelălăi.

— Și tu foarte liniștit, cîine prost!

Savvy se ghemui la pămînt și ascultă cu atenție. Tommy se cinchi și el în iarbă. Și deodată auziră un ușor plescăit și gîlgîit.

— Gîrla să fie? întrebă Tommy.

Savvy dădu din cap. Băieții se ridicară de la pămînt. Tommy voi să dea o fugă pînă la apă, dar Savvy îl opri:

— La noi luăm pe altă parte. La gîrlă mult țînțari, nu știi? Luăm pe altă parte. Curînd vedem munți, vedem soare. Vedem poate plantație.

Savvy deveni deodată călăuză și Tommy nu se împotrivi. Se minună doar de prietenul său negru.

— De ce te-ai ghemuit ca să asculți? îl întrebă.

— Ascultăm tu acum — îl îndemnă Savvy.

— Nu mai aud nimic! exclamă Tommy speriat. Aud numai țipete de păsări.

— Ascultăm tu iarăși din iarbă!

— Da, măi! Acum aud lămurit de tot. Cum se face?

Savvy ridică din umeri.

— La mine nu...

Se întrerupse.

— Eu nu știm.

Tommy își privi prietenul și, rîzînd din toată inima, îi spuse:

— Știi multe!

— Aa! făcu Savvy. Să mergem. Vino.

Dar după numai cîțiva pași Tommy se opri din nou :
— Uite colo !

Savvy își îndreptă privirea spre locul arătat de prietenul său, cu toate că mai văzuse de astea. Pentru Tommy era însă o adevărată minunăție. În frunzișul unui mare copac înfloreau, pînă la pămînt, nenumărate orhidee albe, ca niște lumini aprinse.

— Aș vrea o floare de colo ! zise Tommy, gata să se repeadă, dar Savvy îl țintui locului :

— Tu rămînem aici ! Altfel la tine iarăși rătăcim. Floare aia duhnim ca hoit.

Lui Tommy nu-i veni să creadă :

— Dar sînt așa frumoase !

— Duhnim ca maimuță moartă cinci zile. Vino acum la soare.

Tommy îl urmă pe Savvy.

Se lăsă din nou întuneric în jurul băieților. Acum își croiau drum prin huceaguri dese. Spinii le sfîșiau îmbrăcămintea. Mai întîi se ferfeniți cămașa lui Tommy. Ghimpii le vrîstau pielea cu zgîrieturi.

În sfîrșit, se făcu mai multă lumină. Băieții suiră o costișă. Și îndată după aceea năvăli peste ei, dintre frunze, lumina vie a soarelui.

Hule începu să latre de bucurie și o luă razna înainte. Tommy după el. Savvy, însă, nu-și iuți pasul. Băgase adineauri de seamă că Tommy se speriase mai tare decît dînsul. De aceea se străduí acum să meargă încet.

Suiră gîfîind panta coastei pînă cînd putură cuprinde cu privirea întreaga pădure. Și ce se mai minunară acum ! Pădurea nu era mare de loc. Acoperea doar curmătura gîrlei. Și se strecura printre dealuri ca un vierme uriaș.

Arborii singuratici începură să arunce umbre lungi. Băieții nu și-au dat seama cum s-au scurs ceasurile. Au umblat mult prin pădurea întunecată. Ochii lor uluiți au zărit peste tot lucruri necunoscute. Abia acum se dumeriră cît de mult s-au îndepărtat de plantație.

— Mi-e foame — zise Tommy. Mi se pare că ar fi timpul să ne înapoiem. Crezi că ridicătura de colo e dealul nostru ?

Dealurile semănau unele cu altele. Pînă cînd nu vor vedea plantația, nu puteau spune nimic precis.

Savvy își deschise traista. Avea înăuntru două felii de mămăligă prăjită. Tommy adusese cu el o franzelă mică și o sticlă cu ceai. Își împărțiră merindele.

Hule începu să sară la băieți. Fiecare îi zvîrli cîte o bucată de pîine. Bananele le mîncaseră încă înainte de a porni în „safari", de cum trecuseră de lanul de cafea. Savvy spusese:

— La mine mai bine ducem bananas [1] în burtă decît în traistă!

Mestecînd, porniră spre casă. N-au împușcat nimic: nici un leu, nici o panteră. Lucrurile s-au desfășurat cu totul altfel de cum era scris în cărțile lui Tommy. Îi dureau picioarele. Pușlile deveniră din nou bețe obișnuite, de care se sprijincau în mers.

Suiau și coborau dealuri. Soarele se plecă spre asfințit, orbindu-i. Ajunseră astfel într-o vîlcea. Pietre mari o acopereau, claic peste grămadă. Erau fierbinți de arșița zilei. Bălării se întindeau peste tot.

— Uite un tufiș sălbatic de cafea!

Tommy dădu fuga într-acolo și culese cireșele-i roșii-purpurii.

— Uite și fructe cu boabe bune de mîncat.

Se lăsă pe vine. Dar deodată scoase un strigăt îngrozit:

— Șarpele!

Cafeniu, șarpele stătea băț în fața băiatului care nu îndrăznea să facă nici o mișcare. Savvy se repezi într-acolo, dar nu mai sosi la timp. Șarpele se năpustise cu tot trupul înainte, spintecînd aerul ca un bici. Mai înainte ca Savvy să-l poată lovi, el își și înfipsese colții în mîna lui Tommy. Dar după aceea șarpele se prăvăli, neputincios, zvîcnind printre bolovani. Savvy îl mai trăsni o dată cu ciomagul. Și apoi, la repezeală, îi tăie capul.

Tommy sta ghemuit în același loc.

— Ochii! Ochii mei! gemu el, ducîndu-și un braț peste față.

[1] Banane. (În limba engleză în original). (n.t.).

Savvy nu se sinchisi de ochi, ci luă mîna muşcată. În buricul de la capătul de jos al degetului mare erau patru împunsături, două mari într-o parte şi două mai mici în partea cealaltă.

— Asta şarpe-scuipător! zise Savvy cu glasul scăzut.

Tommy auzi tremurul din glasul prietenului, şi dacă în clipa aceea ochii săi n-ar fi fost orbiţi, ar fi văzut că Savvy devenise cenuşiu la faţă.

— La tine tăiem la mînă cu briceag. Tu nu strigăm, Tommy! Nu strigăm! Da?

— Dar nu mai văd nimic! Ce-i cu ochii mei, Savvy?

Savvy şterse de pantaloni limba briceagului şi o trecu apoi printre buze. Toţi negrii făceau aşa; Savvy i-a văzut de multe ori.

— Asta cu ochii nu prea mult rău. Mîine tu iarăşi vedem. Dar mîna rău de tot! Repede! Repede! Eu tăiem acum! La tine stăm foarte liniştit, Tommy! La tine nu ţipăm, hm?

Tommy scutură din cap.

— Taie! spuse printre dinţi, abia auzit.

Cînd simţi cuţitul în carne, îşi muşcă buzele. Simţi în gură gust de sînge şi gemu. Nu putea să vadă cum îi zvîcneşte mîna, dar era mai bine că nu vedea. Durerea îi fulgeră tot trupul, pînă la inimă.

Savvy supse sîngele din rana adîncă. Apoi îl scuipă în iarbă şi supse din nou. Sugea şi scuipa, sugea şi scuipa.

Tommy scrîşnea din dinţi. Lacrimi i se rostogoleau pe obraz. Dar nu ţipa.

Savvy luă o piatră mică şi o apăsă pe vîna groasă din îndoitura braţului. Apoi legă rana cu batista lui Tommy. Cu ajutorul unui beţişor, o strînse cît putu de tare. Braţul şi mîna se făcură stacojii.

Degetele de copil ale lui Savvy se mişcau cu înfrigurare; înnodă o eşarfă de încheietura mîinii lui Tommy, trecîndu-i apoi sfoara după ceafă.

— Tu venim acum, Tommy. La noi mergem iute-iute.

— Dar nu mai văd! Savvy, ce e asta?

— Şarpe stropim la tine otravă în ochi. Tu nu putem vedea o zi. Dar asta nu mare rău.

— Dar ce e rău?

Savvy nu-i răspunse. Între cei doi băieți se așternu tăcere. Iar Tommy, care era ca și orb, nu văzu lacrimile din ochii lui Savvy. Hule gîfîia de sete.

— Nici asta nu mare rău — zise Savvy după un răstimp. La mine supt otrava și sînge rău din mînă — și asta mult bine.

Tommy se lăsă condus de prietenul său. Se poticnea adesea. Savvy îi spunea, de cîte ori era nevoie, cînd să se dea la o parte sau cînd să se suie pe un pietroi din drum. Înaintau foarte încet. Soarele cobora tot mai repede spre asfințit. Hule trăgea după el șarpele mort.

Tommy plîngea. În braț, durerea îl hăcuia, iar ochii îi ardeau de parcă ar fi avut foc într-înșii.

— Mai e mult de mers, Savvy?

— La mine vedem deal de la noi. La mine vedem cîmp de cafea. Încă numai un ceas.

Brațul lui Tommy se umfla tot mai tare. Sudoarea îi broboneа fruntea. Deodată se aplecă într-o parte și vomită. În fața lor, departe, soarele se vedea scăpărînd printre firele înalte de iarba-elefantului.

Băieții ajunseră, tîrîș-grăpiș, în vîrful colinei următoare. De aici Savvy putea să vadă atît plantația cît și satul Katongala de pe malul gîrlei. Satul era mai aproape.

— Eu acum dăm fuga la bătrîna Kovokata. Tu rămînem aici. Asta mai bine pentru mîna ta. Hule rămînem și el aici. Eu chemăm cu fluier — uite-așa.

Luă fluierul cu tril, primit de la timonierul de pe vapor, și fluieră încet. Cîinele își ciuli urechile.

— Bun, bun! Tu rămînem cu Tommy.

Hule scheună.

Tommy nu se împotrivi. Era bucuros că poate să se întindă pe jos, în iarbă. Picioarele îi erau grele și țepene ca niște butuci. Cîinele se lungi lîngă el. Tommy îl căută și-l pipăi cu mîna sănătoasă.

Savvy își luă repede ciomagul și briceagul — și pe-aci ți-e drumul! În fața lui, cerul, roșu ca para focului, ardea; în urma lui, însă, noaptea venea grăbită cu zăbranicele-i negre. Din văi suiau umbre. Savvy alerga și cînta încetișor toată vremea.

„Mereu în ritm, mereu în ritm, căci fără ritm nu se poate alerga!"

În satul din zare ardea un foc. Era ca un far ce arăta drumul. Tot mai întunecoşi deveneau pomii ce răsăreau din iarba înaltă. Crengile lor păreau nişte braţe uriaşe. Păsări întîrziate zburau spre copacii unde-şi aveau sălaşul de noapte. Deasupra văii trecu, bătînd din aripi, un cîrd de lilieci. Licurici sclipeau în bălării.

Savvy fugea.

Deodată, drept în faţa lui, zări doi ochi sticlind în iarbă. Ca un şuvoi de apă rece îi alunecă un fior de-a lungul spinării. Băiatul îşi încetini fuga, cu ochii aţintiţi la cele două luminiţe. Deveneau tot mai mari. Savvy intră cu un picior într-o groapă. De spaimă, scoase un strigăt înăbuşit. În faţa lui foşni ceva. Ochii pieriră. O pasăre-rinocer gînguri pe-aproape.

Savvy îşi înteţi fuga. Inima îi bătea năvalnic. Deodată se pomeni într-o curmătură. Lumina din faţă fu înghiţită de arbori înalţi. O pasăre mare trecu pe deasupra lui, tăcută ca o umbră. Un şacal urlă. Savvy fugi mai departe, fără oprire.

Din nou sticliră ochi în tufişuri. Gata! S-au dus! Savvy sui în goană o coastă de deal. Deodată văzu iarăşi lumina roşie din sat. Crescuse între timp.

La fiecare pas, Savvy simţea o împunsătură dureroasă în partea stîngă a trupului. Se prăbuşi şi rămase ţintuit. Îl podidiră lacrimile:

— Tommy! Tommy!

Un animal sări de la pămînt, drept în faţa lui. Nu era decît un iepure.

Savvy fugi mai departe. Noaptea îl ajunse din urmă. Pe cerul din faţa lui se stinse ultima rază de lumină a zilei. Stele sclipiră pe boltă. În iarbă, în tufăriş, în copaci se porniră şuşuieli şi freamăt, glasuri neînţelese. Greierii ţîrîiau subţire. Sute de ochi păreau a sta la pîndă.

Cînd ajunse în sat, Savvy o strigă cu glas tare pe Kovokata. Găsi în sfîrşit coliba şuie, strîmbă. Era întuneric înăuntru. Savvy auzi o răsuflare uşoară. Strigă din nou. Atunci ceva foşni.

— Kovka? făcu un glăscior de copil.

— Mokkli! Unde Kovokata? Pe Tommy muşcăm şarpe-scuipător!

— O! făcu fetiţa, speriată. Kovka la mare prohod. N-auzi? Kovka facem vrăji.

Dintr-o colibă răsunau văicărelile bocitoarelor.

— Trebuie să aducem repede Tommy!

Savvy simţi deodată mînuţele calde ale fetiţei.

— Eu fugim îndată. Aducem Kovka.

Mokkli se strecură pe lîngă Savvy. Băiatul o văzu alergînd pe şoseaua satului, către coliba în faţa căreia ardea focul.

Savvy trebui să aştepte. Nu mai putea de sete.

În sfîrşit veni bătrîna. O ţinea pe Mokkli de mînă. Trei bărbaţi cu făclii aprinse o urmau.

— Tu micuţ băiat! zise Kovokata, mîngîind cu o mînă faţa lui Savvy, ca o oarbă. Tu mult grijă de mic prieten.

— La mine tăiat mînă de la el. Legat pînză de braţ. Tommy rămas pe deal, colo!

— Tu bun băiat, făcut totul ca om mare. Şi atîta grijă de mic prieten! Tu tare foame? Tare sete?

— Sete, răspunse Savvy.

Kovokata intră în colibă şi aduse un urcior de pămînt. Savvy bău.

— Uite şi bananas pentru tine.

— Ochii de la Tommy doare rău, rău tare. Nimic el nu vedem. Şarpe scuipăm.

Bătrîna dispăru din nou în colibă. O lumină scăpără înăuntru. Iar cînd se întoarse după o bucată de vreme, dădu unuia dintre bărbaţi două sticluţe. Spuse ceva într-o limbă străină şi apoi, întorcîndu-se către Savvy, arătă una din sticle şi zise:

— Băiat alb trebuie bem asta. Iar asta — grăi arătînd cealaltă sticlă — pentru ochi. Atunci ochii nu mai usturăm ca focul.

Savvy dădu din cap. Sfîrşise de mîncat o banană şi o începuse pe a doua.

— Oamenii ăştia aducem mic băieţel alb. Kovokata plecăm la Tombo şi Tanjogo.

Bătrîna se întoarse şi intră în colibă.

Doi bărbați îi făcură semn lui Savvy. Băiatul îi urmă. Făcliile flăcărau în mîinile lor. Umbre mari jucau în jur. Unul dintre bărbați ducea pe umăr două prăjini, între care erau întinse curele.

Savvy mergea în față. Bărbații gîfîiau. Erau oameni în vîrstă. Savvy vedea asta după felul cum umblau. Își vorbeau numai în șoaptă. Savvy nu putu înțelege nimic. Acum nu se mai temea pentru sine. Se temea numai pentru prietenul său.

O fi dormind? Sau otrava o fi fost atît de puternică, încît...

La un moment dat, întorcînd privirea în urmă, zări o făclie devale, lîngă gîrlă. Era Kovokata care grăbea pasul spre plantație. Picioarele lui Savvy se îngreunau tot mai mult.

Cei doi bărbați răsuflau repede și scurt. Se făcuse noapte adîncă.

Deodată Savvy șuieră din fluierul lui cu tril. Cei doi negri se poticniră de spaimă. Un cîine lătră undeva și bătrînii se speriară și mai cumplit cînd se pomeniră pe neașteptate cu Hule care zăpăia și mîrîia de zor. Savvy strigă dulăul. Și Hule luă calea întoarsă, jucînd în fața celor trei. Peste puțin îl găsiră pe Tommy, întins pe jos și dîrdîind de frig. Îl înveliră în pături și-l culcară pe targă.

Și pe cînd stelele alunecau agale pe cerul înnoptat, pe cînd cei doi negri bătrîni pășeau, împleticindu-se, spre casă, iar Savvy mergea în fața lor cu cele două făclii, la plantație plîngeau două femei. În colibe și în casa mare ardeau lumini. Nici cîinii nu se puteau liniști.

Mister John nu scotea nici o vorbă, dar pe fața lui se citea zbucium și spaimă. Cu Tombo și cu ceilalți negri cercetase cîmpul peste tot, pînă sus pe deal. I-au strigat pe băieți pînă cînd au răgușit. Deodată văzură o lumină ce se apropia dinspre gîrlă. Tombo o ajunse cel dintîi pe Kovokata. Mister John se duse și el grabnic la ea, dar bătrîna nu putu încă să-i risipească teama.

Aproape alergînd, o luară mai întîi pînă în satul din vale. Din sat se repeziră pe dealuri, și acolo zăriră în sfîrșit, în depărtare, cele două făclii pîlpîindu-și lumi-

nile prin iarba înaltă. Îl duseră pe Tommy în coliba bătrînei Kovokata.

Băiatul alb era scuturat de friguri şi-l striga pe Savvy, cu toate că Savvy se afla lîngă el. Kovokata tăie batista de la braţ. Puse pe rană frunze umede. Spălă băiatului ochii şi zise:

— Micuţ băiat nu murim! Micuţ băiat avem prieten bun. Bun băieţel Savvy supt din mîna lui otravă rea de la şarpe. Micuţ băiat alb nu murim!

Îl duseră pe Tommy la plantaţie. Hule alerga după convoi. Tîra prin iarbă trupul însîngerat al şarpelui.

Femeia albă scoase un strigăt aprig de durere cînd oamenii aduseră în casă pe băiatul întins pe targă, şi toate încercările soţului de a o linişti fură în zadar. Missis părea surdă. Alerga încoace şi încolo prin odaie, îmbrăcată numai cu cămaşa ei albă, şi striga ca o smintită.

Încă în aceeaşi noapte mister Jolin plecă cu Tombo la Lobito, la medic.

Tanjogo îl luă pe Savvy în culcuşul ei, îl strînse la piept şi-l îmbrăţişă. În ochi îi ardeau lacrimi fierbinţi.

SAVVY NU E SINGUR

Ploile conteniră în sfîrşit. Cerul se boltea senin în înalturi. Nopţile deveniră reci şi sticloase. Ţînţarii, muştele, fluturii şi păsărelele îşi luară zborul şi se aciuară în văi, în pădurea ocrotitoare. Porumbul tînăr de pe lanuri creştea, înălţîndu-şi cocenii, iar tufele de cafea dădeau la iveală frunze noi, fragede. Soarele se plimba toată ziua pe cer, singur-singurel, revărsînd lumină caldă pe pămînt.

Savvy, însă, nu părea să simtă nimic din toată lumina şi căldura dăruită de soare. Se ascundea ca un animal bolnav şi nimeni nu-l mai auzea cîntînd şi rîzînd. Stătea ghemuit în colibă, scărpinînd blana lui Hule, ori se ducea devale la Kovokata şi Mokkli, prindea bătrînei cîţiva peşti din gîrlă sau îi prăşea porumbul. Nici chiar cu Mokkli nu putea să mai rîdă şi să fie voios, măcar că fetiţa îi cuprindea capul cu mînuţele ei calde.

Era adesea ursuz şi îndărătnic. Numai faţă de Tanjogo nu se prindeau împotrivirile şi încăpăţînările lui. Braţele ei erau atît de calde şi de mîngîietoare, încît lui Savvy i-ar fi plăcut să tot doarmă pe ele. Lîngă ea, în susurul glasului ei moale şi duios, se topea durerea dintr-însul — marea durere pricinuită de nedreptate.

Tommy scăpase cu viaţă! Era aproape cu desăvîrşire lecuit şi doctorul gîrbov şi cu ochi de peşte a spus mamei băiatului:

— Puteţi fi liniştită. Nu mai e nici o primejdie. Băiatul dumneavoastră a biruit ce-a fost mai greu. Nu vedeţi că a şi început să bea lapte? O cicatrice serioasă la mînă — asta-i tot ce-i va rămîne. Desigur, dacă otrava ar fi pătruns toată în organism... Cu un şarpe-scuipător nu-i de glumit. În cazul acela, firește, nici injecţiile, nici tot meşteşugul meu n-ar mai fi putut face nimic.

Savvy a auzit toate acestea cu urechile lui, a doua zi după accident, pe cînd stătea cu Amigo în bucătărie. Vorbele medicului l-au umplut de fericire. Dar cînd doctorul cel strîmb a plecat cu mașina lui strălucitoare, missis s-a pus din nou pe plîns și văicăreli:

— Ah, ce nenorocire! Nu mai pot să îndur viața de aici! Tot timpul tremur de frică. Și de asta numai Savvy e de vină. Lui Tommy nu i-ar fi trăsnit niciodată prin cap să se îndepărteze atît de mult de casă. Puiul de „nigger" trebuie să dispară de aici!

Dar Tommy, din patul lui, a strigat:

— Savvy n-are nici o vină. *Eu* am fost acela care... Nu, ma! Crede-mă: Savvy nu e vinovat. S-a luat după mine pentru că... Citisem despre o „safari" de vînătoare. Acolo Jack Wilson n-a nimerit leul, dar căpetenia Konga-Konga...

— Afurisitele de hîrțoage — îl întrerupse tatăl său. O să le dau foc!

— Dacă n-ar fi fost stîrpitura aceea de „nigger", nu s-ar fi întîmplat nimic. Iar eu n-ar trebui acum să...

— Dar ia gîndește-te ce s-ar fi întîmplat dacă Savvy n-ar fi tăiat rana și n-ar fi supt sîngele otrăvit! Băiatul ăsta i-a salvat viața, ce Dumnezeu! Așa că n-ai nici un drept să-l alungi ca pe un cîine.

Femeia izbucni în lacrimi:

— Nu-mi mai aduce aminte de Foxy! Știi doar cît am sufer...

— Și este oare Savvy mai puțin decît un cîine? E și el om, ce naiba!

— Vreți să mă băgați în mormînt? Numai cînd îl văd pe golanul ăla, și încep să tremur toată. Să plece de aici! Să plece! Dacă mai rămîne aici, am să mor de frică. Du-l cu mașina la Lobito. De acolo pleacă mereu vapoare. Vreau să piară din ochii mei!

— Maaa! a strigat Tommy din fundul rărunchilor.

Mister John se plimba prin odaie, în sus și în jos. Savvy nu trăgea cu urechea, dar pereții erau atît de subțiri, încît din odaia de alături se putea auzi orice vorbă rostită mai tare.

— Tombo mi-a spus că vrea să-l țină pe Savvy în coliba lui. Băiatul îi e drag, iar femeia lui Tombo...

— Nu mă interesează. Eu vreau să dispară de aici! Să plece la el acasă, în satul de unde a venit! Acolo îi e locul. Dacă rămîne aici, eu mor!

În clipa aceea, Savvy o luase la fugă. Nu bănuise pînă atunci că vorbele pot pricinui asemenea suferință. Nu știa oare missis că la Krutown el nu avea mamă? Nu știa că Tanjogo îi era dragă, și Tombo, și Tommy? De ce nu știa toate astea, ea care era atît de învățată, încît putea să facă școală cu Tommy?

Nimeni nu l-a chemat pe Savvy înapoi. Mister John i-a spus lui Tombo să nu mai lase băiatul să dea pe la dînșii, deoarece missis se simte foarte rău.

Apoi s-a hotărît ca peste o săptămînă Tombo să-l ducă pe Savvy la Lobito. În port se afla un vas care pleca la Monrovia. Și Tombo urma să îmbarce băiatul pe acest vapor.

O clipă, Savvy își aminti de kruboys, de Charly, de Iisus, de ceilalți — de Tipsy, de Niami și Maengo, de frații săi Samba și Ukara, de tușa Pulke. Dar toți erau atît de străini de inima lui! Numai Hule nu, bătrînul Hule de acasă. N-avea s-o mai vadă însă niciodată pe Tanjogo! Nu se va mai putea duce niciciînd la Tombo, la Tommy, la noul Hule, la Mokkli — „Păsărica"! De cîte ori nu l-a răscolit teama aceasta de cînd se afla la plantație!

De ce voia missis să-l alunge? Missis era întocmai ca Pulke. Mătușa Pulke a spus și ea, cîndva, că Savvy e rău și obraznic. Dar mister John? Dar Tommy? Voiau și ei să-l izgonească?

Măcar o dată de-ar putea să mai stea de vorbă cu Tommy! Dar n-avea voie să mai calce pragul acelei case.

Atunci Savvy își aminti de hîrtiile mîzgălite de el, le căută și se puse să citească toate literele și cuvintele înșirate acolo. Luă o coală curată, ascuți creionul și se așeză în fața lăzii care slujea drept masă în colibă. Un simțămînt ciudat de neliniște îl cuprinse, și băiatul înțelese pentru întîia oară minunea scrisului. Pe o coală albă așternea tot felul de semne, și fiindcă le rînduia într-un anumit chip, alcătuia cuvinte și da semnelor un înțeles. Cu toate că făcu multe greșeli, îl cutreieră to-

tuşi o mare bucurie. Avea impresia că e vrăjitor. Şi iată ce scrise pe hîrtie :

„Dragg mieu tomi ieu pretin de la tinne ieu nu vrem pllec cu maşşină ieu vrem sstau cu tomi tu vorbbim pentru savvy cu misis ma. Pretin de la tinne cu singe Savvy“.

Împături bine scrisoarea şi-o dete lui Tombo. Negrul o aruncă pe fereastră în odaia lui Tommy. Savvy, în colibă, tremura de nerăbdare. Dar ziua trecu şi nu se întîmplă nimic. Tanjogo aprinsese de multişor lumînarea pentru seară, cînd auziră deodată pe cineva bătînd la uşă. Tombo se uită mirat la Tanjogo. Numai Savvy ştiu din prima secundă că acela care bătuse era Tommy.

Băieţelul alb se strecură iute în colibă. La mîna stîngă avea un bandaj alb.

— Tommy, tu... Tommy, la tine... — îngăimă Savvy. Tu scrisoare de la mine... citit bine? Tu înţelegem toate? Tu...

Tommy dădu din cap :

— Da, dar ai făcut o mulţime de greşeli. Aproape că nici nu se pot număra. Am înţeles însă totul.

— Totul tu... O! La mine acum scrim iar în fiecare zi. La noi facem iar şcoală!

În marea lui bucurie, Savvy uitase cu desăvîrşire că avea să fie dus de-acolo. Doar cuvintele următoare ale lui Tommy îi amintiră aceasta.

— Uite ce-i, Savvy — zise băiatul alb lipindu-se de prietenul său şi vorbind încet de tot, ca Tombo şi Tanjogo să nu audă. Dacă Tombo te ia de aici, vin şi eu cu tine. Ne ascundem într-un sat de negri, la căpetenie. Şi acolo putem să...

— O, dar asta iar mare „safari“! făcu Savvy cu faţa îngrijorată.

— Pa nu vrea să te trimită de aici, dar spune că ma se enervează pentru orice fleac şi că de aceea trebuie s-o cruţăm. În fiecare zi se ceartă din pricina ta. Chiar şi acum. Altminteri nici n-aş fi putut veni.

— Savvy nu vrem la căpetenie străină. La mine vrem... Eu vreau să rămîn la Tombo şi Tanjogo.

Pe faţa lui Tommy se zugrăvi dezamăgire. Apoi zise :

— Sau mergem devale la bătrînă și la fetița cea mică și ne ascundem la ele. Acolo ne vom afla într-un adevărat sat de negri, vom fi împreună — și tu îl vei avea pe Tombo. Nu e nici prea departe...

Savvy dădu din cap.

Deodată auziră glasul lui Tombo :

— Asta nu bine. Băiat alb trebuie rămînem la pa și ma. Micuț Savvy nici ma, nici pa. Micuț Savvy rămînem la Tombo. Tombo și Tanjogo plecăm cu micuț băiat la bătrînă mamă Kovokata. Acolo noi trăim. Noi nu certăm cu missis și mister pentru micuț băiat.

Savvy căscă ochii, plin de uimire.

— La tine nu glumim iar — așa, puțin ?

Tanjogo se apropie de Tombo.

— Mîine — zise ea — Tombo vorbim cu mister John. Dacă micuț Savvy trebuie plecăm, trebuie plecăm și noi. Tombo nu mai conducem vechi automobil.

Și, cu fața la Tommy, repetă :

— Atunci Tombo nu mai fim șofer la tatăl tău. Atunci gata !

— Atunci la noi putem juca acolo împreună — grăi Savvy cu ochii strălucitori. Eu mereu putem vedea prieten Tommy !

Dar Tommy nu scoase nici o vorbă. Buzele îi zvîcneau.

— Tatăl meu — zise în sfîrșit cu glasul scăzut — nu trebuie să te gonească de aici. Asta nu-i drept. N-are voie s-o facă !

Ochii îi erau plini de lacrimi. Deodată strînse cu putere brațul lui Savvy și ieși în goană din colibă.

— Asta bun băiețel ! zise Tombo. Asta prieten potrivit pentru tine.

În seara aceea a trecut multișor pînă ce Savvy a putut adormi. Îl munceau tot felul de gînduri. Și în cele din urmă înțelese și sufcrința prietenului său : lui Tommy îi era rușine pentru mama lui.

A doua zi, Savvy trebui să îmbrace cămașa albă de polo și pantalonii albi. Tanjogo îl spălase întocmai ca atunci cînd Savvy trebuise să se înfățișeze pentru întîia oară la missis. Tombo își puse noua lui pălărie neagră de pîslă. Atît el cît și Tanjogo păreau foarte îngîndu-

rați. Savvy îi imită și, în timp ce negrii ceilalți lucrau de mult la cîmp sau în hale, el păși între Tombo și Tanjogo, îndreptîndu-se către casa albă cu stîlpi groși la colțuri.

Mister John apăru în prag și se uită uluit, ba chiar oleacă speriat la cei trei. Mîinile îi atîrnau în jos și omul părea a nu ști ce să facă cu ele. Tuși, măcar că nu-i venea de loc să tușească, iar fața îi era roșie ca focul. Se uită la vîrfurile picioarelor, dar acolo nu avea nimic de văzut. Mister John era, vădit, foarte tulburat.

— Tommy mi-a spus totul... — începu el.

Ușa dindărătul lui se deschise și missis păși afară. Avea capul legat cu un tulpan: Savvy știa că nu se pieptănase încă. În spatele ei apăru Tommy.

Mister John se întoarse către ei și Savvy băgă de seamă că se simte și mai încurcat.

— Dar eu sînt foarte mulțumit de tine, Tombo! vorbi albul. Dacă pleci, rămîn fără șofer. Nici împotriva lui Savvy n-am nimic. Missis...

Aici se opri. Iar Tombo zise:

— Mister John! Tombo conducem cu drag mașina pentru tine. Tu totdeauna bun cu Tombo. Asta nu uităm Tombo toată viața. Dar acum altceva. Atîția ani Tanjogo și Tombo mereu singuri. Acum în sfîrșit la noi băiețel mic. Savvy nu mamă, nu tată. Dacă Savvy trebuie plecăm, trebuie plecăm și noi. Băiețel mic Savvy ca un copil al nostru. Tu nu înțelegem asta, mister John? Copil Savvy parcă una cu Tombo, una cu Tanjogo. Copil nu putem rupe de la noi cum tăiem ram de la pom.

Fruntea tatălui lui Tommy era îmbrobonită de sudoare. Gura i se încleștase.

— Sper că n-ai de gînd... — începu missis, făcînd un pas către soțul ei.

— Missis e bolnavă, Tombo.

— Tombo nu putem înțelege asta. Cu Tombo tu totdeauna drept. Tu dat mie bani înapoi. Asta mare bucurie pentru mine, pentru Tanjogo, pentru toți negrii. Atunci tu de ce nu drept și cu mic Savvy? El omorît șarpe. El supt sînge din mînă. El nu lăsat murim micuț mister Tommy. Tombo nu putem înțelege de ce mister

John izgonim mic Savvy ca pe un cîine. Mic Savvy nu cîine! Mic Savvy om!

Mister John se uită neclintit la Tombo. (Nu spusese el oare aceleași cuvinte soției sale?)

Missis tuși. Lui Savvy i se păru că vrea să-i spună ceva important soțului ei. Dar tocmai cînd se pregăti să deschidă gura, Tommy i-o luă înainte:

— Să nu faci asta, pa!

Apoi, agățîndu-se de brațul mamei sale, imploră:

— Spune, ma, că poate să rămînă aici! Dacă nu era Savvy, șarpele m-ar fi...

Savvy nu putu înțelege cuvintele următoare. Tommy plîngea cu hohote. Apoi, deodată, băiatul alb se repezi la ușă. Acolo se mai întoarse o dată, își șterse cu o mișcare supărată lacrimile din ochi și strigă:

— E prietenul meu, și dacă-l siliți să plece, fug după el. Și atunci de loc n-am să vă mai iub...

Tommy se năpusti în casă.

Buzele lui Tanjogo tremurau. Buna femeie plîngea. Dar Savvy, el, nu voia să plîngă. Își întoarse privirea spre Tombo, care se uita la mister John cu o căutătură neclintită. Fața negrului era însă calmă.

Tatăl lui Tommy se întoarse pe jumătate către soția sa. Missis se sprijinea cu o mînă de stîlpul cel gros. Ochii îi căutau în zare. Fața îi era crispată.

În clipa aceasta mister John se îndreptă brusc de șale.

— Nu! strigă el. Nu-l izgonesc! Dacă aș face-o, aș fi un...

Missis se uită la soțul ei cu ochii căscați de spaimă.

Savvy își duse o mînă la gură. „Moare acum?“ se întrebă. Missis spusese ritos: „Dacă stîrpitura rămîne aici, eu mor!“ Ce face acum? Moare?

Savvy era răscolit de o spaimă cumplită. Se temea că missis se va prăbuși dintr-un moment într-altul.

Dar missis nu se prăbuși. Nici nu muri. Se duse încetișor în casă. Mister John se urni la rîndu-i și, cu pași apăsați, străbătu ograda și intră în sala de dezghiocat. Tanjogo, Tombo și Savvy se uitară unii la alții.

— Păi... noi atunci putem merge — zise Tombo.

Tanjogo dădu fuga la consum. Cumpără o cutie de lapte și făcu pentru Savyy păsat dulce de mei. Și fiindcă era atît de fericită, îi dădu să mănînce ca unui copil mic.

În scurta înserare dinaintea nopții, Savvy zăbovi lîngă Tombo, pe un butuc scund, în fața colibei. De cîteva minute Tombo se ostenea să curețe coaja verde de pe un bețișor: voia să-i cioplească lui Savvy un fluier.

Savvy zise:

— Acum eu iarăși lucrăm la cîmp. Cîștigăm și eu bani.

Tombo oftă. Învîrtea bețigașul în mînă și, cu o plăsea de briceag, ciocănea ușor scoarța, ca să se desprindă de pe cotor.

— Băieți negri trebuie muncim — zise el. Trebuie trudim cu sudoare la cîmp. Băieți albi nu mergem la cîmp. Băieți albi putem să jucăm. Putem să învățăm citit, scris, socotit.

— Eu iar scrim scrisoare lui Tommy.

— Da, tu facem asta, Savvy. Asta bine! Tu scrim iar ca ieri. Eu aducem scrisoare lui Tommy. Tommy citim toate gîndurile de la Savvy. Asta bine, foarte bine!

— Dar eu putem iar jucăm cu Tommy?

Tombo conteni din ciocănit și ridică un deget.

— Da, dar tu nu mai facem „safari"! Tu nu mai mergem așa departe! Tanjogo plîns tare mult. Avut mare grijă de mic Savvy.

Fața lui Savvy ardea ca focul.

— La mine nu mai facem asta niciodată! Mîna cu onoare!

Și-i întinse lui Tombo mîna sa mică. Spătosul negru i-o strînse atît de tare, că Savvy se strîmbă de durere.

— Cînd avem timp de jucat cu Tommy, eu nu plecăm cu el decît foarte aproape.

— Mai bine tu scrim multe scrisori lui Tommy. Cînd tu bărbat, știm atunci multe lucruri. Tu știm să socotești cînd om alb dăm la tine bani pentru muncă. Asta

tare bine! Tu mereu învățăm. Atunci tu nu așa prost ca Tombo.

— Tombo nu prost — sări Savvy. Tombo știm conducem automobil mare.

Tombo mîngîie capul băiatului:

— Condus automobil nu mare lucru. Munca numai cu brațele nu ajunge: capul trebuie lucreze. Cap de la Tombo prea bătrîn. Tare ca nucă de cocos. Tombo nu mai putem învăța cu capul, dar tineri negri da! Odată o zi cînd toți negrii lucrăm cu capul. Atunci negrii nu mai muncim pentru om alb. Atunci negrii muncim pentru ei singuri. Sigur asta!

Tombo se ridică, muie bețișorul într-o găleată cu apă și glăsui:

— Hai, noi mergem la consum. Eu cumpărăm ceva pentru mic Savvy al meu.

Tombo o strigă pe Tanjogo, și cei doi îl luară pe Savvy între ei.

— Mai bine eu strîngem toți banii — zise Savvy.

Tombo rîse:

— De ce? Vrei tu cumperi automobil?

— Un costum vrem să cumpăr, de marinar-albastru, ca mic prințișor de pe poză.

Explicația lui Savvy dură mult: spunea totul foarte amănunțit. În sfîrșit, Tombo înțelese despre ce e vorba. Se aplecă spre Tanjogo și-i spuse ceva în șoaptă. Apoi grăi:

— Noi cumpărăm la tine costum. Trei luni — și mergem cu mister John la croitor din Lobito. Sigur!

Acum rîse și Savvy:

— Dar nu costum alb! Albastru ca mic prințișor!

Din casa cea mare ieși valvîrtej Tommy. Încă de departe îi făcu semn lui Savvy. Băiatul negru se opri, uitîndu-se la Tombo și Tanjogo. Ei încuviințară îndată din cap. Atunci Savvy se duse în fugă la prietenul său.

Tommy era foarte tulburat:

— Pa mi-a ars toate fascicolele. A găsit lădița din ascunzătoare.

— Ars el și poveste cu căpetenie Konga-Konga care omorîm leu cu băț subțire?

— Totul!

— Şi poveste cu marinar Robinson?

— Nu, cărţile mi le-a lăsat. „Comoara din insulă“ o citeşte chiar el acum. Mi-a spus că de mult ar fi trebuit să ardă toate hîrţoagele acelea. Nu scrie decît minciuni în ele.

— Ehe! Totul despre vorbire cu două limbi fost dar numai glumă — aşa, puţin?

Tommy dădu din cap cu toată seriozitatea:

— Ţi-ai putut închipui aşa ceva?

— Nu puteam închipui. A, asta pui spurcat de căţea! exclamă Savvy, zvîrlind un scuipat.

— Tooommiiii! strigă mister John. La masă!

Tommy îi întinse lui Savvy mîna:

— Mîine să vii la noi — ca mai înainte.

Savvy căscă gura, ca totdeauna cînd se minuna de ceva:

— A-asta nu n-numai g-glumă?

Tommy rîse tare:

— Nu, chiar pa mi-a spus să te chem.

— Dar ma nu spus nimic?

— Ma e foarte liniştită azi. Nu spune nu la nimic din ce hotărăşte pa. A plîns mult.

Asta îl mîhni pe Savvy:

— Tu spunem la ma, eu nu mai sîntem supărat pe ea.

Tommy încuviinţă din cap. Apoi întrebă:

— Mai vii în coliba noastră?

— Facem iar „safari“?

Tommy îşi scuturâ capul:

— Nu, „safari“ nu mai am voie să fac. A trebuit să-i dau lui pa cuvîntul meu de onoare.

— Şi eu dat mîna cu onoare. Lui Tombo dat eu.

— Trebuie să plec acum, Savvy. Ma şi pa mă aşteaptă. Vii mîine?

Savvy dădu din cap. Tommy îi întinse mîna. Savvy îl opri.

— Tommy, tu ştim că...?

— Ce?

— Tommy, şi eu avem acum...

— Ce, măi?

— O ma şi o pa ! spuse Savvy cu glasul tremurător.

Tommy îi aruncă o privire întrebătoare. Atunci Savvy se întoarse cu faţa la Tombo şi Tanjogo. Tommy zîmbi şi o luă la picior. În faţa casei se opri şi strigă :

— Noi avem azi la masă orez cu lapte. Ma a poruncit asta anume pentru pa şi pentru mine.

Şi uşa casei se închise bufnind.

Cu un zîmbet fericit pe faţă, Savvy se duse la Tombo şi Tanjogo, care nu se urniseră din loc. Ultima licărire a zilei zăbovea ca o flacără roşie pe feţele lor pline de bunătate. Tanjogo îşi petrecu mîna pe după gîtul băiatului.

Tombo îl strigă pe Hule. Apoi porniră tuspatru spre consum. Savvy nu putea spune nimic. Trebuia să-şi şteargă mereu ochii.

CUPRINS

Expediția secretă	5
Zăvorît	22
Dulgherul vasului	31
Tommy	42
Bully	55
Fuga de pe vapor	73
Negustorul	90
În coliba lui Tombo și Tanjogo	103
Ploile	121
Întîmplări vînătorești	130
Tommy profesor	139
„Missis ma“	152
Roata de rezervă	161
Leoparzi	170
O „safari“	183
Savvy nu e singur	199

Redactor responsabil : E. ȘIȘMANIAN
Tehnoredactor : C. VULCĂNESCU

Dat la cules 20.09.1961. Bun de tipar 16.01.1962. Apărut 1962. Comanda nr. 5055. Tiraj 25.170. Broşate 22.100 + Legate 3070. Hîrtie semivelină de 65 g/m². 84×108/32. Coli editoriale 11,5. Coli de tipar 13,25. Planşe 14. A. 0736. C. Z. pentru bibliotecile mici 8 (R).

Tiparul executat sub com. nr. 11577 la Combinatul Poligrafic Casa Scinteii, Bucureşti — R.P.R.